

promissio fuit inutilis, quando de futuris promissio, validam esse promissionem censent, ut de superlucratu adimpleatur promissio, ex his, quæ Roder. Soarez de las arbas numer. 10. Baesq de non meliorand. filiab. c. 31. num. 10. Anton. Gomez in L. 51. Tauri num. 15. vers. unum tamen Ayora de parit. 1. p. c. 7. num. 17. & 18. Gutierr. præf. lib. 1. c. 4. num. 2. Atque ita in principali questione licet aliqui DD. teneant computatorem esse faciendam respectu bonorum, quæ promissor possidebat bona fide, quamvis non essent propria, quos refert Sanch. de Matrim. lib. 6. disp. 30. numer. 1. Tamen verius est decimam esse cum utendam respectu bonorum tantum, quæ
 29 te vera erant promittentis; quia attenda rei veritate bona illa bona fide possessa, & postea evicta erant aliena, & non propria promittentis, ac perinde habenda sunt, ac si non fuissent possessa; prædictum, quippe bona non dicuntur, nisi deducto xte alieno L. subsignatum §. bona L. bonorum ff. de verb. significat. L. mulier bona ff. de iure dotium L. Papinianus §. quarta ff. de iussuio, testam. Dec. cons. 1. 47. in causa n. 2. Mals. conclus. 201. n. 2. Val. sc. de parit. cap. 1. §. n. 17. Larrea allegat. 76. n. 5. Gutierr. præf. lib. 1. c. 4. 2. m. 17. Proindeque appellatione bonorum non veniunt, quæ aliena sunt, & avocari possunt, maxime in contractibus, ut prosequitur Gutierr. præf. lib. 1. c. 4. 2. m. 21. & segg. Unde cum in d. L. 1. tit. de las dotes, & de las arbas tantum promitti permittatur decima pars bonorum promittentis ibi: De sus bienes; promissio venit intelligenda de bonis, quæ propria sunt, non de alienis. Et sic prædicta bona quæ fuerunt evicta tanquam æs alienum, non sunt computanda ad inendam decimam partem bonorum respectu artharum. Quam sententiam tenuit Ayora de parit. 1. p. c. 7. num. 22. 23. & 24. Gutierr. præf. lib. 1. c. 4. 2. m. 12. & segg. Ubi late comprobatur. Sanch. de Matrim. disp. 30. num. 2.

Ex qua resolutione inferitur: quod in hoc Regno si mulier in dote secum adduxerit bona aliqua, quæ postea tanquam aliena fuerint evicta, computatio tertiæ partis dotis faciendæ erit respectu eorum bonorum, quæ verè, & propriè dotalia remanserunt: non respectu eorum, quæ evicta fuere. Ita sic minuenda esse promissionem artharum pro quantitate dotis evictæ: ut circa sponsalium largietatem scribit Sanchi. d. disp. 30. num. 3.

At verò si mulier majoratum possidet, & secum affert ad computationem dotis, non sunt æstimanda bona ipsa majoratus; quamvis enim possessor majoratus, dum vivit dominus sit pleno jure bonorum majoratus L. species, ff. de auro, & argenti legato L. generaliter ff. qui, & à quibus L. non ideo minus ff. de rei vendicac. Valasc. consule. 122. num. 6. & consule. 194. num. 22. Larrea decis. 38. numer. 19. Molin. lib. 1. c. 19. num. 4. & 16. Soltoz de jure Indiar. tom. 2. lib. 2. c. 2. num. 32. Cyriac. contrrov. 23. numer. 14. & contrrov. 99. numer. 14. Salgado in Labyrinth. credit. 1. p. c. 14. numer. 59. Giub. de sf. 79. numer. 37. & segg. Hermosill. in L. 7. tit. 4. parit. §. gloss. 3. num. 20. Tondut. resolut. civi. cas. 139. num. 18. Tamen habet dominum revocabile, & de bonis majoratus disponere nequit, tanquam restrictioni subiectis, neque illa potest alienare. Molin. lib. 4. c. 1. num. 2. Gomez in L. 40. Tauri num. 81. Pinel. in L. 1. Cod. de bon. matern. p. 3.

num. 102. Noguez allegat. 19. à num. 77. Soltoz, d. lib. 2. c. 1. 4. num. 9. Cyriac. contrrov. 23. n. 14. & segg. Gutierr. præf. lib. 1. c. 4. 2. m. 2. Et hoc respectu possessor majoratus potius usufructuario, qui alienare non potest, quam propriè rio, qui libere alienare valet, æquiparatur, Solo 2. d. c. 2. num. 3. Unde ad inendam rationem artharum tantum faciendæ est æstimatio fructuum majoratus mulieris. Molin. lib. 1. c. 19. numer. 42. Sanches de Matrim. lib. 6. disp. 31. num. 1. & segg. Valasc. consule. 16. num. 9. & 10. Gutierr. præf. lib. 1. c. 4. 2. m. 13. Palac. Robios in rubr. de donat. inter §. 25. per totum Soltoz, de jure Indiar. disp. lib. 2. cap. 2. num. 56. Noguez, alleg. 40. num. 20. Quæ computatio faciendæ est juxta computationem text. in L. hereditatum 68. ff. ad L. Falcid. Cujus dispositio non solum procedit in habenda ratione legis Falcidæ; sed etiam in quibuscunque aliis casibus: ut probat Soarez in L. quoniam in prioribus ampliat. §. num. 9. & segg. C. de iussuio, testam. Covarr. lib. 3. variat. 2. 9. num. 8. Valasc. disp. consule. 16. num. 10. Ubi judicatum testatur in nostro senatu. Molin. disp. c. 19. num. 41. Sanch. d. disp. 31. num. 2. Gutierr. disp. 9. 17. à num. 2. Qui tamen, num. 8. ita intelligendum dicit ut æstimatio pendat à futuro eventu, ut scilicet, si uxore præmoriatur, vel matritus, æstimatio fiat respectu temporis, quo vixerunt; ita ut si minus sit in fructibus illorum annorum, pro rata tertiæ partis solvantur arthæ, si vero plus vixisse compariatur, addatur incrementum artharum, non obstante computatione ab initio facta juxta text. in d. L. hereditatum, cum illa fundetur in præsumptione, quæ credit veritati sed bene reprobatur à Covarr. d. lib. 3. c. 9. num. 8. vers. hinc deducitur. Molin. de just. tom. 2. tract. 2. disp. 431. §. circa hoc queritur, quos refert, & sequitur Sanch. d. disp. 31. num. 2. vers. merito tamen. Qui tenet æstimationem factam juxta d. L. hereditatum minime pendere à futuro eventu, sed esse reservandum, quidquid postea rei probet eventus, cum legitime factum retractat, si non debeat ex his, quæ postea acciderint L. Sancimus Cod. de administr. tutor. L. nec enim ff. de itinere, atque privato.

Priorez notabis; quod si maritus confiteatur promissionem artharum non excedere tertiam partem dotis, mulier non tenetur probare, quod arthæ non excedant Covarr. lib. 2. variat. cap. 6. mon. 7. Sanch. de Matrim. lib. 6. disp. 35. n. 4. Noguez, allegat. 17. num. 43. Baesq de non meliorand. filiab. cap. 36. n. 19. Gutierr. de juram. confirm. 1. p. c. 1. num. 23. Flores ad Gam. decis. 201. num. 2. Sufficient etiam mulier instrumentum promissionis artharum, si enim heredes mariti excipiant arthas excedere tertiam partem dotis, tunc fundamentum suæ exceptionis probare tenentur per text. in L. in exceptionibus ff. de probation.

Item maritus secundo natus, & habens filios ex priori Matrimonio non potest facere donationem artharum excedentem tertiam bonorum suorum, quæ possidet tempore donationis Ordinari. lib. 4. tit. 47. §. 1. & hinc, d. decis. 71. num. 2. Gabriel Perey. decis. 300. Gutierr. præf. lib. 3. c. 41. num. 9. Quæ dispositio amittitur, ut habeat locum non tam in eo, qui filios habebat ex priori Matrimonio, sed etiam quando non habebat filios sed ascendentes: quia neque tunc plus donare potest ultra valorem tertiæ bonorum; si, ut judicatum

judicatum testatur Phab. *decif. 71. Valasc. de part. 2. 21. num. 10. Sanchi. de Matr. lib. 6. disp. 36. num. 1. Spino de testam. gloss. 18. numer. 95. Ayora de part. 1. p. cap. 7. num. 32.* Ex ea ratione, quippe donans præjudicare non potest legitimis filiorum, vel ascendentium, & cum juxta legem Regiam lib. 4. tit. 82. qui habet ascendentes, vel descendentes possit tantum dispendere de tertia bonorum merito juxta prædictam *Ordin. tit. 47. §. 1.* non potest secundo nubes constituere donationem arrharum, nisi intra valorem tertia bonorum, quæ tunc temporis possidebat: sequitur Gutierrez. *d. q. 45. num. 9. C. segg.*

Tota dubitatio est, An promittens arrhas tempore quo duxit uxorem, si heredes necessarios non habebat, sed erat liber & solutus, postea vero liberos suscepit, qui tempore solati Matrimonii erant in rerum natura. An, scilicet, eo casu arrha deducenda sit ex communi acervo, vel tantum ex tertia, de qua donans disponere poterat tempore mortis? Hanc questionem proponit Gutierrez. *lib. 3. practica. q. 43. num. 18.* & cum resolvit, ut prædicto casu arrha sint deducenda ex toto hereditatis acervo, tanquam res alienum, nisi fraus, & machinatio probetur, quæ in dubio non præsumitur. Probat assumptum ex eo, quod cum promittens arrhas nullo habebat eo tempore heredes necessarios, & bona fide Matrimonium contraxit, licet initium debiti fuerit voluntarium, nihilominus tamen mens, & intentio in hoc contractu potius dirigatur naturali affectu liberorum suscipiendorum, quos postea hoc medio suscepit, quam eorum fraudandi causa, quos non habebat, & habere desiderabat. Deinde quia forsitan alias non inveniret concedentem uxorem, si arrhas non promitteret, vel daret: & ideo eas promittit, aut dedit in remunerationem dotis, virginicatis, aut nobilitatis sponsæ. Quæ omnia in hac specie evincunt, cum in bonum naturale tendant, ut est procreatio liberorum, sicut cætera debita ex causis onerosis, etiam voluntarie à principio contracta deducuntur à corpore hereditatis in bonorum partitionibus: ita, & hoc arrharum tempore divisionis bonorum ex acervo, & corpore hereditatis deducatur. Accedit, quod promissio, & donatio arrharum à legibus Regni Castellæ est permixta, dummodo decimam bonorum eas promittentis non excedat: & lege nostri Regni est permixta, dum tamen tertiam partem dotis mulieris non excedat. Et aliis legibus constitutum est, quod susceptis liberos possit promittens dispendere de quinta in Regno Castellæ, & de tertia in Regno Portugaliæ. Et sic hæc dispositiones diversis legibus, & ex diversis causis cuilibet homini penituntur, nec uni altera adversatur nec derogat, nec est eadem, sed diversa: & idcirco computantur inter se, ac si una, eademque lege ambe complecterentur. Ex quibus rationibus suam Gutierrez adstruit opinionem.

Verum enim vero contraria sententia mihi semper vetior visa fuit, & tenenda, saltem in hoc Regno ex *Ordin. lib. 4. tit. 47. §. 1. vers. Pro quanto ibi: Por quanto, no que exceder à dita terça queremos, que tal promessa, & obrigação de arrhas não seja valiosa, nem haja effeito algum, porque essa tenção he que por tal obrigação de arrhas os filios não sejam desfraudados em maneira alguma de suas legitimas.* Portugal de Donat. Tom. I.

Ex qua ratione generali deducitur in hoc Regno arrharum promissionem non esse deducendam ex acervo hereditatis promittentis, sed ex tertia bonorum, de qua dispendere poterat, etiam in extantibus. Et ita nostram legem intellexit insignis noster Antonius de Gama *decif. 308. numer. 14.* Ubi *vers. credo equidem hanc amplectitur opinionem in illis verbis ibi: Credo equidem, nec vana fides, quod omnia quæ pro contraria pariter allegare consueverunt, procedere non possint in hoc Regno per legem istam, quæ saltem ex ratione assignata ita intelligi debet argum. L. cum pater si dulcissimis ff. de legat. 2.* Quod idem repetit *decif. 370. num. fin. sequitur Valasc. de part. cap. 23. numer. 10. Phab. decif. 71. num. 2. 12. C. segg. & Azavedo, in L. 12. tit. 6. lib. 5. nova Recopilat. 2. 45.*

Comprobatur hæc sententia. Primo: Ex eo, quod donatio arrharum in hoc Regno, & in Castella non procedit ex titulo oneroso, sed merè lucrativo, cum maritus non teneatur præstare arrhas constitueret iurimus supra *num. 4.* & tunc impleret Gutierrez contrariæ pariter fortissimè defensor, & alio citatos tenet Barbof. in *L. si cum dotem §. si pater uxori ff. solut. Matrim.* Ac vero donationes factæ ab eo qui tempore mortis descendentes habebat, imputantur in ejus tertia, & ex ea deducuntur: ut tenet Gutierrez. *d. q. 43. num. 16. & 22. Phab. 1. p. decif. 71. 14.* Ergo ex tertia deducenda est arrharum donatio. Immo quamvis aliquo modo prædicta donatio remuneratoriæ dici posset, verum est donationem remuneratoriæ, quæ non debetur lege justitiæ, non esse deducendam ex acervo hereditatis, sed ex tertia bonorum donantis, nec legitime filiorum lædantur, ut diximus *preludio 2. num. 54.* & præter ibi citatos tradunt Mierex de *Majordatu p. 1. q. 2. num. 19. Mantienç. in L. 11. gloss. 2. num. 24. & 25. l. 5. Recopilat. Covarr. in c. cum in offi. tit. num. 11. de testam.* Atque ita donatio arrharum tanquam lucrativo titulo quæsitæ ex tertia deducenda est.

Præsertim, quia ratio assignata in Ordinatione *d. tit. 47. §. 1.* ne, scilicet, filiorum legitime sit lædantur, æque militat in eo casu, qui promittens arrhas filios habebat: & in eo quo postea filios suscepit, quia legitime debetur filio tempore mortis patris, non ante, ut diximus *supra §. 5. n. 11.* Et ejus valor consideratur tempore mortis patris *L. Papinianus §. quarta ff. de inoffi. testam. L. cum queritur C. eodem Gama de ff. 308. num. 10. Ayora de part. 1. p. q. 34. num. 22. Cancr. lib. 3. c. 3. n. 20. Valasc. de part. c. 2. v. 21.* Unde cum promittens arrhas, qui filios habebat, non teneatur eis in vita legitimam præstare, & qui filios non habebat, & arrhas promittit, similiter tempore mortis legitimam filio relinquere teneatur, inficiari nequit, quod ratio Ordinationis, nec scilicet, fraudantur legitime filiorum, eodem modo procedit in uno, & altero casu. Subindeque quamvis *Ordin. d. tit. 47. §. 1.* decidat casum promittentis arrhas, qui filios habebat ex præjuncto matrimonio, & in hoc disponat donationem non valere: in eo quod excedit valorem tertia bonorum, quæ vitæ possidebat tempore matrimonii, cum ratio legis sit generalior, & amplius dicto, seu dispositio, ad ampliandam rationis extendendi dispositio *L. regula ff. de juri. & facti juris. L. 2. §. si mater vers. quod si decesserint ff. ad Trebell. Mendoc. de enf. 684. m. 7.* Errat. in cap. 1. de

86 Tractatus de Donationibus Regiis;

à ratione legis, loco 33. Phæbus decif. 71. n. 12. in fin. Auguft. Barbof. voto 13. n. 30. Semper namque lex comprehendit cafum eandem rationem habentem; & tunc non dicitur lex extendi, fed enucleari *L. si postulataverit §. sed si negavit ff. ad L. Jul. de adulter. Oldrad. conf. 185. Tiraquell. in L. si unquam verbo liberis a. n. 37. C. de revocandis dona. Valasc. conf. 185. n. 8. Auguft. Barbof. d. voto 13. n. 18. Atque ita idem, quod lex disposuit in casu, quo promittens filios liberat, dispositum censetur in casu quo post artharum promissionem donans filios suscepit propter legis rationem generalem utrumque casum comprehendentem.*

Facie deinde pto hac sententia *Ordin. lib. 4. tit. 65. §. 3.* qua cavetur, quod si donatio inter virum, & uxorem à principio valida sit, & ex bonis donantis tempore mortis filii legitimis integras habere non possint: poterunt tamen petere supplementum ex tertia bonorum defuncti, & ex donatione: Ex qua Ordinatione Phæbus d. decif. 71. n. 6. infert artharum promissionem legitimis filiorum, & ascendentium non præjudicare: & idcirco de tertia esse solvendas, non ex toto hæreditatis acervo.

Confirmatur etiam ex eo, quod debitum refundens ex promissione artharum non est necessarium, neque provenit ex legis dispositione, sed voluntarium: quia ab initio procedit ex voluntate donantis, qui arthas constituere non compellitur: & ideo si maritus legatum reliquerit uxori, non compensatur legatum cum debito artharum: ut in specie docent Covarr. in c. effecti n. 5. de testament. Petr. Barbof. in L. si cum dotem §. si patern. n. 11. ff. solut. matr. Gutierrez. præf. lib. 2. §. 124. n. 2. vers. sed contrarius Matienso in L. 7. tit. 9. lib. 5. Recopilat. gloss. 1. n. 8. Tello Fernandez in L. 16. Taurinon. 8. Spino de testam. gloss. 8. n. 74. Morquecho de divisione bonor. lib. 4. c. 11. a. num. 17. Castill. de usufructu c. 46. n. 9. Arias de Mesa l. 2. variat. c. 9. n. 16. Cum tamen, si debitum esset necessarium, legatum à debito relicto credidit: cum debito compensaretur *L. si cum dotem §. si pater ff. soluto matr. L. quoniam Novella L. emmundo C. de inoffic. testam.*

Barbof. in d. L. si pater a. n. 7. Saur. conf. 7. num. 15. Gratian. discept. forens. c. 8. 16. n. 3. & 4. Peregrin. de fideicommiss. art. 53. Gjurba ad consuetudin. Messan. c. 1. gloss. 5. n. 3. Cancet. lib. 1. c. 9. num. 74. Arias de Mesa lib. 2. c. 9. n. 12. & segg. Cypic. Latro decif. 94. Castill. d. c. 46. a. n. 6. Mantica de consuet. l. 1. tit. 2. a. n. 5. Caldas lib. 1. forens. §. 16. Cypic. Galleota lib. 1. contrav. 29. & 30. At verò si debitor creditoribus ex causa voluntaria legatum reliquerit, compensationi locus non est, & utrumque, legatum, scilicet, & debitum petere potest *L. creditorem §. ff. de legat. 2. Surtus conf. 7. n. 1. Barbof. in d. §. si pater n. 2. & segg. Arias de Mesa d. c. 9. n. 11. & segg. Cancet. dist. lib. 1. c. 9. n. 74. Et fere omnes superius relati, qui inter debitum necessarium, & voluntarium prædictam admittunt distinctionem.*

Quapropter licet tam donatio artharum, quam ceteri contractus ab initio sint voluntarii, quamvis ex post facto sint necessarii *L. sicut ab initio C. de actionib. & obligat.* Tamen ea datur differentia inter donationem, & ceteros contractus quoad implementum, ut scilicet debita ex aliis contractibus imitant omne patrimonium; non verò donatio artharum quamvis ex tertia donantis deducenda sit, ne per eam frangentur legittimi filiorum *Ordin. l. 4. tit. 65. §. 3. semper enim spectandum est initium contractus, & donationis*

L. si tantum 12. ff. ad Maced. L. si procuratorem 8. in princ. ff. mandati Anton. Hering. de fidejuss. c. 10. §. 3. n. 19. Itaque cum donatio artharum ab initio fuisset voluntaria, nunquam ex ea filiorum legitimæ fraudandæ sunt. Et sic arthæ ex tertia deducendæ sunt, non ex acervo hæreditatis.

Porro donatio artharum adeo procedit ex voluntate, non ex necessitate, ut in hoc Regno fieri non possit constante Matrimonio, ut diximus supra n. 14. proindeque de tertia deducenda est, cum etiam donationes validæ factæ inter virum, & uxorem de tertia extrahantur juxta *Ordin. d. tit. 65. §. 3.*

Quæ sententia à fortiori admittenda est eorundem, quo sponfus, qui arthas constituit tempore donationis, seu promissionis artharum, nulla habebat bona, quia si postea illa quæsitivæ, & filios procreavit, non debent eorum legitimæ defraudari, sed eatenus valebit donatio, quatenus fuerit in tertia parte bonorum promittentis tempore mortis. Tum quippe filii pro legitima quodammodo sunt creditores bonorum patris *Cyriae. contrav. 6. n. 13. Et ideo habent jus legitimæ in omnibus bonis paternis L. Plautius ff. ad L. Falcid. L. sancimus §. repletiorem C. de inoffic. testam. Gama decif. 233. n. 5. in fin. Ant. Gomez in L. 19. Taurin. 2. Covarr. in c. Reynaldus de testam. §. 2. n. 10. Cancet. l. 1. c. 3. n. 4. Cyriae. contrav. 6. n. 11. Marecot. l. 1. c. 2. §. n. 2. Tum etiam quia, ita ut legitimæ filiorum non considerantur, nisi tempore mortis Ayora de parti. p. 2. q. 14. n. 21. & 22. Peteyta decif. 103. n. fin. Cypic. Latro decif. 34. n. 17. Vincent de Franch. decif. 133. n. 11. Ita etiam tertia bonorum consideratur tempore mortis defuncti, & deducitur ex bonis tunc temporis reperiis *Valasc. de parti. c. 19. a. n. 6. Caldas de empt. c. 10. n. 6. Gama decif. 185. n. 1. & 2. decif. 206. n. 5. & decif. 108. n. 10. Anton. Gomez in L. 23. Tauris. §. in L. 29. n. 5. in fin. Unde cum filii in bonis per patrem quæsitis habeant jus legitimæ, promissio artharum facta ante acquisitionem illis præjudicium inferre nequit.**

Quæ sententia retenta non obstant rationes, quibus motus fuit Gutierrez. Nam ad primam respondetur, quod licet promittens filios non haberet, & ad eos procedentes uxorem daceret, tamen revera promissio artharum fuit voluntaria, & non necessaria: cumque à primordio tituli posterior formetur eventus. *L. si a filia §. Nervatus ff. familia eriscunda L. 1. de imponenda lucrativis descriptione lib. 10. L. actione §. morte vers. quod ex re communi ff. pro socio Barbacia conf. 10. n. 12. §. 4. Valenz. conf. 89. n. 31. Promissio voluntaria, & donatio gratuita non potuit efficere, ut donatio transeat in debitum ita necessarium, ut tanquam res alienum tempore dissoluti Matrimonii, & solutionis artharum minuat legitimis filiorum; etiam si consideremus donationem aliquo modo remuneratariam, Quia, ut jà diximus, cum non deberetur lege Justitiæ, non de corpore hæreditatis, sed de ea parte, de qua promittens poterat disporre, deducenda est. Atque ita cessat primum fundamentum contrariæ partis.*

Neque obstat secunda ratio, quatenus dicit Gutierrez, quod promissio artharum est permixta legibus Regni, & facultas dispendi de quinto bonorum in Castella, & de tertia in hoc Regno aliis legibus conceditur: & sic ex diversis legibus, & causis coponitur inter se ambæ dispositiones, ac si una, eadæque lege ambæ complexæ esset. Quia respondetur, quod una lex per alia est intelligenda, ita ut lex, quæ concedit promissionem artharum, intelligi

intelligatur per aliam, quæ concedit patri disponente de tertia bonorum: Ultra quod, ut bene advertit Barboſa in *L. ſic enim dotem* §. ſi pater n. 1. *verſ. ergo neque*, leges Hiſpaniæ non diſponunt, quod artharus promiſſio fiat, ſed præſuppoſita maritorum voluntate taxant quantitatem, quam artharus promiſſio excedere non poteſt. Et ſic retorquendo rationem Gutierrez bene comparantur diſpoſitiones illarum legum, ut ſcilicet, quando maritus velat arthas conſtituere, poſſit intra quantitatem taxatam promiſſionem facere; non vero, ut filiorum legitimis lædere liceat. Et quidquid ſit in Regno Caſtellæ: Nos habemus legem d. *lib. 4. tit. 4. §. 1. & tit. 6. §. 3.* qua caveatur, ſi tamen per rationem generaliter præſtitam arthas detrahendas eſſe ex tertia promittentis, non ex duabus partibus, quæ ſunt legitimæ filiorum. Ideoque ſaltem in hoc Regno hæc ſententia venior eſſe, & tenerenda.

Notabis etiam, quod ad ſciendum an arthas excedant valorem tertiæ, & ut liqueat, quanta ſit tertia promittentis, debent computari, & æſtimari bona deducto ære alieno Suarez *tit. de las arthas n. 5. verſ. nota tamen ſecundum Alphonſum*. Anton. Gomez in *L. 1. §. 1. Tauri n. 3. in principio*; & ibi Caſtill. in *gloſſ. arthas* Baſca de non meliorand. *ſub. c. 28. num. 2.* Guriert. *præſt. lib. 3. §. 4. 2. n. 3. 1.* Quia bona non dicuntur niſi deducto ære alieno *L. ſubſignatum §. bona ff. de verb. ſignificat.* & diſtinximus ſupra hoc eodem prælud. §. 6. n. 29.

An autem arthas debeantur uxori putativæ? Quæſtio eſt, in qua Palac. Rubios in repetit. *verſ. de donat. inter §. 3. 6. num. 9.* tenet arthas deberi, quia dantur in præmium pudicitie amiſſæ *L. res uxoris C. de donat. inter*. Et ſic valet prædicta donatio, quamvis facta uxori putativæ non valeat, neque morte mariti confirmetur *L. cum hic ſtatim §. ſiquis ſponſam ff. de donat. inter vir. & uxor.* Sed verius eſt arthas non deberi, ut docet Anton. Gomez in *L. 50. Tauri n. 70.* Et ea ratione, quippe arthas non confirmantur per legem propter pudicitiam amiſſam, ſed per pudicitiam amiſſam per copulam matrimonialem. Quare cum putativa non fuiſſet uxor, verum eſt non valere prædictam donationem: ſequitur Petr. Barboſa in *L. 2. in principio 1. p. num. 158. ff. ſolut. Marim.* P. Rebell. de obligat. *juſt. 2. p. 6. §. 9. n. 5.* Fragoſi de region. *Reipub. p. 3. lib. 2. diſp. 5. §. 4. n. 70. & 71.*

Minor autem curatorem habens de immobili-
bus, vel mobilibus, quæ ſervando ſervari poſſunt
artharus promiſſionem facere poteſt interveniente
judicis decreto: eo vero deſiciente promiſ-
ſio erit nulla Anton. Gomez in *L. 52. Tauri n. 14.*
Suaz. in *tit. de las arthas num. 65.* Azeved. in *L. 2. tit. 2. lib. 5. Recopilat. n. 12. ubi Matienç. gl. 2. n. 3.* Hermoſill. in *L. 1. tit. 4. p. 5. gloſſ. 5. num. 10.* Sanch. de *Marim. lib. 6. diſput. 38. num. 57.* Cald. Perey. in *L. ſi curatorem verb. contravallum ſeciſſi num. 40.* Fragoſi. d. diſp. 5. §. 2. num. 65. *verſ. quid ergo de minore.* Si vero promiſſio fiat de rebus immobili-
bus, quæ ſervando ſervari non poſſunt vel de pecunia, valdebit promiſſio, dummodo accedat
curatoris authoritas, ſi illum minor haberet *L. 1. C. ſi adverſus donat. alias ſolus promiſſio-
nem facere poteſt L. ſi curatorem C. de in inte-
gram reſtit. Suaz. d. tit. de las arthas num. 65.* Anton. Gomez in *L. 50. Tauri num. 14.* Sanches d. diſput. 38. *num. 39.* Barboſa in *d. §. ſi pater num. 158.* Fragoſi d. diſput. 5. §. 4. num. 65. Cald. Perey. in *d. verbo contravallum ſeciſſi num. 34. & Portugal de Donat. Tom. 1.*

40. Hermoſill. in *L. 1. tit. 4. p. 5. gloſſ. 5. num. 9.* Valaſc. *conſ. 2. num. 6.* Perez de Lara in *compendio vicia hominis c. 22. num. 38.* Rebello de obligat. *juſticia 2. p. lib. 6. q. 4. num. 15.* Narbona de *arare anno 25. q. 11. num. 12. 11.* & 14. poterit tamen minor reſtitui adverſus promiſſionem: ſi fuerit immoderata, & ultra ſummam taxatam: immo intra illam promiſſio poterit eſſe immoderata habito reſpectu ad qualitatem uxoris: ut ſentit Sanches d. diſput. 38. n. 41. ſequitur Narbona d. q. 11. n. 15. & per in integram reſtitutionem revocari poteſt.

Denique obſerva quod filiusfamilias pudes teſtari poteſt contrahere, & obligatur etiam non interveniente patris conſenſu *L. 1. ff. de minorib. L. filiusfamilias a 2. ff. de action. & obligat. L. ſin. §. pupillus ff. de verb. oblig. L. tam ex contravallum ff. de judic. §. in ſimilis Inſtit. de inſtit. ſtipul. Ant. Gomez l. 2. *var. c. fin. a. n. 11.* Sanches de *marim. lib. 6. diſput. 39. n. 1.* Salgado de *proceſſ. 4. p. cap. 8. n. 235.* Fontanell. de *pactis nup. clauſ. 4. gloſſ. 7. p. 3. n. 48.* Ant. Faber. in *ſuo Cod. 4. tit. 20. diſput. 3. n. 10.* Hermoſill. qui plures laudat, in *L. 4. tit. 1. p. 5. gloſſ. 1. n. 2.* Melchior de Valentia *illuſtrium lib. 3. tit. de adquirenda hereditate. 2. p. 1. num. 37.* Non tamen poteſt alienare, neque obligare bona adventitia, in quibus pater habet uſumfructum eo invito propter paternam reverentiam, quæ eſt in cauſa, ut non poſſit filius, ſuper hiis bonis contrahere *L. ſin. §. filius autem C. de bonis, quæ liber. ibi: Filius autem familias in hiis dumtaxat caſibus; in quibus uſusfructus ad parentes conſtituitur eſt, dum parentes vivunt, nec de eiſde rebus reſtari permittimus neque, citra voluntatem eorum, in quorū poteſtate ſunt illa licetia eis concedenda dominii rei ad eos pertinere alienare, vel hypotheca tunc dare, vel pigmori assignare.* Et ita ſcribit Cald. Perey. in *L. ſi contraxit verbo leſi n. 15. C. de in integ. reſtit. Ant. Gomez in L. 6. Tauri n. 14.* Sanches d. diſp. 39. n. 7. Pater Molina de *juſſitia tom. 1. tr. 2. diſp. 2. 18. & 2. rem. diſp. 261.* aliter Molina de *primog. l. 2. c. 9.* Quæ jux cõmunis diſpoſitio nõ eſt correctæ in Caſtella per *L. 6. Tauri*; quæ hodie eſt *L. 1. tit. 8. lib. 5. Recopilat.* Ubi deſcenditibus permittitur diſponere de tertia bonorū in vita, vel in morte invitis aſcendentibus ut optime cõtra Cald. Perey. docet Sanches d. diſp. 39. n. 9. Caſtill. de *uſusfructu c. 63. n. 18. & 29.* Molina *l. 2. c. 9. n. 21. 22. 23.* & 24. plures citat Hermoſill. in *L. 11. tit. 4. part. 5. gl. 8. n. 10.* Cevalle *comm. cõtra. comm. q. 794. a. n. 25.* Qui licet teneat filium poſſe teſtari de tertia bonorū, & aliqui dicant hoc poſſe facere in præjudiciū patris quoad uſumfructum: tamẽ quod in vita filius diſponere nequeat, neque præjudicare patri contrahendo veniens eſt ut præter citatos ſupra tenent Addeutes ad Molin. *lib. 2. c. 9. num. 19. & 20.* Cervantes in *L. 5. Tauri num. 51. & ſeqq.* Hermoſill. in *L. 5. tit. 4. part. 5. gl. 1. n. 12.**

Quod adeo verum eſt, ut ſi filius ex contraxit geſto fuerit condõnatus nõ poſſit fieri executio in bonis adventitiis, quorum pater habet uſusfructum; neque in proprietate, neque in uſufructu per text. in *d. L. ſin. §. filius autem C. de bonis qualibet.* Ubi filio prohibetur alienatio ſine cõſenſu patris, ac proinde etiam executio prohibita cenſetur, cum per eam devenitur ad alienationem, & quando hæc eſt prohibita, cenſetur prohibitus omnis actus, per quem perveniatur ad eam, argumento text. in *L. oratio ff. de ſponſalib. L. cum lege ff. de fidejuſſorib. L. ſin. C. de rebus alien. non alien. L. quod dictum ff. de pact. L. 1. verſ. ſin. C. de fundo dotali.* Et ita prædictam ſententiam tenent Ant. Gomez l. 2.

- ad fscem Ecclesie, aut seculari? Remissiva.
- 22 Res donata à Clerico sua concubina absenti, quæ adhuc non acceptavit, si Clericus interim decessit, pertinet ad Clerici heredes, non ad fscum.
- 23 Promissio, vel stipulatio, quæ turpitudinem continet, si iſto iure nulla si turpitudine versatur ex parte utriusque.
- 24 Donatio facta à viro uxorato sua concubina nulla est: & potest uxor constanter Matrimonio donationem factam à marito revocare, & eam sibi propriam in solidum efficere.
- 25 Amplia: ut etiam procedat in re vendita, & pignora concubina, quam uxor revindicare potest pretio non restituta.
- 26 Secundo amplius: etiam si res donata à marito esset ejus propria in solidum.
- 27 Actio competens uxori ad rem donatam concubina ex Ordinatione l. 4. tit. 66. est in rem, vel ad rem: & non datur contra concubinam, quæ non possidet, sed adversus rei possessorem.
- Prædicta actio, quæ competit uxori ad res donatas concubina, habet locum in donatis mulieri, quæ non erat concubina, cum qua maritus rem habuit. Ibidem.
- 28 Donatio omnium bonorum presentium, & futurorum non firmatur juramento.
- 29 Donatio omnium bonorum presentium, & futurorum non sufficitur in presentibus.
- 30 Locatio bonorum Ecclesie facta ultra tempus à iure permixtum est nulla in totum; nec sustinetur in tempore permixto.
- 31 Donatio omnium bonorum presentium, & futurorum cum clausula omni meliori modo, quo iure potest, sufficitur in presentibus.
- 32 Clausula omni meliori modo facit valere actum, si non ut est gestus, eo modo quo iure potest.
- 33 Donatio omnium bonorum sine mentione futurorum valet in presentibus.
- Idem si fieret omnium, & quorumcumque bonorum sine mentione futurorum. Ibidem.
- 34 Donatio omnium bonorum presentium, & futurorum facta Ecclesie valida est.
- Idem si fiat loco pia, vel pia causa, dummodo effectus principaliter dirigatur in piam causam. Ibid.
- Secus si donatio fieret cum onere, ut donatarius teneatur facere aliquod opus pium. Ibid.
- 35 Ecclesia, vel causa pia in prædicto casu tenetur alere donantem.
- 36 Donatio omnium bonorum presentium, & futurorum valet deus.
- Intellige: si dos relinquitur, vel promittitur pauperi, Alias secus. Ibidem.
- 37 Pauper dicitur femina, quæ non habet dotem competentem pro dignitate persona, & suorum majorum; quævis habet, unde se alere possit.
- 38 Donatio omnium bonorum presentium, & futurorum ob causam Matrimonii valida est, sed contraria sententia verior: ut num. 41. & seqq. & n. 44.
- 39 Donatarius omnium bonorum non est juris successor. Jura, & actiones inhaerent officio donantis creditoris. Ibid.
- 40 Hereditas etiam sine ullo corpore juris intellectum habet: & ideo nulla bona habet, heredem, & hereditatem potest habere.
- 41 Pactum favore Matrimonii, per quod libera testandi facultas impeditur, non valet.
- 42 Potior est favor liberi arbitrii ad testandum, quam Matrimonii.

Portugal de Donat. Tom. I.

- 43 Respondetur fundamentis contraria sententia: & non sequi.
- 46 Hereditas, ut dicatur cum effectu, debet esse aliqua bona.
- 47 De qui nulla bona habet, testari possit, intelligendum est; si potencialiter potest habere: Secus autem si nec habuit, nec potest.
- Appellatione omnium bonorum presentium, & futurorum veniunt iura, & actiones.
- 49 Per donationem omnium bonorum presentium, & futurorum transferuntur in donatarium utiles actiones, & directarum exercitium.
- 50 Actio directa, & utilis non dua sunt, sed una tantum, & utraque est ejusdem potentia considerata effectu, & fine.
- 51 Donatur vera interpretatione Ordinatio lib. 4. tit. 70. §. 3. & n. 32. & 34. Improbato Gabriel, Percyta.
- 53 Clausula adjecta in contractu sequuntur ejusdem naturam, & efficiuntur inutiles, si contractus inutilis est.
- 55 Agitur de illa questione: An donatio tercia facta à patre, qui alios filios habet, valida sit, si pater nihil reservavit ad testandum? Et expenditur fundameta Gabriel, Percyta, lib. 5. tit. 5. §. 6.
- 58 Interpretatur Ordinatio lib. 4. tit. 97. §. 3. & 4.
- 59 Probatur ab Authore opinio Valsæ dicentis donationem tercie inutilem esse.
- 60 Tercia deducitur ex bonis defuncti repertis tempore mortis, iuribus, & actionibus non de donatis in vita. Valor tercia in dotem promissa consideratur tempore mortis promittentis. Ibid.
- 61 Donatio hereditatis non valet.
- 62 Donatio facta ab eo, qui non habet alia bona præter donata, censetur omnium bonorum.
- 63 Donatio omnium bonorum, vel tercia facta ab eo, qui filios habet valida est, si donator reservavit aliquod ad testandum; dummodo non sit valde medicum.
- 64 Si reservatio sit in minima parte, non valebit donatio: quod relinquitur arbitrio iudicis.
- 65 Non sufficit, quod donator sibi reservet aliquam partem ad disponendum inter filios tantum.
- 66 Si donator de reservatis in donatione illico disposuit, non valet donatio. Et ita iudicatur Senatus.
- 67 Donatio omnium bonorum facta cum reservatione usufructus valida est.
- 68 In prædicto casu fructus pertinent ad donatorem, qui de illis & bonis quasitis ex usufructu testari potest. Fructus maturi pendentes tempore mortis donatoris pertinent ad illius heredes. Ibid.
- 69 Declara, ut non valeat prædicta donatio, si fructus reservati vix ad alimenta sufficiunt.
- 70 Donatio de bonis mobilibus, & immobilibus valida est; etiam si dictum sit de presentibus, & futuris.
- 71 Mobilium, & immobilium appellatione non continentur iura, & actiones; quia tercia bonorum speciem constituunt.
- 72 Declara resolutionem supra num. 70. ut non procedat, si donatus habet alia iura, & actiones non parvi valoris, de quibus testari possit. Secus alias.
- 73 Si donator non disposuit de reservatis, pertinent ad donatarium. Sed contrarium verior: ut num. 74.
- Intestatus censetur relinquere bona venientibus ab intestato. Ibid.
- Qui non testatur videtur alienare in venientes ab intestato. Ibidem.

90 Tractatus de Donationibus Regiis,

75. Donatarius omnium bonorum non potest conveniri a creditoribus donatoris, neque habetur pro heredem.

76. Intelligi, si donator est solvendo, vel habuit heredes, si vero deficiat, bene potest conveniri, ut videtur circumstantiis.

77. Donatarius omnium cum reservatione aliqua ad restituendum tenetur solvere debita contracta ante donationem, non quia postea.

78. Secundum jus commune neque clericis, neque Episcopis possunt disponere de bonis quasitis ex redditibus Beneficii, seu Episcopatus per ultimam voluntatem.

De consuetudine vero totius Hispanie Clerici de praedictis bonis disponere possunt: & in illis succedunt venientes ab intestato Ibid.

79. Episcopi per testamentum, vel aliam ultimam voluntatem non possunt disponere de bonis quasitis intuitu Ecclesiae.

80. Episcopi non possunt facere donationem causa mortis de praedictis bonis.

81. Possunt disponere de bonis patrimonialibus, vel quasitis ante Episcopatum: vel postea ex ipsorum industria tam inter vivos, quam in testamento.

Item: de quasitis ex beneficiis, vel pensionibus obtentis ex dispensatione. Ibid.

82. Episcopi possunt disponere inter vivos, & donare etiam non modice, & in profanos usus, dum prospera veniunt valetudine. Quod idem in Papa.

83. Amplius, ut procedat etiam in Religioso Episcopo, qui facit fructus suos.

Defenditur sententia Senatus de qua Gabriel. Peyreyt decis. 75. contra Solorzan, ut num. 84. Ibid.

85. An valeat donatio facta ab Episcopo aegrotanti, & mori proximo? Et subiungitur negativa sententia fundamenta. Donatio facta à moribundo censetur causa mortis. Ibid.

86. Donatio Episcopi, ut valeat, requiritur supervivencia per quadraginta dies.

87. Donatio inter vivos facta ab Episcopo aegrotante valida est; nisi fraudis intervenisse probetur.

88. Donatio inter vivos facta in aegritudine non amittit suam naturam; & fit irrevocabili.

89. Spolia Episcoporum de jure pertinent ad Ecclesiam, vel ad successores. Quod verius est.

90. Spolia Episcoporum per Bullam Pauli Tertii, & aliorum Pontificum applicantur Camera Apostolica. Sed praedicta constitutiones non fuerunt receptae hoc Regno.

91. Episcopi Titulares, seu Annulares, qui Beneficia possident, vel salaria, de acquisitis testari possunt.

92. Vestes datae, vel missae sponso ab sponso ante matrimonium non censentur donatae, nisi de hoc expresse agatur.

93. Limita, si de more civitatis donari consueverunt.

94. Limita secundo in vestibus quotidiano usui inservientibus.

Limita tertio, si res ab sponso missae non sunt magni valoris. Ibid.

Limita quarto in annulis sponsalitiis. Ibid.

Limita quinto, si res est inter nobiles, & divites, quia praesumitur donatio. Ibid.

95. Donatio facta ab sponso uxori futura valida est; si statim dominium fuit translatum.

Si vero collata fuit in tempus Matrimonii, non valet. Ibidem.

96. Donatio facta uxori à consanguineis viri, vel à

contra, acquiritur ei cuius contemplatione facta est. Mulier transiens ad secunda vota reservat hanc donationem filijs prioris Matrimonii, saltem quoad proprietatem. Ibid.

97. Donatio, vel promissio facta ab sponso consanguineo puella pro illa maritanda cum promittente nulla est.

98. Donatum non censetur, quod nondum erat tempore donationis.

99. Donator, qui aliquid sui habet in re donata, illud tantum donare censetur.

100. Legatus rem, in qua aliquid sui habet, illud tantum legare intelligatur.

Quamvis illud morte sui peritum. Ibidem.

VT brevius nos expediamus ab hac donatione privatarum personarum tractatione, constitui aliqua in hac miscellanea scribere de aliquibus donationibus, de quibus usque adhuc nihil dictum fuit, ut sic hoc absolvatur praeludium, & ad nostrum institutum accedamus. Et in primis agendum de donatione facta concubinæ; cum enim jam dictum sit de donationibus inter virum, & uxorem, nunc de facta concubinæ subsequitur quaestio: quia antiquitus concubina uxorem imitabatur, ut ait Julian. Antecess. novell. 18. c. 5. Quia ratione concubinatus dicitur inaequale conjugium in L. 3. vers. quod si alteratur ubi Accur. C. de natura liberis Connan. lib. 2. comment. c. 16. num. 1. Et de jure Romanorum concubina ab uxore dignitate tantum distinguebatur L. item legare 49. §. parvi ff. de legat. 3. Observat ex alijs Arias de Mesa lib. 3. var. c. 3. §. 8. n. 2. c. 3. Ubi n. 4. duas eodem tempore habere uxores non licere tradit per text. in L. eum qui 18. C. de adulterio L. 2. C. de incest. nupr. Et quod eodem jure veteri inhonestum censebatur habere concubinam vivente uxore L. ex ea parte 12. §. mulier ff. de verb. obligat. L. unica C. de concubinis. Neque etiam habere duas concubinas, ut per Arias proxime n. 6. & 7. Quo loci per totum capitulum eleganter, & satis curiose uxorem, & concubinam similitudines adducit, & c. 39. differentias etiam inter uxorem, & concubinam cumulat & c. 40. ubi videre poteris. Inter quas illa nobis deservit, quæ datur inter donationem factam uxori à marito, & factam à concubinario suæ concubinæ, illa enim inutilis est, ut diximus supra §. 4. num. 1. hæc vero facta concubinæ à privato mero jure valet L. afflictionis §. L. donationis 15. ff. de donat. L. 4. §. Divus L. si pradia 59. ff. de donat. inter, & scribunt Ripa in L. miles num. 10. ff. de re judicata Bott. conf. 14. Angel. conf. 17. Gutierrez. de juram. confirm. 1. p. c. 6. à n. 1. Menoch. lib. 3. praesumpt. §. 1. n. 12. Palac. Rubios in rubr. de donat. inter §. 37. à n. 1. Arias de Mesa lib. 3. c. 40. num. 2. 1. Basil. Ponce de Leon de Matrim. lib. 7. c. 54. n. 2. Gama decis. 226. num. 3. c. 4. Alexand. Trenzacung. lib. 3. var. tit. de donat. resolut. 7. numer. 1. Maschard. conclus. 440. num. 5. Stephan. Gratian. c. 31. num. 7. Prout etiam bene potest quis legatum concubinæ relinquere, & eam heredem instituere L. qui concubinam L. item legare §. parvi ff. de legat. 3. scribunt Jafon in L. miles num. 16. & 17. ff. de re judicata Trenzacung. d. resolut. 7. n. 13. Palac. Rub. d. §. 37. num. 2. Gama decis. 226. n. 5. Gratian. d. c. 31. num. 7. Cabed. 1. p. decis. 116. num. 2. c. 3. Hermosil. in L. 1. tit. 4. part. 5. gloss. 6. n. 14.

Limitatur tamen praedicta resoluti in milite, qui

qui concubinæ donare non potest: & adeo nulla est donatio, ut datum à milite concubinæ possit ad eo repeti, vel ab ejus hærede L. 1. C. de donat. inter virum & uxorem. Tiraq. in L. si unquam verb. donatione largitus n. 24. C. de revocand. donat. Gama decif. 158. num. 1. & decif. 216. num. 4. Emman. Barb. ad Orat. lib. 4. tit. 66. in principio num. 11. & ejus filius Aug. Barbof. in d. L. 1. C. de donat. inter num. 2. & 3. Bened. A. Agid. de jure, & privileg. concubinæ art. 8. num. 21. & seqq. Thefaur. decif. 111. num. 1. Cyp. decif. 101. Gattier. de jur. am. confirm. p. 1. c. 6. à num. 3. Cevali. cominus. contra committ. 9. 329. num. 5. Arias de Mesa d. c. 40. num. 22. Mantie. de tacit. & ambig. lib. 11. tit. 3. num. 3. Hermosilla dicit. L. 1. tit. 4. part. 5. gloss. 6. n. 3.

Ampliat hæc limitatio, ut procedat in militibus nostri temporis, qui arma profitentur, & parati sunt ad bellum, stipendiaque merentur Roman. conf. 41. incipit ad primam Palac. Rubi d. 3. 37. num. 10. Peregr. de jure si si lib. 2. tit. 9. num. 8. Gattier. d. c. 6. num. 9. Aug. Barbof. in d. L. 1. num. 4. & 5. Gama decif. 163. Farin. in fragment. 1. p. verb. concubina num. 669. Hermosilla. in d. L. 1. gloss. 6. num. 4. Quod idem procedit in militibus insignitis Cruce Domini Nostri Jesu Christi Bened. A. Agid. d. art. 8. num. 24. vers. idem etiam, & in militibus Sancti Joannis, Sancti Jacobi, Calatrave, & Avisentibus Fr. Emman. Rodriguez de regularib. tom. 1. q. 17. num. 12. Ant. Gomez in L. 5. Tauri num. 68. Gattier. d. c. 6. num. 8. Hermosilla. in d. L. 1. gloss. 6. n. 8. Aug. Barbof. in d. L. 1. n. 6. & 7.

Idem procedit in donatione facta à clerico suæ concubinæ arguendo à milite armatæ militiæ ad militem militiæ caelestis Anton. Gomez in L. 50. Tauri n. 63. Palac. Rubios d. 3. 37. n. 6. Mantie. de tac. & ambig. lib. 11. tit. 3. num. 13. Gama decif. 158. & decif. 106. ubi addit Flores de Mesa, & decif. 216. num. 4. Barbof. ad Orat. lib. 4. tit. 66. in principio num. 1. Spino in rubr. de testam. p. 14. gloss. 5. num. 10. & seqq. Bened. A. Agid. in repetit. L. 1. C. de Sacrosanct. Eccles. 2. p. 1. num. 21. Aug. Barbof. in d. L. 1. C. de donat. inter. n. 8. Arias de Mesa d. c. 40. n. 22. Amendol. ad Vincent. de Franch. decif. 28. num. 1. Cancr. lib. 1. c. 8. n. 172. Hermosilla dicit. gloss. 6. n. 6.

Procedit etiam prohibitio donandi concubinæ in Doctore, Licentato, & Advocato, qui in favorabilibus æquiparantur militi Anton. Gomez in d. L. 50. n. 63. Palac. Rubios d. 3. 37. n. 4. Gama decif. 216. n. 14. Mantie. d. cit. 3. n. 13. Hermosilla d. 6. num. 5. Suarez in L. 1. tit. de los gobiernos lib. 3. fori num. 12. Afflic. decif. 102. ubi Usill. n. fin. Trentacinq. d. tit. de donat. resolut. 7. numer. 11. Aug. Barbof. in d. L. 1. num. 11. & 12. Bened. A. Agid. in d. L. 1. Cod. de Sacros. Eccles. 2. p. 3. n. num. 21.

Notabis tamen, quod eodem modo, quo militi prohibetur donatio in concubinam, ita concubina donare non potest suo concubinario Bald. conf. 127. vol. 1. & conf. 457. vol. 1. Peregr. de jure si si lib. 2. tit. 9. num. 10. Sord. conf. 459. num. 1. & seqq. Trentacinq. d. resolut. 7. num. 10. Aug. Barbof. in d. L. 1. num. 13. Farin. in fragment. d. verb. concubina n. 546. & seqq. Hermosilla d. gloss. 6. num. 7.

Limitatur tamen prædicta resolutio, ut non procedat in donatione remuneratoria facta à milite suæ concubinæ, quæ quidem valida est us-

que ad consentientem quantitatē, & estimatio- nem meritorum: ment. Paul. in L. donationes in concubinam num. 3. f. de donat. Cravet. conf. 329. num. 3. Bermond de publicanab. verb. contrapra- m. d. cit. num. 3. & seqq. Palac. Rubios in rubr. de dicto num. 3. & seqq. Palac. Rubios non est omittendum Gama decif. 126. num. 4. vers. que omnia. Tiraq. in L. si unquam verb. concubina num. 193. 24. Farinac. in fragm. verb. concubina num. 193. Usill. ad Afflic. d. cit. 102. in principio. Gattier. de jur. am. confirm. p. 1. num. 1. & post alios The- saur. decif. 101. n. 67. & in fin. August. Barbof. in d. L. 1. num. 1. Bened. A. Agid. de jure. & privileg. concubinæ art. 8. num. 24. vers. limitant verbi Trentacinq. d. tit. de donat. resolut. 7. numer. 10. Flores ad Gama decif. 106. Quævis concubina non debet salarium judicatum fuisse in nostro Senata restetur Gama decif. 106. incipit concubina Clerici. Quæ decisio respectu donationis improbat à Florent. Mea ibi: Et merito si servitia concubine, ut talia, ut salarium meretur, & ipsa si pauper, ita ut operarum non presumatur donatio, intelligi tamen ut donatrix teneatur probare merita, & estimatio- nem eorum, ut conveniant omnes puto citati, si non enim sufficit assertio donantis.

An vero donatio facta à milite, seu clerico ei, quæ jam non erat concubina, valit sit 2. Disputant DD. & communis obtrinit sententia donationem valere ex Bald. conf. 152. incipit. Quidam spectabilis miles in fin. lib. 4. per text. in L. in ipsius C. famulis eriscunde sequitur Cyp. decif. 102. in fin. Trentacinq. d. resolut. 7. n. 8. Farin. d. verb. concubina num. 193. Usill. ad Afflic. decif. 102. num. 1. Thefaur. decif. 111. num. 2. ubi dicit sufficere, quod non consistet durare concubinatum tempore donationis, licet antea fuisset, & allegat Paul. de Cast. in d. L. donationes in concubinam num. 2. plures dicit Hermosilla. in d. L. 1. gloss. 6. num. 11. tit. 4. part. 5. & alios Aug. Barbof. in d. L. 1. C. de donat. inter. Ex quibus plures requirunt, quod concubinatus cessasset saltem per triennium arg. text. in Authent. de Monach. collat. 1. §. Sancimus.

Ceterum Cancr. lib. 1. variat. c. 8. num. 176. 14 communem opinionem procedere posse docet, quando donatio fit illi, quæ consistit ad bonam frugem se recipisse, & peccatum dimisisse: puta, si juvenis à concubinatu recederet, & se ad bonam frugem reciperet: quod insinuasit dicit Bald. d. conf. 154. At vero si concubina ob senectutem, vel malam valitudinem à concubinatu recessit, non valeat donatio, ut dixit Cancr. num. 174. Et quidem mihi satis placet declaratio Cancreri ex rationibus per eum adductis à n. 171.

In tantum invalida est donatio facta concubi- næ à milite, Doctore, Clerico, & aliis personis suprà relatis, ut non firmetur juramento Covari. in c. quavis p. 2. §. 1. n. 4. ad fin. Gutier. d. 1. p. c. 6. à num. 11. Thefaur. decif. 111. num. 4. Gratian. cap. 11. num. 21. Amendol. ad Vincent. de Franch. decif. 28. numer. 1. Afflic. decif. 102. ubi Usill. Alex. Trentacinq. d. resolut. 7. numer. 10. Peregr. de jure si si lib. 2. tit. 9. num. 13. Aug. Barbof. in d. L. 1. num. 18. Roland. conf. 98. n. 15. & 37. l. 1. Cravet. conf. 121. per totum.

Diximus supra n. 5. donatum concubinæ à milite repeti posse ab eo, vel hæredibus ejus. Unde recte dubitari potest, An Concubinæ repetere valeat donatum concubinæ? Et videbatur dicen-

92 Tractatus de Donationibus Regiis.

dum idem quod in milite, procedere in Clerico, quia prohibitio donandi a Clerico suae concubinae provenit a prohibitione quae datur in milite, ex eo quod clericus miles militie caelestis ex Joan. Andr. in e de his de Sepul. Bart. in L. 2. C. de donat. inter & in L. affellionis n. 1. ubi Roman. n. 2. ff. de donat. Palac. Rubios in rubr. de donat. §. 39. in principio, Peregr. de jure fisci lib. 2. tit. 9. n. 4. Ergo ita, ut miles laicali donatum repetere potest L. 2. C. de donat. inter, ita, & clericus caelestis militie, cum æquiparatorum idem sit jus, & disciplina L. 1. ff. de legat. 1. glan. L. si quis servo C. de furtis, & in cap. si postquam §. de electione in 6. Thufc. littera, & conclus. 108. Francisc. Vivius dec. 255. num. 7. Gabriel Alvarez de Valasco. de privileg. pauperum 1. p. q. 36. n. 13. Et in hac opinione fuit Gama decis. 58. in fin.

Contrarium tamen verius est ex eo, quod coitus clericum cum concubina prohibitus est, & punibilis nedum jure Canonico ex toto titulo de cohabit. clericor. & mulier. sed etiam de jure Civili L. eum qui C. de Episcop. & cleric. Ordinatus lib. 5. tit. 30. in principio, & per totum; quia clericus non est solutus, sed ligatus Ecclesiae C. inter corporalia de translat. Episcop. Et ea propter si habet accessum ad aliquam mulierem, dicitur committere adulterium spirituale, & sacrilegium gl. notabilis in e. virginibus 27. q. 1. quam exollit Abbas in e. ut clericorum prop. fin. de vita, & honest. cleric. Immo committit incestum gl. in L. 2. verb. filii C. de Episcop. & cleric. Proindeque clericus turpiter dat, & concubina turpiter accipit, atque ita in pari causa turpitudinis melior est conditio possidentis, in pari de reg. juris in 6. L. si debitor ff. de pignoris Fachin. lib. 8. c. 9. vers. hanc posteriorem. Cald. conf. 53. n. 9. Mantica de tacit. & ambig. lib. 21. tit. 2. num. 15. Antonin. Amato resol. 32. n. 7. & 8. Ex quibus, & aliis Palac. Rubios in rubr. de donat. inter §. 39. à n. 6. recte nostram sententiam fundat, ut scilicet neque clerico, neque haeredibus ejus liceat donatum repetere, sed tantum fisco. Et pro hac opinione judicatum dicit Gama decis. 58. Ubi Flores de Mena ab omnibus ita tenet asserit: Et comprobatur ex Peregr. d. L. 2. tit. 9. num. 3. in fin. Quo loci dicit, quod à simplici concubina militis non aufert fiscus. In quibus terminis procedit L. 2. C. de donat. inter: Sed ab ea, cum qua miles commisit stuprum, seu adulterium, donatum aufert fiscus L. mulierem ff. de his, quibus ut indignis ubi Bart. & Jafon. in L. hereditas 4. in fin. C. eodem Delon. de jure acre secundi c. 7. q. 35. n. 14. Quare cum clericus caelestis militie miles adulterium spirituale, & incestum committat cum concubina, nullo modo donatum repetere possit in specie dicit Benedic. Aegid. de privileg. honest. art. 8. numer. 25. In honesta & indecora est clerico propriæ turpitudinis allegatio ex hac causa, ut ex Sacra Pagina optime probat.

An verò donatum a clerico concubinae pertinet ad fiscum Ecclesiae, vel saecularem? Variant interpretes. Et pro Ecclesiastico stat Abbas, pro saeculari Baldus, quem sequitur Palac. Rubios d. §. 39. à n. 7. cum segg. Ubi quaestioem ad partes disputat.

Si verò clericus donavit concubinae absenti, quae adhuc non acceptavit, & clericus interim diem clausit extremum, res donata non ad fiscum, sed ad clerici haeredes pertinet, ut resolvit Cancr. lib. 1. c. 6. num. 15. & 16. Ex ea ratione, quia

donatio facta absenti, nemine pro constitulante, nulla est; & quippe in absentem non fuit translatum dominium. Quibus addo, quod cum ex dicta donatione non fuisset processum ad traditionem super his, quae fuerunt turpiter promissa, non fuit quaesita actio concubinae, promissio enim, vel stipulatio, quae turpitudinem continet quando turpitudine versatur ex parte utriusque, ipso jure nulla est L. si ex cantione 2. C. de conditione ob turpem causam Pichard. in §. quod turpi ex causa 24. num. 1. Insistit de inutil. stipulat. Aug. Barbol. in d. L. 1. numer. 3. optime Palac. Rubios in d. §. 39. numer. 6. vers. unde non valebit.

Ultra praedictos casus valebit etiam donatio facta à viro uxorato suae concubinae Palac. Rubios in rubr. de donat. inter virum & uxorem. Gama dec. 226. n. 4. ita, ut juxta Ordinatus lib. 4. tit. 6. 6. uxor, quae in judicio stare non potest sine licentia viri, valet matrimonio constante donationem factam concubinae à marito revocare, & eam sibi propriam in solidum efficere. Quod non tantum procedit respectu rei donatae concubinae, sed etiam venditae, & pignorate, sine quo quod teneatur pretium restituere: praesumit enim Lex venditionem, vel pignorationem simulare factam fuisse. Quae praesumptio cum sit juris, & de jure probationem in contrarium non admittit optime tradit Benedic. Aegid. de privileg. honestatis art. 8. numer. 13. Et procedit legis Regiae dispositio, etiam si res donata à marito concubinario ejus esset propria in solidum: ita ut ad communicationem bonorum non pertineret: ut prosequitur Aegid. d. art. 8. numer. 14. Actio vero competens uxori ex d. L. Regia est in rem, vel ad rem. Et ideo non datur contra concubinam, quae non possidet, ut judicavit Senatus apud Gama. dist. decis. 226. num. 3. vers. sententia tandem, quamvis ipse contrarium sentiat. Ac proinde dabitur actio ad versus quemcumque rei possessorem, notat Aegid. d. art. 8. numer. 15. licet neque in subsidium concubina conveniri possit pro pretio, quod ex re habuit Aegid. d. num. 15. vers. duntaxat verò. Et denique praedicta Ordinatio, quae rei venditionem tribuit uxori ad res donatas concubinae à marito, procedit etiam in donatis ab eo mulieri, quae non erat concubina, sed cum ea maritus tem veneram habuit, ibi: On a qualquer autre mulier, com que tenha carnal affeição. Aegid. d. art. 8. numer. 19. & 20. Qui numer. 22. legem Regiam intelligit de donatione facta tempore concubinae, non de donatione facta ei, quae jam non erat concubina. Pro quo faciunt tradita supra n. 13.

Diximus supra §. 3. num. 19. donationem omnium bonorum praesentium, & futurorum non valere, quia aufertur libera testandi facultas. Et prosequendo materiam praenotanda libet, quod haec donatio omnium bonorum praesentium, & futurorum non firmatur juramento, quippe est reprobata, tanquam contra bonos mores; juramentum autem contra bonos mores non est obligatorium, non est obligatorium de reg. juris in 6. Et ita hanc sententiam Roland. conf. 39. num. 1. & conf. 65. num. 2. dicit communem Covarr. in rubr. de testam. 2. p. n. 4. Socin. Junior. conf. 44. num. 35. 36. & 37. lib. 2. Gomez in L. 69. Tauri numer. 4. Reynof. observat. 41. numer. 7. Valenz. conf. 117. num. 2. Peguer. decis. 170. num. 2. Gutierrez de juram. confirm. 1. p. s. 11. num. 11. post plures Larrea decis. 66. n. 36.

Insupet

Infuper prædicta donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum non subditur in præsentibus, sed et in totum nulla juxta Bart. doctinam in *L. fin. num. 16. C. de palli ubi Bald. dicit communem* Petra de fideicommissis. 4. post. a. 8. vers. ad hoc Riminald. in principio *Iustit. de donationum* num. 165. Anton. Gomez in *L. 68. Tauri* 2. & dicit iudicatum Peguera decif. 158. post plures Fontanell. de pall. sup. claus. 4. gloss. 21. p. 1. num. 26. Cancr. lib. 1. c. 8. num. 47. Nogaretol. al. leg. 26. num. 188. Rationem tradit Cancr. d. numer. 47. Quia in factis contra legem si non valet, quod fit ultra, non valet etiam, quod fit intra. C. dudum de rebus Eccles. non alien. Clem. 1. eodem sit. & secundum Bald. in *L. quacumque C. de bon. qua liber*. Quando fit concessio ultra licitum, non valet etiam in eo, quod est licitum: sequitur Covarr. lib. 2. var. c. 16. num. 5. Fontanell. gloss. 21. p. 1. num. 27. Marefcot. lib. 2. var. c. 25. n. 12. Noguerold. alleg. 26. num. 189. Et sic locatio bonorum Ecclesie facta ultra tempus à jure permiffam in totum est nulla, & non subditur quoad tempus, in quod fieri poterat: ut contra Bald. & alios tenet Covarr. lib. 2. var. c. 16. num. 5. & est text. in *Auth. de non alien. §. si vero Clem. 1. de rebus Eccles. non alien. ibi*: Nec ex concessione ipsius recipienti us aliquod acquiritur: Extravag. ambitiosa eodem tit. sequitur Roim. conf. 57. sub numer. 12. l. 1. Marefcot. d. c. 25. numer. 8. 9. & 10.

Limitatur tamen prædicta resolutio, ut non procedat, si in donatione adjecta sit clausula, ut valeat omni meliori modo, quo de jure potest, & debet: quia tunc valet quoad bona præsentia, ut scribunt Grat. responso 70. num. 21. lib. 1. & Joseph. Ludovic. decif. Perusina 117. num. 6. p. 1. Ursell. ad Affid. decif. 107. sequitur Fontanell. d. claus. 4. gloss. 21. p. 1. n. 42.

Clausula enim omni meliori modo facit valere actum, si non ut est gestus, eo modo, quo de jure valet potest Imola in *L. cum pater 79. §. filius matrem ff. de leg. 2. Aymon. conf. 214. col. fin. n. 19. Gratian. c. 96. num. 7. Fontanell. d. gloss. 21. p. 1. num. 42. Valac. de jure emph. q. 6. num. 16. Mendez à Castro in praxi. *Lustava lib. 3. c. 20. numer. 6. & seqq. Cyriac. controu. 205. num. 117. Camuncula decif. 46. n. 8. Sard. decif. 193. num. 10. Vincen.**

de Franch. decif. 156. Grat. c. 96. n. 7. Cum autem, si donatio fieret omnium bonorum sine mentione futurorum, valeret in præsentibus Gama decif. 381. num. 4. in fin. Gratian. c. 98. n. 12. Aug. Barb. voto 25. num. 2. per textum *L. si ita legatum §. ff. de auro & arg. legato L. si stipulans 76. ff. de verbob. oblig. L. siquis argumentum 35. C. de donation. Proat etiam valet, si fieret omnium, & quorumcumque bonorum, si de futuris non fieret mentio Reyn. observ. 41. numer. 15. Gama decif. 206. n. 3. & decif. 339. num. 2. Pin. in rubr. C. de bon. maternis p. 1. num. 3. Valac. de partit. c. 10. n. 11. Theaur. decif. 199. Surd. decif. 233. num. 7. Fontanell. d. claus. 4. gloss. 21. p. 2. num. 23. Barbos. d. voto 25. n. 2. Et judicavit Senatus nollet me referente die 21. Aprilis anni 1661. in lite Petri Simonis cum Maria Gondiçalvez oppidi de Castello Branco scriba Dominico Diaz do Couto. Ita donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum ex vi clausule omni meliori modo sublineri debet in præsentibus, quorum donatio valeret, si de futuris non fieret mentio, & ita ultra citatos supra tenet Riccius ad Vinc. de Franch. dec. 168.*

Limitanda verò est principalis conclusio, ut donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum facta Ecclesie valida sit: notatur in *L. jubemus 14. C. de Sacros. Eccles. & tenet Bart. in L. fin. num. 11. C. de palli* Abb. conf. 102. n. 8. Covarr. in rubr. de testam. 2. p. n. 6. dicit communem Anton. Gomez in *L. 69. Tauri numer. 6. de juram. confirm. p. 1. c. 11. num. 7. Reynoso observ. 41. n. 35. & seqq. Cancr. lib. 1. var. c. 8. n. 77. Tiraq. de privileg. pie causa privilegio 100. Clarus in §. de notatione q. 20. n. 1. Spino de testam. gloss. 11. n. 29. cum seqq. & gloss. 12. a. numer. 45. Thufc. lit. D. concl. 648. num. 41. Gama decif. 185. numer. 2. Caldas Pereyra conf. 28. n. 5. Mantica de tacitis, & ambig. lib. 3. tit. 28. per totum Rebell. de obligat. justit. 2. p. 18. q. 7. n. 4. Larrea decif. 10. num. 2. & decif. 66. n. 19. Fontanell. claus. 4. gloss. 21. p. 1. num. 1. Vincent. de Franch. decif. 168. num. 2. ubi Amendola num. qui omnes, & plures alii eandem limitationem probant in donatione facta loco pio, vel cause piæ dummodo donationis effectus principaliter dirigatur in piam causam: utpote si pio loco, vel Ecclesie fiat donatio, si enim donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum facta sit alicui cum oere, ut teneatur facere elemosinas, non valet donatio: ut notat Tiraquell. d. privileg. 100. sequitur Gutier. d. c. 11. numer. 7. Azavedo in *L. 8. tit. 10. lib. 5. Recopil. num. 6. Reynoso d. observ. 41. num. 39. Nota autem, quod hoc casu tenetur Ecclesia, vel causa pia alere donantem Ant. Gom. in d. L. 69. Tauri num. 6. Abb. conf. 102. num. 2. vol. 2. Gutier. d. c. 11. numer. 8. Reyn. supra num. 3. Lessius de just. lib. 2. cap. 18. dubit. 13. n. 95.**

Ex qua ratione infertur prædictam limitationem etiam obtinere favore dotis, quæ pia causa dicitur in c. 15. *donare qualiter olim. feud. aliter. per in usus feudor. L. cum is §. si mulier ff. cond. indeb. Pal. Rub. in repet. c. per vestras de donat. inter §. 12. num. 4. Gutier. de juram. confirm. p. 1. c. ap. 11. num. 9. Valac. conf. 108. num. 18. Reynol. observ. 41. num. 39. Tiraq. de pia causa in præfat. pag. 12. mibi vers. item cum dos. Quod intellige, si dos relinquatur, vel promittitur pauperi, alias fecus: quia hoc tantum casu dos pia causa censetur: ut scribunt post Jason. Roderic. Suarez in *L. quoniam in prioribus q. 9. principaliter ad L. Regiam num. 3. Gutier. d. c. 11. num. 10. Boit. decif. 94. Phab. 1. p. decif. 98. num. 8. Reyn. observ. 41. num. 39. Ben. Egid. in L. 1. c. de Sacros. Eccles. p. 2. §. 3. num. 1. Fontan. d. gloss. 21. p. 2. num. 16. Et in terminis validam esse donationem omnium bonorum præsentium, & futurorum favore dotis tradunt Gutier. d. cap. 11. num. 9. & 10. Fontanell. d. 2. p. num. 15. & 16. Reynol. d. observ. 41. num. 39. Quæ autem dicitur mulier pauper, ut ex causa dotis valeat prædicta donatio, videntur sunt Palac. Rub. in repetit. c. per vestras §. 60. incipit tertio propter necessitatem num. 7. vers. idem dicendum Bened. Egid. in *L. 1. Cod. de Sacros. Eccles. §. 3. §. 3. num. 1. Reynol. observ. 41. num. 40. Molina de just. & jure tom. 1. diffus. 1. 46. vers. solum superest. Qui omnes docent mulierem pauperem censeri, quæ pro dignitate, personæ, & suorum majorum non habet dotem congruam, & competentem, quamvis habeat, unde se alere possit.***

Sequitur congruenter inquirere, An donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum facta ob causam Matrimonii valida sit: Et affirmativam

94 Tractatus de donationibus Regiis.

tivam partem tuerent Marienſo in L. 8. tit. 10. lib. 5. Recopilat. gloss. 1. num. 9. Flores de Mena ad Gam. decis. 187. num. 2. Boetius decis. 35. num. 10. Reynoso observat. 41. num. 4. Molin. lib. 1. cap. 10. num. 18. in fin. Alter. Molin. de just. disp. 2. 80. num. 12. Antonius Faber. in suo Cod. lib. 5. tit. 9. de pactis conventis diffinit. 6. Menoch. conf. 1. num. 162. 163. & conf. 92. num. 53. Fundamenta hujus partis sunt. Primum, quod nulla lege cavetur donationem omnium bonorum presentium, & futurorum nullam, & invalidam esse, neque non posse quem omnia sua bona etiam futura donare: atque ideo cum suorum quis sit moderator, & arbiter, non debet restringi illa facultas, quæ à jure naturali descendit, & tam compete in vita, quam in morte. Secundum, quod donatio omnium bonorum non est juris successor. L. aris alieni 1. Cod. de donation. Unde non est invalida talis donatio, namque saltem remanent apud donantem jura, & actiones; quæ omnibus donatis inhærent juxta gloss. & Paul. de Cast. in L. si Stichus ff. de peculio gloss. in L. 3. in principio ff. pro socio. Tiraquell. de retrat. lignag. §. 26. gloss. 1. num. 58. Larrea allegat. 120. num. 14. Tondut. de prævent. 2. p. c. 33. numer. 1. Vincenr. de Franch. decis. 95. numer. 1. post plures Olea de cessione jurium tit. 1. §. 2. numer. 39. & tit. 3. quest. 1. num. 5. Noal. de transmiss. cau. 2. num. 14. & casu §. 26. num. 10. Actas de Mesa lib. 1. variat. cap. 1. num. 5. & c. 19. num. 12. Quo dato donans de juriſus disponere potest, ut sentit Anton. Faber de errorib. pragmat. deced. 48. error. 6. qui ex hoc infert, quod fieri nequit, ut per actus factos per quemquam dicatur quis sine hærede decedere, cum sufficiat habere posse hæredem, licet de facto non habeat, quia nihil in hereditate reperitur de præſentibus hæreditas namque etiam sine ullo corpore juris intellectu habet, ut dicitur in L. hæreditas §. 3. ff. de petit. hæredit. Ex quo textu deducunt DD. posse illam, qui pulla bona habet, hæredem, & hereditatem habere, ut ibi scribit Bald. Angel. & Socin. numer. 45. Ripa in rubr. ff. de solut. Matrim. num. 44. Myſling. in principio Instit. de reb. corporalib. & incorporalib. & alii, quos refert Valasc. de partit. cap. 1. num. 10. & 15. & c. 20. num. 10. Gabriel Peteyr. decis. 67. num. 2. circa fin. Unde dicendum non est donationem omnium bonorum presentium, & futurorum invalidam esse, quippe per eam auferatur libera testandi facultas. Tertio, quia hæc donatio facta ob causam Matrimonii dicitur facta ex causa pia propter acquisitionem illius cum dote: & sic cum donatio hujusmodi valida sit, si fiat Ecclesiæ, vel loco pio, ut diximus supra num. 34. ita, & donatio facta causa Matrimonii valere debet: maxime cum sint plures DD. magnæ auctoritatis, qui indistinctè tenent donationem omnium bonorum presentium, & futurorum validam esse; quos refert Fontanell. claus. 4. gloss. 2. 1. part. 1. n. 4. Anton. Faber. de errorib. pragmat. deced. 48. error. 6. quibus addo Gabriel Peteyr. decis. 67. num. 2. Thufcus, qui pro regalia hæc resolutionem constituit littera D. conclus. 648. num. 1. Quam opinionem saltem valere contemplatione Matrimonii, tanquam speciale respectu illius tradunt aliqui ex citatis supra n. 36. Menoch. conf. 1. n. 192. & segg. 9. conf. 92. n. 5.

Verum contraria sententia, quæ habet donationem omnium bonorum presentium, & futurorum non valere etiam si facta sit ob causam Ma-

trimonii verior est, & tenenda ex textu expresso in L. pactum quod dotali Cod. de pactis ibi: Pactum, quod dotali instrumento comprehensum est, nisi pater vita frangeretur, ex aqua portione; ea quæ nbebant cum fratre heres patri suo esset, neque ullam obligationem contrahere, neque libertatem testamenti facienti mulieris patri potius auferre. L. hereditas C. de pact. convent. Quibus juribus probatur non valere pactum favore Matrimonii, per quod libera testandi facultas impeditur Tiraquell. de primog. 9. 6. num. 17. & 20. Valasc. consult. 130. num. 4. Phæb. 2. p. decis. 302. num. 20. Larrea decis. 36. 4. num. 1. Cyriac. contrav. 88. num. 1. & 15. Fachin. lib. 5. contrav. cap. 87. Ex quo sequitur neque donationem hujusmodi valere favore Matrimonii, cum per eam auferatur libera testandi facultas juxta DD. communem sententiam, de qua supra num. 28. Et dubium non est potius esse liberi arbitrii ad testandum favorem, quod tollitur per has universales donationes, quam Matrimonii Martini Montariis in dist. L. pactum quod dotali num. 2. Immo facultas, & libertas testandi magis accedit ad jus naturale, quam liberorum successio, ut dixit Bald. in L. lege duodecim tabularum Cod. de legiti. hæredibus post n. 1. vers. testamentum, quem refert, & sequitur Fontan. de pact. nupt. claus. 4. gloss. 9. p. 4. numer. 15. & 14. Et sic præponderare debet favori Matrimonii Mart. Cancell. de donat. tract. 2. diff. 1. numer. 12. & 13. specialis 1. Cumque præcipuum fundamentum contrariæ sententiæ in favore Matrimonii consistat, & major sit favor libertatis testandi, recte sequitur hanc partem veriorē esse: quam in specie valide tueretur Fontan. dist. gloss. 9. p. 4. num. 12. & segg. & n. 18. Fachin. lib. 5. c. 87. Peguer. decis. 170. num. 2. Capella Tolosa. decis. 452. Beilam. conf. 17. Cancell. lib. 3. c. 7. num. 117. & plures alii, quos laudat Cancell. d. diff. 1. specialis 16. Qui num. 17. existimant fundamenta unius, & alterius sententiæ adeo stringere, ut difficile sit videre, quænam rectior sit. Et potius, inclinatur in affirmativam sententiam, dum tamen donatio firmetur jaramento. Quo casu ad bona præſentia mobilia, & stabilia, exclusis juribus, donationem subalterni posse ait, tanquam plus scriptum, & minus dictum censeri debeat. Sed jam diximus supra num. 28. donationem omnium bonorum presentium, & futurorum non firmari jaramento juxta veriorē opinionem, quæ in hoc Regno sequenda est; siquidem contra dictus non firmatur jaramento, & ii, in quibus apponitur, nullitate laborant, ut alibi diximus: & probat Ordinatio lib. 4. tit. 73. Et quod non firmatur jaramento decidit. Ordinatio lib. 4. tit. 70. §. 3.

Unde negativa sententia tenenda est, pro qua 44 judicavit Senatus noster anno 1668. me referente in lite Dominicæ Freyre cum Senatore Joanne Monterio de Faria, Scriba Ludovico Correa de Torres.

Non obstant, quæ pro contraria parte adduximus. Quia primum fundamentum diluitor ex D. D. communi sententia, quæ habet, donationem omnium bonorum presentium, & futurorum nullam esse: quippe per eam auferatur libera testandi facultas, quæ favorabilior est, quam causa Matrimonii.

Secundum tollitur; quia licet substantia testamenti non consistat, in eo, quod testator habeat bona, sed quod possit habere L. qui solvendo non est ff. de hæredib. instit. Tamen, ut dicatur, hæreditas

reditas cum effectu, debent esse aliqua bona, ut bene considerat Valasc. de partit. c. 1. num. 11. & 14. qui adducit textum in *Ambrosio. ingressi. C. de Sacros. Eccles. l. Lex cornelia ff. de vulgari l. 7. ff. de heredi. vel actione vendita*. Et pro hac sententia allegat gloss. verb. in singulis ff. de evictio. l. 1. glos. Corral. Joan. Anib. & Alciat. Ultra quod D. D. tenentes, cum qui nulla bona habet, possit testari, tunc eam admittunt opinionem, quando, qui nulla bona habet, potest ea potentialiter habere. Secus autem si qui nulla bona habet, nec habitum, neque potentiam, illa potest habere Anton. Gomez in l. 1. Tauri num. 17. & in l. 4. num. 4. Spino de testam. in rubr. p. 1. gloss. numer. 2. 1. Valasc. dist. 8. l. 1. 10. & 11. Percy. decif. 67. n. 2.

Plane qui omnia bona præsentia, & futura simpliciter donavit, etiam actiones, & jura tam præsentia, quam futura donasse certum est. quia bonorum omnium appellatione veniunt jura, & actiones, ut prælate docet Pinel in rubr. C. de bon. matern. a principio Bened. Agid. in l. ex hoc jure p. 1. c. 13. claus. 11. num. 3. Giurb. ad consuetud. Messana c. 1. gloss. l. 1. num. 1. ubi innumeris citat, & alia eosdem tenent Merlin. de pignoris lib. 1. q. 19. n. 2. Noguer allegat. §. 5. n. 3. Vincent. de Franchet. de §. 5. n. 1. Unde cum jura, & actiones tam præsentia, quam futura veniunt in hujusmodi donatione, absque dubio manet donantem neque habito, neque potentia bona habere posse, cum quæcumque jura in futurum adquirat, donatarii efficiantur. Ac proinde nullo modo testari potest.

Neque teneat actiones directas offibus donantis inhære, quod est Antonii Fabri fundamentum. Quia respondetur, quod per cessionem, & donationem transferuntur in donatarium utiles actiones, & de eorum exercitium *L. quis ergo in fin. ubi gloss. ff. de peculio Titiaq. de retrat. lignagier §. 16. gl. 1. n. 8. A Costa de privileg. credit. prælidium 2. num. 21. Gouman. de evictio. lib. 1. q. 31. num. 80. Nosil. de transmiss. casu 14. numer. 14. Larrea allegat. l. 20. num. 14. Grivel decif. Dolana 111. num. 8. & 9. Olea de cessione jurium tit. 3. q. 1. num. 5. Carlevalde judicium l. 1. tit. 3. disput. 16. a num. 1. Staccia de commerc. §. 2. gloss. 5. num. 89. vers. declarata q. intro. Ita ut donatus ex tunc possit directas actiones nomine cedentis, utiles vero ex proprio jure, & persona Arias de Mesa lib. 1. var. c. 19. n. 9. & 13. Ultra quod actio directæ, & utilis non duæ sunt, sed una tantum, & licet directæ remaneat penes cedentem, utilis autem competat cessionario, tamen in substantia una est actio ad idem competens *L. actio 42. ff. de negot. gestis ibi: Nec refert, quis directæ au nulli agat. Et rursus ibi: Cum utraque actio ejusdem sit præstatio, eum tamque effectum habeat*. Videndi Cancei. lib. 3. c. 20. n. 23. 1. Cojace. lib. 1. §. observat. c. 1. Robles de represent. lib. 3. c. 18. n. 46. Ani. Faber. l. 4. conjec. c. 7. & de errorib. pragmat. decal. 2. error. 9. circa fin. Olea de cessione jurium tit. 6. q. 1. num. 7. considerato tantum effectu, & fine, in quem prædictæ actiones diriguntur, ut declarat A Costa de privileg. credit. prælid. 2. n. 13. sequitur Olea d. tit. 6. q. 1. n. 8. Cumque inutilis, & inefficax sit directæ actiones, quæ offibus donantis inhærent, & apud eum remanent: Verum est dicere, quod donans de jure, & actionibus disponere nequit. Ac proinde cessat Fabri fundamentum.*

Non obstat tertium fundamentum, quia verior est sententia, quæ habet dotis causam concipiendam, quando donatio fit mulieri pappeti juxta ea,

quæ diximus supra num. 16. & 17. Neque auctoritates D. D. qui tenent donationem omnium bonorum præsentium, & futurorum validam esse attendi debent; quippe contra eos est communis opinio, de qua supra citati n. 28. & ultra eos Jul. Clar. in §. donatio q. 19. & plures alii laudati à Tholozier. D. concluf. 648. n. 1. Et in hoc Regno hanc sententiam probavit Ordinatio Regia l. 4. tit. 70. §. 3. ibi: *Nem quando o contracto for por direito reprovado de maneyra, que por juramento não possa ser confirmado, assim como se algum homem promette a outro sob certa pena de o fazer herdeiro em parte, ou em todo, ou lhe fizesse doação entre vivos sob certa pena de todos seus bens moveis, & de raiz, direitos, & auçoes avidos, & por aver, não reservando delles para si coisa alguma. Ou fosse feito contracto sobre a herança de pessoa viva porque aquelle, que não devia ser seu herdeiro, o seja sob certa pena; porque tais contractos (são) assí illicitos, & por direito reprovados, que não podem por juramento ser confirmados, & por consequente as penas em elles postas senão podem pedir, nê demandar*.

Ex quibus verbis manifeste apparet legem Regiam improbare donationem omnium bonorum præsentium, & futurorum. Quidquid aliter sentiat Gabriel Per. decif. 76. num. 3. in quo Vir ille altissimè allucinatus est, dum ait, quod Ordinatio d. §. 3. non improbat donationem omnium bonorum præsentium, & futurorum, sed promissionem omnium bonorum appositâ penâ: adjiciens quod Ordinatio non loquitur de donatione, in qua sine ulla penâ stipulatione contrahitur. Verius enim est Ordinationem primo loco egisse de promissione faciendi aliquem heredem sub certa pena ibi: *Promette a outro sob certa pena de o fazer herdeiro*. Postea vero non de promissione donandi, sed de ipsa donatione verba fecisse ibi: *Ou lhe fizesse doação entre vivos*. Deinde hos contractus illicitos & reprobos decidit ibi: *Porque tais contractos são assí illicitos, & por direito reprovados, que não podem por juramento ser confirmados*. Unde satis clara dependitur legis dispositio, improbandi donationem omnium bonorum, siue factam simpliciter, siue penâ adjuncta. Quod clarius patet ex vett. *E por consequente ibi: E por consequente as penas nelles postas se não podem pedir, nem demandar*. Ubi Legislator ex nullitate contractus, super qua disposuerat, consequentiam desumpsit respectu penæ in eo adjunctæ, secutus juris resolutionem, secundum quam clausula adjunctæ in contracto sequuntur illius naturam, & efficiuntur inutiles, si contractus inutilis est. Sicut decif. 7. num. 29. Beccius conf. 52. n. 107. Noguer allegat. l. 4. num. 5. 1. Giurb. decif. 124. n. 6. & 31. Anton. Hering. de fideiuss. c. 17. n. 15. Valenz. conf. 119. num. 103. & segg. Non verò principaliter improbat penam, sed ipsum contractum, & ex nullitate illius penam in eo adjunctam peti non posse per consequentiam declaravit. Unde dicendum non est, quod Ordinatio non improbat donationem omnium bonorum, sed promissionem donandi adjunctâ penâ. Ultra quod inter promissionem de donando, & ipsâ donationem nulla datur differentia, siquidem promissio de donando habetur per donationem factam de præsentia, ut diximus supra prælidium 1. num. 7. Et Ordinatio expresse loquitur de donatione, & quamvis ponat exemplum in donatione facta sub certa penâ, hoc ideo factum fuit, quia in illa

titulò

96 Tractatus de Donationibus Regiis

titulo 70. de penis conventionalibus agebatur; sed decisio quoad penam delamptam est ex nullitate donationis à jure improbatæ. Conducunt dicta à Reynoso, *observat.* 41, n. 11. & 12. Atque ita satis corroborata manet nostra sententia, dum diximus donationem omnium bonorum præsentium, & futurorum factam contemplatione Matrimonii nullam esse.

Ex dictis inferitur ad illam satis arduam, & difficilem questionem, quæ quoditæ in Senatu præ manibus habetur. An scilicet promissio tertie facta à patre, vel à matre filio, vel filie in contratu Matrimonii, vel in alio, si pater nihil referat ad testandum, valida sit, si donans alios habet filios? In qua questione duas reperio opiniones contrarias: nam Valasco *de partit.* c. 20. à

55 *num.* 6. cum *segg.* promissionem nullam opinatur in hoc Regno: adeo vero Gabriel Pereyra *decis.* 67. n. 3. & 4. contrarium tunc sententiam. Cujus fundamenta sunt, nempe: quod donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum valet merito jure: sed hoc rejicimus supra. Secundum in eo positum est quod donatio omnium bonorum valet in favorem piz causæ, ut jam dictum manet n. 34. Ex quod Ecclesiæ, seu pia causa utitur jure communi in his, in qua questione duas reperio opiniones contrarias. Verum id in favorem piz causæ procedere speciali jure tradunt superius relati d. n. 34.

Deinde dicit Pereyra, quod sæpe de jure Civili admittit testandi facultas, & tamen illud pactum non dicitur bonis moribus contrarium. Ponit exemplum in eo, qui se in adoptionem alterius dedit, is namque testari non potest *ex L. si-
56* *si familiaris ff. de testam. g. non tamen, Insit. quib. mod. testam. infirm.* Quare non omnis actus, per quem libera testandi facultas admittitur, est improbatæ, sed ille solum, per quem quis per stipulationem, vel appositionem penæ directæ alii admittit talem facultatem: Et ita procedete ait text. in *L. stipulatio hoc modo concepta ff. de verb. obligat. ibi: si heredem me non feceris, tantum dare spondes.* Quod aliter se habet in donatione, in qua non ab alio testandi facultatem quis aufert, sed à se ipso non directæ sed in consequentiam. Hoc autem fundamentum diluitur ex eo, quod is, qui se in adoptionem dedit, quamvis filiusfamilias efficiatur, non tamen sic intestabilis perpetuum; eo enim ipso, quod exiit à potestate patris adoptivi testabilis manet. Similiter, & is, qui religionem ingreditur ante professionem, quæ quoad mundum morti æquiparatur, testamentum condere potest: illud autem, quod dicitur, quem sibi ipsi facultatem testandi admovere posse falsum est, & contra textum in *L. patrum, quod dotali C. de pat. cum similibus.*

Tertium Gabrielis fundamentum consistit in Ordinatione *lib. 4. tit. 97. §. 4.* ad quam Gabriel admittitur non advertisse Valascum ubi donatio facta filio comprobatur à lege, non solum ex causa dotis, sed ex alia causa. Sed imprimis non bene notatur Valasco, quia in *dict. cap. 29. de partit. num. 7.* difficultatem agnovit deducam ex d. Ordinatione *tit. 97. §. 3. & 4.* & si majori cum ratione notandus est Gabriel, qui illum non legit. Et quatenus ex ea Ordinatione deducit, quod donatio facta filio à Lege comprobatur, Respondendum est Ordinationem non disponere, quod donatio tertie facta ab habente alios filios valida
58 *fit.* Sed tantum dicit, quod filius, cui pater do-

navit tam ob Matrimonii causam, quam propter aliam, si tempore partitionis se abstinit à paterna hereditate, habet obligata bona tertie parentis, ut intra suam legitimam, & tertium donantis donatio in eum collata inofficiosa dici non valeat. Quod longe differt à donatione tertie: quando enim bona tertie applicantur ratione hypothecæ, ne filius, qui hereditatem repudiavit, cogatur restituere illud plus, quod habet ultra legitimam, id non procedit ex donatione, sed ex juris dispositione. Potest enim contingere, quod pater donans sine mentione tertie, postea tot bona acquirat, quod non sit necessaria tertie ad implementum dotis. Et sic patens non redditur omnino intestabilis, ut optime respondet Valasco *d. c. 20. n. 7.* Proindeque non obstat prædictum fundamentum.

Contraria vero sententia probatur à Valasco *dict. c. 20. usque ad num. 14.* & ejus fundamenta sunt. Primo: Quia in hoc Regno parentes, qui filios habent, tantum disponere possunt de tertii bonorum; quippe: dux partes hereditatis sunt legitima filiorum. Ordinatio *lib. 4. tit. 81.* de qua legitima patet disponere neque, neque illi gravamen injungere, ut alibi diximus, & probatur ex text. in *L. quamvis in prioribus C. de inofficiosa testam.* Adeo, ut nequelegata pia à parente relicta filiorum legitimis minuant. André. Gail. *lib. 2. præf. observat.* 119. *num.* 6. Proindeque si promissio, vel donatio tertie valeret, etique etiam donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum valida foret. Sed hæc non valet ex supra resolutis. Ergo neque valere debet donatio tertie, quæ deducitur de bonis repositis tempore mortis, & de juribus, & actionibus, non de aliis in vita donatis. Palac. Rob. in *L. 25. Tauri, & in rubr. de donat. inter §. 49. in fin. Anton. Gomez in d. L. 25. Tauri, & in L. 23. & in L. 29. num. 25. in fin. Gama *decis.* 185. *num.* 1. & 2. *decis.* 206. *num.* 5. & *decis.* 308. *num.* 10. Valasco. *de partit. c. 19. n. 9. & segg.* adeo quod valor tertie in dote promissæ confideatur tempore mortis promittentis Gama *decis.* 103. Gratian. *c. 98. per totum Valasco. de partit. c. 19. num.* 5. Larrea *allegat.* 76. *num.* 9. & *segg.* Quapropter pater, qui tertie donationem fecit, omnium bonorum donationem fecisse censetur, & sibi admovere liberam testandi facultatem.*

Facit, quia donatio hereditatis non valet tantum comprehendens omnia bona præsentia, & futura adeo, ut nec de præsentibus interpretari valeat Bart. in *L. fin. num.* 14. *Cod. de part.* ubi Cagnol. *num.* 176. Clar. in *§. donatio §. 59. num.* 6. Cevall. *commun. contra commun.* q. 140. *num.* 2. Olasco. *decis.* 100. *num.* 24. Fontan. *de part. in pr. claus. 4. gloss.* 97. 4. *num.* 44. & 89. Atqui donatio tertie quamvis apud nos dicatur quotæ bonorum, tamen in effectu est quotæ hereditatis, ut ad intentum dixit Valasco *dict. c. 20. num.* 11. Et sic ita ut non potest quis donare hereditatem ita pater qui filios habet, tertiam donare non potest, cum de illa tantum possit testari. Quippe omnium bonorum præsentium, & futurorum donationem fecisse censetur.

Confirmatur ex eo, quod ille, qui non habet alia bona præter ea, quæ donavit, censetur fecisse donationem omnium bonorum Gratian. *c. 256. n. 13.* Larrea *dec.* 66. n. 10. Ubi n. 24. testatur judicatum donationem factam Mariæ de qua ibi fuisse nullam; quia Maria nil amplius habebat quam

quam domum, & censum mille aureorum, quos donaverat. Unde cum pater, qui tertiam donavit, vel promissit, nil amplius habeat, de quo testari possit, tertie donatio nulla iudicari debet: prout contra opinionem Gabriel. Pereyra iudicavit Senatus die tertia Julii anno 1668. in lite Domini- cæ Freyre cum Senatore Joanne Monterio de Pa- ria Actuario Ludovico Correa de Torres. Cum vero ipse Senator impedimenta in Cancellaria obtulisset, & iam ego, & alii Senatores, nempe D. Iosephus de Menezes, & Joannes de Roxas de Azevedo, qui filius in prima sententia, essent extra Senatum, causa aliis Senatoribus commissa, exceptiones fuerunt rejectæ die 18. Aprilis anni 1671. confirmata, & expedita per Cancellariam nostra sententia.

Valet tamen donatio omnium bonorum, præ- sentium, & futurorum, & tertium facta ab eo, qui filios habet, si donator sibi reservaverit aliquid ad testandum, dummodo tamen non reserve- rit valde modicum, ut advertunt DD. in *L. si de*

pañ. & in d. stipulatio hoc modo concepta, Scribunt Gama dec. 25. n. 1. & dec. 34. n. 4. Molin. de primog. lib. 2. c. 10. n. 14. Latres dec. 10. n. 2. & dec. 66. n. 35. Aug. Barbof. voto 15. n. 5. Reynol. observo. 4. n. 2. 4. Si enim reservatio sit in minima parte, non valet donatio: ut iudicatum dicit Gama nisi pro vine num. 2. Reynol. d. num. 24. Anton. Gomez in *L. 69. Tauis* n. 3. Latres dec. 66. n. 35. Cancr. lib. 1. n. 1. n. 128. Peguer. dec. 137. Valasc. de partit. tit. 1. c. 1. n. 16. Qui citi arbitrio iudicis relinque- dum, quæ reservatio dicatur congrua, vel modica; sit ut ultra reservata ad testandum remaneant dona- torum, alimenta necessaria, secundum Gutier. de iuram. confirm. 1. p. c. 11. n. 15. Quam declarationem iustissimam dicit Reynol. observo. 41. n. 25.

Insuper non sufficit, quo donator sibi aliquam partem reservaverit ad testandum, & disponendū inter filios tantum; quia non remanet libera tes- tandi facultas: & ideo donatio nulla est: ut optime tradit Cancr. d. lib. 1. c. 3. n. 106. Quod etiam declarat, si donator, qui certam partem sibi re- servavit ad testandum, in eodem instrumento do- nationis de reservatis disposuit, nulla est donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum: ut tenent Anton. Faber in suo Cod. lib. 8. tit. 36. de donat. diffinit. 9. Fontan. de pañ. nupt. claus. 4. gl.

66 23. n. 2. Et ita iudicavit Senatus in lite Domini- cæ Freyre cum Senatore Joanne Monterio de Pa- ria ejus Genero die tertia Julii anno 1668. Actua- rio Ludovico Correa de Torres. Fecerant enim loceri donationem tertie filie nubenti cum re- servatione quarundam ædium, de quibus in ipsa scriptura disposuerunt ad favorem filie, & spon- si: donatio tamen nulla declarata fuit.

Alius casus est, in quo donatio omnium bono- rum præsentium, & futurorum valida est. Quando scilicet donator sibi reservavit usum fructum usque ad mortem juxta doctrinam Bart. in *d. L. sti- pulatio hoc modo concepta*, ubi Jalon n. 7. post alios Gama, qui iudicatum dicit, dec. 166. num. 3. & 5. ubi Flores de Mena. Qui tradit de jure Castellæ hanc opinionem esse servandam. Idem Gama dec. 339. num. 2. & dec. 348. n. 3. Reynol. observo. 41. n. 31. Latres dec. 66. n. 18. & 37. Mantie. de ta- cit. & ambig. lib. 1. tit. 32. n. 5. cum segg. Cancr. lib. 1. c. 8. n. 78. Vincent. de Franch. dec. 168. n. 1. & segg. Amat. resol. 16. num. 3. Valenz. conf. 1. 17. n. 4. Aug. Barbof. voto 25. num. 4. Fontan. de claus. 3. gloss. 22. & claus. 1. gloss. 4. num. 11. Gutier. de ju- ramentis.

Fontan. de Donat. Tom. 1.

ram. confirm. 1. p. c. 11. n. 14. Molin. lib. 3. c. 10. n. 19.

Et hoc casu fructus pertinent ad donatorem, qui de illis potest testari, & etiam de bonis qua- sitis ex dicto usufructu Mantie. d. lib. 1. tit. 32. n. 6. Cancr. lib. 3. var. 1. n. 121. & 122. Valenz. conf. 1. 17. n. 4. & 7. Amat. resol. 76. n. 23. Covarr. lib. 3. var. c. 12. Quod item dicendum de fructi- bus maritis, etiam pendebitis tempore mortis donatoris, qui ad illius heredem spectant. Sord. conf. 17. num. 110. Tondot. resolut. civil. c. 148. n. Vincent. de Franch. dec. 168. n. 3. & 4. Valenz. d. conf. 1. 17. n. 7. Declara prædictam resolu- tionem, ut non valeat donatio, si fructus reservati vix ad alimenta sufficiunt; quia tunc non valet donatio, ut, post alios scribit Mantie. d. lib. 1. tit. 31. n. 2. & tit. 32. num. 16. Molin. lib. 2. c. 10. num. 25. Barbof. voto 25. n. 4. Amendol. ad Vincent. de Franch. dec. 168. n. 1.

Denique, si donatio tantum facta fuerit de bonis mobilibus, & immobilibus, etiam si dictum sit de præsentibus, & futuris, valet prædicta donatio: ut scribunt Bart. in *L. stipulatio hoc modo concepta* num. 5. & segg. Bertrando, qui dicit communem cons. 140. plures refert Tiracq. qui etiam communem re- fert, de retrat. lignagier §. 1. gl. 7. n. 9. Gutier. de iuram. confirm. c. 11. n. 16. & 17. Reynol. observo. 41. n. 9. Jul. Clar. in §. donatio q. 19. n. 3. Gama dec. 339. n. 1. Ex ea ratione, quia bonorum mobilium, & immobilium appellatione non continentur iura, & actiones, quæ tertiam de per se constituent bonorum speciem, ut colligitur ex text. in *L. Di- vo Pio §. in venditione ff. de re iudicata* Pinel in rubr. *C. de bonis maternis* n. 24. Roxas in epitome suc- cess. c. 30. n. 18. & segg. Covarr. in c. relatum o. 2. de testam. n. 2. & 3. Sanchez ad præcepta Decalogi lib. 2. c. 14. n. 2. Merlin. de pignor. lib. 2. q. 29. n. 50. & segg. Olea de cessione iurium. tit. 2. q. 1. n. 16.

Declarat tamen prædictam resolutionem, ut ha- beat locum casu, quo donans habebat aliqua iura, & actiones, & quidem non parvi valoris, de quibus testari possit; tunc enim valet donatio. Secus verò si nulla habebat iura, vel erant parvi valoris; quippe tunc donatio nulla erit: ut optime notat Gutier. d. c. 11. n. 18. quem refert, & sequitur Reynol. observo. 41. n. 12. vers. sed est obser- vandam.

Autem eo casu, quo donator omnium bono- rum certam rem, vel quantitatem reservavit ad tes- tandum, & postea de illa non disposuit, illa res, vel quantitas pertineat ad donatorem, vel ad ve- nientes ab intestato ipsius donatoris: Non satis cõ- stat. Quoniam plures D. D. non modice auctorita- tis tenent pro donatario, dicentes requiri, quod ex- presse, & specialiter detur, vel quantitate testetur, alias expirat facultas Callan. conf. 37. n. 27. & 29. ubi alios refert. Et pro hac opinione iudicatum dicit Thesaur. dec. 97. & esse juri consonam tradit Fontan. de pañ. nupt. claus. 4. gloss. 23. n. 14. Et facit decisio Phæb. 2. p. dec. 118. n. 20. & aresto 14. Sord. dec. 27. n. 118. vers. & pro hac parte.

Contrariam tamen sententiã immo quod is, qui ex pacto, vel reservatione disponere poterat de re, vel quantitate, si non disposuit, ceteri reliquos venientibus ab intestato, tenent partes alii. Ex ea ratione, quia intestatus censetur bona relinquere venientibus ab intestato, qui ex voluntate defun- di succedere intelliguntur per text. in *L. si quis cum nullum L. conscribitur §. ff. de iure codicillo- rum* gl. in *L. non in sum verb. repetitur in fin. C. ad Trebell.* Nam qui non testatur, videtur alienare in

venien

venientes ab intestato *L. codicillis §. matre ff. de legat. 2. Bald. in L. cunctis populus num. 17. vers. vltimo ad secundum C. de Sacros. Eccles. Mantie. de consuet. vltimo volum. lib. 7. tit. 7. num. 14. Sordus decif. 272. num. 8. vers. pramissi, & in fin. decif. Hieronym. Leo decif. 12. num. 17. Fontan. de pact. nupt. clausula. gloss. 13. num. 10. & 11. Sella decif. 48. n. 7. decif. 53. n. 6. Anton. Amat. resol. 76. a. num. 18. cum segg. Giurb. ad consuetud. Messan. c. 6. gloss. 11. num. 15. Cancr. lib. 1. c. 2. numer. 1. 16. & cap. 3. n. 7. Atque ita nobis quaestio resolutionem pro venientibus ab intestato amplectuntur superius relati: & pro ea iudicatum dicit Vincen. de Franch. dec. 45. & decif. 600. Sord. ubi supra n. 9. & conf. 357. n. 8. Et ab ea non esse recedendum ait Fontan. d. gloss. 22. n. 14. in fin. Riccius ad Franch. decif. 45. vers. ego non discendo, Olea de cession. iur. tit. 3. q. 1. num. 37. Quae mihi etiam verior videtur, & tenenda.*

- 75 Porro non est omittenda illa quaestio, An donatarius omnium bonorum possit à creditoribus conveniri actione personali pro debitis donantis? Quam negativè resolvit Reynol. observat. 42. a. n. 21. cum segg. Et in puncto iuris dubitatione caret per text. in *L. aris alieni Cod. de donat.* Et quia donatarius omnium bonorum non habetur pro hærede Anton. Faber. in *Cod. lib. 2. tit. 24. tit. qui, & adversus quos restit. in integrum possit. diffinit. 3. & lib. 8. tit. 34. de donat. diffinit. 4. §. penult.* Hæc tamen sententia temperanda est, ut scilicet tunc donatarius recta via conveniri non possit, quando donator est solvendo, vel habuit hæredem. Si verò donans non habuit hæredem, vel hæreditas non est solvendo, bene potest agi contra donatarium actione personalis, ut videtur circuitus optime tradit Cancr. lib. 1. c. 3. n. 68. Hieron. Leo dec. 107. n. 37. Ubi n. 34. & 35. ita pluries iudicatum dicit, Amat. resol. 58. a. num. 9. vers. tamen, & num. 13. Giurb. decif. 62. n. 33. Gutierrez. lib. 2. praef. q. 58. Mierex de Major. 1. p. q. 24. n. 112. Merlin. de pigu. lib. 4. tit. 5. q. 143. Michael Angel. ad Cypic. Latro observat. 44. n. 8. Boet. decif. 404. n. 43. Cytiac. controuv. 14. n. 11. Thufc. littera D. conclus. 65. n. 9.

Declara, ut donatarius omnium bonorum præsentium; & futurorum cum aliqua reservatione ante testandum teneatur solvere debita contra æta ante donationem, quia bona donata non dicuntur nisi deducto ære alieno. Non vero tenetur ad debita contracta post donationem, pro quibus nullo modo potest conveniri Abbas conf. 102. circa personarum col. 3. n. 2. vers. hoc ergo casu lib. 2. Thufc. littera D. conclus. 65. n. 2. & 3. Cancr. l. 1. c. 8. n. 68. & lib. 3. c. 7. n. 128. & 129. Cypic. Latro decif. 44. num. 24.

- Subsequitur quaestio, An Episcopus donare possit res, vel bona intuitu Ecclesie acquisita, vel ex fructibus Episcopatus? Pro cuius resolutione præmittendum est, quod de iure neque Clerici, neque Episcopi possunt disponere, neque testari de bonis quaeritis ex redditibus Beneficii, vel Episcopatus. At verò de consuetudine generali totius Hispanie Clerici bene possunt testari, & relinquere suis hæredibus quaerita intuitu suorum Beneficiorum, ut etiam in dictis bonis succedant venientes ab intestato, sicut in profanis Covarr. in c. cum in officio de testam. n. 9. Navarr. in manual. c. 25. n. 19. Valasc. consil. 1. 65. n. 11. & de partit. c. 35. a. n. 7. Quamvis ibi contrarium teneat in bonis Clerici, quod de illis non disposuit, & absque testamento decessit, Sed etiam idem procedere ab in-

testato docent Spino in rubr. de testam. p. 14. gloss. n. 12. & 16. Gabr. Pereyr. decif. 95. n. 20. & segg. Gama dec. 323. n. fin. Barbofin. L. divortio in princ. p. 2. n. 63. Solorz. de iure Indiar. tom. 2. lib. 3. c. 10. n. 11. Oliva de foro Eccles. 2. p. q. 31. n. 2. D. Christ. Cresp. de Valdavia ab. error. 51. n. 4. Et hanc consuetudinem tueretur Gabriel. Pereyr. de Manu Regia 2. p. c. 16. n. 29. & probavit Ordinari. L. 2. tit. 18. §. 7. in fin. At vero circa Episcopos, & Praelatos Superiores jus manet incorruptum, secundum quod Episcopi per testamentum, vel aliam ultimam voluntatem non possunt disponere de bonis ex redditibus Ecclesie acquisitis, quæ per eorum mortem debent Ecclesie reservari, & presentibus ubi gloss. verb. reservari de officio Ordin. in 6. Et est communis opinio, ut per Corn. conf. 14. n. 3. lib. 3. Belon. conf. 1. Barbofin. L. divortio 2. p. n. 58. Thufc. littera B. conclus. 79. per totam Covarr. in d. c. cum in officio n. 9. Valasc. de partit. c. 35. n. 15. Molin. de primis lib. 2. c. 10. n. Gama decif. 323. n. 3. Solorzan. d. lib. 3. cap. 10. n. 9. & 12. Oliva d. 2. p. q. 31. n. 10. Gabriel. Pereyr. decif. 95. num. 7. Ubi, quod Episcopi non testantur, nisi ex dispensatione Summi Pontificis Solorzan. d. lib. 3. cap. 10. n. 15.

Quæ prohibitio, ut Episcopi non possint testari, extenditur à DD. ut neque donationem causa mortis facere possint, cum fere nihil à testamento distet *L. fin. C. de donat. causa mortis L. cum antiqui à Cod. de testam.* Et ita in expresse tenent Molin. lib. 2. c. 10. num. 3. 1. Navarr. consil. 3. tit. de donat. n. 4. Ceval. domum. contra commun. q. 388. num. 64. Solorzan. d. c. 10. numer. 10. Quæ resolutio restringenda est ad bona quaerita intuitu Ecclesie: at verò de patrimonialibus, vel quaeritis ante Episcopatum, vel postea ex ipsius industria recte possunt Episcopi disponere, tam inter vivos, quam per ultimam voluntatem: quia ad hoc habentur, quasi seculares, DD. in cap. Episcopi cap. sint manifeste 12. q. 1. cap. 1. c. fixum 12. q. 5. cap. quia nos de testam. cap. cum dilectis de iure patronatus Molina de iust. & iure tom. 1. disp. 142. 146. & 147. num. 3. alter Molin. lib. 2. cap. 10. num. 27. & 51. Covarr. d. cap. cum in officio num. 1. Azot. Insit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 9. q. 1. & lib. 12. cap. 12. q. 2. Marta de iurisd. 4. p. casu 24. per totum post plures Solorzan. d. c. 10. num. 1. & 2. Cresp. observat. 51. numer. 7. Immo possunt Episcopi disponere de quaeritis ex aliquibus Beneficii redditibus, vel pensionibus, quas obtinent ex dispensatione Summi Pontificis. Quia quoad hoc illis prædest consuetudo, quæ viget in aliis Beneficiis. Et de quaeritis ex salariis, quæ obtinent ratione aliquis officii Gabriel. Pereyr. decif. 95. n. 8.

Sed, quod inter vivos Episcopi de redditibus Ecclesie disponere possunt, dubium non. Et sic donare possunt, etiam non modice, & in profanos usus, dum prospera utuntur valetudine Molin. de iust. tom. 1. disp. 148. num. 3. æquiparantur namque usufructuario, qui potest fructus, quos percipit, libere donare, & de eis pro libitu disponere gloss. verb. reservari in cap. presentis de officio Ordin. lib. 6. quam sequuntur communiter DD. ut poss. Abb. Anton. & alios docent Molin. d. c. 10. n. 33. Gratian. ca. 85. q. 4. n. 9. Aug. Barb. de potest. Episcop. 2. p. allegat. 14. n. 33. Solorz. d. lib. 3. c. 10. n. 16. & segg. usque ad n. 78. Et confirmatur ex simili: videmus enim Pontifices Romanos qui testari non possunt de bonis quaeritis intuitu Papatus, libere de illis disponit

disponit etiam in profanos usus sine ulla limitatione usque ad ultimum vitæ exitum, ut advertit Azor. *Instit. moral.* 2. p. lib. 7. c. 28. q. 1. & post alios Solorz. d. c. 10. n. 10. & 31.

Quod ampliatur, ut procedat etiam in religio-
83 so Episcopo, qui eodem modo in vita donare possit bona quæ sita ex redditibus Episcopatus, ut licite possit Episcopus secularis Cardinalis in Clement. 2. c. 1. & tales not. 1. de vita, & honest. clericorum Navarr. de reddit. Eccles. q. 1. num. 81. & conf. 70. numer. 4. in tit. de regular. in antiquis. Rota apud Ludov. decis. 401. & decis. 466. Ubi fuit firmatum Episcopum Regularem facere fructus suos in vita, & de eis posse disponere, ac si esset secularis. Et quod ita observatur in toto Orbe Christiano dixit Tapia in *Amb. ingressi verb. sua* c. 6. num. 59. & segg. Mar. Cutell. de donat. tract. 1. discurs. 2. part. 3. num. 156. Diana resoluit. moral. p. 3. tract. 2. resoluit. 50. & p. 5. tract. 2. resoluit. 64. vers. notandum. Molin. tract. 2. disp. 276. vers. religiosus in conventu post alios Aug. Bais. de pœss. Episcopi p. 3. allegat. 114. numer. 12. quæ etiam late comprobatur Solorz. d. lib. 3. cap. 10. num. 46. & segg. Ubi num. 61. ait, quod quotidiana praxis ostendit nullam differentiam subsistere inter dictos Prælatos seculares, & Regulares; quia omnes pari passu disponunt ad libitum inter vivos de bonis quæ sitis in tuitu Episcopatus. Et hanc partem veniorem, & communiorē tueretur num. 64. Quidquid in contrarium teneant ab eo relati num. 57. & segg. Noguer allegat. 26. num. 160. & segg. Qui contrariam sententiam defendit cum moderamine, scilicet, quod Episcopus Regularis possit modice donare, & ad opera pia, non autem immodice. Qui quidem, ut Advocatus scribit favore sui clientis. Gabr. verò Peteyr. decis. 75. iudicatum testatur in Senatu nullam fuisse habitationem Majoratus ab Episcopo Regulari Fr. Petro Brondano factam Sed, ut notat Solorz. d. c. 10. num. 60. Gabr. Peteyra nullum Auctorem allegat, qui loquatur de donatione inter vivos facta ab Episcopo Regulari sed solum de acta testandi. Quare dicit propositionem Gabrielis sola sua auctoritate nisi, quæ contra tot, & tam graves PP. prævalere non debet. Cui responsioni,
84 salvando Senatus sententiam, de qua ibi, subijcere libet; quod in ea decisione actum fuit de annullanda institutione Majoratus instituti per donationem causa mortis: ut constat ex principio illius ibi: *Donationes amplissimas in consanguineos exercere inter vivos, & causa mortis Majoratum institui.* Quo dato iustissima fuit Senatus sententia; siquidem Episcopus tam Regularis quam secularis mortis causa donare non potest, ut diximus supra n. 20. Atque ita non obstat Senatus decisio. Et inconcussa manet nostra resolutio.

Major versatur difficultas, An donatio inter vivos facta ab Episcopo ægrotante, & mortis proximo valida sit: Et pro parte negativa stat Sarrment. de redditib. Eccles. p. 4. c. 4. numer. 6. Ubi tradit, quod licet in vita Episcopo permitti sit dispositio bonorum, tamen si proximus sit mortis in infirmitate, de qua decedat, non valeat donatio; etiam si eidem imponatur nomen donationis inter vivos, & ad traditionem devotiatur argum. text. in L. filia mea emancipata, & ægra ff. solut. Matrim. quem ad hoc notat Bald. in *Amb. nifi rogari col. fin. C. ad Trebell. L. si cum mulier de morte viri de per an. ff. rerum*
Portugal de Donat. Tom. I.

amstarum, & in L. cum ratio §. fraudis autem ff. de iure fisci optimis text. in L. Sulpitius ff. de donat. inter. Ubi Marcellus ait: Si color, vel titulus, ut sic dixerim, donationi quæ situs est, nihil valebit irrad. Ex quibus probatur fraudem præfati in donatione facta ab Episcopo ægrotante in infirmitate, de qua postea mortuus est. Refert, & sequitur Noguerol. allegat. 26. numer. 247. Et hanc partem tueretur à num. 131. Et confirmat num. 248. ex similitudine legitimacioni factæ in articulo mortis, & ex Regulis Cancellariæ, quæ omnia mutavit nomine supprelo à Solorz. lib. 3. c. 10. n. 100. & segg.

Deinde fulcitur hæc pars negativa ex motu 86 proprio Pii Quarti anno 1560. juxta quem ad validitatem donationum Episcopi requiritur supervientia illius per quadraginta dies. Pro quo facit etiam Balla Pii V. anno 1567. circa prædictas donationes: & faciunt alia juris fundamenta juxta à Solorz. d. c. 10. numer. 85. & segg.

Verum his non obstantibus contraria senten-
87 tia, quæ habet donationes factas ab Episcopo, etiam ægrotante inter vivos validas esse; dummodo in illis nulla fraus intervenisset probetur; vel si præsumptiones fraudis obijciæ contrariis iudiciis, & rei gestæ circumstantiis excludi possint; verior est; & tenenda; etiam si in donatione traditio non interveniat, cum sine illa donatio irrevocabilis perficitur; siquidem traditio non respicit donationis substantiam, sed executionem. L. si quis argentum §. fin. C. de donat. Solorz. d. c. 10. num. 120. Et ita donationes valere inter vivos cessante fraude docent Molin. de just. disp. 118. num. 8. alter Molin. lib. 2. c. 10. num. 40. & segg. Ubi num. 41. respondet ad text. in c. ad hæc de testam. Et hanc partem probatur Abb. in c. ceterum de donat. num. 4. Et nihil refert quod tempore ægrotandis fiant, dixit expresse Navarr. de reddit. Eccles. q. 1. monit. 4. & melius conf. 4. num. 1. in tit. de donat. Oldiad. conf. 114. Diana 1. p. tit. de legibus resoluit. 41. Machabo de perfisso confessor lib. 4. p. 6. tract. 17. dec. 13. num. 1. Et dixit Molin. d. c. 10. num. 41. quod apud supremam Tribunalia sic receptum, atque intellectum vidit: & quod donationes à Prælatiis ægrotantibus factæ semper rata habentur. Et quod semper lites super eis ob diversitatem opinionum per compositionem, & concordiam componi
88 solent. Idem refert Noguer. allegat. 26. numer. 256. Cujus opinionis præcipuum fundamentum est, quod donatio inter vivos, quamvis in ægitudine fiat, naturam suam non amittit, & irrevocabilis est juxta text. in L. Seja §. cum pater ff. de donat. causa mortis; ut diximus supra §. 3. num. 22. Gabr. Valsq. in tract. de reddit. q. 1. §. 3. dub. 6. Sylvest. in summa verb. clericus 2. q. 3. & 5. Solorz. d. c. 10. a. num. 118. cum segg. Qui num. 131. cum Molin. d. c. 10. num. 44. concludat, quod quando casus occurreret deliberandum est: & sic censet multum in materia interesse iudicis arbitrium consideratis personarum, rerum, & temporum qualitatibus, & circumstantiis. Cui etiam assentior.

Et notat, quod spolia Episcoporum de iure 89 pertinent ad Ecclesiam ex text. in cap. Episcopi 12. quæst. 1. cap. Pontifici 12. q. 3. cap. Sacerdotes cap. quicunque 12. q. 4. c. 1. cap. fixum 12. q. 5. statutum 18. q. 1. ubi gloss. ab omnibus recepta *Amb. licentiam C. de Episcopis, & clericis.* Vel pertinent

tinent ad successores *e. hac enim placiti ubi gloss.*
verb. successores, non liceat 12. q. 2. c. quia *super.*
 40. de elect. in 6. Molin. de iust. disp. 147. n. 9. Covar.
 in c. cum in officio n. 9. & in c. relatum 2. n. 2. &
 3. de testam. Garcia de benef. 5. p. c. 1. n. 194. & 196.
 & 2. p. c. 1. n. 12. Thol. littera. B. concl. 311. Quæ
 opiniones concordantur, ut successores compent
 dicta spolia, tanquam nomine Ecclesiæ, ut ejus
 dispensator, vel administrator dispenfet, vel distri-
 buat, sicut alia bona, redditus ejusdem Ecclesiæ
 Ut tradit Solorz. d. l. 3. c. 1. n. 5. & 6.

Sed Juris Canonici prædicta constitutio deroga-
 ta fuit per Bullam Pauli III. anno 1441. & per
 alias Julii III. Pauli IV. & Pii V. qui prædicta
 spolia Camera Apostolica applicari jussit secun-
 dum Solorz. d. c. 1. n. 18. At vero in hoc Reg-
 no prædictæ novæ constitutiones non fuerunt re-
 ceptæ, neque observantur, ut optime refert Peteyr.
 decif. 95. Et quidem consuetudo excludens Cam-
 eram Apostolicam ab spoliis Episcoporum vali-
 da est, & servanda: ut egregie probat Solorz. d.
 l. 3. c. 1. n. 23. & 24.

Denique notabis, quod Episcopi Titulares, &
 Annulares, qui aliqua Beneficia possident, vel sa-
 laria etiam Ecclesiarum, bene testari possunt, ut
 judicatum dicit Peteyr. decif. 95. n. 8.

Deinde notandum est, quod vestes datæ, vel mis-
 sæ sponſæ ab sponſo ante contrahendum matrimo-
 nium non censentur donatæ, nisi de hoc expresse
 agatur: ut scribit Bart. in L. 1. §. neque castrense
 ff. de collat. bonor. Joan. Lupin. rubr. de donat. inter
 §. 6. n. 1. & segg. Ant. Gom. in L. 51. Tauri n. 5. dicit
 judicatum Gam. decif. 71. n. 3. & 4. Ubi Flores de
 Mena, & decif. 113. n. 1. & segg. optime Surd. dec.
 166. a. n. 24. cum segg. Cancr. lib. 1. var. e. 9. n. 192.
 Hier. Leo dec. 3. 6. a. n. 7. cum segg. n. 11. Cyriac.
 contrav. 120. n. 50. Fontan. de pail. nupt. claus. 7. gl.
 3. p. 6. n. 62. & 74. Valac. de partit. c. 13. n. 5.

Limita primo, ut non procedat resolutio, quan-
 do de more civitatis vestes, aut quælibet res dona-
 ti consueverunt sponſæ, Quia tunc donatæ cen-
 sentur L. 1. §. officium ff. de tut. & ration. dist. aben.
 Palac. Rub. d. §. 6. n. 2. & 4. Surd. decif. 166. n. 32.
 & segg. Cancr. d. c. 9. n. 192.

Limita secundo in vestibus quotidiano usui in-
 servientibus, quia donatæ censentur Gama decif.
 308. n. 1. 3. Gom. in L. 50. Tauri n. 4. Surd. ubi supra
 n. 4. & segg. Cyriac. contr. 120. n. 50. & segg. Limita
 tertio, si res ab sponſo missæ non sint magni valo-
 ris, quia donatæ præsumuntur Surd. d. decif. 166. n.
 29. Cancr. d. n. 192. Ubi quod judicis arbitrio re-
 linquitur, quæ res sint non magni valoris. Limita
 quarto in annulis sponſalitiis: quia donati intelli-
 guntur Cyriac. contr. 120. a. n. 59. Ubi n. 63. &
 segg. quid de jocalibus majoris valoris dicendum
 sit. Quinro limita, si res est inter nobiles, & divites:
 quia præsumitur donatio Surd. decif. 166. a. n. 31.
 Cancr. d. c. 9. n. 191. Gattier. præl. q. 19. n. 4. Hier.
 Leo decif. 36. n. 17. Giurb. ad statum. Messan. c. 13.
 gloss. 5. n. 12. Gratian. discept. forens. c. 189. n. 15.
 Apud quos plura de materia videre potes.

Donatio facta ab sponſo futuræ uxori ante
 Matrimonium valida est si statim dominium fuit
 transfatum L. 1. c. de donat. ante nupt. Si vero col-
 lata fuit in tempus Matrimonii, non subsistit d. L.
 1. L. 4. c. eodem ubi Aug. Barbof. Sanch. de matr.
 lib. 6. disp. 1. n. 6. Tusch. d. l. 2. p. concl. 88. n. 3. & 4.
 Angel. Boif. de dot. c. 8. §. 2. n. 21.

Donatio facta uxori à consanguineis viri, vel
 à contra facta viro à consanguineis uxoris, con-

templatione viri, vel uxoris queritur ei, cujus
 contemplatione facta est Anton. Gom. in L. 14.
 Tauri n. 7. vers. sed his non obstantibus. Mascard.
 concl. 563. a. n. 5. Valac. de partit. c. 13. n. 44. &
 segg. Gratian. c. 189. Barbof. in L. quæ dotis n. 24.
 & segg. ff. de solut. matr. Garcia de conjug. q. n. 101.
 Et nota: quod mulier transiens ad secunda vota
 amittit hanc donationem, quam reservare teneatur
 filiis prioris matrimonii quoad proprietatem
 Cancr. d. lib. 1. c. 9. n. 66. & 67.

Nota etiam: quod donatio, vel promissio facta
 consanguineo ab sponſo, aut parente pro mat-
 randa puella cum donante, vel promittente nulla
 est Palac. Rub. in repet. c. per vestras verbo dictus
 Rodericus §. 3. n. 22. Greg. Lop. in L. 9. gloss. 7. tit.
 11. partit. 4. Et cum pluribus Latr. decif. 46. n. 21.
 ubi n. 2. judicatum testatur.

Insuper advertendum est, quod non censetur
 donatum, quod non erat tempore donationis e.
 pastoralis 7. de donat. c. quod autem §. 1. de jur. pa-
 tron. L. si ita 17. ff. de usu & habitas L. si domus
 74. §. si ff. de legat. 1. l. & quæ nōdum §. quod di-
 citur ff. de pignor. Latr. alleg. 13. n. 19. Immo quod
 nator, qui aliquod jus habet in re donata, illud
 tantum donatum censetur d. c. pastoralis L. fin. c. de
 locat. prædior. civil. lib. 11. L. si servum §. 1. in prime.
 vers. Item si homo ff. de verb. obligat. Petrus Bar-
 bof. in manuscriptis ad text. in L. servis electione
 §. fin. m. 6. ff. de legat. 1. post alios Surd. conf. 13. n.
 4. Cancr. l. 1. c. 8. n. 112.

Prout etiam legans rem, in qua aliquod jus ha-
 bet, illud tantum legare censetur d. L. servis ele-
 ctione §. fin. L. uxore patri C. de legat. Anton. Gom.
 lib. 1. var. c. 5. n. 24. vers. seigseigmoquant in foro, &
 c. 12. n. 15. & 17. Cald. Peteyr. de empt. c. 10. n. 1.
 Gam. dec. 195. ubi Flores de Men. Covarr. in c. si-
 lius noster n. 2. de test. Surd. decif. 93. n. 18. & conf.
 13. n. 2. Cyriac. contr. §. 45. a. n. 9. cum segg. Cancr.
 d. c. 8. n. 112. & lib. 3. c. 20. n. 293. Azeved. in L. 3.
 tit. 6. lib. 5. Recop. a. n. 7. Fachin. contr. l. 6. c. 63. vers.
 si quis autem, & lib. 3. c. 27. Garcia d. expens. c. 22.
 n. 41. & segg. Aylon ad Anton. Gom. d. c. 12. n. 17.
 Maref. cor. lib. 1. var. c. 7. n. 3. Ant. Amat. resol. 6. n.
 6. Quamvis illud jus morte fit peritum l. quod
 in rerum §. 1. ff. de legat. 1. Gomez in L. 18. Tauri
 n. 3. Covarr. in d. c. filius n. 1. Surd. dec. 93. n. 23.
 Cyriac. ubi proxime n. 10. & 11. Cancr. d. c. 8. n. 12.

Quocirca jus peritum intelligi, nisi res, in qua
 testator illud jus habet, sit hæreditas: dixit Corn.
 conf. 84. vol. 2. Alban. consil. 73. n. 4. Quia tunc tota
 res legata censetur: secundum Bart. in L. cum filius
 78. §. dominus ff. de legat. 2. Alex. conf. 93. n. 9. Jafon
 in L. si servus 73. ff. de legat. 1. Surd. dec. 93. n. 31.
 Cancr. lib. 3. var. c. 20. n. 294. Idem etiam dicendū
 videtur in venditione rei, in qua venditor aliquod
 jus, vel partem habet: quippe illam tantum vende-
 re censetur, non autem, quod alienum est L. qui ta-
 bernas L. cum venderes ff. de contrab. empt. Maxime
 si emptor erat sciens juris, quod venditor habebat
 Gama dec. 147. n. 4. Cald. Peteyr. de exp. c. 10. n. 1.
 Surd. conf. 13. a. n. 1. c. seg. Cancr. lib. 1. var. c. 8. n. 113.

Sed verè contrarium est dicendum in venditi-
 one: nam in translatione ex titulo gratuito, ut sunt
 legata, donationes, & similes procedunt superius
 tradita: ut præter supra adductos docent Covarr.
 prælie c. 1. Mantie. c. consuet. ultim. lib. 9. tit. 1. n.
 9. segg. Menoch. consil. 1145. n. 4. At vero in vendi-
 tione non jus, quod venditor habebat, sed tota res
 vendita censetur d. L. qui tabernas, & L. cum ven-
 deret Anton. Gom. lib. 1. var. c. 12. sub n. 15. Menoch.
 consil.

consil. 1105. & 1106. n. 2. L. si quis domum §. hinc subynungi ff. locati. Jalon in L. si domus §. fin. ff. de legat. 1. Surd. consil. 13. a. n. cum segg. Amos. resolue. 61. n. p. Flor. in addition. ad Gama decif. 247. ad fin. Nisi vere conflet emptorem scientiam habuisse juris, vel partis, quam venditor habebat, & quantitas pretii suaderet non totam rem sed partem, vel jus venditoris in venditionem venisse, ut declarat Cancr. d. lib. 1. c. 8. num. 113. Maxime si res vendita in instrumento venditionis fuerit confinis designata. Cum enim confinis ideo apponatur, ut per eos certificetur, & demonstretur res in contractu deducta L. cum seruo §. 1. ff. de contrab. empt. L. Titius heres ff. de action. empti. L. forma in princip. ff. de censib. Quid intra confines continetur, venditum censetur L. de sacra ff. de contrab. empt. Salicet. in L. 2. n. 7. C. eodem Barbat. consil. 54. col. 1. & consil. 37. col. 1. vol. 4. Paris. consil. 2. n. 64. & segg. vol. 3. Socin. Jun. consil. 5. 4. vol. 11. n. 1. & consil. 28. n. 3. Memoch. consil. 13. num. 9. Sardus consil. 9. num. 10. Et quidem continet intra fines prelumuntur illius, cuius sunt confines Paris. consil. 27. vol. 1. Mascard. de probat. concl. 393. n. 25. Gama decif. 130. n. 1. ubi Flores de Mena Valalc. de iure empti §. 8. n. 10. & segg. Latrea allegat. 69. a. num. 1. cum segg. Cancr. lib. 1. variar. cap. 11. n. 31. & segg.

14 Avaritiam Principes fugere debent.
Detestatur vitium avaritiae, ibid.
15 Avarus licet multum habeat glos cepit; & inferno similis est.
16 Avaritia, & luxuria sunt pestes, quae omnia magna Imperia everterunt.

Hactenus de Donationibus, quae privatis; & Principibus communiter possunt convenire secundum juris regulas, nunc ad Principis donationes accedere jam jam opportunum videtur tanquam ad nostrum principale institutum. Habent namque donationes Principum quamplurima privilegia, & specialia, quae in privarum donationibus non repetiuntur, ut notat Cassin. in cathalogo gloria mundi §. p. considerat. 28 quem refert Solorza. de iure Indiar. tem. 2. lib. 1. c. 15. n. 6. Cumque juxta donationis distinctionem, de qua in praedictis 1. donationis substantia in liberalitate consistat, ab illa tanquam proprio Regum munere nostrae translationis initium sumendum est. Constat igitur quod quamvis omnium virtutum sit gratiosa, tamen liberalitas est omnium virtutum gratissima, seu gratiosissima: ut scriptum reliquit Lucas de Pena in L. pen. C. de petit. honor. sublat. Menoch. conf. 197. n. 5. Aug. Barbosa in collect. ad text. in c. relatum §. 2. de prob. & dignit. n. 8. Largitas enim facit homines famulos & claros: ut dixit Tullius lib. 1. de officiis c. 15. & lib. 2. c. 6. Immo eos facit beatos, quia in liberalitate quaedam consideratur beatitudo juxta illud Christi Domini, Beatus est dare, quam accipere, relatum in c. cum Martha de celebrat. missar. c. predicator. 15. q. 1. Et ut bene advertit Austerles de Republica. 22. c. 13. n. 6. Liberalitatem comitantur morum facilitas, comitas, & humanitas, misericordia erga amicos, benevolentia, hospitalitas, honesti studium: quae omnia in causa sunt, ut qui liberalitate utantur, benevolentiam sibi concilient, & charitatem. Quod est aptissimum ad quiete vivendum, Cicero de finib. lib. 2. Solorzano emblemata 86. n. 4. Unde laudabile est dictum Dionisii Syracusanorum majoris Tyranni, quicum filii adolescentis cubiculum ingressus videret multa pocula argentes, & antea exclamasse ferret. Indigne es fili Principatu, qui tot poculis tunc acceptis neminem tibi conciliari. Scitis benevolentiam largitionibus comparari. Quo pertinet illud Ovidii lib. 2. de Arte amandi.

Manera crede mihi placent hominesque,
Deosque,
Flectitur iratus Jupiter ipse datis,
Quid faciet sapiens, stultus quoque munere
gaudet,
Ipse quoque accepto munere mitis erit.

Unde, ita ut Princeps omni virtutum genere praeditus esse debet, nempe potentia, scientia, & benignitate, dicente Cardinale Hugo ad c. Genesis: Per hominem Princeps intelligitur, qui ad imaginem Dei debet esse factus, in hoc enim quod tota Trinitas facit hominem notatur, quod Princeps debet in tribus maxime propallere, in potentia qua refertur ad patrem, in Sapientia, qua refertur ad filium in benignitate, qua refertur ad Spiritum Sanctum. Ita etiam liberalitatis virtute debet esse munitus. Et ideo apud omnes unanimi consensu proditum est, quod decet Principem esse liberalem Cassan. in Cathologo gloria mundi §. p. considerat. 8. Molin.

PRIMA PARS.
CAPUT I.
De Liberalitate uti proprio Regum munere.

SUMMARIUM.

- 1 Principis donationes quam plurima habent specialia.
- 2 Omnis virtus gratiosa; liberalitas autem omnium virtutum gratissima.
- 3 In liberalitate quaedam consideratur beatitudo. Qui liberalitate utuntur, benevolentiam sibi conciliant, & charitatem. ibid.
- 4 Princeps debet esse praeclatus omni virtutum genere potentia, scientia, & benignitate.
- 5 Decet Principem esse liberalem.
- 6 Omnis liberalitas est donum, & Principis est proprium donare.
- 7 Nobilitas, & eorum, qui in dignitate sunt constituti, proprium officium est liberalitate exercere.
- 8 Principi nobilitatis, & dignitatem habet thesaurus.
- 9 Princeps subditorum piissimus pater esse debet; & beneficium, liberalitatem se exhibere ega subditos bonos, & malos, ut eos sibi conciliet.
- 10 Varia expenduntur exempla Principum, qui liberalitatem exercuerunt.
- 11 Principis donationes facere debet sine spe retributionis, & exstimare debet se debere, quod donat.
- 12 In Principe damnatur avaritia.
- 13 Avaritia est omnium malorum radix, & mater; & nullum vitium in Principibus est tetrius, quam avaritia.

Portugal de Donat. Tom. I.

102 Tractatus de Donationibus Regiis

de primogen. lib. 1. c. 1. n. 11. Valenz. conf. 155. n. 5. Sordus conf. 101. n. 36. Aug. Barbosa in collectan. ad text. in c. Abbate sane n. 5. de re iudic. lib. 6. & in c. 1. de donation. Pect. Greg. de repub. lib. 2. c. 3. Solortz. de iure iudic. tom. 2. lib. 2. n. 64. & segg & c. 27. num. 25. Laren decr. 25. d. n. 2. D. Francisc. de Amaya in L. mic. C. de collat. donator. l. 10. n. 6. Et sic cum liberalitas dicatur, illa, quæ in donatione versatur, ut tradit gloss. in c. relatum de prebend. & dignit. Jalon. conf. 199. col. 2. vers. quinto predicta etiam vol. 2. Siquidem omnis liberalitas est donum. Ita Bald. conf. 375. certum est, quod col. 1. vers. & Bartolus sane vol. 3. Menoch. conf. 191. n. 5. Verum est dicere, quod Principis proprium est donare Solortz. d. lib. 2. c. 27. n. 75. August. Barbosa in d. c. Abbate sane n. 5. de re iudic. 6. & in d. c. 1. de donation. num. 3. & 4. Valenz. conf. 155. n. 5.

7 Neque id mirum videbitur, si consideres, quod etiam Nobilium, eorumque, qui in dignitate sunt constituti, proprium officium est liberalitatem exercere, & donare c. 1. de donation. cois sunt antea verba ibi: Hanc sibi quodammodo nobilitas legem imponit, ut debere se, quod sponte tribuit, existimet, & nisi in beneficiis suis creverit, nihil se prestitisse putet, notat ibi Panorm. & conf. 12. casus talis est magnificus col. 4. & pen. lib. 1. Innocent. Archidiam. & Joann. Andr. in c. grandi de supplend. neglig. Pralator. l. 6. Tiraquell. de nobilit. c. 37. n. 34. Palacios Rubios in rubr. de donat. inter §. 9. d. n. 1. Quod si ita in Nobilibus procedit, à fortiori in Principe locum debet obtinere, qui nobilitatis, & dignitatem habet thesaurus Bald. in c. 1. vers. à Principe, not. 1. in tit. quis dicitur Dux Riminald. Junior. conf. 5. n. 93. lib. 1. Vincent. de Anna allegat. §. 7. n. 2. alleg. 130. num. 3. Valenz. conf. 82. num. 23. Idcirco Princeps, qui subditorum piissimus pater esse debet, & talis appellatur in L. si quis in suo C. de inofficiis testam. & in Authen. iudices sine quoquo suffragio §. eos coll. 2. Patil. de Furco de Syndicatu c. 1. de excessibus Regis n. 77. D. Thom. de Regimine Princip. lib. 3. Hieronym. Eigas de crimine laesæ Majestatis. §. 7. n. 4. Valenz. conf. 99. n. 73. Debet erga suos tam de publico, quam de privato patrimonio se beneficium, & liberalem exhibere: & non tantum bonos subditos beneficiis afficere, sed etiam malos, ut eos sibi conciliet. Est namque Princeps Dei simulachrum, qui solem facit oriri super bonos, & malos, Matthæi c. 5. vers. 45. Et possunt mali beneficiis acceptis, ne mala moliantur, contineri sibi autem ad meliora officia excitari, & in fide firmari. Ad cuius dicti confirmationem pulchrum nobis offert exemplum Plutarchus de Nicanore accusato apud Philippum Regem Macedonum per Smicrythum, quod continuo de eo male loqueretur. Cui respondit Philippus Nicanorem non esse Macedonum piissimum, & videndum, inquit, necubi nos celsimus in officio. Atqui cum cognovisset Philippus Nicanorem esse valde inopiam optulsum, & tamen adhuc ab eo neglectum, iussit aliquod donum ad eum deferri: quo f. quo cum Smicrytho diceret Regi Nicanorem apud omnes perpetuo predicatorem dei ipsius. Cui ait Philippus: Videtur in nobis esse situm, ut bene, vel male audiamus.

Cleomenes, & Ptolemæus Ægyptiorum Reges adeo beneficii erga suos populos se exhibuerunt, ut inde sibi beneficiorum nomen comparaverint Evergetesque ab hac liberalitatis virtute (quod

idem valet) dici meruerint esse Alex. ab Alexand. Dierum genitium lib. 2. c. 11. col. ult. Probos etiam laudatur à Clusiano in Probi Imperat. quod nihil suis negare, & se se, ac sua ultro, vel non poscentibus offerre solet, his carminibus.

Hic non divitias nigrantibus addidit an-
tris

Nec tenebris damnavit opes, sed largior
imbre

Suaverat innumeras hominum ditare ca-
tervas.

Quippe vel, ut densa currentia munerum
nimbo

Cernere semper eras Populizandare Te-
nates,

Affluos intrare inopes, remare beatos
Præcepit illa manus fluvios superabat
liberos

Aurea dona vomens.

Commendatur etiam Titi Imperatoris eximia liberalitatis virtus, Qui testibus Suetonio, & Eutropio; item Callaneo in Catalogo gloriæ mundi §. p. considerat. 8. cum recordaretur super cenam, quod nihil tota illa die cuiquam prestitisset, memorabilem illam, mentique tenendam vocem edidit. Amici hunc diem perdidit, notant ex nostris Oldrad. conf. 94. incipit eleganter in fin. Tiraquell. de nobilit. cap. 37. num. 40. Non minus laudabile est Alexandri magni celebre responsum, qui cuidam pauperi elemosynam petenti civitatem donavit: & dicenti pauperi, quod talis elemosyna sibi non conveniret, respondit: Non curo, quod te accipere debeat, sed quod me dare congruat.

De Hierone Syracusanorum Rege tradit Valerius Maximus rerum memorab. lib. 4. c. fin. vers. externa. Quod audita clade, qua Romani apud Trasimenum locum erant afflicti, trecenta millia modiorum tritici, & ducenta millia hordei, autique ducenta, & quadraginta pondo urbi Romanæ munere misit. In quo liberalitatis suæ specimen ostendit. Quod non minus fecit Gillia Agrigentinus. De quo idem Valerius dixit. Quod ita, ut excellens opibus locus, multo etiam magis animo, quam divitiis locupletior dicit. cap. fin. vers. subnectam huic.

Iuste commendatur liberalitas Regine Mariæ, de qua gloss. in L. sed suscepit §. 1. verbo modica ff. de iudic. Quæ cum Ecclesiæ donaret triginta millia jugera terræ, dixit aliquantulum terræ donare, existimans juxta sui animi magnanimitatem parum donasse. Non desuit liberalitatis virtus, & excellentis Alphonso Duodecimo Hispanie Regi, qui Constantino politenæ Regine petenti tertiam partem pretii redemptionis Regis mariti capiti à Turcis, quoniam duas acceperat à Romano Pontifice, & à Rege Francorum, respondit eam gratias agere Pontifici, & Francorum Regi, illique accipere reddere, quia ille totum pretium solvere volebat, & argenti quinquaginta quingentes dedit. Authen. est Palacios Rubios in rubr. de donation. inter §. 9. n. 1. Hispani quidem, & ægyptii, & memorabile factum. Deinde laudatur Cn. Marius An-

ei Regis clara progenies de liberalitate, quam laudatus à Posthumio Communi Consule exercuit post victoriam, donando consilium militum agi centum jugera, decem captivos, & totidem equos omnes, omniaque militaria dona absque quod quidquam sibi reservaret præter hospitis equum, quo in acie uteretur: ut refert Dionysius Halycarnas. lib. 6. Quid plura? Innumeros Principes receperunt postea ob liberalitatis virtutem clarissimos. Sed brevitati studens illos missos scio. Et si alia scire volueris? Vide doctissimum D. Joannem de Solorzano emblemate 86. à n. 12. cum seqq. Ubi plura singulari eruditione congestit quæ transcribere fas non est. Et quidem sufficienter exhibere necessarium esse, & donationes facere sine spe retributionis, Sanctus Thomas

2.2. q. 134. art. 3. ad 2. & 3. Aristot. lib. 4. Ethicor. cap. 1. Gregor. Lopez in L. 1. tit. 4. parit. 5. gloss. 2. ubi Heronofill. num. 7. Quoniam liberalis in aliquem non obligat eum in futurum Gregor. Lopez in L. 1. tit. 2. parit. 2. gloss. 7. Et Princeps in donando existimare debet se debere, quod donat. cap. 1. de donationib. ubi Abb. Innocent. Imola Joann. Andr. & alii, quos sequuntur Vivian. in rationali lib. 3. juris Pontificii pag. 106. Anton. Augustin. collectan. 1. Decretalium lib. 3. tit. 20. cap. 1. Augustin. Barbofa in d. c. 1. donationum. num. 1. Et illis magis convenit, quam aliis, reddere plus, quam accepit Menoch. conf. 307. num. 11. Augustin. Barbof. in d. c. 1. de donat. num. 4.

Quibus ita positis bene inferitur, quod ita ut in Principe liberalitas laudatur, ita damnatur avaritia Ancharr. conf. 389. num. 8. Thusc. lib. 4. Donat. 551. num. 5. Cum enim Princeps natus sit ad imperandum, & dominandum, non debet avaritie, ac pecunie ancillari: nec ea vitia admittit, quæ de avaritia, & immoderata habendi cupiditate promanant, tanquam de fonte: quia avaritia omnium malorum radix esse dicitur, & mater secundum Paulum ad Timotheum. cap. 6. idolorumque servitus, idem ad Ephesios cap. 5. cap. avaritia 10. de præbend. & dignit. c. cum omnis avaritia 20. 1. q. 1. Petr. Gregor. de Repub. lib. 12. cap. 12. num. 12. num. 10. Nullumque vitium est tetrius, quam avaritia, præsertim in Principibus, & Republicam gubernantibus Cicero lib. 1. officiorum. Cujus verba sunt: Nullum esse effusum tam sanctum, acque solenne, quod non avaritia committere, aut violare soleat, neque ullum vitium esse tetrius, præsertim in Principibus, & Republicæ gubernantibus, quam avaritia. Refert, & sequitur Hieron. de Saltedo de Regimine Principis lib. 2. cap. 5. numer. 38. Et Author libri, qui inscribitur, Institutio Viri publici p. 3. conclus. 4. vers. avaritia autem. Ubi docet avaritiam longe esse detestandam in Principe, quam in privato: non tantum quod gravius vituperium facultates restringat, sed etiam quod privata opes videantur possideri, & pro arbitrio disponi nulla iusta quæritio Principis autem canon, & usus, & beneficio cæterorum inservire debeat Unde Principi avaritiam fugiendam docent omnes. Et novissime D. Joan. de Solorzano emblem. 39. latissime, & elegantè Pater Fragofo de Regim. Reip. p. 1. lib. 1. disp. 2. c. 2. num. 116. Petr. Gregor. lib. 22. cap. 12. Inhonestum quippe est Principem esse avarum, & habendi cupiditate notari

illum, qui ab incunabulis nutritus summis rebus, & magnificis, inopiam ignorat, commotis, & voluptatibus abundat. Quare generosum animum ad indignissimum avaritiam non debet applicare; tanquam, quæ, ut ait Valer. Maxim. lib. 9. c. 4. est latens indagarit luxuriam, manifestæ prædæ avidissimam vorago, nec habendi fructu solax, & cupiditate quærendi miseriam. Quæ de causâ Cassiodor. lib. 12. epist. 1. ita fatetur: Reginam illam procatum vitium avaritiam fuge, cui cuncta crimina detestabili devotione famulantur, quæ dum patitur homini ingressa fuerit, gregatim quoque maledictas cohortes admittit. Ferri non potest recepta, quia nescit esse solitaria. Agmen habet blandissimum, arma suscipit extenuis, & per dulcedinem superat, quæ amara deceptione capitatur. Avarus quamquam

multum habeat, plus cupit, & illi tam deest, quod habet, quam quod non habet: ut est in proverbio. Idcirco dixit D. Augustin. de verb. Domini quod, Insatiabilis est sola avaritia divitum: & alibi: Avarus inferno similis est. Nam sicut iste nunquam dicit satis est, sic avaro nunquam sufficient omnes thesauri, si in ipsum confluant. Præter alia in avaritiam Principum cumulatit Solorzan. de emblem. 39. Apud quem videre potes, Et ibi invenies plures hoc mellestimo, & nefando vitio notatos, qui licet reorum gestarum gloriam, ac laudem non vulgarem terra, marique fuerunt assecuti, hoc uno avaritie vitio omnia illustria deturparunt. Et alios memorat. Valet, Maxim. d. lib. 9. c. 4. notanda sunt verba Plutarchi qui in vita Marci sic scribit: Prebentem Romani multarum Crassi virtutum unum hoc vitium luminibus obstruxisse avaritiam, in speciem quidem erat unum, atamen omnium in eo vitiorum cum esset valentissimum, obfuscavit cætera. Ad idem Zonar. loquens de Imperatore Mauritio in vita ipsius, narranteque calamitates avari sic ait Pluribus vitiis illis illis omnem Principum sui laudem possion avaritie crimine Imperator contaminavit, Imperique, capis sine sui interitum acceleravit. Hoc unum moneo, quod avaritia, & luxuria pestes sunt, quæ omnia magna Imperia everterunt teste Livio lib. 34. & dicit Petr. Gregor. de Repub. lib. 22. c. 12. Quod avaritia Principis sæpe Imperii excessioni causam præbet. Et variis probat exemplis Unde omnino à Principe est detestanda, ac fugienda Quomodo autem Princeps liberalitate uti debeat, dicemus capite sequenti.

PRIMA PARS.

CAPUT. II.

De modo exercenda liberalitatis.

SUMMARIUM.

- 1 Liberalitas illa laudatur, quæ mediocritatem continet, tam circa acceptiorem, quam dationem pecuniarum.
- 2 Liberalitas, quæ excedit modum, dicitur prodigiosa.
- 3 Liberalitas non dicitur propria donatio, quando

quid erogatur absque consideratione persona, temporis, & loci, Ibid.

Quia Princeps debet considerare in largiendo. Ibid.

3 Princeps ita considerare debet in donando.

4 Princeps in donando observare debet personam, & honestis donationibus conferre, non hystionibus, citharædiis, & similibus.

5 Præmium, & pœna debet esse in bene instituta Republica, scilicet præmium bonis, & pœna malis.

6 Princeps tenetur benemeritis remunerare, & servitiis persolvere: ut apud nos moribus introductum est.

7 Ad honorem Reipublicæ regimen pertinet benemeritorum servitiis remunerare.

8 Si in Republica desunt præmia, & forte non meritis suppeditentur, desperatio iungitur benemerentibus.

9 Nobilitas virtute quæsitæ laudatur; & ideo Princeps virtutis occasione moveri debet ad mobilitatem conferendam.

10 Princeps debet Nobilibus, & Magnatibus Regni beneficia conferre; & magnis honoribus cumulare. In quo Regum cura maxima esse oportet.

11 Regis honor augeatur per dignitatem subditorum.

12 Princeps debet omnibus modis studere, ne domus illustrium personarum diminuantur, sed augentur.

13 Ad bonum Reipublicæ, & Regni decus spectat domos illustrium personarum conservare.

14 Donationes majores Princeps facere debet Magnatibus, quam aliis personis.

Princeps debet exercere liberalitatem erga plurimos; non vero in unum omnia profundere. Ibid.

15 Princeps in donando debet conveniens tempus observare: ut probatur exemplis.

16 Princeps vassallis debet subvenire in necessitatibus, & Nobilibus inopia consulere.

17 Princeps mediocriter donare debet juxta patrimonium, & status vires; ut principatum conservet.

18 Princeps non debet facere donationes immensas, ne consumptis propriis aliena appetat, & subditorum bona invadat.

19 Tributa subditi imponi non debent sine publica necessitate, ob quorum exactionem populi in seditiones ruunt.

Liberalitas non dicitur, sed crudelitas, quam Princeps exercet in damnationem populorum. Ibid.

Princeps potius tribuere debet, quam adimere subditi. Ibid.

Nec debet adimere vni, & alteri dare. Ibidem.

20 Prudentia est virtus dirigens ad rationis normam universa quæ cogitat, quæque agit, ac nihil præter rectum, & laudabile facit.

21 Temperamentum in mediocritate consistit; & vni prudentis est medium tenere.

22 Ratio naturalis eodem modo privatum, quam Principem obstringit.

Principis auctoritas non efficit, quin sit animal rationale, & subiciatur dictamini rationis naturalis. Ibid.

23 Princeps in beneficiando celeritatem observare debet.

24 Princeps est pater vassallorum, & Reipublicæ maritus.

Non debet imponere tributa, quæ publicis negotiis non sunt necessaria; immo tunc tributa remittere debet.

25 Princeps non debet omnibus eripere, ut paucis donec.

Liberalitatem Principi convenire diximus capite præcedenti: Nunc de modo servando in ea excercenda erit noster sermo. Quia liberalitas illa est laudanda, quæ mediocritatem continet, teste Aristot. lib. 2. de morib. ad Nicom. c. 7. tam circa acceptionem, quam dationem pecuniarum. Excessus est prodigalitas, defectus est illiberalitas, & avaritia: prodigus in largiendo excedit, in accipiendo deficit, contra excedit in accipiendo, in dando deficit. Sunt verba aurea Petri Gregorii de republ. lib. 22. c. 13. in princ. Excata, & temeraria prodigalitas potius dicenda, in tempestiva donatio, inadifferens personarum, imposit distributionis, quæ celebratatem conciliat, velut exigui momenti torrentem, qui languescens desertionem patitur, & ludibrium mixine ab usurpatoribus. Unde hæc liberalitas non dicitur propria donatio, quando quid erogatur absque consideratione personæ, temporis, & loci. Ut ex Arist. Ethic. c. 1. docet Ferdinand. Mendoza diffus. juris lib. 1. c. 4. numer. 49. Quapropter Princeps, ut prodigalitatem fugiat, & dignitatem tueatur, ac semper abundet rebus gerendis, & nunquam deficit, considerare debet, quo usque pertingant facultates, quas inexhaustas nequam putabit. Et ut egregius coquus salem, quo non abundanter utitur, inpergit, sed pro ratione condicendi, facultatibus utatur. Atque ita tria in donando æstimare debet: nempe donare ubi convenit modo & loco: Sicut perbelbe dicitur in L. 3. tit. 1. part. 1. ibi: Por esso vos metter temperamento, assi como fagier bien do conviente, como, 7 quando Ubi notat Greg. Lopez gloss. 2. Et probatur optime Ecclesiast. c. 12. ibi: Si bene feceris, scito cui feceris, & erit gratia in bonis tuis multa: Et ex D. Ambrosio lib. 1. de officiis c. 30. ibi: Deinde perfecta liberalitas fidei tui loco, tempore commendatur Pontan. de liberal. c. 36. Et faciunt, quæ Cassiod. l. 9. epist. 19. ibi: Commode debet esse cum modo, nam si mensuram equalitatis excesserit, vitiis suis nominis non habebit. Et ut dixit Seneca epist. 120. Sunt virtutibus vitiis confinia, & perditis quoque, ac turpibus rectis similitudo est. Sic mentitur prodigus liberalem, cum plurimum interfit, utrum quis dare sciat, an servare nesciat: Multi sunt qui non donant, sed projiciunt, non ego voco liberalem pecunia sua iratum.

Primo igitur Princeps observare debet in largiendo personam, cui donat, & honestis donationes conferte, ut liberalitatis gloriam assequatur. Nam si hystionibus, citharædis, venatoribus, aut similibus elargiatur, non ex eo liberalis dicetur Petr. Greg. de Republ. l. 22. c. 13. numer. 9. circa fin. Tenetur etiam donare, & elargiri consilio, ut prosit, non ut noceat, teste Ambrosio l. 1. de officiis cap. 30. Cujus verba sunt: Pulchrum est bene velle, & eo elargiri consilio, ut prosit, non ut noceat, nam si luxurioso ad luxuria effusione, adultero ad mercedem adulterii largiendum putes, non est beneficentia ista, ubi nulla est benevolentia, efficere enim illud est, non prodesse alteri; si largiaris ei, qui conspiciat adversus patriam, qui congregare cupiat tuo sumptu perditos qui impugnent Ecclesiam, non est hoc probabilis liberalitas, si adjuves eum, qui adversus viduam, & pupillum gravi decernis iurgio, aut vii aliquæ possessiones eorum eripere conatur.

Unde

Unde cum in bene instituta Republica præmium bonis, & pœna malis esse debeat juxta Aristotelem 1. *Ethic. c. 5*, Ulpian. in L. 1. de *Juss. & jure*, & secundum Horatii illud.

Oderunt peccare boni virtutis amore,
Oderunt peccare mali formidine pœna.

Quapropter dixit Cicero in oratione pro Cluentio. Summam recte fœcili nostri præmium, plura peccatis pericula esse videretur L. 3. tit. 1. partit. 1. Et Solon aiebat Rempublicam duabus rebus contineri, præmio, & pœna. Quia ratione Democritus duos esse Deos censuit, Pœnam, & Beneficium Plin. lib. 2. natural. histor. c. 7. Simanc. de Repub. c. 10. num. 1. & 2. & c. 12. n. 1. & segg. lib. 9. Bobad. in sua Politica lib. 1. c. 5. num. 8. & lib. 4. c. 2. n. 60. Cassiod. lib. 9. Epistola 21. inquit: Indiscreti hominum mores, consueque vagantur, si aut culpa formidinem, aut virtus præmium non haberet. Latissime Solorz. emblem. 78. à numer. 1. cum segg.

Quare Princeps, qui etiam lege Justitiæ tenetur beneficentis remunerare, & servitiis persolvere re Caded. 2. p. decis. 36. Gabr. Pereyr. decis. 4. Capyc. Latio decis. 199. à n. 27. & consuli. 38. per totum. Et probant jura in L. 1. in princ. ff. de censibus Leum. qui 58. ibi: Habita consideratione meritorum C. de Decur. lib. 10. L. jubemus C. de proxim. sacr. servit. L. ultima C. de Apparitorib. Præf. Præf. lib. 22. Valenz. cons. 821. n. 34. beneficentis donare debet. Quod apud nos moribus introductum est: ut tradit Bened. Agid. in L. ex hoc jure 1. p. c. 10 sub. n. 68. ibi: Atque inde provenit iustissimus & laudabilis Principum mos in remunerandis subditorum servitiis, & meritis. Quod etiam ad bonam Republicam regimen pervenit, ut hoc exemplum, ac obtinendi spe præmii alii ad res pro Rege ac Regno præclare gerendas excitentur: Quod item Reges ad beneficentis remunerandum movere maxime debet: nam illam optimam esse civitatem pronuntiavit Socrates, nimis & sepe Sapiensibus, in qua plura virtutis præmia propostia sint. Et Cicero de natur. Deorum ait: Nec Respublica stare potest, si in ea recte factis præmia extent nulla, nec supplicia peccatis. Capyc. Latio d. consuli. 38. num. 33. & segg. Ac proinde Republicæ valde est utile, & necessarium beneficentis remunerare De Pont. conf. 151 n. 27. vol. 2. Tapia in decis. 20. Supremi Italici consilii in principio: quia sine præmio nullus ad præclara facinora excitatur juxta illud Ovidii lib. 2. de Ponto.

Non tamen invenies multis de millibus unum,

Virtutem pretium qui putet esse sui.
Ipse decor recti facti, si præmia desint,
Non movet, & gratis parit esse probum.

Et ut ait Apostolus 1. ad Corinth. Qui arat, in spe aebet arare, & qui trivrat, in spe fructus percipiendi. Immo si in Republica bonis desint præmia, & forte non merentibus suppeditentur, desperatio beneficentibus injungetur; ita ut eos laborasse pudeat, juxta illud Xenoph. in economiis libi: Magna imminet bonis desperatio, cum ab ignavis se præmiis discretos non adspiciunt, & qui se periculis, & laboribus abiciunt, cum subterfu-

gentibus pari ratione haberi. Quo pertinet sententia Esopidis in Hercule ita dicentis: In hoc perirent multa Respublica, cum qui boni, & strenui esset vir, nihil plus, quam ignavis fere præmiis. Unde Publilianus ait.

Cum vitia profunt, peccat qui recte facit.

Plura ad propositum videre potes apud Solorz. emblem. 78. Atque ita pensata personarum qualitate, & servitiorum Princeps honestiores & strenuos viros, qui tam in bello, quam in pace armis, ac litteris in servitio Republicæ præstantissimi evaserant, debet honoribus, & dignitatibus condecorare; quamvis ex prima Regni nobilitate orti non sint. Quia ultra quod nobilitas moribus, & virtute qualita plene laudatur à Titiaq. de nobilitate 4. per totum Hieronym. de Salzedo de regim. Princ. lib. 3. c. 22. differt. 42. à num. 209. cum segg. Et dicemus infra p. 2. Inficiari nequit virtutem dare causam nobilitati, & sapius virtutis occasio. Ne ad eam conferendam Princeps movetur, & moveri tenetur L. & virtutem C. de status, & imaginib. Titiaq. de nobilitate c. 4. num. 15. ut alii incenduntur gloriæ studio, & affectu ad egregia opera in Republica utilitatem peragenda: Vassalli namque, qui intuentur Regem præferre eos, qui virtuti, & labori incumbunt, alacres, & prompti in pericula fe concitunt: Sin minus, ignavi potius, quam strenui efficiuntur juxta Ennod. c. 22. ibi: Qui tollit sudoris præmium, frangit studia dimicanda. Tolle opem præda, tulisti vota certaminis Nescio, quam iustus dolor de amissa laboris fruge nascatur. Solorz. emblem. 72. n. 11.

Nobilibus non tam beneficentis, sed etiam honestis personis, & maxime Magnatibus Regni debet Princeps largitiones, & beneficia concedere, ac magnis honoribus cumulare, ut ipsi augeantur; & qui clari sunt stemmate, intum splendeant dignitate: ut dixit Theodoricus apud Cassiod. lib. 2. Epist. 15. In quo maximam curam Regum esse oportet: ut per Lucam de Pana in L. quicquid que 7. num. 13. C. de omni agro deserto lib. 11. Molin. de primog. lib. 1. c. 1. num. 3. & c. 18. num. 13. Baccia de inope debitorum c. 16. num. 104. Tib. Decian. conf. 33. n. 1. lib. 1. post alios Larrea allegat. 8. n. 16. Nam Regis honor augeatur per dignitatem subditorum, sitque magnis potens, honorabilis, & tremendus Cassian. in catul. glor. mandati consid. 15. & 19. Hieronym. Romanus 1. 4. de Repub. germil. c. 13. Capyc. Latio decis. 192. num. 5. Quia in familiis illustribus recipit Monarchia firmamentum: ut dixit, Annæus Robertus lib. 2. rerum judicatorum c. 4. Illico nos autem Monarchiæ vim, & robur, ac Regis potentie firmamentum ex illustrium, & nobilium familiarum nobilitate reputamus. Et sic debet Princeps modis omnibus studere, ne doctus illustrium personarum diminuantur, sed quod augeantur: rapud Castellanos sancium fuit in L. 7. tit. 7. lib. 5. nova Recopilat. Et apud nos probari videtur ex Ordinam. lib. 2. tit. 37. ibi: E por isto ser causa, que muiço importa a nossa servico, & ao bem commum de nossos Reynos; & a honra dos Pays; & daquelle, de que ellas descendem. Molin. lib. 1. c. 18. & lib. 2. c. 1. num. 5. Larrea d. allegat. 8. Capyc. Latio d. decis. 192. num. 4. Fabius de Anna conf. 3. num. 29. Spectat enim ad bonum Reipublicæ, Regniq. decus, & ornamentum

106 Tractatus de Donationibus Regiis.

namentum domos illustrium personarum conferre. *Emm. Rodrig. in summa c. 131. num. 6. Molin. de Just. & iure tom. 3. diff. 576. & 578. alter Molin. lib. 2. c. 1. num. 3. ubi Addentes Latreca allegat. 8. n. 6. circa fin. Capyc. Latro d. de off. 192. num. 7.*

Quod etiam probat Ulpian. in L. 1. §. sed etsi servus ff. de velle inspicendo ibi: *De Ordinum dignitas, familiarumque salva sit: ubi gloss. verb. Ordinum dicit: Quod sunt Ordines vasallorum Tib Decian. conf. 53. num. 21. & conf. 1. num. 89. & 290. l. 1. Molin. l. 1. c. 18. Capyc. Latro de off. 192. num. 2. D. Christoph. Crespo observat. 12. a. num. 5. Et faciunt, quæ Castill. Socom. lib. 6. contrav. c. 145. Quod in tantum verum est, ut dixerit Cicero: *Nobilitatem esse ferendam: cum mille sit, ut sunt nobiles majoribus digni: si enim in Republica nobilitas desuerit, ipsa corpori carnis sine nervis, & ossibus motui inepto comparibitur.* Qua ratione urbes Græciæ liberis laudatorum virorum alimenta præstabant: & Athenienses Licurgi postea perpetuum censum constituerunt. Quapropter iuste *Ordinatio Regia l. tit. 45. in princ.* donationes majores esse faciendas Magnitibus, quam aliis personis statuit. Et quidem optime: sed cum ex distributione inæquali odium, & invidia porrumpant, Principi consulerem, ut liberalitatem exerceat erga plurimos, solem imitatus, qui radios nemini negat: non vero in unum omnia profundat, cæteris nihil relinquendo: neve unum supra suum nomen, & facultates extollat. Nam secundum Aristot. lib. 3. Polit. c. 11. *Communis custodia Principatus est neminem unum magnum facere: & valde periculosum privati hominis nomen supra Principis attolli:* secundum Tacit. in vita Agricole, Insuper ex Platone in Timæo in æqualitate quietem, motum vero in inæqualitate constitutum, motus multoties auctoritatis, & enolumentis usus non raro ingratos fecit eos, qui supra modum sublevati sunt: cæteros vero commodi expectes, & existimationis odio præsentium nova expectant.*

Secundo: Princeps in donando debet conveniens tempus observare: nam ut ait Val. Maxim. *rerum memorab. l. 4. c. 8. Donas ipsi gratiam magnitudo quidem sua, sed efficaciam aliquando opportunitas conciliat: est enim pretio rei inestimabile momentum occasio:* ut memorat traditum est factum Q. Fabii Maximi, qui ob parvam pecunie summam erogatum ad hoc usque tempus laudabilem fecit: receperat namque ad Annibalem captivos interposita nummorum pactione, qui cum à Senatu non præstarentur, misso filio in urbem, fundum vendidit, quem unicum possidebat, jusque pretium Annibali numeravit. Erat autem fundus septem jogerum: & sic pretium parvum, sed animo erogantis omni pecunia majus, fidem patriæ redemit, & occasio factum illustre commendavit. Aliud exemplum nobis præbet femina Buba, quæ intra Causina mœnia decem nullia Civium Romanorum, reliquisque Canensis prælii alimentis sustentavit: cui liberalitati gloriam auxit necessitatis occasio De simili liberalitate Q. Confidii extant monumenta. Cum enim Castellanæ furor Roma adeo sternata esset, ut nec à locupletibus pecunie debitor solvi posset, propter tumultum creditoribus, possessionum pretiis diminitus, cum ipse magnam pecunie summam in fœnore, neque sortem, neque

ufuras exigi passus est: quantumque in ipso sui amaritudinem publice confusiois privata tranquillitate mitigavit. Ideo laudatus quia opportune, mirabiliter testatus est nummorum suorum, non civilis sanguinis esse fœnecitorem, Val. Max. lib. 4. c. 8. Ita Princeps Vasallus in necessitatibus debet subvenire: & nobilium inopiam consulere: ne in dedecus nobilitatis mendicare cogantur, & filias demeritis, ignobilibus, & indignis Matrimonii collocent. Quod satis est dolendum. Plures namque probati inveniuntur, qui Principis beneficentia egeantiam ad vitam sustentandam: alii patria extorres, & per rerum cursum nulla indigna culpa eo instantio premuntur, qui bus negatum est natalium splendorem domi tueri. Quos quidem nobiles ita pauperes Princeps alere tenetur, ut Moscovici factum testatur Sigismond. in hist. rerum Moscovit.

Tertio tandem in donando Princeps modum servare debet, mediocritatem in omnibus sectando juxta patrimonium, & status vires: quemadmodum enim corporis humani sanitas in temperamento consistit, & morbus in intemperamento: ut dixit Galen. lib. 1. de accidenti, & morbo, sive de different. morborum: Arist. lib. 3. quasi, encyclica 1. sectionis diffus. secundum valendum esse quandam mediocritatem, comprobatur. Titq. de Nobilitate. c. 31. n. 367. Ita si Rex ibi, & suis velit Principatum servare, mediocri liberalitate uti teneatur, & donationes immensas non facere juxta text. in c. intellecto: ubi DD. de jure jurando Gregor. Lopez per text. ibi in L. 10. tit. 18. parit. 3. gloss. 2. Altar. de offic. ffr. gloss. 34. §. 1. n. 6. & 4. num. 1. Latreca allegat. 9. num. 55. Et omnino ita prudenter se debet habere, ut prodigalitatem fugiat: ut ait ex Seneca, & Lipsio, Solorz. emblem. 78. num. 51. & emblem. 86. num. 17. Si enim Regni patrimonium, vel ætariam inconsulte consumpserit, deveniet ad appendenda aliena, & ad invadenda subsidiorum bona, maxime pauperum, quibus pro anima pecunia est, & secundus sanguis Petr. Cabal. resolut. criminal. casu 170. num. 9. Et inde fluat tributa subditis imponere, qui propter illa facile commoveantur: est enim exactiones sunt sine publica necessitate, in seditiones ruunt: quarum causam tributa semper fuisse vetustissimam tradunt Tit. Livius lib. 5. Adam. Contzen. lib. 9. Polit. c. 3. §. 2. vers. veram, & c. 8. §. 4. Marquez de Gubern. Christ. lib. 1. c. 16. Carol. Scrib. in Polit. Christ. 19 l. 1. c. 2. Latreca allegat. 9. num. 24. Non enim liberalitas dicenda est, sed crudelitas, quam Princeps exercet in damnum, & dispendium populi: *pen L. quoniam C. de adific. privar. Cicero. lib. 3. offic. Latreca allegat. 9. num. 22. Siquidem Princeps subditis potius tribuere debet, quam adimere Petr. Greg. de Repub. lib. 12. c. 13. num. 1. Nec debet uni adimere, & alteri dare. Unde Plinius in paneg. vers. 22. sic dicebat de liberalitate Trajani ibi: *Quocirca nihil magis in tua tota liberalitate laudem, quam quod consanguius das de tuo, alimena de tuo: Neque à te liberi civium, ut ferarum catuli sanguine, & cadibus nutriuntur, quodque gratissimum est accipientibus, sciunt dari sibi, quod nemini est ereptum.* Utatur igitur Princeps in suis largitionibus prudentia, & temperamento, namque sine prudentia nihil rectè agere potest: teste Macrobio: *Prudentia est virtus diti. gens, ad rationis normam universa, qua cogitat quæque**

quaque agit, ac nihil præter rectum, ac laudabile facit. Parlod. rer. quotidian. different. 130. num. 19. Menoch. de arbit. casu 426. & conf. 1194. man. 18. Lell. de just. & iure lib. 1. cap. 1. & 2. At verò ubi adeh prudentia, omnia recte geruntur. Juvencul. Satir. 10. de fin.

Nall um Numen abest si sit Prudentia.

Temperamentum autem in mediocritate consistit; virique prudentis est medium tenere. L. qui lanceiss. de auro, & argento legato Gregor. Lopez in L. 23. tit. 9. part. 6. gloss. 6. circa fin. Et quidem medium semper est eligendum Auth. de Consulib. collat. 4. ubi gloss. plures concordantes allegat. L. filio ubi gloss. ff. ut legator. non caveatur L. solem. §. non vero ff. de offic. Praeconsulis gloss. in Auth. de triente, & semise §. hac nobis collat. §. Gregor. Lopez per text. ibi in L. 2. tit. 9. part. 2. gloss. 2.

Pro quo facit ipsa naturalis ratio, quæ dicit Principem in donando non solum modum, sed etiam alia duo, requisita observare teneri; ne vel non merenti, & indigno donec, vel tempore importuno. Ratio autem naturalis eodem modopriuatior, quam Principem obstringit; illius enim auctoritas non efficit, ut non sit animal rationale, & politicum Bald. in L. 2. col. 7. vers. nulla nam. 45. C. de servitutib. & aqua Zalius conf. 15. num. 14. lib. 1. Titiaq. de retr. lignagier §. 1. gloss. 1. §. 1. 19. Et ideo subijcitur dictamini rationis naturalis, ut ex Seneca epist. 67. ad Luciliū docet Valenz. conf. 9. num. 4. & §. Unde cum ipsa naturalis ratio inducat ad agendum sine tertii præjudicio, tenetur Princeps in donando ita agere, ut sibi prospiciendo prodigalitatis vitio subditis non noceat. Exceat igitur Princeps libertatem suis cancellis constitutam, ab utroque extremorum recedentem, & à profusionis temeritate discrepantem: ut dixit Cyrill. Lentul. de arcibus Regnorum c. 88. q. 1. pag. 99.

Tandem Principem monitum vellem, ut beneficiorum præstandorum gaudium, & hilaritatem celeritate, & brevitate auget: juxta illud Ansonii epigr. 82.

Si bene quid facias, facias cito, nam cito factum

Gratum erit, ingratum gratia tarda facit.

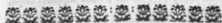
& Ovidii. lib. 3. de Ponto.

Gratiae officio, quod mora tarda abest.

Omne siquidem datum celeritatis causa transit ad beneficium, de quo Cassiod. l. 3. epist. 40. & lib. 11. epist. 21. quavis alias l. 9. epist. 24. scripserit frequentia verba: Habet hoc enim humana conditio, ut celerius adempta satisfactio sunt: dum omne pretiosum vilesit oblatum, & contra dulcius accipitur. quod sub aliqua dilatione præstatur. Verius enim est celeritatem in dando majus beneficium, magis gratum inducere: ut eleganter docet Solorz. emblem. 86. numer. 18.

Non omittit Principem majorem liberalitatem exercere teneri circa subditos sublevando eorum necessitates, & exhibendo se pium, & humanum, tanquam patrem vassallorum, &

Reipublicæ maritum Lucas de Pena in L. quæcumque col. 3. C. de fundis limitrophis lib. 11. Ideo laudabilis liberalitatis erit exemplum, si tribus: a) quæ publicis negotiis non sunt necessaria, potius remiserit, quam in proprium ætium, & b) lucrum averterit. Petr. Greg. de Repub. lib. 2. cap. 15. num. 10. Ubi plura exempla referunt eorum qui contemptu divitiarum in utilitatem publicam admirandum nomen, & gloriam sibi consecuerunt. Princeps namque debet potius vassallorum conservationi, quam divitiarum acquisitioni intendere: ut optime tradit Solorz. de jure Indiar. 2. tom. lib. 1. cap. 15. num. 40. Et rationi valde resistit Princeps, si omnibus eripiat, ut paucis donec: hoc enim aequitatis obstrictum, & benevolentia ambigua apud paucos odium gignit; apud plures male audient, qui suos, & publicos redditus damnosa erogatione minuire conspiciunt.

PRIMA PARS.

CAPUT III.

De specialibus, quæ dantur in Donationibus Regis.

SVM MARIVM.

- 1 Potestas Regis est plenissima, & omni nexu libera.
- 2 Donantes Principes vim legis habent.
- 3 In donationibus Principis dantur plura specialia, quia non subiacent freno.
- 4 Valde daturio à Principe facta propria uxori constante matrimonio.
- 5 Intellige de Principe, qui non recognoscit Superiorem.
- 6 Principi propter excellentiam Regia dignitas valide donat filiosfamilias existenti in sacris paternis.
- 7 Donatio facta à Principe sua concubina valida est. Princeps à communiter accedentibus est miles. Ibid.
- 8 Ex donatione facta à Principe transferitur dominium in donatarium absque traditione.
- 9 Dominium regulariter non transferitur sine traditione; neque pacto fieri potest, quod transferatur absque traditione.
- 10 Dominium naturaliter à possessione incipit, & solo pacto sine traditione non amittitur.
- 11 Sola traditio non sufficit ad translationem dominii, nisi interveniat causa habilis, & citra legitimum.
- 12 Dominium non transferitur ex donatione in donatarium.
- 13 Donator ante traditionem potest bona donata obligare, alienare, & hypothecare in prejudicium donatarii.
- 14 Limita in donatione facta Ecclesie. Declara, ut procedat respectu domini, non respectu Possessionis, quæ non acquiritur Ecclesie, nisi procedat traditio. Ibid.
- 15 Dominium non transferitur in empheuticam ex investitura, nisi sequatur traditio.
- 16 Dominium non transferitur ex substitutione, ad conditionem, nisi sequatur traditio.

En

Ex ſententia non tranſfertur dominium in viſtorem abſque traditione. Ibid.

17 *Donatione alicujus rei facta duobus ſeparatim, ut poſter iudicatur, cui primo rei ſuit tradita.*

18 *In donationibus Principis ſpeciale eſt, ut prior tempore præſentatur ſecundo; quia per donationem abſque traditione non ſolum dominium, ſed & poſſeſſio tranſit in primum.*

19 *Principi, qui rem conceſſit uni, ſi alteri donat, conceſſus obliſus prioris donationis; & perentium importunitate circumventus.*

Principi non conceſſus concedere vaſſallo id, quod alteri reperitur conceſſum. Ibid.

20 *Secunda donatio Principis non enervat effectum prima, niſi in ſecunda dicatur non obſtante prima donatione; & illius ſit ſpecialis derogatio.*

Donatio gratioſa facta ſubdito poteſt à Principe revocari ſola voluntate, nulla ſubſiſtente cauſa. Ibid.

21 *Juri accreſcendi non eſt locus in contrahentibus.*

22 *Jus accreſcendi habet locum in donationibus Principis ſpeciali jure. Quidquid contrarium ſentiant Ibid.*

23 *In alternatiſ debitoris eſt electio.*

24 *In donationibus, gratiſ, & privilegiſ Principis alternative conceſſus electio eſt accipientis, non concedentis: ſive conceſſus ſit motu proprio, ſive ad petitionem partiſ.*

25 *Beneficium Principis latiſſime eſt interpretandum contra concedentem in favorem partium.*

26 *Regula in alternatiſ non procedit in donationibus Principis maxime remuneratoriſ.*

Intelligitur hac reſolutio procedat, etiam quando donatur rei de patrimonio Principis. Quidquid contrarium teneant alii. Ibid.

27 *Autor vero contrariam opinionem ſequitur: quando per alternatiſ donatur bona Regia Corona: quorum alienatio vergeret in grave Regni detrimentum. Secus ſi donatio non leſerit multum regni ſtatum.*

28 *Inſinuatio non requiritur in donationibus Principis.*

29 *Donatio, quæ excedit quingentos ſolidos de jure communi, vel trecentos ducatos de jure Regni, ſi non fuerit inſinuata, non valet in exceſſu.*

30 *De jure communi ideo inſinuatio ſuit introducta, ut in præſentia judicis, coram quo inſinuatio erat facienda, bene adverteret donans ad alium donationis perſcudendum, ne prodigaliter donationes fierent.*

31 *Inſinuatio tantum requiritur in donatione ſimplici, quæ incipit valere à die inſinuationis, non à die donationis.*

32 *Inſinuatio fieri nequit poſtquam oppoſitum eſt de nullitate ob illius defectum.*

33 *Inſinuatio poteſt fieri ex intervallo poſt factam donationem.*

Intellige: ſi donator conſentiat; quia eo invicem non poteſt fieri inſinuatio. Ibid.

34 *Inſinuatio fieri nequit poſt mortem donatoriſ.*

35 *Inſinuatio non requiritur in donatione cauſa dotis.*

36 *Inſinuatio non requiritur in donatione facta à patre cauſa Ad arimoniam.*

Si vero ſit ab extraneo, diſtingue: ut Ibidem.

Donatio facta conſanguineo donatoriſ cauſa marimonii cum certa perſona non eſt ſimplex, ſed ob cauſam. Ibid.

37 *Inſinuatio non requiritur in donatione ob cauſam, & in donatione ob benemerita intra valorem meritorum ſeu cauſa in exceſſu vero ſic.*

38 *Inſinuatio non requiritur in donatione, cui eſt onus injunctum, quod à donatario eſt explicandum de futuro.*

Neque in inſtitutione majoratus, in qua onus ſerendi nomen, & arma imponitur. Ibid.

39 *Inſinuatio non requiritur in donatione ad alimenta.*

Neque in donatione facta ſcholariſ cauſa ſtudiſ Ibidem.

40 *Inſinuatio de jure communi ſervat coram iudice competentis, quando donatio erat redacta ad ſcripturam.*

Si vero facta erat apud alia alium non requirebat inſinuationem. Ibid.

Et quid de jure Regio. Ibid.

41 *Inſinuatio non requiritur in donatione facta Regi privato.*

42 *Evictio non habet locum in donatione, quæ incipit à traditione, ſi res à donatario evincatur.*

43 *Procedit reſolutio, ſive traditio ſit tempore donationis per actum verum, ſive actum fictum.*

Idem dicendum ſi donatio ſit Eccleſie pro ipſius dote, & donatum evincatur. Ibid.

44 *Donans tradendo rem conceſſus tantum donare jus, quod habet in re donata.*

45 *Si vero donatio incipit à promiſſione, & res evincatur, evictioſ locus datur: Et eſt communis opinio.*

46 *Contraria ſententia bene fundatur: & n. 47. Quæ in puncto juris verior videtur.*

Sed à prima recedendum non eſt in hoc Regno: ut mon. 48.

48 *Legatus rem ſua aliquod jus habet, illud tantum legare videtur.*

49 *In donatione Principis, quæ incipit à promiſſione, non eſt locus evictioſ.*

Filius non tenetur de evictioſ in contrahentibus oneroſis, niſi ad ſimplum; quævis ejus procurator duplum promiſſiſſet. Ibidem.

50 *Evictio datur in donatione remuneratoriſ, quævis à traditione incipiat.*

51 *Principi non tenetur de evictioſ in donatione remuneratoriſ; ſi res evincatur.*

Sed contraria verior: ut n. 57. & ſeqq.

52 *Vaſſallus tenetur ſervire, & operari Principi ſicut uxor viro.*

53 *Principi non tenetur ex debito morali ſervitiſ vaſſallorum remunerare. Sed contra verius.*

54 *Ex ſervitiſ, & meritiſ Principi exhibitiſ nulla actio civiliſ oritur.*

Servitiſ, & meritiſ qui in alium conſert, non id efficit contrahenda obligatioſ animo ſed liberalitatiſ affectu.

55 *Recipienti meritiſ ſeu ſervitiſ non cognitur invidus ad remunerandum.*

Nulla legibus ingratuſ actio prædita eſt. Ibid.

56 *Donatio tantum dicitur remuneratoriſ ad producendum evictioſ effectum, quæ ſit ob meritiſ, pro quibus competit actioſ contra donantem.*

57 *Donatio remuneratoriſ non eſt proprie donatio; ſed permutatio, & tituluſ oneroſuſ.*

58 *Principi de juſtitia benemeritiſ debet remunerare: & ita apud omnes nationes introductum eſt.*

59 *Principi non tenetur præciſe remunerare eoſ, qui ſerviuſ cum ſalario, Tamen id facere ſolet, & debet.*

67. Princeps tenetur defendere donationem, quam fecit in remuneracionem servitiorum: ut contra Pinellum tenetur placere.
68. Intelligitur secundum Authorem: si ex illius con-tingit factum. Princeps tenetur, ubi primum po-neretur de alia re similis donatarium providere. Et tunc obtemperantia sententia per viam petitionis gratia satisfactioem petere debet.
69. Filius non tenetur censere fratribus donationes à Rege factas in contemplacione patris, vel ad eius petitionem. Neque redditus annuos, vulgo lu-ri, ou Tenas, transferat a parte de Regis li-centia.
70. Donationes Principis censentur bona quasi ca-tesenja, & pertinent ad filium pleno iure.
71. Ususfructus bonorum filii familias pertinent ad patrem.
72. Ususfructus majoratus filii familias pertinent ad patrem.
73. Ususfructus bonorum filii familias pertinent ad patrem siue aliquo onere.
74. Ususfructus bonorum filii qui ingressus est Religio-nem bonorum capacem, pertinent ad patrem pro-epius via, libidem.
75. Ususfructus bonorum, quæ à Rege fuerunt dona-æ filio, non pertinent ad patrem.
76. Neque ususfructus bonorum feudatium, libidem.

24. n. 1. Ducens reg. 221. vers. limitā nono Car-
doli. in prax. verb. donatio. num. 74. Sanch. d.
Matrim. lib. 6. disp. 3. num. 1. Mantie, de tacti. lib.
2. tit. 3. num. 2. Masfili, de magist. lib. 1. c. 4.
n. 11. Aug. Barbof. d. L. donationes, quæ Divus
n. 1. & 2. Riccio addit: ad Vincent de Franch.
de off. 89. And. Gail. l. 2. observ. 28. n. 17. Rode-
ric. Saar. in quest. Maiorie, num. 27. Quod pro-
cedit etiam in donationibus Regis, Ducis, &
Marchionis, qui non recognoscant superiorē 2
ut declarat Mantie d. lib. 1. tit. 3. num. 2. Aug.
Barb. in d. L. donationes, quæ Divus n. 1. Et in eo
constitit speciale, quod regulariter donatio in-
ter viros, & uxorem à jure Civili improbat 1
ut late diximus supra prelatio 2. §. 4. n. 2.

Secundum speciale versatur in donatione fa-
cta à Rege filio familias ipsius in sacris exstenti.
Quæ quidem valida est propter excellentiam Re-
gis dignitatis: ut scribent Oldrad. conf. 23. i. 3.
incipit. Et eius de quo queritur, & Bald. in c. 1. §.
item Sacramenta col. penult. vers. secundo utrum
Rex sit de pace iuramento firmata Roman. in L.
si vero §. de viro in q. fallent. vers. decimo ff. solut.
Matrim. & in Auth. ex testamento col. 3. ubi Alex.
n. 2. C. de collat. Jacob. de S. Georg. in tract. feudat.
rum verb. Princeps Pedemontium col. ult. vers. 64.
Gail. lib. 2. observ. 3. n. 16. Titusq. de nobilit. c. 37.
num. 45. Menoch. lib. 1. presump. 9. num. 97.
& segg. Mangil. de impat. q. 45. num. 29. &
30. Roderic. Saar. in L. quoniam in prioribus ita
declarat legis Regni limit. §. num. 5. Aug. Barbof.
in L. donationes, quæ parentes num. 4. C. de donat.
inter. Sacment. de reddit. Eccles. 4. p. 2. c. 2. n. 1.
Et constitit hoc speciale in eo, quod de jure
Civili non valet donatio facta à patre filiofamilias
in ejus potestate exstenti ut diximus supra
prelatio 2. §. 3. n. 1.

Terminus datur speciale in donatione facta à
Principe sive concubine; quævis enim regula-
ritate quilibet valide possit donare concubine: ut
diximus supra prelatio 2. §. 7. num. 1. Tamen
non concubine donare non potest: ut col. 2. §. 7.
Atqui Princeps, seu Imperator milites vult
commilitones in L. i. ff. de milit. testam. & à com-
muniter accidentibus miles est. Vnde videbatur
dicendum non posse donare sive concubine, sed
contrarium verius est, & posse donare propter
excellentiam sive personæ, scribunt Titusq. qui
varia rexit exempla de nobilit. c. 37. num. 46. Pe-
treg. de iure fisci l. 2. tit. 9. num. 14. Bald. conf. 4. §. 6.
incipit. Recole ne consilisse vbi §. 1. & conf. 2. 48.
quæ iure utrum donatio sol. 5. Titusq. lib. 3. var.
res. de donat. resolut. 7. num. 7. August. Barbof. in
L. 2. C. de donat. inter. num. 14. Hermod. in L. 1.
tit. 4. part. 5. glof. 6. num. 13. Et sic speciale est
donationum Regiarum ut valeat donatio à Prin-
cipe facta sive concubine. Et memini vidisse
quandam donationem antiquam factam à quo-
dam Rege hujus Regni, in qua expressum erat do-
nasse quasdam terras Regie Coronæ multæ sive
concubine in quodam processu vertente coram
me, dum Conservatoris Almar Comendicis
Academix munere fungeret.

Quartum speciale constitit in eo, quod ex do-
natione facta à Principe transferretur dominium in
donatarium absque traditione, ut scribunt Joann.
And. in c. plim. de verb. significat. Bald. in pre-
latio. fundat. col. 7. vers. dixi sive in c. ad au-
diendam col. 7. vers. & ex privilegio de rescriptis

1. Cum Regis potestas plenissima sit & omni
nexu libera, nullique coarctetur limiti-
bus Carlen. de iudic. tit. 2. disp. 3. n. 29. & Principi
donationes vim legis habent L. donationes,
quæ Divus C. de donat. inter. vir & uxori ubi Aug.
Barbof. n. 6. Mantie, de tacti. & ambig. convent.
lib. 1. tit. 17. num. 16. Oldrad. conf. 64. num. 2.
Bart. in L. 1. §. cum verbis num. 4. ff. de offic. Pre-
fecti urbis. Civet. conf. 41. num. 70. & segg. De-
cian. conf. 25. num. 47. lib. 1. prout etiam Prin-
cipis contractus eundem habent legis vigorem
§. sed, & quod Principi Ins. de jure natur. gent.
& civil. lal. in L. 1. n. 12. ff. de constit. Principum
Ferdin. Menoch. illustr. c. 3. num. 3. & segg. Pe-
tregin. de jure fisci lib. 6. tit. 1. in fin. Alfaz. de offi-
fiscal. gloss. 13. num. 1. & gloss. 34. num. 5. Mantie.
de tacti. & ambig. lib. 1. tit. 10. num. 46. & segg.
Bened. Egld. in L. ex hoc jure p. 2. c. 8. num. 21.
Aug. Barbof. in d. L. donationes, quæ Divus n. 7.
Latrea allegat. 1. 9. num. 9. Valenz. conf. 2. n. 63.
Capic. Latio decisi. 88. num. 4. Nil mirum, quod
in Regiis donationibus dentur plura specialia: ut
dixit Solorz. de jure Indiarum tom. 1. lib. 1. c. 15. n. 5. &
6. quoniam gratia, donationes, & concessiones
Principum non subjacent freno Curti lun. conf.
43. num. 47. Civet. conf. 99. num. 9. vol. i. Decius
in L. in omnibus causis n. 8. ff. de regul. juris, And.
Gail. lib. 2. observat. 55. Thoming. conf. 3. n. 39.
& segg. lib. 1. & conf. 2. n. 17. lib. 2. Solorz. de ju-
re Indiarum lib. 2. c. 10. n. 2. Valenz. conf. 83. n. 77.
Proindeque in hoc capite de specialibus concessi-
onibus Regiarum agere decevelli. Et in primis
se offert speciale esse in donationibus Principis,
quod valeat donatio ab Imperatore in propriam
Augustam uxorem constante Matrimonio collata
d. L. donationes, quæ Divus 26. C. de donat. inter
Petreg. de jure fisci lib. 4. tit. 4. num. 24. Titusq. de
nobilit. c. 37. num. 43. Molin. de Ins. & jure tract.
4. disp. 189. num. 17. in princ. Anton. Gomez in L.
51. Tams num. 66. vers. illud est, & lib. 2. var.
Portugal de Donat. Tom. 1.

110 Tractatus de Donationibus Regiis.

Angel. in L. officium ad fin. ff. de rei vendicat. Alex. conf. 187. in hac causa coluit. verſ. quod autem iſta vol. 1. & poſt antiquiores Tiraq. de nobilit. c. 37. num. 51. late Solorz. d. lib. 2. c. 9. n. 22. Hermol. in L. 7. tit. 4. part. 5. gloſſ. 3. num. 3. & 4. Valenz. conf. 69. n. 68. & 69. & conf. 151. in n. 175. Cabed. 2. p. decif. 39. num. 7. Magon. decif. Lucenſis 18. num. 9. Antonin. Amat. reſol. 12. n. 15. De Pont. conf. 34. n. 10. & conf. 67. n. 4. lib. 1. Molin. de luſt. & iure trail. 2. diſt. 3. n. 18. Andr. Gail. lib. 2. obſerv. 55. num. 6. Covarr. lib. 2. var. c. 19. n. 3. Cald. de empt. c. 12. num. 41. & conf. 128. n. 23. Ant. Gabriel lib. 3. tit. de empt. & vendit. concluf. 2. numer. 39. Gratian. c. 310. numer. 9. & ſeqq.

Quod quidem ſpeciale eſt in Principis donatione. quoniam regulariter dominium ſine traditione non transfertur. L. traditionibus C. de paſſ. § per traditionem Inſtit. de rerum diviſ. Gama de ci. 206. n. 1. Surd. conf. 52. n. 75. Cyriac. contrrov. 128. n. 57. & 58. Hermol. in L. 7. tit. 4. part. 5. gl. 3. n. 11. Et probant iura in L. ſi ager L. quidam mulier ff. de rei vendicat. L. clavius ff. contrahenda empt. L. qui pradium ff. de diſtraſt. pignor. L. penult. C. de rei vendicat. Adco. ut neque pacto fieri poſſit. quod dominium ſine traditione transferatur gloſſ. in d. L. traditionibus ubi Decius n. 2. Bart. in L. cum falſa in 1. oppoſitione C. de iuris & falſi ignorant. & in L. 1. n. 19. verſ. aut loquimur in contrariis ff. de condit. & demonſtrat. Ruin conf. 132 n. 4. vol. 4. Not. conf. 416. num. 3. Surd. conf. 52. n. 76. Ex ea ratione. quia dominium naturaliter à poſſeſſione incept. & naturalia principia non poſſunt ab hominum actibus removeri Bald. in L. ea lege. n. 3. C. de condit. ob cauſam Surd. d. conf. 52. n. 75. At quod dominium ſolo pacto ſine traditione non amittitur. probat gloſſ. in d. L. ea lege; ubi Cyn. Bart. Bald. & communiter DD. Anton Gomez in L. 40. Taurin. 16. Tiraquell. in L. ſi unquam verb. reuertitur n. 17. & 18. C. de revo. & donat. Hermol. in d. L. 7. gloſſ. 3. num. 11.

Immo neque ſola traditio ſufficiens eſt ad tranſlationem dominij niſi interveniat cauſa habilis. & titulus legitimus L. nunquam nuda ff. de acquir. rer. dom. gloſſ. in d. L. traditionibus C. de paſſ. So. cio. Jun. conf. 82. n. 9. vol. 2. Alciat. conf. 435. n. 2. Tiraq. de reſtraſt. convent. ad fin. n. 64. Surd. conf. 4. n. 41. Cyriac. contrrov. 128 n. 57. Anton. Gomez in L. 45. Taurin. 7. Gutier. in reper. text. in §. ſui Inſtit. de hered. qual. & different. n. 68. Hermol. in d. L. 7. gloſſ. 3. n. 11.

Qua ratione dominium ex donatione non tranſfertur in donatarium. niſi ſubſequatur traditio Cancr. lib. 1. var. c. 8. n. 30. Noguer. allegat. 14. n. 46. Peguer. decif. 48. n. 6. Et ea de cauſa donator ante traditionem poteſt bona donata obligare. hypothecare. & alienare in prejudicium donatarij L. fin. §. Lucius ff. de donat. Gutier. de iuram. confirm. p. 3. c. 15. n. 23. & ſeqq. Cancr. d. lib. 1. c. 8. n. 30. Maſtrill. decif. 213. n. 21. uſque ad fin. p. 3. Noguer. allegat. 14. n. 47. Hermol. in L. 4. tit. 4. part. 5. gloſſ. 1. n. 2. Amat. reſol. 26. n. 2. 13. & 14. Quod tamen falſum in donatione facta Eccleſiæ; per cam namque ſine traditione dominium transfertur Tiraq. in d. L. ſi unquam. verb. donatione largius n. 153. & 176. Ant. Faber. de errorib. pragmat. deced. 48. error. 2. per text. in L. fin. C. de Sacroſ. Eccleſ. ubi Aug. Barboſ. n. 9. Quæ limitatio declaratur. ut procedat reſpectu dominij. quod in

Eccleſiam ex donatione tranſfertur: non reſpectu reſpectu poſſeſſionis. quæ non acquiritur Eccleſiæ. niſi præcedat traditio Tiraq. in traſt. le mort. p. 2. declarat. 1. num. 2. Gém. in L. 45. Taurin. num. 14. & in L. 50. num. 27. Valalc. de iure emphyt. q. 18. num. 14. Hermol. in L. 7. tit. 4. part. 5. gloſſ. 3. n. 17. Aug. Barboſ. in d. L. fin. C. de Sacroſ. Eccleſ. numer. 22. Rebell. de obligat. luſt. 1. d. 1. q. 8. ſeſt. 4. num. 18. Noguer. alleg. 14. num. 61.

Deinde ex inveſtitura. & conceſſione emphyteuſis non transfertur dominium in emphyteu. tam. niſi ſequatur traditio Molin. de primog. lib. 1. c. 19. n. 14. Valalc. de iure emphyt. q. 14. n. 6. Gama decif. 206. n. 4. Perey. decif. 123. n. 11.

Neque ſubſtaſtatione. additione. ſive adjunctione transfertur dominium in eum. qui bona fuerunt ſubſtaſtata. niſi ſequatur traditio: ut ſcribit Moila in empor. iuris tit. 4. de tranſact. num. 5. Caſtil. decif. Sicilia 230. n. 2. p. 3. Thel. quaſt. forenſ. lib. 1. q. 7. n. 5. Amat. reſol. 95. num. 16. Gutr. decif. 64. n. num. 7. Poſſib. de ſubſtaſt. p. 1. inſtit. 53. num. 53. & 54. Noguer. allegat. 20. n. num. 14. & maxime n. 15. Prout etiam ex ſententia non transfertur dominium in viſitorem abſque traditione Bart. in L. ex hoc iure num. 6. ff. de luſt. & iure. & ibi laſ. num. 44. Valalc. de partit. c. 2. num. 81. Reynol. obſervat. 6. num. 36. Noguer. allegat. 20. n. 14. & 15. Cyriac. contrrov. 120. n. 7. Agnat. reſol. 95. n. 17. Ex quibus ſatis Pare. ſpeciale eſſe in donationibus Principis. ut dominium. abſque traditione in donatarium transferatur.

Inſertur ex diſtis aliud ſpeciale: quoniam etiam ſi facta donatione alicujus rei duobus ſeparatim in potior judicaretur. cui primò res fuit tradita. licet tempore ſit poſterior L. quoties C. de rei vendicat. ibi: Cum eſſi ex cauſa donationis utriusque dominium rei vendicetis. cui priori poſſeſſio ſoli tradita eſt. haberi potiorē conveniat. L. ſi careat §. fin. ff. de action. empt. & tenent Alex. conf. 14. circa primum num. 8. vol. 1. laſ. in d. L. quoties. numer. 10. Ruin. conf. 121. Burg. de Paz. conf. 1. n. 24. Covarr. in rubr. de teſtam. 3. p. num. 3. verſ. ſextum. Maſſill. ſingul. 82. num. 8. dicit communem Anton. Gabr. lib. 3. tit. de emt. & vendit. concluf. 2. num. 8. Valenz. conf. 119. num. 26. Aug. Barb. verſ. 25. n. 86. Solorz. de iure Indiar. tom. 2. lib. 2. c. 9. num. 8. Covarr. l. 1. var. c. 19. Gail. l. 2. obſerv. 5. Valalc. d. q. 14. num. 7.

Tamen in donationibus Principis ſpeciale eſt. ut prior tempore præſertatur ſecundo. qui prius poſſeſſionem adeptus eſt: ut ſic Principis donatio plenior ſit. & efficacior. quam privati: eo quod per ſolam Principis conceſſionem. abſque alia traditione tranſit in primum donatarium. non ſolum dominium rei. ut ſupra oſtenſum manet. ſed poſſeſſio c. propoſuit de conceſſ. prebenda Bald. in prel. ſendorum. num. 19. Greg. Lopez in L. 6. tit. 26. part. 4. verb. & camera Roman. conf. 298. circa præmiſſum. quem ſequitur Alex. conf. 27. ad erudendam in princ. lib. 1. Bald. ſic licet cauſam col. 7. verſ. ſed quæro quid ſi duo de probat. & cum Alex. Jacob. de S. Georg. & Cardin. Tiraq. de Nobilit. c. 37. n. 50. Dec. in L. certi conditio 5. de poſſi. n. 7. ff. ſi certum petatur. & conf. 689. incipit viſo paulo n. 10. & 23. Solorz. d. lib. 2. c. 9. n. 21. Sixtin. de Regalib. lib. 1. c. 5. n. 37. Hermol. in L. 53. n. 1. & 2. Confirmatur. quia Princeps. qui rem jam conceſſerat uni. ſi eandem alteri donat. conferre

prioris donationis oblitus, & petentium importunitate circumventus *c. ex parte* 12. de offic. delegat. ibi: Si memores fuissimus nos pro Nistieras direxiss, pro aduersario nullatenus scripsissimus: *c. tua fraternitati* 20 de prebend. ibi: Cum super cōtingat, quod ad nos prebendam duo Clerici propter importunitatem petentium eligantur. Solorz. d. lib. 2. *c. 9. num. 1.* Soar. allegat. 9. num. 9. Mier. p. q. 26. *c. 9. num. 8.* Hermos. in L. 53. tit. 5. partit. 5. gloss. 6. num. 11. Princeps enim non censetur concedere vassallo id, quod alteri reperitur concessum iuxta celebre dictum Bald. in *c. 1. per text. ibi de Capitaneis, qui Curiam vend.* Aretin. conf. 15. col. 3. Valasc. de iure emphyt. *c. 8. num. 40.* Neque secunda concessio enervat effectum primæ, nisi in secunda dicatur non obstante prima donatione, seu concessione, & illius facta sit specialis derogatio: quia tunc si prima concessio fuit gratuita, & facta subditi, nulla subsistente causa, potest prima sola voluntate Principis revocari argum. text. in L. pro diti ubi Bart. *C. de locat. pro diti, civil. lib. 11* idem Bart. in L. 1. *C. de legat. notab. 1.* Andri. Gail. obseruat. 5. & 55. Valasc. consulti. 72. num. 2. Gregor. Lopez in L. 53 tit. 5. partit. 5. gloss. 6. & ibi Hermos. num. 5. & Solorz. d. *c. 9. n. 29.* ubi plures laudat.

10 Sextum speciale constituit in eo, quod in contrahendis non est locus juri accrescendi L. si mihi, & Titio ff. de verb. obligat. L. unica C. quando non petentium partes Cald. Perey. de nominat. 4. 3. num. 3. Thusc. littera I. concl. 567. Larrea alleg. 105 num. 32. Solorz. lib. 1. *c. 12. n. 50.* Tiraq. de nobilit. *c. 37. num. 8.* Clar. in S. emphyteusis q. 39. num. 1. Mantio. de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 3. à num. 4. & de concess. ultim. voluit lib. 4. tit. 1. num. 4. & de Molin. lib. 1. *c. 1. num. 36.* Mench. de success. creat. 5. 10. ex num. 116. Alvarad. de concess. mente defuncti. l. 1. *c. 3. num. 33.* Amaya in L. unica C. si liber. l. imperialis soc. num. 9. Antoni. Gomez lib. 2. var. *c. 10. num. 1.* Cardoso de iure accresc. illat. 28. n. 11. Pichard. in 4. Insist. de donat.

21 Et tamen speciale est in donationibus, & concessionibus Principis, ut in eis fiat locus juri accrescendi L. unica C. si liberali Imperii l. soc. lib. 10 ubi præceptor meus doctissimus D. Frâch. de Amaya num. 5. Tiraq. d. *c. 37. num. 48.* qui plures antiquiores adducit Perey. de iure si ci lib. 1. tit. 2. n. 103. Crassân S. ius accrescendi q. 15. num. 4. Mantio. de tacit. l. b. 13. tit. 17. n. 15 & 122. tit. 34. n. 12. Solorz. lib. 1. *c. 12. num. 49.* 51. & segg. Cancr. lib. 3. *c. 22. n. 52.* Cardoso de iure accresc. illat. 32. n. 1. Duat. eodem tit. lib. 1. *c. 16.* Et hæc est communis, & recepta sententia ex Jason. in L. si mihi, & Titio n. 6. ff. de verb. obligat. & in L. re conjuncti n. 24 ff. de legat. 3. Grotius conf. 4. n. 14 lib. 1. Quidquid in contrariū teneant Osuald. ad Donel. lib. 7. comment. *c. 12. littera L.* & Amaya in d. L. unica C. si liberali Imperiali. socius n. 10. & seg. Quorum primus probare conatur in d. L. unica interpretationem largiorem, quæ heri debet in donatione Principis, operari, quod pars deficientis pertineat ad socium, non vero juri accrescendi. At vero Amaya ait dispositionem d. L. unica non procedere ex jure accrescendi, sed socium ad partem deficientis vocari jure successione, sed contra utrumque fiat communis DD. opinio.

23 Septimum speciale erit, quod licet in alternati-
vis debitoris sit electio L. plerumque ff. de iure dot.
L. si in emptione 34. 5. ff. de emptio L. si ita 25. ff. de
Portugal de Donat. Tom. I.

contrah. empt. L. si quis penale. C. de condi. indebit. 5. hinc autem Insist. de action. ubi Cornef. p. 1. D. D. in L. Lucius 23. ff. de legat. 1. Antoni. Gomez l. 2. var. *c. 11. n. 38.* Tiraq. de retract. signat. 5. 1. gloss. 16. innumeros citat Aug. Barb. per text. ibi in coll. ad d. reg. in alternatiuis de reg. juris in 6. & ultra eos Larrea decis. 74. n. 1. Olea de cessione juris tit. 2. q. 1. n. 40. Valenz. conf. 112. n. 78. De cujus regulæ ampliationibus, & limitationibus videndi sunt superius relati, & præcipue Augulf. Barbof. in d. *c. in alternatiuis.*

Tamen speciale est in donationibus, gratiis, & privilegiis Principis alternative concessis, ut electio non concedentis, sed accipientis sit L. 2. ubi notant omnes C. de castrensiis, & ministerialis. lib. 12. ubi gloss. Platae. & Reboff. Everard. in Topicis loco à natura alternativa limit. 5. Cald. Perey. de nomin. q. 10. post plures Aug. Barbân d. *c. in alternatiuis* n. 16. quibus addo Tiraq. de nobilit. *c. 37. n. 49.* D. Christoph. Crespo obseruat. 86. n. 11. & 12. Quæ resolutio ita procedit in gratiis motu proprio concessis, quam in obsequiis ad petitionem partis; ut rejecta contraria opinione, quæ distinguit inter beneficia motu proprio concessa, & obsequia ad partis instantiam: optime resolvit Barb. supra n. 17. Et videatur probare Crespo d. obseruat. 86.

25 Fundatur prædicta resolutio ea ratione: quod beneficium Principis latissime est interpretandum in favorem partium; & contra concedentem L. beneficium ff. de consil. Principum ubi Bald. in 2. lell. Decius conf. 32. col. 2. Joseph. de Sesse decis. 106. n. 267. Glurb. decis. 123. n. 10. Larrea allegat. 43. n. 2. Amaya in L. unica n. 6. Cide coll. donat. l. 10 Gabed. 2. p. decis. 95. n. 1. post plures Barbân d. *c. in alternatiuis* n. 57. Solorz. d. lib. 2. *c. 10. n. 4.* Crespo obseruat. 46. num. 14. Unde inferunt DD. regulam in alternatiuis non habere locum in donationibus Principis, maxime remuneratoriis; quoniam donatarii est electio Fulvius Constant. in L. 1. n. 90. & in L. 2. C. de filius official. Milit. lib. 12. Ubi ita iudicatum testatur Baldân L. 3. ff. de consil. Principum Crespo ubi supra n. 15. Ipse tamen Fulv. Constant. in d. L. 1. n. 91. adverteit prædictam resolutionem alternativam in donationibus Principis non habere locum; quando alternative donantur res de patrimonio Principis ex Plat. & N. Sebast. Navio. Quod Christoph. Crespo in L. nec dam. o. f. C. n. 16. verum esse dicit per text. in L. nec dam. o. f. C. de precib. Imperat. offerend. & in intellectu de iure jurand. Imo vero non ita absolute restrictionem amplectendam censet: quoniam si restrictio simpliciter admitteretur, contrueret prædicta DD. resolutio, & tantum habere locum in gratiis, quæ non concernerent bona patrimonii Principis; quæ tamen DD. generaliter loquantur. Atque ita restrictionem admitterem eo tantum casu, quo per alternativam donantur bona Regie Coronæ, quorum alienatio vergeret in grave Regni detrimentum: quia cum Princeps bona hujus qualitatibus alienare nequeat. intellectu de iure jurand. Oldrad. conf. 94. Molin. lib. 1. *c. 3. num. 38.* Valasc. consulti. 132. Cancr. lib. 3. *c. 1. n. 15.* Larrea allegat. 8. n. 40. Et dicemus infra Deo dante suo loco. Si donatio fuit nulla, nil mirum, si electio locum non habeat. Caterum si donatio non lesit multum Regni statum; ita ut donatio valida est: ut notatur in d. intellectu, ita, & locum obtinebit resolutio: quod in alternatiuis sit electio donatarii non Principis concedentis.

112 Tractatus de Donationibus Regiis,

Quavum speciale in eo positum est quod in donationibus Principis non requiritur insinuatio, *penult. C. de donat. inter*; melior text. in *L. sancimus vers. exceptis* ubi Bald. *C. de donat. Oldrad. conf. 21*; Joan. Andr. in *addit. ad Specul. tit. de instrumentis*, edit. s. porro in ult. addit. Roman. in *L. Modestinus ff. de donat. Titag. de nobilit. c. 37. numer. 47. Ceval. commun. contra commun. q. 122. num. 9. Azaved. in *L. i. tit. 8 lib. 5. Recopilat. Gratianus c. 112. n. 4. Hermol. in *L. 9. tit. 4. parisi. gloss. 1. n. 36. Molin. de iust. & iure tract. 1. disp. 279. n. 4.***

Cum tamen donatio, quæ excedit quingentos solidos de jure communi, & apud Nos excedens trecentos ducatos insinuari debeat; ita ut si non fuerit insinuata, non valeat in excessu *L. sancimus 24. in principio L. donatio 18. §. in conscribendis L. data 27. C. de donat. ubi commun. DD. Ordin. lib. 4. tit. 62. Palac. Rob. in rubr. de donat. inter §. 19. num. 6. Petr. Greg. synagm. l. 18. c. 13. Anton. Gabr. lib. 3. tit. de donat. conclus. 1. num. 1. & 2. Anton. Gomez lib. 2. var. c. 4. num. 6. Mozzius de contrah. tit. de donat. c. de substant. donat. num. 7. Cujac. in paratit. ad tit. de donat. n. fin. Hermol. qui plures laudat in *L. 9. tit. 4. parisi. gloss. 1. num. 27. Gratian. c. 145. num. 3. alios adducit Aylon ad Anton. Gomez lib. 2. var. c. 4. num. 7. & ultra eos Clar. in §. donatio q. 15. num. 1. Mantie. de tacit. lib. 1. tit. 34. num. 1. Castill. de aliment. cap. 11 n. 1. & 10. Cancr. lib. 1. c. 8. n. 1. Cyriac. contr. 10. n. 72. & contr. 118 n. 15. Apud quos videre potes ampliationes, & limitationes hujus regulæ.**

Nota, quod de jure communi, quo consuetum fuit utilitati donantis, idem insinuatario fuit introducta, ut ex præsentia Judicis, coram quo insinuatario erat facienda, donans bene adverteret ad donationis actum perficiendum; quandoque enim evenit, ut donationes imprudenter, & extra deliberationem voluntatis fieri; & in prodigalitate ex importunis, & callidis suggestionibus donationum ruant: ut dicitur in *L. data 27. C. de donat. l. siquidem C. de donat. inter. Fachin. lib. 3. cap. 8. 3. ver. respondeo Mantie. d. tit. 34. n. 9. vers. sed ego subsiste Fontan. de pass. nups. claus. 4. gloss. 29. num. 1. ad fin. Mar. Cutell. de donat. tract. 1. discurs. 1. special. 4. n. 5.*

Et est advertendum, quod insinuatio tantum requiritur in donatione simplici, de qua loquitur text. in *L. sancimus C. de donat. Nata. conf. 609. num. 20. Menoch. conf. 261. num. 10. Altograd. conf. 1. n. 3. Et rursus quod donatio, in qua requiritur insinuatio, incipit valere non à die donationis: sed à die insinuationis quod multum refert ad futurum adquisitionem Sells dec. 25. n. 10. & 11.*

Deinde oberva, quod insinuatio fieri nequit, postquam oppositum est de nullitate ob illius defectum Alexand. conf. 237. ad fin. vol. 6. Marill. singul. 480. Becc. conf. 66. num. 3. vol. 1. Cyriac. controuv. 10. n. 7. & controuv. 128. num. 17. Insinuatio autem bene potest fieri ex intervallo post factam donationem *L. fin. §. civilique modo C. de donat. prop. nups. l. in hac facrarissima C. de donat. & scribunt Bart. in *L. Alodestinus C. de donat. Bald. in *L. fin. C. de donat. propter nups. & in *L. quecumque C. de bon. qua liber. Ant. de Canar. in tract. de insinuat. p. 1. q. 3. Roman. conf. 15. optime Riminald. Jun. in §. 1. num. 201. Ins. de donat. Trentacin. lib. 1. var. tit. de donat. resolut. 5. n. 1. Cancr. p. 3. c. 8. num. 18. Quod intelligo, dammo-****

do donator consentiat, quia eo invito non potest donarius insinuare, Anton. de Canar. de insinuat. 1. p. q. 5. n. 13. Corn. conf. 71. vol. 2. Trenta. 34. cinq. d. resolut. 5. num. 3. Cancr. d. c. 8. num. 18. Ideoque post mortem donatoris insinuatio fieri nequit Anton. de Canar. d. 1. p. q. 29. Attein. conf. 23. num. 2. & 3. Gratian. c. 531. num. 3. & c. 783. num. 6. & 7. Cyriac. controuv. 10. num. 75. Quanto autem tempore duret facultas insinuandi controversum est. Nam Augrles conf. 179. col. fin. Roman. in d. *L. Modestinus col. fin. in principio*, & Ruin. conf. 44. sub num. 21. vol. 1. tenet facultatem insinuandi durare tantum per spatium triginta annorum. At vero Riminald. in d. §. 1. Ins. de donat. num. 209. cum segg. & Anton. de Canar. 1. p. q. 3. tunc prædictam facultatem perpetuo durare. Et hæc secunda opinio vetior est: quia insinuatio consistit in libera donatoris facultate, & voluntate, qui semper sine temporis præscriptione potest suam donationem insinuare; prout semper potest donare.

Limitatur principalis resolutio in donatione causa dotis, quæ insinuatione non requirit *L. fin. C. de jure dot. Pinel in *L. 1. C. de bru. matern. §. p. n. ver. inferius §. 1. Petr. Barbo. in *L. 1. p. 7. n. 42 ff. solut. Marim. Ceval. q. 73. n. 6. Gama dec. 120 n. 2. imman. Barthad Ordin. d. tit. 62. n. 6. Molin. de primeg. l. 1. c. 8. n. 16. Sard. de aliment. 8. priv. 72 n. 7. & dec. 290 n. 19. Aug. Barb. de potest. Episcop. alleg. 20 n. 18. Cald. Percyr. rec. q. 29. n. 10. Pancr. conf. 53. n. 18. Altograd. conf. 57. n. 31. Cancr. l. 1. c. 8. n. 3. ubi alios citat. Mar. Cutell. de donat. tract. 1. discurs. 1. special. 4. n. 8. Ubi hanc opinionem vetiorem esse rejecta contraria testatur.***

An autem in donatione facta causa Matrimonii insinuatio necessaria sit? Quæstionis est. In qua illa placet distinctio, quod si donatio facta sit à Patre filio ob causam Matrimonii, nulla requiratur insinuatio: ut late prosequitur Mar. Cutell. d. spec. 4. & num. 2. cum segg. Si vero donatio fiat ab extraneo, etiam subdistinguedum est: ut enim donatio fiat causa Matrimonii contrahendi cum certa persona; & tunc non requiritur insinuatio Suid. conf. 61. num. 25. Altograd. conf. 7. num. 31. & num. 20. Fontanell. de pass. nups. claus. 4. gloss. 1. num. 20. & 21. & gloss. 5. n. 18. Novit. in c. Raynaldus §. 2. num. 6. vers. præfata verò de testam. idem Fontan. d. gloss. 1. num. 33. & 34. Altograd. latissime d. conf. 7. & num. 40. cum segg. Mar. Cutell. spec. 4. num. 12. vers. Sædus vero. Quæ resolutio à fortiori procedit causa, quod donans est consanguineus donatarii; quia tunc donatio non solum continet donatarii commodum, sed etiam donantis. Et sic non simplex, sed ob causam dicenda est Gratian. c. 924. n. 13. Fontan. d. gloss. 1. num. 20. & 21. Barb. in d. *L. 1. p. 7. num. 41. ff. solut. Marim. Titag. in tract. cessante causa limitat. 1. num. 6. 2. Altograd. conf. 7. num. 36. & 37. Aut donatio facta fiat ab extraneo causa incerti Matrimonii, & tunc quæ donatio simplex reputatur, insinuationem desiderat Decian. conf. 7. num. 29. l. 5. Gratian. c. 474. num. 29. Ubi ita decisum testatur Gratos conf. 57. num. 13. & 19. lib. 2. Mar. Cutell. tract. 1. disc. 3. partit. 6. num. 18. Quamvis Mantie. de tacit. lib. 2. tit. 2. num. 13. & melius tit. 5. n. 28. & 29. aliter distinguat. Scilicet quod si donatio fiat ex parte mulieris requiratur insinuatio: si vero ex parte viri nulla desideretur, Super quo etiam videndus Castill.*

Castill. de aliment. cap. 11. n. 12. Ubi consule n. 10. ut absolvetur in videtur.

Limitatio etiam erit per causa conclusio in donatione ob causam, & ob benemerita: quippe usque ad valorem meritorum, seu causa non requiritur infirmatio, ultra illum vero desideratur. Itaque in L. si nequam verb. donatione largitus n. 80. & segg. Gama decisi. 213. Barb. ad Ordin. lib. 4. tit. 62. in principio n. 12. Reynol. observat. 31 n. 14. & segg. Mitr. de tacit. lib. 13. tit. 15. num. 31 idem Gama decisi. 302. num. 8. Clar. in §. donatio q. 16. num. 6. Altoprad. conf. 7. n. 31. Castill. d. c. 11. num. 16. Pinell. in L. 1. p. 5. illat. 19. C. de bon. mat. Surd. de alim. tit. 1. q. 34. n. 14. Fontan. d. claus. 4. gloss. 12. n. 8. & gloss. 19. p. 1. n. 34. Barbos. in L. 1. p. 1. n. 171. & p. 7. n. 47. ff. solut. Matrim.

Unde Molin. de primog. lib. 2. c. 8. n. 14. & segg. deducit non requirit infirmationem in institutione Majoratus, in qua successori imponitur onus, ferendi nomen, & arma, alter Molin. de just. disp. 279. num. 10. Emman. Barb. ad d. Ordin. n. 14. Castill. d. c. 11. n. 8. quia donatio propter onus, in iudicio non requirit infirmationem, si onus à donatario est explicandum de futuro Bart. in L. Aquilini Regulus ff. de donat. Torni conf. 81. n. 23. Altoprad. conf. 7. n. 34. & 35. Anton. Faber. in sua Cod. lib. 3. tit. 38. diffinit. 2. Sic donatio ad alimenta, vel cum onere alendi non requirit infirmationem Surd. de alim. tit. 8. privill. 71. n. 4. Barb. ad d. Ordin. num. 6. Castill. de aliment. c. 11. n. 10. & segg. Hermos. in L. 9. tit. 4. part. 5. gloss. 1. n. 14. Denique non requiritur infirmatio in donatione facta scholasticis causis Radii Petr. Barbos. in d. L. 1. p. 7. n. 40. & 41. versis de his non obstantibus Cal. Percy. conf. 9. num. 9. & 39. Emman. Barbos. ad d. Ordin. n. 9. Alias limitationes adducit idem Barb. & Castill. d. c. 11. necnon Hermos. gloss. 19. Mar. Catell. de donat. tract. 1. dif. 2. part. 1. n. 52.

Ad praxim vero in hac materia infirmationis sciendum est, quod de iure communi infirmatio sufficiebat fieri coram Iudice competenti, quando donationes erant in scriptis redactae Anton. de Canar. de infirmat. num. 1. Rebus eodem tract. num. 2. Jul. Clar. in §. donatio q. 15. n. 2. post alios Hermos. in d. L. 9. gloss. 1. n. 18. Bonac. de contratt. disp. 3. q. 13. punct. 6. n. 1. Et ex propter donatio facta apud acta aliam non requirebat infirmationem Salgad. in Labyrim. l. p. c. 1. §. 2. n. 42. At vero de iure Regio ex d. Ordin. lib. 4. tit. 62. §. 1. debet praedicta donatio à Rege, vel à Palatinis Senatoribus confirmari praevia inquisitione, in qua ipse donans interrogandus est circa libertatem, voluntatemque donandi. Et insuper interrogandi vicini, ut sciatur, an donator metu, dolo, vel aliqua machinatione inductus fuit ad donandum: constitutoque, quod donatio de libera donantis voluntate processit, tunc confirmationis litterae expediuntur, quae transiunt per Cancellariam; & manet firma donatio. Et haec de infirmatione dixisse sufficiat.

Notabis tamen, quod ita ut donatio facta à Rege non requirit infirmationem; ita illa necessaria non est in donatione, quam privatus facit Regi: Ceval. q. 221. num. 9. & 10. in fin. Molin. de just. disp. 279. n. 4. versis de donat. facta Borell. de infirmat. donat. tit. 1. n. 102. Hermos. in d. L. 9. tit. 4. part. 5. gloss. 1. num. 40.

Transcemas ad questionem, utrum in donatione Portugal de Donat. Tom. II.

tenibus de iure evidenti contra donatorem, si res donata fuerit per tertium evidenti, ut sciatur, An respectu evidenti sit aliquod speciale in donationibus Principis? Et quidem distinguendum est inter donationem simplicem, & mere gratitiam, & donationem remuneratariam, & insuper juxta communem sententiam subdistingendum est inter donationem simplicem, quae incipit à traditione, & eam quae à promissione. De quibus diximus supra praedictio 1. num. 4. Ubi dictum fuit quae à traditione incipere dicatur, & quae à promissione. Et quo ad eam quae incipit à traditione, constat apud omnes evidenti locum non esse per textum in L. Aristo §. fin. ff. de donat. L. ad res donatas ff. de aditio. editio L. 1. C. de iure dotium §. 1. Doctores in §. 1. l. fin. de donat. similis gloss. d. L. ad res donatas, gloss. in L. Jul. annu §. qui fundum ff. de verb. oblig. Cornuc. conf. 1. 41. lib. 2. Jafon. conf. 34. col. 2. & conf. 73. col. 1. lib. 1. Roland à Valle conf. 30. n. 1. d. 4. Grotius conf. 667. n. 50. Boer. decisi. 67. in principio. Et haec est communis, & recepta opinio secundum Trencacing. l. 3. tit. de donationib. resolut. 2. num. 6. & Ateini. in §. 1. l. fin. de donat. Surd. decisi. 190. num. 3. Caballin. de evidenti §. 4. sub num. 2. Caldas Percy. de empt. & vendit. c. 31. n. 42. Gulman. de evidenti, quest. 2. num. 24. Mangileuon tractat. q. 86. ex n. 2. Nogueira alleg. 14. n. 131. Guncet. lib. 1. c. 8. n. 114. Anton. Gomez l. 1. var. 2.

Quae resolutio ampliatur, ut procedat, siue traditio rei fiat tempore donationis per actum verum, siue per actum fictum: quando donans constituit se donatarii nomine possidere, quia per constitutum res tradi censetur, & donans de evidenti non tenetur Cuman. conf. 173. col. 3. versis quoniam etiam dicit prosequitur Rimoldi. in §. 1. l. fin. de donationib. n. 76. Trencacing. tit. de donat. resolut. 2. n. 7. Gulman. de evidenti q. 15. n. 24. Caldas Percy. de empt. & vendit. c. 31. n. 42. Et insuper, quando donatio fit Ecclesiae pro dote ipsius quia si donatam evincatur, non tenetur donator de evidenti, ut ex Paulo de Civitatis tenet Alex. Trencacing. d. resolut. 2. n. 7. versis ampliatur etiam quem sequitur Gulman. d. q. 15. n. 16. Rationem hujus conclusionis asserunt Doctores: quippe donans tradendo censetur tantum donare res, quod habet in re donata L. qui tabernam ff. de contr. empt. L. si domus §. 1. ff. de leg. 1. quam comprobant. Percy. d. c. 31. num. 42. Trencacing. d. resolut. 2. num. 6. in fin. Gulman. de quasi. 25. num. 24. circa fin. Qui num. 28. aliam addit, nempe quia qui tradidit, magis distrahit quam contrahit §. 1. l. fin. quibus mod. re contrahit obligat.

Verum si donatio à promissione incipiat, pugnant inter se inventio Doctorum opiniones: Prima tenet donatorem de evidenti teneri: quam amplectuntur gloss. in l. Aristo §. fin. ff. de donat. ubi Doctores, & Alex. in L. Julia n. §. qui fundum ubi etiam Aret. n. ff. de verb. oblig. Ferrariensis in practica in forma libelli, quo agitur pro donat. in gloss. fin. & in titulo libelli quo agitur ad revocat. feud. gloss. antepedit. col. per. versis quid ergo si res Boer. decisi. 67. sub numer. 1. Gaspar. Caballin. de evidenti §. 4. a numer. 2. Thuse. littera E. co. claus. 363. num. 6. & l. ut. D. conclusi. 721. Anton. Gomez l. 2. var. c. 2. numer. 15. Trencacing. d. resolut. 2. numer. 1. Fontanell. de pact. nupt. claus. §. gloss. 8. p. 14. n. 31. & 34. Valsae. de partit. c. 37. num. 3.

K 3

Mantio.

114 Tractatus de Donationibus Regiis.

Mantic. de tacit. lib. 1. tit. 4. à num. 18. Covarr. lib. 2. variar. c. 15. num. 1. Cancelet. lib. 3. c. 4. à num. 20. Gufman. de evict. q. 25. gloss. 1. & seqq. Heermofin. in L. 1. tit. 5. partit. 5. gloss. 1. n. 65. Cald. Pereyra. de emptio. c. 5. n. 42. Gratian. forensium c. 65. à n. 47.

46 Secunda opinio tenet donatorem non teneri de evictione, five donatio incipiat à traditione, five à promissione, si non promittit de evictione, & defensione litis. Et sic te evicta non teneri neque ad expensas meliorationum, neque ad litis defensionem per textum in L. Aristo §. fin. ff. de donat. L. ad res donatas ff. de edict. edict. Ubi probatur cessare edictum in rebus donatis, quia donator non debet suae liberalitatis penam pati. Quae ratio etque militat in donatione, quae incipit à traditione; & ea, quae à promissione initium sumpsit. Subindeque nulla distinctionis ratio dari potest, quae praedictam vincat: maxime quia ex eo in donatione simplicis, quae rei interventu, & traditione facta fuit, non tenetur donator de evictione, quippe donans bona fide id tantum jus donare censetur, quod habet in re donata: ut unanimitè docent DD. & probatur per text. in c. pastoralis de donat. scribent Alex. in L. si rem aliquam num. 5. ff. de acquir. possess. post alios Suid. conf. 13. numer. 4. Cancelet. lib. 1. c. 8. num. 112. Petr. Barbof. in manuscriptis ad text. in L. servi electione in fin. n. 6. ff. de legat. 1. & faciunt iura in L. fin. C. de locat. praed. civil. lib. 11. L. si servum §. 1. in princ. vers. item si homo ff. de verb. obligat. Card. Pereyra. de empt. c. 31. num. 41. Aequi hæc ratio etiam convenit donationi, quae incipit à promissione: Ergo idem dicendum est de evictione respectu auctoris, & alterius donationis. Et quavis praedicta ratio ab aliquibus improbetur, eam tamen bene defendit Cald. Pereyra. d. c. 31. n. 41. vers. ad veritatem tamen.

Et confirmatur, quia legans rem, in qua ali-quod jus habet illud tantum legare videtur L. servi electione §. fin. ff. de legat. 1. L. uxor patri C. de legat. Anton. Gomez lib. 1. var. c. 5. numer. 24. vers. secundo infero, & c. 12. numer. 15. Cald. de empt. c. 10. num. 1. Gama decif. 195. Covarr. in c. filius noster num. 2. de testam. Suid. decif. 93. num. 28. & conf. 135. numer. 2. Cyriac. controuv. 545. à num. 9. cum seqq. Cancelet. l. 1. c. 8. num. 112. & §. p. c. 20. num. 293. Azeved. in L. 3. tit. 6. lib. 5. Recopilat. à num. 7. Fachin. lib. 6. c. 63. vers. sequitur autem, & lib. 5. c. 27. Garcia de expens. c. 21. num. 31. & seqq. Aylon. ad Anton. Gomez d. c. 22. num. 17. Matelcor. lib. 1. c. 72. num. 5. Antonin. Amat. resolut. 61. num. 6. Unde cum legatum donatio sit, & aqua lance procedant, ita ut testator censetur legare id tantum jus, quod habet in re legata, nec hæres de evictione tenetur: idem dicendum est de donatore, ut de evictione non teneatur: præsertim cum donatario, qui ex causa mere lucrativa adquisivit, nihil de patrimonio eximatur. Propter quod, & plura alia fundamenta, quae cumulant Tridentinum. d. lib. 3. tit. de donat. resolut. 2. numer. 1. vers. moventur prædicti DD. Qui hanc sententiam amplectuntur, vers. ex prædictis videt. Et contra distinctionem supra positam tenuerunt Cuman. Aretin. Fulgos. & alii laudati ab Hermofin. d. L. 3. tit. 5. partit. 5. gloss. 1. n. 66. Hippolit. Rimin. in §. 1. Infr. de donat. Ripa lib. 3. respons. c. 18. n. 2. & alii relati à Gufm. d. q. 25. n. 10. Et cum nec-

vise teneat Pancorvin. singul. observat. c. 10. qui dicit, quod contraria doctrina fuit verus error interpretum: sequitur Amay. in L. 1. n. 18. C. de iure fise. lib. 10. Et pro hac sententia iudicatum tenetur Sanfelic. decif. 314. numer. 1. Et quidem hæc opinio magis consona iuri videtur. Sed quia contraria sententia iur. Barr. in d. L. Aristo §. 1. c. 4. est magis communis ab ea recedendum non est in iudicando, & consulendo, saltem in hoc Regno ubi in varietate opinionum post glossæ sententiam sequi tenemur opinionem Bartoli, quæ non fuerit communiter reprobatæ ex Ordinari. lib. 3. tit. 64. in princ. Ultra quod à prædicta sententia non esse recedendum admonuerunt Gufm. d. q. 25. n. 19. Hermof. d. gloss. 1. n. 66. & Fontan. d. claus. §. gloss. 8. part. 14. n. 35.

Et sic retenta prædicta distinctione dicendum est speciale esse in donatione Principis, quæ à promissione incipit, non esse locum evictioni, ut tradunt Cabed. decif. 36. num. 1. Gufman. de 19 evict. q. 25. n. 12. Quod etiam speciale est in contractibus onerosis, in quibus fiscus re evicta non tenetur, nisi ad simplicem, quavis ejus procurator duplam promississet L. si procurator ff. de iure fise. gloss. in L. si dictum ff. de evict. Paris. conf. 107. n. 14. vol. 1. Rebuffad. leges Gallia tit. de dis. art. 2. gloss. 1. n. 32. Peregr. de iure fise. lib. 6. tit. 4. n. 37. Caball. de evict. §. 5. n. 88. Altar. de offic. fiseal. gl. 18. n. 10. Gufm. de evict. q. 25. n. 20. Camill. Borell. in addit. ad Belling. in speculo Principis rubr. 1. distera E. Cabed. d. decif. 36. n. 1.

Sed quia DD. unanimitè conveniunt evictioni locum esse in donatione remuneratoria, etiam si à traditione incipiat: ut per Barr. Alex. & Jafon. n. 13. in L. Julianus §. qui fundum ff. de verb. obligat. idem Jafon. in L. ex hoc. iure n. 68. ff. de iust. & iure Boet. decif. 67. num. 1. Alex. conf. 47. num. 8. vol. 3. Tholc. littera E. concl. 366. numer. 5. Capyc. decif. 197. numer. 8. Valasc. consul. 60. num. 20. Gufm. de evict. q. 25. num. 37. Cald. de empt. & vendit. c. 31. num. 44. Joan. Garc. de donat. remunerat. num. 24. Anton. Gomez lib. 2. var. c. 2. num. 35. ubi Aylon. num. 36. vers. in donatione remuneratoria Alex. Trentac. de resolut. 2. n. 9. Cyriac. controuv. 10. num. 6. Solozur. qui plures laudat de iure Indiar. tom. 2. lib. 2. c. 20. num. 58. Sanfelic. decif. 314. In controversiam venit: An Princeps, qui donavit ob benemerita, teneatur de evictione, si res evincatur?

In qua questione iudicatum fuit in hoc Regno Principem de evictione non teneri Cabed. decif. 36. p. 2. Et in Consistorio Neapolitano in causa Ducis Sesse, & Iulii de Capua, ut testantur De Pont. conf. 59. n. 22. & de poss. Pro Regis tit. 5. n. 24. Capyc. Latio consult. 38. numer. 16. & 23. & decif. 199. num. 19. Fundamenta hujus partis sunt Primum: Quod vassallus tenetur servire, & opulari Principi, sicut uxor viro Joann. Andr. in c. per litteras de resist. foliat. Pinol. in L. 1. p. 3. num. 61. C. de bon. matern. Capyc. Latio de 51 c. 199. n. 15. Servitia autem facta ab uxore marito, vel à filio patri non habentur pro meritis ad hoc, ut donatio facta uxori, vel filio pro remuneratoria habeatur Reynofi. observat. 31. numer. 4. quia tam uxor, quam filius maritus, & patri inservire debent: Ergo Princeps non tenetur ex debito morali servitia vassallorum remunerare Cabed. d. decif. 36. num. 12. Afflic. decif. 307. num. 3. ubi Vassill. ante num. 9. Gama de evict.

cis. 29. po. 9. m. 1. vers. neque servitia Horat. Viscont. in consil. juris littera R. verb. Rex donans Solorz. d. tom. 2. lib. 2. c. 10. n. 8. Neque ad id Princeps cogi potest Cypyc. Latro consil. 199. n. 14. Cabel. d. decif. 36. quavis enim instinctu quodam nature, & motu animi quos obligetur ad beneficiendum beneficiens gloss. verb. obligaverint in L. sed & si lege. §. consilium. ff. de pet. heredit. & in l. ex hoc iure verb. obligationes in fin. ff. de subj. & jur. ubi Bart. num. 21. & Paul de Cast. num. 26. Cabel. decif. 36. n. 7. Tamen ex servitiis, & meritis nulla civilis actio oritur, quia alium nobis obstrictum habemus; siue quæ vinculum habeat necessarium Pinel. d. 3. p. n. 60. Et non omnis æquitas naturalis sufficit ad constituendam obligationem naturalem, & minus civilem Olea de cessione juris. §. 9. 8. n. 36. Neque qui servitia, & merita in alium confert, id efficit contrahendæ obligationis animo; sed potius exercendæ liberatis effectum argum. text. in L. interdittum 13. ff. de precar. ibi: Magis ad donationis, & beneficii causam, quam ad negotii contracti spectat precarii conditio. Exornat Stiford. de j. 3. tra. 26. q. 1. per totam L. 2. tit. 27. part. 1. ibi: No per misda de pena, ni por codicia de galardos, que esferpen: Refert, & sequitur Olea d. 9. 8. num. 36. Quare recipiens merita, seu servitia non cogitur inivcus ad remunerandum; quod enim naturaliter debetur ab invito exigi non potest L. fidejussor. obligat. §. naturalis obligationes L. hæres à debitor 21. §. servo tuo ff. de fidejuss. notant Petr. Greg. lib. 1. de usur. c. 1. num. 4. Gothofred. ad text. in L. sed si lege §. consilium. ff. de de pet. heredit. & ad L. 1. C. de libert. & eorum liber. Ubi dicit nullam legibus ingratæ actionem proditam esse: refert, & sequitur Leonard. de usur. q. 14. n. 12. Et comprobatur ex Senec. lib. 3. de benefic. cap. 14. Cujus hæc sunt verba: Etiam atque etiam cui beneficium des, considera, nulla a actio rei, nulla repetitio; erras si existimas subversurum tibi Indiem. Nulla lex te in integrum restituit: Olea d. 9. 8. n. 36.

Cumque antidotalis obligatio inefficax sit, & Princeps ex ea non teneatur pro servitiis à vassallo exhibitis, donatio ab eo facta remuneratoria dici nequit. Etenim tantum dicitur remuneratoria donatio ad producendum effectum evictionis & alios; quæ sit ob merita, quæ talia sunt, ut pro eis competat actio adversus donantem Pinel in L. 1. p. 5. n. 62. vers. inferitur duodecimo C. de bon. matern. Gultm. de evict. q. 25. num. 42. Aylon. ad Anton. Gom. d. 2. 2. n. 16. in fin. Reynof. qui alios laudat observ. 11. n. 6. Helmof. in L. 32. tit. 5. part. 5. gloss. 1. n. 73.

Ceterum Principem teneri de evictione, quando donatio fuit remuneratoria, scribunt Gultm. d. 9. 25. n. 43. Rebuff. ad leges Gall. art. 2. gloss. ult. Butsar. consil. 31. n. 5. lib. 1. Castill. Ramir. de leg. Regia §. 30. n. 26. & 27. Cypyc. decif. 197. n. 8. Renat. Chopin. de dominio Francia lib. 2. tit. 2. n. 6. post plures Solorz. de jure Indiar. tom. 2. lib. 2. c. 10. n. 38. Cabel. decif. 119. num. 12. & 13. Cypyc. Latro consil. 38. n. 24. & 38. Et dicit Cabel. d. n. 13. quod solet expediri Regiam transcriptum, ut procurator Regis Coronæ litem adversus donatarium motam teneatur: Ex ea ratione, quia donatio remuneratoria non est propriè donatio, sed potius quædam permutatio seu titulus onerosus, & non continet causam mere lucrati-

vam, sed onerosam L. Aquilini Regulus ff. de donat. Et diximus supra praludis 2. n. 11. 14. & 13. & praludis 1. n. 4. Et ultra relatos tenent Peregr. consil. 78. n. 6. Covarr. in c. cum in officio n. 39. de testam. Et quæ donatio remuneratoria similis dationi in solutum Solorz. d. 10. n. 60. dicitur quæ contractus innotuitur, do, ut des L. 1. L. hoc iure §. fin. ff. de donat. Peregr. consil. 78. num. 6. lib. 3. Bart. in L. 2. C. de condit. ob causam Altograd. consil. 75. 17. Reynof. observ. 11. n. 1. Unde nil mirum videtur, si Princeps de evictione teneatur; Rex enim ex iustitia benemeritos remunerare debet: quia ex remuneratione benemeritorum fisci, & Principis magnam vestitur augmentum: ut late diximus supra c. 3. Ultra quod hanc Principis remunerationem in subsidio omnes nationes etiam barbaræ admittunt: ut docet Senec. ad Lucil. epist. 2. ibi: Credamus nihil esse grato animo honestius, omnes hoc urbes, omnes etiam ex barbaris regionibus gentes clamant, in tanta iudiciorum diversitate referendam benemeritis gratiam, omnes uno ore affirmant, in hoc discere turba consuevit. Eleganter Alex. ab Alex. dier. gen. lib. 3. c. 1. fol. mibi 148. vers. nam ego ibi: Tum ego me arbitrari dixi, quod is, qui munificus, & liberalis est, licet ingenuus largiatur, & libenter officium faciat; tamen natura ita esse comparatum, ut qui beneficium accipit, eo consilio, & animo sit, ut illud, quo accepit, ad tantumdem si onte obligatus maneat; eumque pari obsequio devincat: &c. Et infra ibi: Nunc tantum eadem mensura, sed multo majori, si potest beneficium remunerari, & bene cumulatum gratiam præferre decet.

Unde Princeps etiam si per se non teneatur remunerare eos, qui servant cum salario, tamen id facere solet, & debet: ut quotidie experimur in his, qui in Palatio inserviant Principi, & in aliis officiis Reipublicæ probat Imperator in L. 1. C. de privileg. eorum, qui in Sacro Palatio militant. lib. 12. l. cum Navarchus C. de nunciar. seu nunciar lib. 11. l. fin. C. de Protop. agentib. in reb. Solorz. d. lib. 2. c. 25. n. 113. Quare cum Principis beneficium debeat esse mansuum, & perpetuum L. Beneficium C. de consil. Princip. decet de regul. iur. in 6. Solorz. d. tom. 2. lib. 2. c. 12. n. 15. Valenz. consil. 69. num. 73. Recte dicendum est Principem tueri debere donationem, quam facit in remunerationem servitiorum, & ita contra Pinellum Casar de Grassis decif. 2. de donat. n. 18. ubi ita in Rota decisum testatur Gratian c. 386. n. 31. Manic. de tacit. 13. tit. 15. n. 36. & lib. 11. tit. 4. n. 7. Gultm. d. 9. 25. n. 43. Decian. de donat. remunerat. n. 139. Solorz. d. lib. 2. c. 10. n. 63. & 64. Rebuff. 2. s. ad leges Gall. art. 2. gloss. ult. tit. ut beneficia ante vacationem. Chopin. in tra. de dominio Francia tit. 14. n. 6. Cabel. 2. p. decif. 119. n. 13. Cypyc. Latro consil. 38. n. 22. & 38. Cabel. decif. 36. n. 6. & seqq. & decif. 80. n. 7. Rosenthal. de feud. c. 8. consil. 29. n. 10. Mar. Cutell. de donat. 1. p. dispo. 2. part. 13. n. 64. Sed quia non eadem est evictionis causa, quæ datur in contractibus onerosis, ac ea, quæ Principem obligat in donatione remuneratoria: dicendum censio tunc donatarium adversus fiscum agere posse, quando facta ipsius Principis evictio contingeret; puta, quia mihi dedit Commendam, vel aliam rem, quam alius iusto titulo possidebat; vel quæ extincta, fuit, vel extingui iussit; & in Coronam Regiam incorporari. Tunc enim tenebitur Princeps, ubi pri-

mum potuerit, donatum providere de alia re simili, vel Commenda, quae evicta fuit ex text. in c. inter cetera 17. de prebend. ut bene advertit Solorz. d. c. 10. numer. 65. & 66. Et advertit, quod donatarius obtenta sententia in casibus, de quibus supra, quos cumulat Rosenthald. de feud. c. 4. conclus. 10. & c. 6. q. 8. & 18. & c. 8. conclus. 29. per viam petitionis gratiae satisfactionem petere debet ut fuit declaratum in sententia, de qua Cabed. 2. p. decis. 36. Et videndus est omnino Gabr. Pereyr. decis. 4.

Decimum speciale est, quod filius non tenetur conferre fratribus post mortem patris donationes à Rege factas contemplatione patris, vel ad ejus petitionem: neque etiam redditus annuos, vulgaros, joros, & Tencas, translatos à patre in filium de Regis licentia L. cum multa C. de bon. que liberr. Ordin. lib. 4. tit. 97. §. 10. & 12. Gama de c. 29. Valasc. de partu. c. 3. n. 178. & segg. Ex ea ratione quia hae donationes consentunt bona quasi castrensis, & tanquam talia spectant pleno jure ad filium d. L. cum multa Ordin. d. §. 10. Gama, & Valascus ubi proxime: & explicant Roderic. Suar. in quest. Majoric. n. 425. & 26. Cyriac. contror. 474. n. 2. 3. Molina, de iust. & iur. d. §. 231. n. 7.

Undecimum, & ultimum speciale est, quod quavis ad patrem pertineat usufructus in bonis sui filii familias L. 1. & 2. C. de bon. matern. L. 1. & 3. C. de bon. que liberis Anton. Gom. in L. 18. Tauri à n. 1. Penel. in L. 1. p. 1. n. 19. & segg. C. de bon. matern. Castill. de usufruct. lib. 1. c. 3. in princ. & n. 2. idem Castill. de alim. c. 44. n. 1. & segg. Fontan. de pati. nupt. claus. 4. gl. 7. p. 3. n. 10. Solorz. d. 2. tom. 2. c. 13. n. 2. Giurb. ad consuet. Mess. c. 7. gl. 3. n. 1. & probat Ordin. l. 4. rit. 98. §. fin. Ita ut non tantum in bonis liberis filii habeat usufructum sed etiam in bonis Majoratus Ant. Gom. in L. 48. Tauri numer. 3. vers. sed his non obstantibus Mol. de prim. l. c. 19. à n. 18. cum segg. Palch. de viris patriae potest. c. 3. Solorz. d. 1. c. 15. n. 2. Menoch. consil. 102. n. 6. Mier. de major. 4. p. 9. 30. à n. 3. Castill. de usufr. c. 3. n. 49. Giurb. d. c. 7. gl. 2. num. 9. Adeo ut usufructus pertineat ad patrem sine aliquo onere: neque respectu alimentorum ipsius filii L. ult. §. ipsum autem C. de bonis, quae liberis optime Arias de Mesa l. 3. var. c. 37. n. 1. Et insuper retinet patet usufructum pro ejus vita in bonis filii, qui ingressus est religionem bonorum capacem Pereyr. decis. 105. Ben. Egid. in L. 1. p. 1. §. 7. C. de Sacros. Eccles. Calde. Pereyr. in L. si curatorem verb. lasa n. 143. C. de in integr. re. it.

Tamen speciale est, ut non quærat patris usufructus in bonis filio donatis à Rege Suar. in quest. Majoric. 17. neque in bonis Majoratus erecti ex gratiis, & donationibus Principis Mol. l. 1. c. 19. n. 14. Solorz. d. 2. c. 15. n. 9. Giurb. de success. feud. prel. 2. n. 6. Ord. l. 4. tit. 98. §. 5. prout neque in bonis feudaliibus Suar. in d. quest. Majoric. n. 35. & segg. Mol. d. c. 19. n. 3. Cast. de usufr. c. 3. n. 58. Solorz. d. c. 15. n. 7. plures laudat Sanfel. decis. 83. n. 7. & segg. Valenz. conf. 5. per totum.

PRIMA PARS.

CAPUT IV.

An, & quando donatio facta à Rege perfecta dicatur.

SUMMARIUM.

- 1 Gratia fiat in lingua Principis: & eo ipso quod Princeps dicit, fiat perfecta est.
- 2 In scriptis gratia attenditur tempus datae, seu concessionis, non vero tempus praesentationis.
- 3 Gratia Principis ad sui essentiam non requirit scripturam, & potest probari per testes.
- 4 Littera non sunt de essentia concessionis, sed tantum expediuntur ad probationem.
- 5 Gratia fiat in lingua Principis, in scriptura testimonium, in executione commoditas. Ibid.
- 6 Gratia principis non dicitur perfecta, dum non expediuntur littera, & transeunt per Cancellariam.
- 7 Gratia ante expeditionem litterarum dicitur imperfecta, & imperfecta: ac dicitur concessa sub conditione, si littera expediantur: & ante non dicitur titulus canonicus.
- 8 Concessio, seu privilegium contentum in signatura nullius est momenti: nec dicitur concessa ante expeditionem litterarum in Cancellaria.
- 9 Quae caret effectu, nomen non meretur.
- 10 Electio, quae non habuit effectum, non dicitur electio.
- 11 Idem est aliquid non habere, vel esse, quod habetur inefficax. Ibid.
- 12 In illa questione, Quando donatio seu gratia Principis sit perfecta, nec ne? Distinguitur. An queritur, An sit perfecta quoad essentiam, aut quoad effectum, & executionem? Primo casu gratia perfecta dicitur eo ipso quod verbo fuit concessa.
- 13 Secundo casu gratia dicitur inefficax ante expeditionem litterarum in Cancellaria.
- 14 Littera expediuntur pro executione gratiae jam concessae. Ibid.
- 15 Aliis requisitis pro executione non dicitur novus. Ibidem.
- 16 Confirmatur distinctio. Ibid.
- 17 Fructus bonorum, reddituum civilium, quos dicimus Tencas, quae in donatione continentur, pertinent ad donatarium à die datae ante expeditionem litterarum: à demodo littera expediuntur, & transeunt per Cancellariam.
- 18 Pensiones assignatae solvi debent integra pensionario pro tempore praeterito à die datae, si littera praesentantur, quomodo intra duos, vel tres annos non fuissent expedita.
- 19 Si eadem res diversis temporibus donata sit à Principe, praefertur prior in data: quavis secundus possessionem fuerit adeptus.
- 20 Beneficialibus praefertur prior in data posteriori, qui prius litteras praesentavit ad praebendam primo vacaturam. Ibidem.

15 Possessio

15. Possesso capta à posteriori in data non suffragatur, neque priori prejudicium parat.
16. Donatarius Regis prior in data praefertur secundo, qui prius literas praesentavit.
17. Dignitate concessa duobus Ducatus Marchionatus, vel Comitatus praefertur prior in data, licet posterior prius literas expedierit, quia hodie solo verbo constituitur Comes, & alii quavis antiquitas in eis creandis varie adhiberentur solemnitates.
18. In dignitatibus creatis à Principe non infestatur aliquis alius perficiens; & sic statim operatur electio.
19. In dignitatibus annexam administrationem habentibus, ut sunt officia, non attenditur tempus datae, sed prioritas possessionis.
20. Limita: si primo electus fuit impediens in Regis obsequiis, & non potuit possessionem capere, quia praefertur posteriori in data.
21. In rescris moratoris, quae debitoribus conceduntur, attenditur tempus datae non praesentationis.
22. Donationes à Principe facta solo verbo sunt perfectae quoad substantiam, & non possunt ex post facto revocari in totum, vel in partem.
23. Princeps donatarius verbo facta non potest conditionem, onus, vel modum adicere.
24. Limita: nisi iusta, & publica causa interveniat: quia tunc non solum moderare, & limitare; sed in totum poterit revocare donationem.
25. Princeps ex publica causa potest limitare donationes tam à se, quam à predecessoris factas etiam remuneratorias: sive in specie, sive per legem generalem.
26. Donationes Principi censentur factae sub conditione, si acceptentur.
27. Acceptatio in utilibus semper praesumitur. Qui agit ad pensionem illam acceptare praesumitur libid.
28. Acceptatio non praesumitur in habentibus onus annexum.
29. Acceptatio factum censetur illud acceptare cum omnibus suis qualitatibus.
30. Acceptatio legatum censetur onera annexa agnovisse, & acceptare cum suis qualitatibus.
31. Quando legatarius teneatur onus adimplere si quantitas legata sit cum onere amplioris quantitatis.
32. Intellige superius dicta in legatario sciente, non in ignorante.
33. Donationes factae à Rege in hoc Regno non sunt feudae, neque eorum naturam induunt.
34. Per verbum donamus adjectum in donatione, Princeps, arguitur facta donatio non feudi consensio.

Per concessionem feudi transferitur mille dominium in feudatarium, directum vero remanet apud concedentem. At vero per donationem transferitur directum, nullo dominium.

HUJUS inspectionis quaestio controversiam continet: & donatio, seu gratia perfecta dicitur eo ipso, quod Rex donat, vel gratiam concedit. Quod suadere videntur sequentia. Et primo, quia gratia fit in lingua Principis, & eo ipso quod Princeps dixit, fit, est perfecta juxta Baldi sententiam in *L. humanum C. de legib. & in L. fin. C. de communi servit. manum* sequuntur Felin.

in *c. Rudolphus n. 26. de rescript. Afflic. decis. 259 n. 5. Decius cons. 75 incipit in causa falsitatis. col. 6. Paris. Flamin. de resignat. lib. 10. c. 1. n. 1. & segg. & c. 5. à n. Cabed. decis. 39. n. 4. p. 2. & decis. 3. n. 6. Molin. de prim. 2. c. 7. à n. 52. Tholus lit. G. concl. 52. n. 1. Masc. concl. 845. n. 14. post plures Giurba cons. 57. n. 16. Latreac decis. 26. n. 5. Maltrell. de indulto c. 7. n. 15. & c. 1. n. 35. Anton. Gom. in L. 4. 1. Tauri num. 2. Roman. cons. 53. n. 9. Cytic. contras. 38. numer. 10. & 11. Capycius Latro decis. 154. n. 5. & segg. D. Christophor. Cresp. absero. c. 37. n. 30. & 31. Vincent. de Franch. decis. 62. num. 2.*

Secundo: quia in rescris gratiosis attenditur tempus datae, seu concessionis; non vero praerogationis. e. eam te 7. c. si eo tempore & c. ibi qui e. constitutus vers. antequam c. fin. de rescriptis cum qui de praebend. lib. 6. Clement. ult. de rescript. c. 1. in princ. & 5. 1. de decim lib. 6. facinnt text. in L. si ita 7. ff. de auro, & argento leg. L. si usufructus 26 ff. de stipulat. servor. Valenz. cons. 34. à n. 37. usque ad n. 43. Castill. de irr. c. 41. num. 62. San. felix. decis. 186. Aug. Barbos. in collect. in c. cum qui de praebendis lib. 6. n. 3. & in c. capitulum 30. de rescript. num. 3. & 4. Riccius in addit. ad Vincent. de Franch. decis. 62. vers. & propter Antonin. Amat. resolut. 14. n. 12. Auz. de Mesa lib. 3. var. c. 41. n. 1. & segg. Tondut. de praev. l. 1. c. 12. n. 3. Ac proinde à tempore concessionis perfecta judicari debet donatio, & gratia Principis.

Tertio probatur ex eo, quod gratia Principis ad sui essentiam non requirit scripturam, & potest probari per testes (secundum Andr. in c. 1. de prohib. feudi per Lotharium: sequitur Lucas de Brach. in L. si quis verb. consensum C. de Decurion. lib. 10. quos refert, & sequitur Afflic. decis. 259. n. 8. qui allegat. glossam verb. verb. 40. in Clem. dudum 5. nos. etenim de sepulchris. Ubi dicit quod valet gratia Principis, de qua constat, licet de ea scriptura confecta non sit. Ex ea ratione, quia litterae non sunt de essentia concessionis, sed tantum expediuntur ad probationem Dominie. cons. 106. col. 2. vers. in contrarium Castador. tit. de causa possessionis. distinct. 4. n. 1. Cabed. 2. p. decis. 39. n. 4. Vincent. de Franch. decis. 62. num. 3. Cels. Hugo cons. 16. n. 6. Maltrell. de Magistr. lib. 3. c. 7. n. 59. Ramon. cons. 53. n. 9. Unde dixit Giurba cons. num. 16. quod gratia fiat in lingua Principis, in scriptura testimonium, in executione commoditas; ita ut per executionem non dicatur quid de novo fieri, sed effectum declarari: subterfunt Vincent. de Franch. decis. 62. num. 12. Latreac decis. 26. n. 3. Ramon. cons. 53. n. 9.

Contrarium tamen sententiam suadere videntur sequentia. Primo quod gratia non dicitur perfecta, dum non expediuntur litterae, & transeunt per Cancellarium, quia sigillum est substantiale litterae Regiae: ut dixit Andr. in cap. 1. de prohib. feudi alienat. per Lotharium, & addit. L. Tribunus 5. fin. de militari testam. Afflic. decis. 259. n. 2. & ut dicit Bald. in L. falsus col. 10. C. de furtis; licet in privilegio inspicatur tempus datae quod nuntiatioem gratiae: tamen ad ejus executionem requiritur, quoad litterae exeant de Cancellaria, cum non contingat in se actum perfectum statim signata supplicatione Ordinarii. l. 2. tit. 19. Subindeque gratia ante expeditionem litterarum dicitur informis, & imperfecta, & qua-

si existens in utero; & concessa videtur sub illa conditione, si litteræ expeditantur. Item ante illarum expeditionem non dicitur titulus canonicus DD. in *proximo Clement. 5. nunc igitur Hieron. Gigas conf. 1.5. num. 2.6. & 51. Flamin. de signat. lib. 10. q. 1. n. 6. Garcia de Benefic. 4. p. 6. 2. n. 33. & segg. Mier. de Major. 1. p. 9. 6. 2. n. 1. & 4. Pe-regri. de jur. fidei. lib. 5. tit. 2. n. 15. post alios Solort. 2. tom. lib. 2. c. 13. num. 4. & 5. Valenz. conf. 104. num. 1. & 12. Valise. consil. 72. n. 19. Cabed. p. 1. decif. 5. num. 7. Ceval. de cognit. per viam violentie 2. p. 4. 5. Sanch. de Matrim. lib. 8. diff. 29. n. 2. Unde saltem in nostro Regno non dicitur gratia perfecta, etiam si fiat à Principe, & ab eo sit signata, etiam interis confectis, nisi sint expeditæ per Cancellariam Cabed. d. decif. 3. num. 7.*

- 7 Probatur secundo, quia concessio, seu privilegium contentum in signatura nullius est momenti juxta Ordinari. lib. 2. tit. 41. ibi: *Mandamus, que officiali aliquo de nostra iusticia, ou fazenda, ou outros quaesquer não fação obra alguma por portaria, que da nossa parte lbe seja dada: &c.* Et juxta Ordinari. 2. tit. 39. in fin. princ. ibi: *Et não rido seladas, & passadas por ella não se faça por ella obra nem execução alguma.* Unde gratia non dicitur perfecta ante expeditionem litterarum in Cancellaria: & cum de Principis voluntate ita disponentis constet, nil refert, quod dicatur gratiam stare in lingua Principis: ut notat Cabed. 2. decif. 39. n. 8. & 9.

Confirmatur, quia juxta prædictas Ordinationes gratia ante litterarum expeditionem caret effectu. Atque ita gratia nomen meretur L. 2. *relementum* si quemadmodum testam. aperiantur. Iniquis aliquid testamentum si. de panis Gratian. c. 113. n. 20. Surd. conf. 3. n. 30. & conf. 179. n. 49. Larrea decif. 41. n. 3. & alleg. 33. n. 11. Turaq. de retract. lignagier §. 1. gloss. 2. n. 9. Unde fit, quod electio, quæ non habuit effectum, non dicitur electio L. *oprio* si de optime leg. Gratian. c. 8. n. 6. & c. 368. n. 15. Larrea decif. 41. n. 3. & 8. Bart. in L. *servi* electione n. 3. si de legat. 1. Valase. consil. 102. n. 33. Solort. 2. tom. lib. 2. c. 22. n. 61. Motan. de Regalib. verb. de Regalibus officiorum n. 47. quia idem est aliquid non habere, vel esse, quod habetur, inefficax gloss. in L. 2. §. sed si dedi verb. sed hic quoque si de consil. ob turpem causam Bald. in c. 1. §. si qui deman. de controvers. invest. in usuf. fendor. Larrea decif. 41. n. 4. & allegat. 33. n. 11. & 14. Unde cum donatio, ante expeditionem litterarum sit inefficax, perf. ita dici non potest.

Propter quæ utriusque partis fundamenta difficilis redditur hujus questionis decisio, quam fore dæte distinctionis componendam censeo. Aut enim quarimus, A donatio, seu gratia sit perfecta quoad essentiam, aut quoad effectum, & executionem? Primo casu, procedit prior opinio, quæ habet gratiam eo ipso perfectam dici, quod à Principe verbo fuit concessa: ut terminis dixit Bald. L. si qua per calumniam n. 5. C. de Epi. & Cler. & in L. fin. num. 6. C. sentent. rescindi non posse, & in L. humanum. n. 6. C. de legib. Cell. Hugo conf. 16. n. 6. Anton. Gom. in L. 41. Tauri Ramond. conf. 53. sub num. 9.

Secundo vero casu procedit secunda opinio, quæ habet gratiam esse inefficacem ante expeditionem litterarum in Cancellaria, Etenim gratia abique litteris exequi non valet. Sed hoc nil offi-

cit ejus validitati, & essentia, quoniam litteræ expediuntur pro executione gratia jam confecta argumet. in L. si donat. & si sponsus si. de donat. inter vir & ux. & adus requiritur pro executione non dicitur novus L. magis puto §. si pupillus L. 2. & 3. §. de reb. cor. ita pulchre ad propositum Vincent. de Franch. decif. 62. c. 12. & 13. Erant igitur litteræ necessariæ ad executionem donationis, non verò deciderant ad illius validitatem; cum de jure communi gratia scripturam non requirat pro ejus substantia, sed tantum ad probationem Clement. dudum §. nos. etenim ubi gloss. de spulatur. L. sancimus §. exceptis C. de donat. Dec. conf. 340. col. 1. Franch. decif. 62. n. 3. Bosius in praxi. de remed. ex sola element. Princip. n. 54. Anton. Gom. in L. 41. Tauri n. 2. Ramon. conf. 53. n. 9.

Comprobatur præfata distinctio ex Ordinari. lib. 2. tit. 38. in princ. Ubi præfinitur donatio terminu quatuor mensium ad expeditas litteras in Cancellaria connumerandas à die, quod litteræ factæ fuerunt: Quo transacto donationes & gratia pro nullis habentur ibi: *E as merces, que por ellei i-vermes feitas, sejam nhãs.* Ergo ante expeditionem litterarum gratia, & donationes erant perfectæ, cum privatio præsupponat habitum, Ex his responsum accipiant adducta in contrarium. Et est videndus Aug. Barb. in collect. ad text. in c. capitulum 30. de rescript. num. 4. versum obstat. Ubi nobiscum convenire videtur.

Ex dictis refertur Primo: fructus bonorum, reddituum civilium (vulgo Juros, & Tenças) quæ in donatione continentur, pertinere ad donatarium à die datæ, seu concessionis ante litterarum expeditionem, dummodo cum effectu litteræ expeditantur, & transcant per Cancellariam, tam ex fundamentis feliciter jactis à Cabed. 2. decif. 39. n. 1. usque ad 8. quam ex his, quæ plena manu cumulat Valenz. conf. 104. Et ex eo, quod tradit Hieronym. Paul. in præd. Cancell. Apostolic. in declarat. super proponente, seu vovente ingredi vers. quare cogita. Ubi dicit quod etiam si litteræ pensionis non præsentarentur, nisi post duos, vel tres annos à tempore assignatæ pensionis, nihilominus solvi debent pensiones integræ pro tempore præterito à die datæ; quamvis litteræ nunc fuerint expeditæ Castad. decif. 2. de pensionib. Marchel. in tract. de commissionib. c. 14. n. 2. Val. conf. 104. n. 14. Aug. Barbof. in d. c. capitulum de rescript. n. 5. Et ita respondendum est, non obstante sententia Senatus, de qua Cabed. de decif. 39. de qua etiam neminit Hieron. in L. 9. tit. 1. part. 5. gloss. 1. §. 5. quia satis superque illius fundamenta diluuntur ex dictis supra. Ultra quod contra dictam sententiam fuit revocata concessa, ut testatur idem Cabed. Et insuper fuit expressum in litteris, quod redditus annuæ civilis ad illum non pertinerent; nisi à tempore, quo litteræ fuerint expeditæ.

Secundo inferitur, quod si à Principe eadem res diversis temporibus donata sit, præferendus erit prior in data; etiam si secundum possessionem fuerit adeptus: ut diximus supra c. 2. Quæ resolutio ultra ibi tradita confirmatur, quia in beneficiis præferitur prior in data posteriori, qui prior litteras præsentavit ad præbendam primo vacatam e. eam de rescript. cap. duobus c. 1. ubi, qui gratiam eodem tit. lib. 6. c. cum cui de præbendis in 6. ubi August. Barbof. n. 2. & 3. & in c. capitulum Sancta Crucis n. 3. de rescript. Scilicet de litteris

ris gratie de mandat. de providendo §. idem dico.

- Navar. conf. 10. de maior. & obediens. m. 1. Valenz. 15. conf. 34. n. 27. & segg. Solorz. tom. 2. lib. 2. c. 9. a. n. 1. cum segg. Castill. de terr. c. 41. a. n. 62. Arias de Mesa lib. 2. c. 41. n. 1. & segg. Quod adeo verum est, ut possessio capta a posteriori in data illi non suffragetur, neque priori prajudicium patet c. si a Sede de prebend. in 6. Vbi si a Sede Apostolica, vel ejus Legato usi & ab Ordinario alteri eodem die idem Beneficium conferatur, neque appareat, cui collatio primo fuerit facta, potior dicitur possidentis conditioni veto appareat prerogativa data facit prelationem Solorz. d. lib. 2. c. 9. n. 17. 18. & 24. Riccius ad Vincent. de Franch. decis. 62. vers. hinc in Beneficiis. Ac proinde donatarius prior in data praeferendus est secundo posteriori, qui prius litteras praesentavit: ut scribunt Rosenthal de feud. c. 6. conclus. 12. n. 1. & littera A. Valenz. conf. 34. n. 40. & segg. Valasc. consil. 7. 1. Solorz. d. c. 9. n. 7. 12. & segg. Tondut. de prevent. 1. p. 6. c. 12. n. 3.

Tertio inferitur, quod concessa duobus dignitate Ducatus, Marchionatus, Comitatus, vel simili diversis temporibus, praefertur is, qui fuit prior in data: licet posterior prius litteras ex pedierit: nam ex eo quod gratia Principis solo verbo facta manet perfecta, quam ex eo quod etiam si antiquitus in creandis his dignitatibus variae adhiberetur solemnitates Molin. li. 1. c. 11. n. 25. Bobadill. in sua Politic. lib. 2. c. 16. n. 27. ad fin. Hinc solo Regis verbo constituitur Comes, Marchiones, & Duces Peregr. conf. 3. n. 25. conf. 34. n. 12. lib. 2. Molin. d. c. 11. n. 12. Cancet. li. 1. c. 3. n. 9. Giord. de success. feudor. §. 1. gloss. 3. n. 8. A. Pont. conf. 1. n. 67. lib. 1. Vnde simul atque Rex Titium Ducent, vel Marchionem creavit, statim ille dignitatem adquisivit, seu propter in illa dignitate constitutus fuit: ut considerat

- 18 Vincent. de Franch. decis. 62. num. 8. & ait Oldrad. conf. 180. questio est n. 16. vers. ad secundum. quod in dignitatibus collatis a Principe non spectatur, aliquis adus pecciens, qui a Superiore emanat & ideo statim operatur: quia talis collatio Viam confirmationis habet: ut Innocent. in c. consuetus de appellat. sequitur Franch. ubi proxime n. 9. Praefertim quippe haec dignitates non habent administrationem ex Bar. i. tradit Franch. d. decis. 62. n. 34. & 8. Quapropter in eis tantum spectatur electio Franch. proxime n. 11. non vero attenduntur illa tempora, scilicet electionis, acceptationis, & administrationis quae considerantur in dignitatibus habentibus annexam administrationem: ut per Bart. in L. 1. C. de dignit. lib. 10. Franch. supra n. 11. Vnde nil mirum, quod in praedictis dignitatibus tempus datae, seu concessionis attendatur, ut primo creatus Praefertor Posteriori: etiam si prius litteras expedierit iudicatum tradit Vincent. de Franch. decis. 62.

- 19 Quidquid aliud dicendum sit in dignitatibus annexam habentibus administrationem, ut sunt officia: quia in eis non attenditur tempus datae, sed prioritas adeptae possessionis: ut per Valenz. conf. 34. a. n. 16. cum segg. Cabel. 1. p. decis. 5. & 5. Sanfelice. decis. 269. Solorz. d. lib. 2. c. 4. n. 16. Carol. Tapia dec. 21. a. n. 1. Arias de Mel. lib. 3. var. c. 41. num. 28. & 29. Capye. Latio decis. 154. num. 50. & 51. & 52. Castill. de terr. c. 41. n. 1. & segg. Quod tamen limitatur eo casu, quo primo electus fuit impeditus in Regis obsequiis, & non potuit possessionem capere: quia tunc praefertur posteriori in data Fab. de Annis, conf. 42. lib. 1. Castill. de terr. c. 41. n. 37. & 58. Sanfe.

lie. decis. 269. num. 1. Arias de Mesa d. c. 41. num. 30. & 11.

Quarto inferitur in scriptis moratoris, quae a Principe debitoribus concedi solent ex L. 2. C. de precib. Imper. offerend. Ord. lib. 1. tit. 37. attendendum esse tempus datae, non praesentationis argum. text. in exam. te de rescript. c. si propter eod. tit. l. 6. c. dilectus de prebend. Franc. Marc. decis. 559. ad fin. p. 1. Ant. Fab. in Cod. lib. 1. tit. 9. diffini. 3. Anton. Cucus de morat. prescript. n. 132. post alios Arias de Mesa d. c. 41. n. 26.

Et est notandum: quod cum donationes dicantur perfectae quoad substantiam eo ipso quod verbo fiunt a Rege ex dictis; ita ut Rex non potest ex post facto revocare in totum, vel in partem gratiam, seu donationem a se factam Bald. in L. nuptae in 1. l. 1. ff. de Senat. & conf. 117. vol. 1. Cabel. 1. p. decis. 95. n. 14. Peregr. conf. 7. n. 14. lib. 3. ita, & non potest princeps, donationi jam factae, & perfectae adiacere conditionem, gravamen, vel modum Burg. de Paz conf. 25. n. 46. & 58. & conf. 16. n. 3. Mier. de Major. 1. part. q. 26. n. 1. & 5. Menchac. de success. creat. §. 14. n. 66. lib. 1. Pin. in l. 1. p. 3. n. 62. C. de bon. matern. Fontan. de pass. nupt. claus. 4. gloss. 5. num. 10. Castill. lib. 3. controver. 10. n. 3. ubi plures de more laudat Gabr. Peregr. decis. 120. n. 7. Camill. Borrell. conf. 1. n. 107. Menoch. lib. 2. p. 1. c. 9. n. 10. & 11. Valenz. conf. 99. n. 60. Solorz. tom. 2. lib. 2. n. 56. & 57. Quae resolutio limitanda est, nisi iusta, & publica causa interveniat: quia tunc nedum moderate, & limitate, sed etiam in totum revocare poterit donationem Pinel. in d. p. n. 62. illar. 16. Martien. in L. 1. tit. 7. gloss. 3. n. 3. lib. 5. Recopilat. Molin. lib. 4. c. 3. n. 1. 6. ubi late Addentes Tiraq. de p. n. temp. et ad in prat. n. 41. Castill. lib. 3. c. 10. n. 4. Gabr. Peregr. de cas. 1. n. 8. Cabel. 2. p. decis. 19. n. 7. & 9. & decis. 75. n. 10. Valasc. consil. 1. n. 6. n. 12. Valenz. conf. 99. n. 12. & 33. Prout etiam ex iusta, & publica causa potest Princeps revocare contractus ex his, quae Larrea alleg. 3. a. n. 8. cum segg. & etiam privilegium concessum per viam contractus Sord. decis. 7. per totam Valenz. d. conf. 99. n. 7. & segg. Et Nos, Deo dante laus dicemus suo loco

Et facit Ordin. lib. 2. tit. 3. n. 1. Vbi limitantur donationes a Regibus factae, etiam in remunerationem servitiorum Valasc. consil. 1. n. 2. n. 25. Quae revocatio, seu moderatio etiam fieri potest per legem generalem Covarr. l. 3. var. c. 6. n. 10. Fontan. de pass. nupt. claus. 4. gloss. 5. n. 21. Cabel. 2. p. dec. 19. n. 10. & 11. & decis. 75. n. 12. cum segg.

Denique advertendum est in his Regiis donationibus requiri acceptationem, quia censetur factae sub conditione, si acceptentur L. Labes ff. de iurejur. Aresin. in L. si absent. ff. de acquir. posses. Curt. conf. 4. in fin. Valenz. conf. 63. n. 4. Tamen, ut advertit Vinc. de Franch. decis. 62. numer. 11. in fin. cum praedictae donationes, & collationes dignitatum a communiter accidentibus non solent fieri, nisi petentibus; verosimilis censeri debet acceptatio. Maxime quia cum concessio utilis sit, & favorabilis accipienti, semper praesumitur acceptatio, & ratificatio honorari L. sed Iulianus alias item si filius §. fin. ff. ad. Macedoniam. Menoch. conf. 98. n. 42. Bellon. conf. 15. n. 11. Muschard. de preb. conclus. 27. 1256. n. 25. Natta conf. 41. n. 10. & conf. 341. n. 3. Vant. pe. nullat. quib. mod. sent. nulla def. poss. num. 103. in prime. Sord. conf. 28. n. 21. Prout etiam dicitur acceptare pensionem reservatam, qui agit ad illius actionem. Ita Bald. conf. 34. n. 1. vol. 2. & conf. 14. n. 10.

120 Tractatus de Donationibus Regis,

num. 15. Alex. conf. 117. n. 2. 104. 5. Decius. conf. 197. n. 2. Bellon. d. conf. 15. n. 11.

Quidquid aliud sit in habentibus onus annexum: hanc enim cessat presumptio acceptationis

- 28 juxta Bart. doctrinam in L. quo cum ff. rem rat. hab. Stephan. Bertand. conf. 17. n. 10. v. p. r. t. e. c. a. n. 66. & 69. Marius Muta dec. 74. n. 3. & 31. Abbas in c. nonne ubi Felip. de p. assumpt. Valenz. d. conf. 63. n. 27. Et ideo in terminis gratie & quae onus, & gravamen continet, necessario desideratur acceptatio expressa; quia acceptans factum censetur illud acceptare cum omnibus qualitatibus L. cum ab nro in princ. ff. de legat. 2. L. qui tutelam ff. de test. tutel. Alciat. conf. 543. n. 3. Bellon. conf. 9. num. 9. Decius. conf. 299. n. 13. Craveca conf. 174. n. 9. & conf. 245. num. 4. Phan. in trait. de lucro dotis gl. 8. n. 72. Surt. conf. 60. n. 17. & conf. 150. n. 20.

- 30 Et qua ratione fuit, quod acceptans legatum censetur onera annexa agnovisse, & cum omnibus suis qualitatibus acceptare L. neminem 4. cum L. segg. ff. de leg. 2. L. si legatario 21. ff. de p. deicomm. libert. Surt. d. 150. num. 20. & 21. Burgos de Paz conf. 12. numer. 33. Voi. de acceptance majoris us habentis onus annexum. Miercz de majorat. p. 1. q. 55. n. 35. & 2. p. 4. illat. 8. n. 65. & segg. Calk. 1. 5. contr. n. 107. n. 65. Gratian. discip. forens. c. 816. n. 9. Mant. de co. ject. ult. l. 1. o. tit. 2. n. 17. Cyriaci. contr. g. n. 200. & 201. Sinfel. deci. 167. n. 1. Tond. res. sol. civil. c. 109. n. 19. & 30. Menoch. conf. 423. num. 21. Sed quoad legatum questionis est, An qui illud agnovit, totum onus implere teneatur, si plus sit in onere, quam in legato: In qua questione distinguendum est: quoniam, aut quantitas legatur cum onere amplioris quantitaris. Et hoc casu solum tenetur legatarius pro modo legati: aut legatur quantitas cum onere praestandi rem propriam majoris valoris; & tunc tenetur legatarius in totum. Si vero res est aliena, solum obligatur pro quanti-

tate accepta ut probat textus in L. Imperator. 70. & 56. cent. ff. de leg. 2. L. 3. filius familias 114. 5. apud Martellum ff. de legat. 1. L. 3. 5. Julianus ff. de legat. 3. Et scribunt Socin. Jun. conf. 57. l. 1. Peteg. de fideicomm. art. 13. a. num. 54. cum segg. Et post plures Aulas de Mela l. 2. mar. c. 8. n. 11. cum segg. Socin. l. con. conf. 18. n. 8. lib. 4. Quam resolutionem declarabit, ut habeat locum in legatario, qui sciebat onus legati, & illud acceptavit: si enim onus ignoravit, eo postea detecto poterit legatum repudiare argum. text. in L. cum hereditatem ff. de legat. 2. optime Socin. Jun. d. conf. 18. num. 8. & segg. sequitur Surt. conf. 7. n. 41.

Porro advertendum est donationes, de quibus agimus in nostro Regno non esse feudis, neque illorum naturam inducere: ut expresse disponit Leg. illat. noster in Ordin. l. 2. tit. 35. §. 2. ibi: Porque quieria que nã fuisse havidas por terras feudatarias, nem sive sem natureza de feudo. Et optime exornat Jacob de Sa in trait. de prim. a. n. 41. Petr. Barbof. in manuscrip. ab text. in L. si potest ff. de acquir. hered. n. 8. vers. ad. Ordinationem Molin. de prim. l. 1. c. 1. §. 2. n. 47. Emman. Barbof. Ord. ind. §. 7. Et confirmatur, quia Rex in praedictis donationibus solet uti verbo donamus, ex quo arguitur donatio, & non feudi concessio: docet Oldrad. conf. 159. incipit. ex presenti Decius conf. 108. n. 6. Iul. Clar. in §. feudum q. 17. Jolon. in prelat. feudor. sub num. 1. Peteg. l. 3. conf. 1. n. 17. Quod etiam ea ratione probatur: quippe concessio jure feudi transferret in accipientem dominium utile: directum autem remaneret apud concedentem, & hoc est de natura feudi c. 1. in tit. de feud. agniz. ubi notant Feudistae, & Bald. in L. 1. q. 41. ff. de ver. divis. C. pol. conf. 44. Carpal. conf. 1. n. 16. Roland. conf. 100. n. 1. §. 1. Peteg. conf. 16. n. 8. lib. 1. At vero pro donationis titulum rei proprietatis, & dominium tunc utile, quam directum transferret in donatarium reservata Principi suprema autoritate Oldrad. d. conf. 159. Clarus q. 17. Peteg. conf. 1. n. 1. & 2. lib. 1.

LAUS DEO.

TRACTA

TRACTATUS DE DONATIONIBUS REGIIS.

LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

De significatione vocis iuriam.

SUMMARIUM.

1. Ius à iustitia appellatur ; & ex iustitia fontibus dimanat. Quamvis alii aliter ; qui reproban-
tur.
2. Apud priscos avari , & argentei saculi Heroes
prior fuit ipsa iustitia & priores iusta actiones ,
quam iura , & iussa.
- Nomen ius aliquando iuris prudentiam significat.
Ibidem.
3. In presenti nomen iurium accipitur pro quadam
facultate morali , quam unusquisque habet circa
rem suam , vel sibi debitam.
- Servitutes sunt iura praedictorum. Ibidem.
4. In hoc sensu dicitur emphyteuticum , & ius pa-
tronatus.
- Iura , & actiones non continentur appellatione bonorum
mobilium , & immobilium ; quia continentur ter-
tiam bonorum speciem. Ibidem.
5. Iura regie Corona Regalia denominantur ; & nu-
dicia sunt.
- Plura , etiam Regalia dicuntur ; ut Ibidem.
6. Regalia iura dicuntur , quia ad Coronam , & Re-
gem spectant , quia Regi competunt , & a voce Regis
descendant.
7. Iura Regalia sunt specialia eius , qui superiorem
non recognoscit , competentia in signum suprema
potestatis , & dignitatis.
8. Corona est signum inuisibili potestatis existentis in
persona Regis. Et idem importat nomen Coro-
nae , quoniam persona Regis.
9. Iura regalia fuerunt , a Populo Regi assignata ad
spendia militum , ministrorumque iustitia. Et
Portugal de Donat. Tom. 1.

in compensationem immensi laboris , quem Rex
sustinet in conservatione , & custodia subdia-
rum.

10. Regnum est gloriae servitus , & Reges potius ser-
vire subditis , quam dominari consensunt. Et ibi
de molestis , quas Reges sustinent pro Regni
bono regimine.
11. Officium suum nemini debet esse damnosum.
12. Post discretas gentes Regna condita fuisse , & po-
pulus in Regem omne ius , & potestatem translu-
lit ; ut ius diceret , & subditos ab hostibus defen-
deret.
- Regum officium est facere iudicium , & iustitiam , &
liberare oppressos , viduas & pupillos à iniuri
calumniarum. Ibidem.
13. Regnum non tam ad Regis , quam ad subditorum
utilitatem fuit introductionem.
- Rex acceptando Regnum dicitur obligatus populo ad
faciendam iustitiam , & subditi Regi obedientiam
ex quasi contractu. Ibidem.
14. Iura Regalia competunt Regi , sicut atque crea-
tur Rex.
15. Regalia non sunt omnia iura , quae Regi compe-
tunt ; sed quae non erant Regalia effici possunt con-
stitutione Regnantis , vel conservante. Et quibus
modis acquirantur.
16. Iura Regalia dicuntur inter maiora , & mi-
nora.
17. Maiora Regalia sunt quibus potissimum suprema
potestas & Regis dignitas elucet.
Hae dicuntur potentiora iura Ibidem.
Et essibus Principi inherere. Ibidem.
18. Maiora Regalia sunt exercitia absoluta , & sum-
ma potestatis.
- Sunt extra commercium. Ibidem.
19. Minora Regalia quae dicuntur. Et ibi distingui-
tur , quae sunt iuris publici , & quae de patrimon-
io sibi.
20. Discutitur quae Regalia competant Principi in
signum suprema potestatis , & superioritatis.

L

Cens.

122 Tractatus de Donationibus Regiis,

Constitutum non omnia Regalia enumerari in titulo,
Qua sunt Regalia. Neque in Ordinar. Lib. 2. tit.
26. & n. 1.

Usinodis donationes, vel in juri-
bus, vel in bonis Regie Coronæ
consistunt. Ideoque in rubrica hu-
jus tractatus appositum fuit nomen
jurium. Proindeque de illis primo
loco agendum, & quæ concessi possunt, vel non
possunt. Unde non abs eest inquirere, quid jus
& jura significent. Et omittis quæ Conan. l. 1. com-
mentum juris civilis qui dicit, jus esse quod juxta sit,
Quam traditionem reprobatur P. Suarez de legibus l.
1. c. 2. 1. & amplectitur opinionem Ulpiani in L.
1. ff. de justitia, & jure ibi: Est autem jus à justitia
appellatum. Quæ comprobatur autoritate Cice-
ronis l. 4. de Republica ibi: Scipio dicit jus ex ju-
sticia fontibus domare. Et ex Augustino de Civi-
tate Dei l. 19. c. 22. ibi: Quod jus illud esse dicunt
quod de justitia sunt manavit. Quam probant, &
tenentur Suarez d. c. 2. vers. nihilominus. Et Calvi-
nos in lexico juris verborum, per Sipianum contra Re-
vardum l. 1. variarium c. 2. Qui dicebat jus à justitia
non posse derivari, cum jus prius sit, & antiquius,
quam justitia. Vel alia lisdori l. 5. Etimologiar. c. 3.
qui ait jus esse dictum, quod justum est Cui con-
venit Augustin. in Psalmam 145. circa finem, ibi:
Jus, & injuria contraria sunt, jus enim est, quod justum
est. Unde si justum, vel justitia ultimam demamus
syllabam recte potest jus à justitia, vel à justitia de-
minuatur. Quod incidit alia derivatio à Grammati-
cis transita, ut scilicet jus dicatur à jubendo, nam
justum est participium verbi jubeo, & sic si à partici-
pio dematur secunda syllaba, relinquetur jus
ut dicunt Suarez d. c. 2. n. 1. Calvin. verbo jus, vers.
Ulpianus post medium. Ubi docet antiquos jura vo-
casse quasi jura. Et concludit recte ab Ulpiano
jus à justitia, & à justitia appellari. Ipse enim, qui
rei naturalem ordinem demonstrare volebat, no-
men juris à justitia, quasi diminutivum descendisse
recte scripsit, quia apud Priscos autem, & argentei
seculi Heroes prius ipsa justitia fuit Priores ipse
justitæ actiones in administranda Republica, quam
jura, & justitia, quæ ita jus à justitia, & justitæ virtute
derivatur. Ultra quod nomen jus aliquando ju-
risprudentiam significat, aliquando jus naturale,
& civile, & denique legem, quæ præcipitur ple-
ne per Calvinum ubi supra, Suarez d. c. 2. n. 4. & Bisi-
son. de verb. significat. verbo jus.

Cæterum quoad nostrum institutum nomen ju-
rium in stricta significatione accipiendum est, pro
quadam facultate morali, quam unusquisque habet
circa rem suam, vel ad rem sibi debitam. Et sic do-
minus rei dicitur habere jus in re, operativus dicitur
habere jus ad stipendium, ratione cujus dignus
est mercede sua. Et in hac significatione passim in
jure sit distinctio inter jus in re, & jus ad rem, jura
utendi, fruendi & jura prædictorum quæ sunt servitu-
tes L. 1. ff. de servitutibus, jussuque præd. Conan. l. 4. com-
mentar. c. 7. n. 7. Biffonius l. 9. de verb. sign. verbo
Suarez d. c. 2. n. 5. Ubi quod idem significat in sa-
cra scriptura, ut legitur Genesis c. 23. Abraham di-
xisset ad filios Heth: Dote mihi jus sepulchri, id est
facultatem sepeliendi. Et c. 31. dicitur de Jacob quod
quando discessit à facere, tulit secum omnia, quæ
juris sui erant. Et in hunc sensum sumi debet jus
in L. justitia ff. de justit. U jure, & in §. justitia In-
stit. de jure natur. gent. & civili ibi: Justitia est con-
stantia & perpetua voluntas jus suum unicuique tri-

bueni, id est tribuens unicuique, quod ad eum spe-
ctat: ut eleganter docet Suarez d. c. 2. n. 5. In hoc
sensu dicitur jus emphiteuticum in L. & in rubr.
de jure patronatus. Et eodem modo dicitur jura, &
actiones non comprehendit appellatione bonorum
mobiliū, & immobiliū, quia constituent tertiū
bonorum speciem per text. in L. quam Tiberius §.
in pecul. 10. ff. de pecul. L. à Divo Pro §. in venditione
ff. de re judicata. Scribunt post antiquiores Pinel in
rubr. C. de bon. matern. a. n. 24. Cyriac. contrav. 14.
dñ. 31. Gutierrez l. 3. præf. §. 83. n. 5. & in tract. de ga-
bellis §. 57. a. n. 14. & §. 112. per totum. Fontanel. de
pact. nupt. claus. 7. gloss. 2. p. 1. n. 19. Sord. conf. 26. n. 3.
Covarr. in c. relatum o. 2. n. 2. & 3. Olea de cess. ju-
rium tit. 12. §. 1. n. 20. Qui relatis duabus opinionibus
aliud docentibus, hanc probat. n. 22. Itaque de re-
tract. lignag. §. 1. gloss. 7. n. 9. Metlin. de pignori l. 2. §.
29. n. 50. & segg. Sanchez ad præcepta Decalogi l. 2.
c. 14. n. 2. Tulse. litt. 1. conclus. 494. a. n. 1.

Similiter igitur jura Regie Coronæ in prædi-
cto sensu, & significatione sunt accipienda im-
presentiarum Quæ quidem Regalia dicuntur, & de-
nominantur in numero plurali in genere neutro
adjectivo. Quasi nomen Regalia si adjectivum ad
nomen jataz ut docuit Anton. Oliban. in tract. de
jure fisci ad Usatium alium manum c. 5. n. 12. Et ita
apud Nos denominantur in Ordin. l. 1. tit. 26. in
rubr. ibi: De directis Regni. Quidquid aliud dicat
Ripol. de Regalib. c. 2. n. 1. Ubi quod apud Castellanos
magis convenit appellari Regalias. Sed no-
stra assertio longe verior est. Et comprobatur, quia
videmus vocari Regales trabes in l. 1. C. publicæ
latitæ, vel consul. num. l. 32. Regalem censum in L.
ult. C. d. legib. & Regalem luxum dixit Virgil. l. 1
Æneid.

At domus interior Regalis splendida luxus.

Et Regales mensas ibidem:

Regales inter mensas, laticeque lignum.

Et Regale corpus dixit Gualter. lib. 4. Ale-
xandrei do.

Implicitum curis corpus Regale senebat.

Et lib. 8.

— Sensit corpus Regale prophana
Attrectare manu.

Idem l. 7. agens de Dario capto, victo,
& interfecto, exclamat:

Dedecus inveniant fati, Regale cadaver.

Morbum Regalem vocant Medici apud
Horatium:

Aut mala quem scabies, aut morbus Re-
gins urget.

Regales denique, ac Regias civitates appellat Im-
perator in L. §. quod si C. de naturalib. liber. & in
L. ult. in princ. C. de assessorib. & in L. present in prin-
cipio C. de his qui ad Eccles. consue. L. jobemus 14. §.
sane ne omnis C. de factis, Eccles. §. ult. Instit. de
satisfaction.

Atque

6 Atque ita Regalia jura dicuntur, quæ ad Coronam, & Regem spectant. Ideo Regalia dicta, quia Regi competunt, & à jure Regis descendunt Montan. de Regalib. §. quæ sint Regalia n. 1. vers. sunt autem pag. 50. Sequitur Joannes Heringius de molestiis 9.9.40. Ripol. de Regale. 1. n. 1. Quævis præcipua hujus appellationis causa sit, quia prædicta jura exercentur à illo, quem recognoscunt superiores, ut per Rosental. de feudis tom. 1. c. 5. de Regalib. conclus. 2. a. n. 1. & conclus. 62. in princ. & conclus. 85. Ripol. in d. tract. c. 3. n. 24. Sunt autem Regalia jura specialia ejus, qui superiorem non recognoscit, competentia ad decus, & salutem Reipublicæ tuendam, in signum supremæ potestatis, eminentiæ, & dignitatis: ut diffiniunt Sixtinus: de Regalib. 1. n. 12. 13. & 14. Montan. d. vers. sunt autem Ripol. d. c. n. 2. Heringius d. 9.9.47. & 48. Nec aliud dicitur in rubrica nostri tractatus, dum non de Juribus Regis, sed Coronæ inscribitur; quia licet in c. intellecto de jurando videatur probari iura illa esse penes Coronam in abstracto, propter eius verba ibi: Alienationes factas per Regem Hungariæ in præiudicium Regni sui revocari possent, quia juraverat iura Regni, & bonorum Coronæ illibata servare. Unde considerati videntur iura Regia esse penes Coronam, separata à personâ Regis. Nihilominus tamen idem iudicandum est de juribus Coronæ, & iuribus Regis. Est enim Corona signum invisibilis potestatis existentis in personâ Regis, & ab eo inseparabile: ut notat Montanus: in præiudicio de Regalib. n. 6. Unde dicens Coronam idem est, quod dicere personam Regis, cuius ipsa est signum. Et ideo Summus Pontifex in d. c. intellecto cum prius dixisset honorem Regis, postea variando elocutionem dixit Coronæ. Quasi idem importaret hoc nomen Coronæ, quam personam Regis ut eleganter interpretatur Horatius Montanus in d. præiud. n. 18. vers. Respondeo.

Hæc Regalia iura, dum Populus in Regem ius omne, & potestatem transfudit, fuerit ab ipso populo Regi assignata ad stipendia militum, ministrorumque iustitiæ, & alia necessaria, tam ad gubernandum in pace, quam ad onera belli sustentanda. Montan. in d. præiud. n. 2. circa finem. & n. 27. post medium pag. 26. Nec non ad honorem, & decorem Principis Roland. à Valle, conf. 1. n. 153. tom. 2. & in compensationem immensi laboris, quem sustinet Rex in conservatione, & custodia subditorum Bart. in tract. de Regim. civitat. n. 12. Rosental. de feud. c. 5. conclus. 1. Micres ad consuet. Regine Mariæ col. 10. c. 53. Ripol. de Regal. c. 1. n. 4. & 5. Heringius de molestiis 9.9.48. Avendan. de exequend. mandat. p. 2. c. 4. n. 10. Coriet. de poss. Reg. 9.49. Valasc. de iure emph. 9.8. n. 32. Peregrin. de iure fisci l. 1. tit. 1. n. 4. cum pluribus Salgado de revent. Bullar. p. 1. c. 1. n. 128. Nam ut dixit Antigonus Macedonum Rex: Est Regnum gloriæ, servitius, & Reges potius servire subitis cum honorificentia, quam dominari censendi sunt: ut refert Aelian. de var. histor. l. 2. c. 20. Cytice. contror. 401. n. 1. Salgado de revent. Bullar. p. 1. c. 1. n. 127. Et ut dixit D. Augustin. de Civitate Dei l. 19. c. 14. Christiani Principes, dum recte imperant, etiam servant eis, quibus imperare videntur imperant enim: ut consulant salutem, & utilitati eorum, quibus imperant. Quantas veto molestias Reges pro subditorum, & Regni tranquillitate sustinuerint, liquido constat. Et nominatim apud nos invictissimus Joannes II. vere perfectus Princeps, in ipsius Chthonice demonstratur. Quantas

Portugal. de Donat. Tom. I.

pro Regni defensione passus fuerit Joannes Quatuor, & nemini secundus, æternæ, & gloriæ memorie, nos ipsi oculati testes sumus. Et præclauderat Justinian. in Novella 30. de Proconsulo Capadocia 9. adulterina in fine, occisisse nihil decessare eorum, quæ vel ad extremam pertingant difficultatem, vigiliis simul, & inani, casusque laboribus ingitur pro subditiis suis ultra quam humana natura moliri possint, utendo. Et faciunt textum in Lancia in princ. C. de S. C. Claudiano volendo L. præcipimus C. de appellatione in princ. Quare nil mirum, si Regalia jura Regi concessa sint, ne illi labor, & officium esset damnosum, contra regulam, text. in L. videlicet ff. ex quib. caus. maiores l. sed, & quod sequitur 7. ff. quemadmodum res suam, operantur L. si servus §. quod verè ff. de furtis. Exornant Tiracquel. de retrall. lignag. §. 1. gloss. 9. n. 142. in fine. Gratian. c. 1. n. 8. D. Martinus de Larræ regis l. 1. foliar. c. 1. n. 2. Sarr. conf. 19. n. 12. Noguerol. leg. 33. n. 56. Cytice. contror. 57. n. 29. pulchre Heringius de feud. in fine l. 2. c. 1. n. 1.

Plante post discretas gentes Regna condita fueret, ut probat text. in L. ex hoc iure ff. de inflitia, & iure, ubi Bened. c. Reg. 1. p. 1. 3. n. 1. & populus Regi, & in eum omne ius, & potestatem transfudit L. n. ff. de constitutionib. Principum. Menchaca illust. l. 1. c. 44. n. 1. & 2. Petrus Gregor. de Repul. 10. c. 7. n. 17. Horatius Montan. de Regalib. in præiud. n. 11. Ramires de lege Regia §. 22. Ex ea ratione, & causa, ut esset, qui inter cives ius diceret, iustitiamque faceret, & eos ab hostibus, & aliorum iniuriis defenderet. Quæ fuit causa finalis, ob quam homines submiserunt se uni personæ in erectione Regni. Attilæ. dec. sub 3. n. 81. et in rubr. quæ sint, Regalia n. 7. Mastril. de Magistrat. l. 3. c. 1. n. 9. Montan. in d. præiud. n. 15. Bened. Reg. in d. L. ex hoc iure 3. p. 1. c. 7. & 8. Et probat text. in c. Regum 23. q. 5. Ubi habetur quod Regum officium proprium est facere iudicium, & iustitiam, & liberare de manu calumniatorum vi oppressos, peregrinos pupillisque, & viduis, qui facilius opprimuntur à potentibus, præbere auxilium Facit illud Regum l. 1. c. 8. Constitue nobis Regem, qui iudices inter nos, sicut universa habent nationes, Et paulo infra: Rex enim erit super nos, & erimus nos quoque sicut omnes gentes, & iudicabit nos Rex noster, & egredietur antea nos & pugnabit bella nostra pro nobis. Quippe Regnum non tam ad Regis, quam ad subditorum utilitatem fuit introductum. Solozan. de iure Indiarum tom. 2. c. 21. n. 9. Valcía illustrat. tract. 2. c. 5. n. 5. & seq. Salgado de protel. l. 1. p. 1. n. 40. & seq. & de revent. Bullar. p. 1. c. 1. n. 75. & 76. Amian Marcel. l. 29. Menchaca in præiudicio l. 1. contror. illustrat. n. 101. & 104. Valenz. in distinctione status, & belli p. 2. confiderat. 14. n. 8. Et ut ait D. Iliodor. l. 3. de summo bono c. 47. Principes, Regesque electi sunt, ut terrore suo populos à malo coercerent, & ad recte vivendum legibus subderent. Unde fit quod Rex accipiendum Regnum, populo dicitur obligatus ad faciendam Regnum, & defensionem subditorum, ut ipsi teneant Regi obediæ ex quasi contractu; ut dicitur l. 2. Reg. c. 5. Ubi cum populus Israeliticus faceret Regem David, ibi scribitur, Et percussit cum eis David iuxta cor Domini uxerantione David in Regem. Proindeque ex dictis causis, & rationibus iustum, & conveniens fuit iura specialia Regi assignare, quæ ei videntur concessa, simul atque creatur Rex: ut per Baldum c. 1. quæ sint Regalia vers. ultim. Norai Boissius in vir.

124 Tractatus de Donationibus Regiis.

de Regal. n. 5. Valasc. de iure emphy. 98. n. 35. Et pro
eis Principes operas suas conduxisse censetur ad
text. in L. 1. §. i. ubi Andreas in confirmatione Regni
super incensibus col. 3. in r. 1. de pace tenenda Ma-
strill. de Magistrat. 3. c. 1. n. 40.

Non tamen omnia iura, quæ Regi competunt
de Regalibus esse dicuntur, nisi illi sint reservata
in signum supremæ potestatis Gama decis. 3. n. 4.
Ripol. de Regalib. c. 1. n. 9. Licet verum sit quod ea,
quæ de Regalibus non erant Regalia effici valent,
quoniam iura Regalia efficiuntur, vel constitutione
Regnantis, vel consuetudine; notat Isern. in
rubr. tit. quæ sunt Regalia col. 2. Sixtin. de Regal. l. 1.
c. 5. n. 1. Horat. Montan. eadem tract. in pralud. n. 11.
pag. 15. Et acquiruntur duobus modis, constitu-
tione, scilicet, vel prescriptione. Rosenthal. de feud.
c. 5. conclus. 1. c. 1. Veluti quando Rex ipsius insti-
tutione aliquod ius sibi reservavit, & subditis
prohibuit qui tacite, vel expresse consenserunt: ut
in exemplis de quibus Montan. in pral. d. n. 11. pag.
15. Vel quando Rex fuerunt aliqua reservata ta-
cito Populi consensu: puta si bannis emissis, Po-
pulus non contradixit, & per decennium Rex ex
iuribus usus fuit, tamquam reservatis: ut in hoc
Regno evenit circa Batum, vulgo Tabaco. Tunc
enim consuetudine iura acquiruntur, & efficiuntur
Regalia secundum Paul. de Cast. in L. de quibus n.
12. de legib. ubi Iaf. n. 41. Rosenthal. de feud. c. 9. con-
clus. 39. Montan. ubi supra d. n. 11. Qui n. 13. explicat:
Quod prædicta consuetudo habet pro se præsum-
ptum Populi consensum loco tituli; utilitatem
vero publicam, quæ in Regalibus versatur, loco
rationis, & quibus actum per tempus decem
annorum, ex quibus inducitur, & prescripta dicitur
consuetudo Dec. conf. 483. n. 27. verb. inveterata d.
L. de quibus. Duos regul. 138. in princ. Andr. Gall.
obser. 31. numer. 3.

Dividuntur autem iura Regalia inter maiora,
ut tradunt Claud. Seyssel in suo speculo feudor. ad
tit. Qui feudum dare possunt, vers. nam qualem sunt.
Fachin. l. 3. controu. c. Si Ferraricns. Montan. de feud.
l. 5. c. 7. vers. Regalia §. l. 2. c. 1. vers. quandoqueque
Peregr. de iure fiscal. tit. 1. n. 9. Rosenthal. de feud. c.
5. conclus. 5. n. 1. Sixtin. de Regal. l. 1. c. 2. n. 1. Ripol.
eodem tract. c. 2. n. 13. Quidquid alias velit Horat.
Montan. d. pral. l. 1. n. 6. Qui iura Regalia dividere co-
natur inter inseparabilia & separabilia. Veritas nam-
que est divisio prædicta inter maiora, & minora,
quam communiter sequuntur D D. Sane autem
maiора iura illa in quibus potissimum suprema po-
testas, & Regis dignitas elucet; & quæ in signum
supremæ potestatis, & iurisdictionis competunt.
Sixtin. d. l. 1. c. 2. n. 2. Ripol. d. c. 2. n. 15. & 19. Horat.
Montan. in d. pral. n. 6. Gama decis. 3. n. 4. Quæ qui-
dem iura potentiora dicuntur à Mozio de feud. tit.
de natura feudor. n. 25. vers. 4. §. illius, & mere Re-
galia à Paris. de Puteo de Sindic. verb. de excessib.
Baronum erga subditos c. 1. n. 32. Carol. Tapia in L.
fisc. de constit. Princip. c. 2. n. 9. Dicuntur quoque ossi-
bus Principis adherere Paris. de Puteo d. l. 1. n. 13.
Personæque Principis inherencia Vvesembecq. c. 6.
61. n. 3. Cayall. commun. contr. a commun. 9. 46. n. 7. Et
tāquam anima in corpore humano pro diversitate
membrorum varias exhibet operationes: ita illa iura
Majestati summe attribuantur, quæ ipsam im-
mediate comitantur. Et ideo nihil aliud sunt,
quam exercitia absolutæ, & summe potestatis res-
pectu rerum diversarum, & quæ in Reipublicæ ad-
ministratio occurrunt: ut eleganter ratiocinatur

Christoph. Beseid. in simplici Polit. dict. c. 2. de iurib.
Majest. specul. in. 2. Idcirco prædicta iura Rega-
lia extra commercium existunt L. apud Julianum
§. consil. ff. de legat. l. 1. §. fin. §. ut in posses. legator.
Quia sacra factorum nuncupantur Everard. in lo-
co legat. à plenitud. potest. n. 9. post Bald. in c. intel-
lecto de iur. iur. Felin. in c. auctoritatem col. 2. de præ-
scrip. Sixtin. d. c. 2. n. 3.

Minora vero dicuntur iura Regalia, quæ potius
ad ius fiscale proventus, & redditus, fructusque
patrimoniales spectant; quam ad ipsam supremam
potestatem, auctoritatem, dignitatemque: ut
scribunt Lucas de Pena in L. quæcumque a. 2. c.
de omni agro deserto l. 11. & in L. in provinciis c.
di numerar. lib. 1. 2. Peregr. de iure fiscal. l. 1. tit. 1. n. 9.
& 18. Sixtin. d. c. 2. n. 45. & 46. Ripol. d. c. 2. Et vide-
tur probari ex text. in L. 2. ad a. conventa §. fin. ff. de
contrab. emphy. Ubi fit distinctio inter ea, quæ sunt
iuris publici, & inter ea quæ sunt in patrimonio
fisco: Et ex text. in L. 1. §. hoc interdictum §. ne quid
in loco publico Ubi expresse dicitur interdictum il-
lud, ne quid in loco publico non pertineret ad res
patrimoniales fisco, quasi res fiscales propriæ, &
privatæ Principis sint. Quo pertinet plura ex iuri-
bus, quæ enumerantur in c. unico tit. quæ sunt Rega-
lia, quæ respiciunt commoditates, quæ impera-
torio fisco in Italie civitatibus competebant: ut ex
Gunthero, Sigonio, & aliis tradit Beseid. in d. c. 2.
n. 1. post medium.

Quæ autem Regalia Principi competant in si-
gnum supremæ potestatis, & superioritatis non
satis conitat apud interpretes. Alii enim plura cu-
mulantur per Assis. in c. 1. quæ sunt regalia. Ubi
à n. 1. cum sequ. centum, & viginti sex iura enu-
merat. Et alii minus: ut per Valasc. de iure emphy. q.
8. n. 32. Ripol. de Regal. c. 2. n. 19. Ubi triginta, &
octo Regalia posuit. Quæ de causa Valasc. d. num.
32. inanem iudicavit laborem congregare, quæ Prin-
cipi specialiter competunt, & ea tantum iura Re-
galia esse censuit, quæ enumerantur in tit. quæ sunt
Regalia in usus feudorum; cæteraque ad potestatem
Principis pertinere. Quæ amplissima res est.
Verumtamen non omnia Regalia enumerari in d. tit.
quæ sunt Regalia, verius est; quia in d. tit. non fue-
runt Regalia enumerata taxative, ita quod præter
expresse in textu, non sint alia. Probatur: quippe
plura alia in iure reperiuntur: ut per Cujac. in d.
c. quæ sunt Regalia Rosenthal. de feud. c. 5. conclus. 94.
Sixtin. de Regal. in præm. n. 17. Horat. Montan. de
Regal. §. multarum panarumque commendia n. 2. circa
fin. Salg. de revent. Bullar. l. p. c. 1. n. 130. Mas-
trill. de Magistr. l. 3. c. 1. n. 36. & segg. Ubi quod Re-
galia in illo textu gratiæ exempli fuerint enume-
rata docet. Quod antea dixerat Cabed. a. p. de
cisl. 42. numer. 2. Ubi reprobat Valsalcam, & ex
aliquibus Ordinationibus Regis hanc adstruit
opinionem, Quæ vera est; Quia genus non taxat
in enumeratis, & expressa loca exempli ad-
ducta intelliguntur. Salg. d. c. 1. numer. 130.
Quinimo Sixtin. d. c. 2. numer. 47. affirmat non
desuisse Auctores, qui tenerent omnia Regalia
de quibus in d. c. 1. esse minora; quos tamen re-
probat Et merito; quia inter ibi enumerata sunt
quædam ad maiora Regalia spectantia.

Similiter in nostra Ordinatione l. 2. tit. 26. non
omnia iura Regalia recensentur, & plura alia
Regi competere constat ex Ordinat. l. 2. tit. 33.
& tit. 46. §. 40. Ordinari. l. 1. tit. 3. §. 2. & segg.
Notat Cabed. decis. 42. n. 2. & §. 5. & facit Ordi-
nat.

nat. l. i. tit. 2. §. ult. ibi: *E* generalmente todo encargo asun real, como persona, en mixta, que seja imposta por Ley, por costumbre, o por privilegio. Concordat regimin Regij Patrimonij c. 237. Ubi post enumerationem jurium Regalium, de quibus in d. c. unico quia sunt Regalia statuitur, quod etiam Regalia jura dicantur illa omnia que per legem, vel consuetudinem de Regalibus dicuntur. Quia de causa imprimis quoad nostrum institutum de his juribus Regalibus agendum erit, que per Principem concedi non possunt; ut ita cognoscatur non posse comprehendi in donationibus Regis, extra vero sic; secuti Iustinianum in princ. Inst. de his, qui sunt sui, vel alieni juris ibi: *V*ideamus itaque de his que alieno juri subiecta sunt; nam si cognoverimus, quia ista persona sunt, simul intelligemus, quia sui iuris sunt.

CAPUT II.

De jure Regis in Regno; & de Majest. state; ac quibus competat.

SUMMARIVM.

- 1 Quamvis ab initio summa potestas fuisset penes Rempublicam; tamen postquam populus transfudit in Regem omne suum imperium, illico summa potestas, & dominium penes Regem fuit.
- 2 De diffinitione Majestatis.
- 3 Principes absoluti ex Dei gratia regnare presuntur in scriptis, & legibus.
- 4 Summa potestas debet esse perpetua, ut summa dicatur.
- 5 Majestas competit Principibus, qui nullum in terris recognoscunt superiorem. Et sic non solum Imperatori, sed, & Regibus.
- 6 Rex per coronationem, & in Corona consequitur plenitudinem potestatis. Ibidem.
- 7 Majestas competit civilibi Reipublice, qua non agnoscit superiorem. Ibidem.
- 8 Lusitania Regnum Mauris expulsi populum unanimi consensu Alphonsi Primo fuit concessum, & publica Lusitanorum virtute admirabili adaustrum.
- 9 Portugallia Regnum nullum in terris recognoscit superiorem. Unde Regi nostro Majestas competit, qui precedit Regibus non exemptis.
- 8 An Regi competat absoluta potestas nullis regulis limitata. Vbi affirmativa sententia proponitur, & qui eam tenet.
- 9 Nullas in se imperium habere potest.
- 10 Quancunque legem, aut statum semper censetur, excepta persona loquentis. Ibidem.
- 10 Agitur de sententia, qua negat in principe absolutam potestatem. Et Reprobatur distinctio inter absolutam, & ordinariam potestatem. Et referuntur Doctores, qui eam teneant.
- 11 Potestas Principi fuit de mandata, ut se tanquam tuorem de se servent, ac patrem gerat cum subditis. Principi tantum licet, quod absque iniuria facere possit. Ibidem.
- 12 Rex dicitur vir bonus, & tenetur sequi bonitatem. Principes, licet non habeat superiorem in terris, a quo puniatur; tamen non iure delinquit utens absoluta potestate, & licentia. Ibidem.
- 13 Summa potestas non est trahenda ad iniuriosam, Portugal de Domat. Tost. l.

& iniqua. Et semper intelligitur, nequid illicitum, ac prohibitum fiat.

14 Major potestas a clavo discretionis aperitur, vel clauditor.

In re iniusta non plenitudo potestatis, sed tempestas appellanda est potestas. Ibidem.

15 Non possumus, nisi quod de iure possumus, & potentia, quae se habet ad malum, non dicitur potentia, sed defectus, & infirmitas potentia.

Absoluta potestas nunquam fuit complexa a Principibus Christianis. Ibidem.

16 Princeps absoluta potestate uti non debet, nisi ut possit servare bonum publicum, & contra ius commune, & privatorem, quando id utilitas publica, & necessitas expostulat.

Scilicet publica necessitate prudens, arbitrio potestatis ipsum naturale, & gentium limitare. Ibidem.

17 Contra conscientiam, & pietatis limites nunquam absoluta potestate uti potest.

Hac potestas intra praelitos limites non dicitur absoluta, sed ordinaria. Ibidem.

18 Si Princeps licentia male matur, potestatis plenitudo dicitur tempestas, & tyrannidis potentia.

19 Princeps non potest ius tertio quascunque tollere per scriptum, aut legem generalem.

20 Intellige, ut non possit sine causa, si vero iusta publica causa intervenierit, potest tertium re, vel iure privare.

21 Intellige, ut hoc casu teneatur pretium estimationis, re, vel iuris ablati solvere.

22 Si res publica necessitas non tenetur Princeps damnatum tertio rescire, etiam cessante necessitate.

23 Res ablati tertio ex causa publica necessitatis, domino restituenda est cessante necessitate.

Si res ablati inutilis reddita fuit, ita ut dominus eam non possit, tenetur Princeps damnatum rescire. Ibidem.

24 Non dicitur res reddita, qua non integra, sed deteriorata redditur.

25 Princeps non presumitur in dubio uti plenitudine potestatis, sed ordinaria.

Debet consistere evidenter de voluntate Principis, quod uti voluerit plenitudine potestatis. Ibidem.

26 Dominia sunt iuris gentium, quancunque modis civilibus acquirantur.

27 Princeps non est dominus bonorum subditorum. Et est falsa opinio eorum, qui teneant contrarium: ut n. 28.

29 Princeps nullam ius habet in bonis subditorum, nisi respectu iurisdictionis, & superioritatis.

30 Princeps omnia Imperio possidet quoad protectionem subditi vero dominus.

Quamvis ab ipsa natura, omnis, & summa civilis potestas penes Rempublicam fuisset: bene tradit Covarr. p. 1. c. 1. n. 2. & 4. vers. Reges vero. Quem in hac parte sequitur Horat. Montan. de Regal. in princ. l. 8. vers. est pariter. Tamen postquam populus transfudit in Regem omne suum imperium, & potestatem lege Regia, quae ad id iura est, de qua in l. 1. §. de Præf. Præf. l. 1. §. sed, & hoc studium. C. de ret. iur. encl. illico supra potestatem, & dominium penes Regem fuit: ut dicitur in d. l. 1. §. necesse est, ibi: *I*gnar constituta Principe datum est. Et ius, ut quod constituitur, ratum esset. Quare dubium non est Regi non recognoscanti superiorem competere supremam potestatem, & L 3 sic

126 Tractatus de Donationibus Regiis.

hic Majestatem Quæ diffinitur, ut sit summa, & perpetua legibusque soluta potestas competens inter, & personarum suarum ditionis, vel inibi existentis Bodin. de *Repub.* l. 1. c. 8. in *prin.* Bessel. in *synops.* Politiæ, de *Re.* c. 1. de *Majest.* in *genere* n. 13. Hypopol. de *Lapide* de *rat. stat.* l. 1. p. c. 3. f. 12. v. 1. *Majestas diffinitur.* Camill. Borell. de *præf. Reg. Cath.* c. 60. n. 2. 6. Qui ait, quod idcirco, dicitur Majestas honoris, & decoris major dignitatis, & hæc appellatur summa, quia non alium, nisi Deum, & gladium recognoscit: ideoque etiam suæ originis quasi fons existit, nec alterius beneficio obtinet imperium, sed illud soli Deo, cujus vices gerit in terris, acceptum immediate fecit tenetur. Quamvis enim à populo per legem Regiam omnis potestas in Regem fuisset translata, tamen illa postea non dependebat à populo, qui privative eam transtulit, & à se abdicavit: ut optime fundat Bessel. d. c. 1. n. 14. Et proinde dicitur in *L. 1. c. 4. de vet. inst. emul.* & in *L. 1. c. 4. de legib. Novell.* l. 1. c. 4. in *fin.* & in *Novell.* 83. c. 1. à Majestate celestis Cæsari impetum datum fuisse; eademque Deum imperij Coronam imposuisse. Sic dicit Bellarm. l. 2. de *Pontific.* c. 27. Summam Pontificem à Deo habere potestatem, licet Cardinales eum eligant. Et pariter Imperator etiam ab Electoribus eligatur; tamen hi solum sunt causa instrumentalis, & nullam potestatem ei dant, sed nominant personam, quæ debeat illam immediate à Deo provenientem exercere potestatem, Bessel. d. c. 1. n. 14.

Vnde statim: quod Principes absoluti ex Dei gratia regnare possunt in re scriptis, & quibusque legibus, & instrumentis: ut per Cassan. ad *consequens.* Burg. in *proem.* verb. *per la grace de Dieu,* ubi latè *Calda de emp.* & *vend.* l. 1. n. 4. Noster Pegasus post hæc scripta videtur ad *proem.* *Ordin. gloss.* 4. n. 1. & *segg.* Menoch. *conf.* 2. n. 104. & post relatos à Pegasus Rodolphum de *Duch.* Ital. n. 83. Bessel. d. c. 1. n. 15. Hæc autem summa potestas, quæ in Majestate consistit, perpetua esse debet: ut dicitur in diffinitione. Quia tæ vera non potest esse summa potestas, quin etiam perpetua existat, Bornit. de *Majest.* d. 3. in *prin.* c. 1. Bessel. d. c. 1. n. 25. Quæ ratione cui committitur ad tempus sublimis potestas, vel ad certas res gerendas, si non Rex, sed summus solum dicens est Magistratus, Bodin. de *Repub.* c. 8. à *prin.* Quia potest aliquis summum habere jus, qui tamè caret Majestate, L. 2. g. 6. *de orig. jur.* Bornit. de *Majest.* c. 2. f. 7. Bessel. d. c. 1. n. 25.

Competit autem Majestas illis Principibus qui nullum in terris recognoscunt superiorem Et deum his, qui absolutum habent potestatem. Ac non solum Imperatori, ut voluit Christoph. à Lapide de *rat. stat.* c. 3. f. 1. v. 1. *verf. verbis quidem;* sed etiam Regi probat text. in *L. 1. c. 1. n. 1. nemo privatus,* ibi: *Regie Majestatis.* Camill. Borell. d. c. 60. n. 2. Arnizus de *doctr. Politic.* l. 1. v. 1. *imperantes autem* Bald. *conf.* 2. 67. *sub n. 8. v. 1. secundo præmissis* v. 1. Quia ait Lucas de Pena in *L. 1. sub. n. 4. v. 1. item quia, C. de aur. Coron.* l. 10. Rex per coronationem, & in Corona consequitur plenitudinem potestatis. Sequitur Rodolphum de *absol. Princ. p. 1. c. 1. n. 4.* Immo dicit Arnizus ubi suprà: quod non solum Regi Majestas competit, sed & cuiuslibet perfectæ Reipublice, quæ superiorem non agnoscit. Et ex ea ratione tractat. Conradum Badoarium Venetorum Ducem, quod à Contracto Imperatore jus signande monete accepit: & Sebastianum Seyanum, quod ornamentis Regis pallus sit f. c. indui à Barbarossis, & ab Alexandro Terzio Pon-

tifice Maximotiquasi Respublica hæc, & alia Majestatis jura ex sua auctoritate usurpare potuerit. Planè nostrum Lusitanie Regnum Martis ex 6 polis unanimo popolorum consensu Alphonsi Primo concessum est: & postea admirabili Lusitanorum virtute, ut totum pene orbem circumferat; ut cecinit nunquam satis laudandus Canon *Lusit. cast.* l. 1. ibi:

Vos poderoso Rey, caio alto Imperio
O sol logo em naxendo de primeiro,
Vero tamem no meyo do emispherio,
E quando desce o deiza derradeiro:
Vos que esperamos juço, & vituperio
De torpe lymaclita Cavalheiro,
Do Turco Oriental, & do Gento,
Que inda debe o licor do Santo Rio.

Hoc igitur Portugallicæ Regum nullam recognoscere superiorem in terris notissimum est, & esse li. 7. betum, & exemptum, vocat Gloss. in c. *Adrianus.* 63. *diffin.* Cabel. p. 2. *decif.* 7. n. 4. Illustrissimus Aconha in d. c. *Adrianus* n. 6. Ac proinde Majestatem illi competere dubium non est juxta supra dicta, & præcedere Regibus non exemptis innuit text. in c. *Apostolica* ad *finem* privilegii l. 6. Et inquit Alberic. in *rub. ff. de stat. homin.* se vidisse provinciale omnium provinciarum, quod est Romæ, ubi scripta sunt regna eo ordine, quo præcedere debent: refert, & sequitur Cabel. d. *decif.* 7. n. 4.

Ex eo autem, quod in diffinitione Majestatis dicitur, quod est legibus soluta potestas (subintrat questio: An Rex noster, & alij mundi Reges, qui superiorem non recognoscunt, absolutam habeant potestatem, ita ut sola illius voluntas pro ratione habeatur, etiam si à justis, & honestis abhorreatur in qua questione pro affirmativa stat doctrina Bald. in *L. 2. n. 40. C. de servitut. & aqu.* Qui hæc absolutam potestatem diffinitur ut sit plenitudo potestatis, seu arbitrij nulli necessitati subiecta, nullique juris publici regulis limitata: & eam dari in Principibus docent Angel. in *L. Principi* *sub n. 1. v. 1. & die* quod *Principi* *ff. de legib.* Curt. *lun. cons. 1. n. 19. Paris.* *conf. 1. v. 1. f. 1. narratio* n. 2. v. 1. *verf. ut etiam vel.* 1. Peregr. de *statut.* art. 51. n. 118. & *segg.* Ludovic. Rodolph. de *absol. Princ. potest.* l. 1. n. 3. Petrus de *potest. Princip.* c. 3. p. 1. n. 2. Adv. in *fin.* L. 40. *Tauri gloss.* l. 10. n. 26. Roxas in *Epistola successum.* c. 93. n. 75. Martde *jurisdict.* p. 4. *centur* 2. *ca. 1. 195. n. 34.* quos & alios citat Mat. Cutell. de *donat. rat.* l. 1. *diffin.* 2. *partic.* 6. n. 21. quibus addo Arniz. de *doctr. politic.* c. 11. fol. 271. Bessel. in *synops.* c. 3. de *Majest.* in *genere* n. 13. 14. & *segg.* qui omnes constituentur his, penes quos est Majestas tribuendamque esse duplicem potestatem, ordinariam scilicet, legibusque conformem, & extraordinariam, seu absolutam, legibusque liberatam. Ex eo probant hæc absolutam, potestatem quia omne, quod Principi placuit, legis habet vigorem. Et ex Sallustio in *Incerta* dicere Regi, *Impune quid vis facere liceat,* ita ut à legibus cogi nequeat, aut prohibere. Et ex Herodot lib. 3. ubi consiliarii responderunt Cabyri Regi, *Ius esse quidquid fecerit.* Et facit ratio: quia leges in Republica, aut in ea latæ, aut à superiori, aut à subditis, aut ab ipsa Majestate nullo modo ipsam Majestatem afficiunt. Nō primo modo, quia ipsa superiorem non agnoscit: non secundo, quia implicat contradictionem, si subditi dent leges, quas accipere debent: non tertio, quia nemo habet in se imperium: ut ait Ulpian. *L. 1. l. 1. de quo 13. §. 1. ff. de off. ad Treb.* Et sic nemo se ipsi cogere potest, L. quod aut. §. 1.

uxoriff. de dotal. inter viri & uxore. Imo in quilibet lege vel statuto sepe intelligitur excepta persone loquentur. Ita non intelligatur, Lancelot. Galaula conf. 97. a. num. 29. Maf. de statuto. interpret. cancel. 5. num. 176. & seq. Aug. Barb. in prax. exigenda pensio 46. num. 46. & in L. fabrianus 10. num. 6. C. de sacro. Eccl. qua ratione dicitur in L. Princeps ff. de legib. Principem esse legibus solutum.

10 Verum plures alij negant in Principe absolutam esse potestatem, & illam esse prædictam distinctionem assentit Covarr. l. 3. var. 6. num. 8. sequitur Sarmient. de elec. lib. 1. c. 8. num. 20. Pinel. in rubr. C. de rescind. vendit. p. 1. c. 2. num. 24. vers. inferius tandem, & num. 25. vers. generaliter autem Fort. Garcia in L. Gallus §. & quid si tantum, ff. de liber. & posth. num. 308. vers. dicebat Baldus Joseph. de Sess. de inhib. c. 4. §. 3. n. 13. Gall. observ. 56. num. 9. Fichin. cour. l. 8. c. 63. Menoch. conf. 103. num. 68. Mendoc. lib. 1. disp. 1. r. civil. c. 3. n. 35. Morla in emp. jur. q. 1. Cancer. lib. 3. c. 3. num. 114. Mar. Cutell. d. part. 6. num. 16. Valasce de jur. emp. q. 3. num. 10. Cabed. p. 1. decis. 12. n. 9. Glorib. conf. num. 37. Bajard. ad Clar. §. fin. q. 59. num. 71. Castill. lib. 3. cour. c. 6. num. 7. Fontan. de pact. nupt. clas. 4. gloss. 14. num. 40. & 41. Valenz. conf. 69. num. 123. Bened. Aigid. in L. ex hoc jure p. 1. c. 3. num. 10. qui omnes tenent absolutam potestatem non dari in Principe, nec talem, quæ jure divino, aut humano non regulatur. Quibus addo D. Francisc. de Amaya lib. 1. observ. cap. 1. n. 46. & 48.

Quæ resolutio probatur ex text. in L. quoties C. de prec. Imper. offendi. & L. 3. & 7. C. eodem, L. mitum. C. si contra jus, vel utilit. public. L. 3. & 4. ff. de natalib. respuend. Et facit text. in L. digna vox, C. de legib. L. causas, C. de translat. L. mit. C. sententiam rescindi non posse. Et faciunt, quæ infra dicemus hæc eadem parte de potestate ferendi leges.

Et etiam probatur, quia potestas fuit demandata Principi, & ex tantum Principem, tutorem, defensorum, & patrem gerat cum subditis loco, & vice Dei, Petrus Gregor. de Republ. lib. 9. c. 2. num. 1. Molina. de instit. & jur. tom. 1. disp. 25. Surd. cong. 189. num. 3. Glorib. conf. 1. num. 26. Cyriac. cour. 401. num. 1. Ideoque Principes multoies fatetur non posse facere, quæ contraria sunt juri positivo in præjudicium tertij, d. L. fin. C. sententiam rescindi non posse. L. causas, C. de translat. L. ambrosiate, C. unde vi, L. 2. C. de incest. nupt. Pinel. in rubr. C. de rescind. vendit. p. 1. c. 3. num. 4. Larrea decis. 8. num. 45. Vere enim Principi id tantum permissum est facere, quod absque injuria facere potest; non vero quod licentia potestatis: ut voluit Claudianus Theodosium his verbis monens.

Nec tibi, quis liceat, sed quis fecisse decebit,
Occurrat, mentemque domet respectu bonest.

Et ut ait Symmachus lib. 2. Epistolar. Apud Imperatorem plus debere valere iustitiam, quam licentiam. Rex namque non est nisi vir bonus, & ideo honestatem, licet non coactus, sequi tenetur, licentiamque suam legibus alligare; quod in iis iustitiam, & ceteræ virtutes continentur D.

Thom. 1. 2. q. 96. Unde Tacit. lib. 4. annal. malum vocat eum, qui ex magna fortuna præter licentiam usurpat nihil, quia non omne quod licet honestum est. L. non omne, ff. de reg. jur. Et ait Cicero in Oratione pro Balbo: Est aliquid cuius non oportet, & etiam si liceat. Quare quoniam Princeps non habet superiorem in terris, à quo puniatur; tamen non jure delinquit absoluta potestate, & licentia utens: & licet licenter vivat, & impieat Majestas possit, non est illa summa potestas ad Reipublicæ salutem ordinata trahenda ad Injuriosam, & iniqua: quia potestas nunquam comprehendit iniqua gloss. verbo absolvi in c. quanto de jur. 13. jurand. similis gloss. verbo adimplere in c. non est de voto, Grat. conf. 8. num. 34. vol. 7. Montali. in L. fin. tir. de las herencias l. 3. feri gloss. fin. Reminald. conf. 13. num. 74. & seq. Calixit. Rumi. de leg. Reg. §. 23. num. 17. Quælibet autem ampla, & absoluta potestas intelligitur, dummodo ne quid turpe, ne quid illicitum, ne quid jure prohibitum fiat L. 1. ff. de nullit. testam. L. 3. §. si procurator. ff. quod quisque juri, L. seire episcop. 1. §. alias ff. de excusat. tutor. L. 2. C. de monach. affliction. Menoch. de arbit. lib. 1. q. 7. num. 77. Valenz. conf. 130. num. 41. Et semper major potestas à clave discretionis aperitur, vel clauditor, quia in re injulta non plebitur potestatis, sed tempestatis appellandi est Menchac. cour. alij. lib. 1. c. 5. num. 17. Roental. de feud. tom. 1. c. 7. cancel. 19. num. 30. peregr. de jur. ff. lib. 1. tit. 3. num. 65. in fin. Joann. Monach. in Extravag. Bonifacii rem non novum. Socin. Jun. conf. 75. col. 2. lib. 2. Ramit. d. §. 23. num. 18. Unde dicitur nos id tantum posse, quod de jure possumus; quia injulste posse non est posse: & potentia illa, quæ se habet ad malum, non dicitur potentia, sed infirmitas, & potentia defectiva: ut eleganter docent Ramit. d. §. 23. num. 18. & seq. Mar. Cutell. d. part. 6. num. 18. quæ ratione potestas absoluta nunquam fuit per Christianos Principes amplexa, Mar. Cutell. ubi supra n. 9. & 10.

Unde quæcumque sit in Principe extraordinaria, & absoluta potestas, illa tantum uti debet Princeps, ut possit statere bono publico contra jus commune; immo etiam contra privatorum immunitatem; ut totum conservetur: multoies enim tales possunt incidere casus, ubi si Princeps leges observaret, peiperam Republicam administraret. Et sic, si casus occurreret, in quo salus, & utilitas publica, necessitas, aut justitiam ratio exposuisset, absoluta potestas recte uti poterit, & bono communi consulere; negligendo leges, & contra illas dispensando; imo, & jus ipsum naturale, seu gentium prudenti arbitrio limitare poterit, & secundum æquitatem, iustamque rationem applicare ex Aristoteli. lib. 3. politie. c. 7. Thofaut. dec. 91. Mirus Cutell. de donat. dispens. 2. particul. 6. num. 44. dum tamen contra conscientiam ex libito licentioso hujus potestatis prætextu nihil faciat, sed intra limites pietatis, honestatis, & fidelitatis. Ita ut nisi necessitas, aut salus publica id exposuisset, nonquam absoluta potestas sit usurpanda, ut prælate tradit Belsold. d. c. 1. de Majestas. num. 36. & 38. Calixt. Ramit. d. §. 23. num. 16. & seq. Mar. Cutell. d. part. 6. num. 11. & 23. & faciunt 17. quæ Rodolphin. de absol. Princip. pass. c. 4. num. 2. Sarmient. lib. 1. sectular. l. 7. num. 21. Et quidem si Princeps julle prædicta plenitudine potestatis usus fuerit, veteri quidem potius ordi-

128 Tractatus de Donationibus Regiis.

maria, quam absoluta hęc potestas dicenda est, ut optime dixit Covarr. lib. 3. var. c. 6. num. 8. vers. fortassis placebit, C. abed. p. 2. decis. 79. num. 9. C. articulo si Princeps licentia male utatur, non dicemus cum potestas sit plenitudo, sed tempestatis & tyrannidis potentiam, quod enim in privato dicimus vim in Principe tyrannidem appellamus, Ramir. d. §. 23. n. 21.

Ex quibus jam sequitur non posse Principem ius rectio quicquid tollere per scriptum, neque per legem generalem: ut notat ex pluribus Salgad. de reg. p. 1. c. 10. num. 92. Pinel. in rubr. C. de rescind. vendit. p. 1. c. 3. num. 4. Latrea alleg. 3. num. 6. & decis. 8. num. 45. Valenzuel. conf. 83. num. 400. Catol. Tap. decis. 10. num. 33. Solorzan. de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. c. 26. num. 62. Arias de Mesa lib. 2. var. c. 50. num. 10. Rodolphin. de absol. Princip. p. 6. num. 151. & segg. Ubi num. 152. quod de plenitudine potestatis dominium inferre non potest, siue sit directum, siue utile, ut num. 153. Et scribant Burt. in L. 3. num. 3. vers. item quia C. de fund. patrim. L. 10. Sequitur Aretin. in cap. siens. num. 10. de prob. & in L. 1. num. 23. vers. inde est ff. de acquir. poss. Cephal. conf. 302. cum proponatur. num. 154. vol. 3. Surd. conf. 103. num. 22. vers. & idem est. Christoph. Besold. in synop. doct. Pol. c. 1. n. 41. Mur. Cutell. d. paricel. 6. num. 19. post hęc scripta visus. Quæ intelligenda sunt, quando sine causa Princeps à tertio ius vel dominium vult auferre. Si vero iusta, & publica causa interveniat, recte poterit Princeps tertium, re vel iure privare: ut trahit Alex. conf. 136. num. 12. vol. 1. Mandell. Albenf. conf. 185. num. 17. ibi: Sed opus est, quod huiusmodi iusta causa concernat favorem publicum, qui favor sit evidens, & probabilis: puta pro pace civitatis, aut pro vitando scandalo, vel aliqua evidenti utilitate: Cephal. conf. 302. num. 136. & Sylvest. Aldobrand. conf. 1. num. 126. & segg. Latrea alleg. 3. a num. 8. cum segg. Rodolph. de absol. Princip. potest. c. 6. num. 160. Peregr. de jur. fisci. l. 5. tit. 2. sub. num. 49. vers. causa autem legitima, Surd. conf. 203. num. 12. Latrea alleg. 59. n. 19. Capyc. Latro decis. 188. num. 69. & decis. 199. num. 4. & 28. Leo decis. 34. num. 24. Marius Cutell. post hęc scripta visus de donat. discurs. 2. paricel. 6. num. 45. Hoc tamen casu tenetur Princeps pretium, & æstimationem rei, vel iuris ablatisolvere, & condignam præstare satisfactionem: L. venditor §. si consistat ff. commun. predior. Batt. in proem. Digest. in 1. consiliis, in princ. num. 4. & 5. Jalon. in L. Barbarinus num. 36. vers. secunda conclusio, & num. 39. ff. de offi. Præf. Felin. in c. qua in Ecclesiis num. 28. de consui. & ibi Decius num. 91. vers. & ista conclusio; Menoch. conf. 721. num. 27. vers. respondetur, quod ino, vol. 8. Surd. conf. 103. num. 38. plures laudat, & sequitur Rodolphin. de absol. Princip. potest. c. 6. num. 162. Anton. Gomez. in L. 1. Taurin. sic. & in L. 40. num. 89. iudicatum dicit Phœb. decis. 94. num. 3. & 4. Callit. quotidian. l. 3. c. 6. num. 6. Nogaret. alleg. 5. num. 36. Solorz. de iure Indiar. tom. 2. l. 2. c. 27. num. 55. & 80. Oliva de foro Eccles. 2. p. o. 31. num. 16. Cyriac. contr. 121. n. fin. Arias de Mesa lib. 2. var. c. 50. num. 14. Capyc. Latro decis. 199. num. 23. Cald. Perecy. conf. 8. num. 69. Valenzuel. conf. 69. num. 111. Covarr. l. 3. variat. c. 14. num. 8. & cum aliis C. abed. l. p. decis. 105. num. 6. Et facit Ordin. l. 4. tit. 11. §. fin. Petra de potest. Princip. declar. 7. q. princ. §. superest

num. 34. Marta de jurisf. 4. p. c. 195. num. 12. & 25. Marius Cutell. de donat. d. paricel. 6. num. 46.

Declarat tamen, quod si publica necessitas urgeat, non tenetur Princeps damnum regio relaxare; etiam postquam necessitas cessavit: ut puta si tempore belli ad munendam civitatem prædictam aliquis tertius necessarius fuit & ablatum, vel domus sine quibus civitas tueri non valebat. Ita Surd. conf. 313. n. 99. Latrea alleg. 59. n. 19. Oliva de foro Eccles. 2. p. o. 35. num. 16. Sanfelicio in disp. de donat. in addit. a num. 25. Capyc. Latro decis. 188. num. 72. Cessante verò necessitate, res quæ fuit ablata ex causa publicæ necessitatis, vel feudum domino restitui debet Anton. Gabr. tit. de iur. quas. non toll. concias. 4. num. 7. C. abed. 2. p. decis. 51. num. 10. Innocent. in c. plerique de immun. Eccles. Paul. Paris. conf. 111. num. 16. vol. 7. Giord. de success. fendi. pral. 1. num. 24. Tirac. in tract. cessante causa p. 1. num. 20. & 179. Roland. conf. 69. num. 7. vol. 2. Fachin. l. 8. c. 63. vers. & cessante. Dicerem tamen, quod si res oblata, veluti domus, ditata fuit, vel fundus inutilis redditus, vel adeo deterioratus, ut dominus eo uti, ac frui non possit, tenetur Princeps bonum pro eo cambium præstare iuxta communem sententiam: vel damnum relaxare. Non enim res dicitur reddita, vel restituta, quæ non integra, sed deteriorata redditur L. 3. §. si reddita, ff. de mod. L. 1. §. si res, ff. de poss. L. qui sibi 33. §. qui Stichum, & §. item qui ff. de solutio. L. mulieris 13. §. res abesse ff. de verb. signif. L. Labeo 14. ff. de l. 1. §. qui autem ff. de rei & vi armata. L. fin. §. fin. ff. de verb. signif. Salgad. de protel. 4. p. c. 184. & segg.

Et nota: quod in dubio non præsumitur Princeps uti plenitudine potestatis: ut scribit Innocent. in c. innovatus, sub n. 5. in fin. de elect. & in c. innovamus n. 1. de consui. Paul. de Caltr. in L. Princeps n. 2. ff. de legiti. Alex. in L. Centurio n. 30. ff. de vulg. & pupill. subff. Decius in L. in testamento sub n. 11. vers. & eodem modo C. de testam. milit. Boil. tit. de Princip. n. 193. vers. item scilicet, Andr. Gail. l. 52. observ. 56. num. 13. Menoch. l. 2. præsumpt. 12. num. 1. Cravet. de antiq. tempor. p. 1. scilicet. 1. num. 39. vers. ad advertendum tamen est. Ubi ait, quod evidenter constare debet de voluntate Principis, scilicet voluisse uti plenitudine potestatis: quia hoc non præsumitur in dubio, sed potius circumvenitur Rodolphin. de absol. Princip. potest. c. 3. n. 1. Capyc. Latro decis. 190. num. 34. Scaccia de appell. q. 19. remed. 1. conclus. 2. n. 30. & 31. post alios August. Barbof. claus. 41. num. 4. Apud quem videre potes quando, & ex quibus clausulis Principes censetur uti potestatis plenitudine. De quo etiam consule Ludovic. Rodolph. d. c. 1. per totum, & de casibus in quibus Principis absoluta potestas non operatur, Vide eundem Rodolphin. c. 6. per totum, ubi plene.

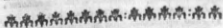
Ex dictis fuit: quod Princeps dominia rerum neque de plenitudine potestatis privati auferre queat: quia dominia iuris gentium sunt, & si modis civilibus acquirantur Lex ex hoc iure, ff. de iust. & iure, ubi Bened. Egid. p. 1. c. 4. n. 14. & 15. Felin. & Decius in c. qua in Ecclesiis de consui. Cyros & commun. DD. in L. fin. C. si contra ius, vel usum, public. Surd. conf. 203. n. 17. & segg. Azaved. in L. 4. tit. 14. n. 3. l. 4. Recopil. Marius Cutell. de donat. tract. 1. discurs. 2. paricel. 6. num. 39. Non enim est Princeps dominus bonorum

27. norum subditorum. Quippe dominia rerum ab ipsa mundi origine ante Regum institutionem in homines transierant accedente Dei permissione iuxta illud Deuteronomio. 2. 11. & Iosue c. 14. Quidquid calcaveritis pedibus vestris, id erit. Ex quo factum est, ut ex occupatione possessionis facti fuerint rerum possessores a domino: ut Genes. 2. 13. Postea vero res ab successoribus libere transierunt absque obligatione recognoscendi illum dominum præter Deum Optimum Maximum. Et sic dominium absque facto nostro à nobis avelli non potest: ut optime tradidit Rebuffus in tract. congrua portionis num. 125. & sequ. quem refert, & sequitur Mar. Catell. d. part. 6. num. 41. Proindeque falsa est opinio eorum, qui tenebant subditorum bona esse in libera Principis dispositione. Quam prius tenuit Martinus: ut refert Accursus. verbo omnia Principis in l. 3. C. de quad. præscript. Et secuti sunt Angel. in l. item si verberatum §. si quis rem ff. de rei vendic. & in l. 3. §. si is pro quo ff. quod quisque jurat. Bald. in l. 2. C. de quad. præscript. & alij laudati à Cavell. q. 577. & q. 906. Qui suam adducunt sententiam ex text. in l. Lucius Titium 11. ff. de evict. Ex quo volunt probare Principem habere dominium bonorum omnium, quæ subditi possident. Ex eo, quod Imperator universi Orbis dominus vocatur in l. de pretorio ff. ad l. Rood. de iact. & in l. bene à Zenone C. de quad. præscript. & in l. item si verberatum §. 1. ff. de rei vendic.

29. Verum contraria, nempe Principem nullum jus habere in bonis subditorum, nisi respectu superioritatis, & jurisdictionis, longè rectior est, & tenenda: ut per Fortun. Garc. in l. Gallus §. & quid sit tantum num. 290. & 309. cum seqq. ff. de liber. & postb. Petr. Gregor. de Repub. l. 6. c. 13. num. 16. & seqq. & num. 35. Fachin. l. 8. contror. cap. 63. Molin. de primogen. l. 2. c. 7. num. 33. Pichard. de acquir. hered. c. 3. à num. 4. Gossuin, qui plures laudat. de evict. q. 524. num. 2. cum seqq. Aymon Cravet. conf. 241. num. 12. Qui ait, quod Angelus, qui contrarie sententia fuit antesignanus, non ut Angelus, sed ut homo mendax locutus est. Et Additio ad Decium conf. 269. affirmat Angeli dictum esse falsum, & adulatorium. Et dixit Accursus, verbo omnia Principis in d. l. 3. C. de quad. præscript. quod Martinus vi, vel metu adductus fuit Menoch. de arbit. l. 1. q. 48. optime post alios D. Franc. de Amaya l. 1. observ. c. 1. num. 51. Quibus addo Belford. in synops. doct. Folet. c. 1. de Maiest. in gener. num. 46. Marius Catell. d. part. 6. num. 41. Callixt. Ramirez de lege Regia §. 23.

30. Namque verum est, Principem omnia imperio possidere quoad protectionem; subditi vero domino iuxta doctrinam Anton. de Burr. in c. qua in Ecclesiis num. 152. de constit. & in c. qui res num. 10. de reb. Eccles. non alienand. Cujac. l. 5. observ. 30. in fin. Mirus Catell. d. part. 6. n. 43. Quo pertinet illud Seneca l. 7. de Benefic. c. 4. dicens, iure civili omnia Regis sunt, & tamen illa quorum ad Reges pertinet universa possit, in singulis dominus descripta sunt, & unaquæque res habet possessorem suum, itaque dare Regi, & domum & mancipium, & pecuniam possumus, nec donare illi de sua dicimus; ad Reges potestas omnium pertinet; ad singulos proprietatis. Contrarie partis fundamentis plene satisfacit Amaya d. c. 1. à num. 52. cum seqq. à quo transcribere fas non est; quia, ut ait Polyb. l. 1. in princ. Minime

necessarium esse putarem, ut de his, quæ restant, & à multis dicta sunt, denotum sermo habeatur.

CAPUT III.

An Rex ex absoluta potestate Regnum alienare valeat, vel cedere, & quo jure in Regno successio deferatur.

SUMMARIUM.

- 1 De controversia: Utrum conducibilis sit Regem ascendere ad imperium electione, vel successione? Et afferuntur fundamenta pro electione. Ibi, & num. 2.
- 2 Polonia status dicitur felicissimus electione Regum, & in eo nulla tyrannis, & nulla temere movetur bella.
- 3 Afferunt exempla eorum, qui spreto filii successorem in Regno idoneum substituerunt. Ibid.
- 4 Successionem in Regno esse militarem Republica pro contraria sententia docem plures, qui afferuntur, & fundamenta hujus partis.
- 5 In filio Regis spectanda sunt merita patris, indelet Regia, & gubernandi scientia.
- 6 Periculosum est dare tuam em Regis, & inde pericula imminere probatur exemplis.
- 7 Ubi consuetum fuit per successionem ad imperium ascendere, ea servanda sunt; & ubi per electionem, consuetudo servari debet.
- 8 Consuetudo inveterata non est mutanda. Ibidem.
- 9 In hoc Lusitania Regno, & in Castella, & Francia, Regna per successionem deferuntur.
- 10 Sed an Regnum sit hereditarium, vel in eo succedatur iure sanguinis? Dubium est. Ibid.
- 11 Proponuntur fundamenta, quæ faciunt pro opinione, quæ habet, Regnum deferri iure sanguinis, Ibid.
- 12 Regnum a Republica, & populo tanquam à primo institutore capitur. Sed contra non verum: ut num. 37.
- 13 Maioratus non ab ultimo possidere, sed à primo institutore capitur. Ibid.
- 14 In Regno consideratur dignitas, & Republica, quæ nunquam movitur.
- 15 Rex etiam si prole careat, non potest cessare de Regno, neque illud auferre proximiori consanguineo.
- 16 Si quis caret descendens, & ascendens, potest extraneum heredem instituere relictis consanguinis.
- 17 Primogenitus tantum succedit in Regno.
- 18 Quilibet ex filiis habet partem, & in legitima in quatuorque gleba terra.
- 19 Et inter plures in eodem gradu aequalis sit divisio parimonij. Ibidem.
- 20 Descentibus descendens ad successionem Regni admittitur consanguineus Regis usque ad ultimum gradum.
- 21 Successio hereditaria respectu collateralium non extenditur ultra decimum gradum.
- 22 Regnum non acquiritur titulo universali, sed à filio uti filio.
- 23 Regni successio deferitur iure hereditario, & ipsam Regnum hereditarium est. Et afferuntur huius partis fundamenta: & n. 23.
- 24 Possessor Maioratus, vel fideicommissi non potest

130 Tractatus de Donationibus Regis.

est successori gravamen, aut onus imponere.

Gravari non potest, qui non fuit honoratus. Ibid.

30 Si filius Regis repudiaverit ejus hereditatem, Regnum devolvitur ad secundo genitum.

31 Filius institutus est à patre in legitima; & si institutus repudiaverit, legitimam habere non potest.

32 Regna de iure gentium condita sunt, & eo iure filij sine discrimine atque aliter parentibus succedebant.

34 Rex potest filium exheredare Regno ob causas, de quibus in Auth. ut cum de appellatione cognoscitur & causat.

35 Probatus prædicta sententia de iure Castelle.

36 In Hispania potest Rex disponere de Regno, & illud dividere: ac etiam in Aragonia, ut n. 27.

38 Successor in Regno donationis factus à patre impugnare non potest.

Secunda opinio verior est, & in hoc Regno servanda. Ibid.

39 Interpretatur text. in c. grandi de supplend. negligent. Prælator. in 6. & n. 35.

Regnum natura sua est indivisibile. Ibid.

30 Regni divisio contradicit bono publico.

Quod Regnum non tantum defiratur moribus suis introductum. Ibid.

31 Reipublica melius regitur per unum, quam per plures.

Monarchicus status inter omnes melior, & optimus. Ibid.

32 Regnum in plures partes divisum desolabitur, & indivisum tutius, & securius redditur. Et ideo primogenito defertur de iure gentium.

33 In Hispania maior natu succedit in Regno, quod in Lusitania est indubitatum.

34 Ea que ad unum tantum sunt perventura primogenio deferuntur.

35 Consuetudo, quod primogenitus succedat in Regno hereditario, valida est, & non tollit, quod iure hereditario succedat.

36 Interpretatur text. in c. licet de voto; & numer. 37.

38 Regni hereditarij successio non regulatur à successione allodialium.

Linea primogeni in Regni successione præfertur linea secundo geniti, & huius linea præfertur linea tertio geniti; & sic deinceps. Ibid.

39 Regis Dignitas non consistit in Regno, seu populo sed in ipso Rege, qui Rempublicam moderatur.

In Regis persona non potest dari actio, & passio. Ibid.

40 Fratres Regis, & sorores consequuntur à Rege alimenta, & doterque Recipiente interesse.

41 Rex non potest primogenitum Regni successione privare, & n. 42.

42 Princeps non potest primogenito maiorum sibi delatum auferre, & secundo genito concedere.

43 Secundum Horat. Montan. potest Rex de consensu populi in Regni successione secundogenitum anteferre, sed reprobatur n. 44.

44 Rex non potest primogenitum successione Regni privare sine iusta causa, Tamen ex causa potest, ut num. 45.

45 Causa debet esse talis, quod si sufficiat ad exheredationem, & populi consensus requiritur.

46 Rex potest secundogenitum præferre in Regno, si primogenitus non est idoneus ad moderandum.

47 Rex in via potest cedere Regnum filio eidem successore.

Argumentum validum esse maiora in ad Regnum, & & contra. Ibid.

48 Maioratum quis removere potest in favorem sequentis in gradu, non ad extranei favorem.

49 Declarata supradicta de cessione Regni procedere si interveniat populi consensus.

50 Qualibet dispositio semper intelligitur datis terminis habitibus.

Quod maxime procedit quoad habilitatem personarum. Ibid.

51 Beneficia legum capacibus sunt scripta, non incapacibus.

Dispositum censetur, quod verisimiliter est disponentem respondisse, si de eo interrogaretur. Ibid.

52 Si primogenitus habet vitium naturale, & peripetuum non succedit in Regno, quod secundogenito defertur. Si vero primogenitus ex accidenti demens factus est, succedit in Regno, & datur ei curator qui administrat.

53 Declarata, ut si primogenitus demens, aut furiosus à natura, qui in Regno, ob vitium non successit, habuit filium non dementem, is succedit in Regno. & excludit secundogenitum.

54 Filia an succedat in Regno hereditario deficientibus masculis? dubium est. Et subiciuntur fundamenta partis negativæ.

Famina de iure civili arceatur à publicis officiis. Ibid.

55 Famina non extantibus masculis eiusdem gradus succedit in Regno de generali consuetudine.

In Hispania succedit femina in Regno tam de consuetudine, quam ex lege vocatarum. Ibid.

56 In Lusitania declaratum fuit in electione Regni, & Comitibus generalibus Lamaccensibus, quod deficiente filio Regis succederet filia, dum tamen in Lusitania haberet. Quod renovatum fuit anno 1641. in Comitibus habitis Vixipone, ne ullo modo Regnum ad exteros Principes decedere posset.

57 Insufficiens anno 1640 die 1. Decembris Populus, & Nobilitas per acclamationem resisterunt Regnum Lusitaniae Ianni IV. legitime, & vero ejus domino, expulso Philippo IV. Castella Rege, qui sine titulo, & iure possidebat.

58 Referuntur fundamenta iusta, & legitima restitutionis Regis Ioannis Quarti.

59 Successio regulatur ex persona eius, qui succedere debet, licet alius iniuste possideret, & verus successor nunquam apprehendisset possessionem.

60 Rex non potest disponere de Regno, neque illud alienare.

61 Non potest iura Regni minere, quando diminutio tendit in magnam Principatus lesionem.

62 Rex non potest servitutem Regno imponere.

Tenetur successor individualitatem Regni servare. Ibid.

Exordiendo igitur à successione, magna inter Doctores, & Politicos adest controversia. Utrum conducibilis sit Regem ascendere ad impetum electione scilicet, vel successione? Electionem populo magis salutarem dicunt quidam; alij successionem. Pro electione faciunt. Primo: quod electio saluti, & dignitati custodia est, mediumque obtinet inter servitutem Regum, & licentiam popularem Secundo: quod, electio virtutem, & merita respicit; successio vero fortuita est, & cæca; sæpeque indignos invenit. Tercio: Rectior electione datus populi

commodum, cui obligatus est, quærit: successione impolitus de bono publico, ut suo dispensat, bonisque & corporibus subditorum, aut ad gloriam (suum) aut avaritiâ, aut ignaviam obstituit. Quarto: quia ut dicebat Unollander Platonius: *Nec inveniem nec sentem oportet esse Imperatorem, quod, alter intereduli nimis est, imbecillis alter ad rem ministrandam; idoneus neuter, quamobrem invenis repudiandus videtur, ne forte inconsiderate nimia audacia peccet: contra senex non admittendus, ne pro naturali infirmitate deficiat: refert Flavius Fieschi in perfecto Ministro lib. 5. discurs. 2.* Atqui electores, quos præsupponimus prudentes, & honestos viros esse, futuri Regis vitam, mores, & res gestas probe, necnon ætatem, & prudentiam percognoscere possunt, ut non nisi dignissimum eligant; præterea si iurejurando promittere coguntur se electuros tantum, quem judicent dignissimum: ut fieri adoleo in electione Romani Pontificis; in electione Imperatoris Germanici, quod si decepti quinquennio Neronis deterorem elegerint: potestatem habent eundem abdicandi, ut constat eiecisse Venceslanum, & Adolphum, & Miezillam tertiam Regem Poloniam.

Hinc dicitur sanctissimus electione Regum, Poloniam statas: quia in eo Regno nulla tyrannis tam temere moventur bella: Et si qui ingruant, fortiter repellantur. Optimus Imperio præficiendus est, non ignavus, & minus idoneus; quia de genere imperantis: Alexander Magnus in agone rogatus, quem sibi successorem vellet, non de fratre Arideo, non de Roxane pregnantem, nec de Heracle filio respondit, sed dignissimum sibi succedere iussit, Iulianum l. 15. Lysander Lacedæmonis persuadere voluit, ne sibi proximum, sed optimum pro Rege acciperet: ut dixit Plutarchus in Lysandro. Antonius Philosophus Commodum filium voluit exire Regno; quod indignum eo se præbeter, & meliorem substituere, Dionis. Halicarn. in Marco Antonio. Habet enim electio id commodi, ut successiois vitia emendare possit: & si improbus ex stirpe Rex speretur, cum prævertere valeat. Sic Conradus Primus Imperator cum ex proximis agnatis non inveniret aliquem ad molem Imperij sufficientem, Henricum Aucapem hostem suum successorem relinquere noluisset, ut Imperio dignus præficeret Imperator. Qua ratione Proceres Poloniæ Casimiro Primo negarunt Regnum, & Miesleni Boleslai impij filio, & Lesco Boleslai Crispi filio, quod in iis pravam indolem, & vitiorem paternorum imitaticem timebant.

Tacitus lib. 1. *historia sub Galba persona electionis prærogativam commendavit eis verbis ibi: Sub Tiberio, & Caio, & Claudio, unus familie, quasi hereditas fuimus. Loco libertatis erit, quod eligi cupimus. Et finis Iuliorum, Claudiorumque domo optimum quemque adoptio inveniet. Nam generari, & nasci a Principibus, fortuitum, nec ultra æstimatur, adoptandi iudicium integrum, & si velis eligere, consensu monstratur.* Propter quæ Aristoteli. lib. 3. *Ethicorum c. 11.* & Hieronymus in *Moyses* 8. q. 1. ubi gloss. & Arnisticus in *doctrina politice*, c. 9. *vers.* propterea Aristoteles, electionem præferendam esse docuit, & facit Covarr. *prolucet* c. 1. n. 4. *vers.* Reges vero.

Cæterum potiorum, & utiliorum Reipublice esse successionem tenent plures alij. Et in specie Agidius Romanus lib. 3. *de Regimine Principis*, 5.

Ciriter. *de primegen.* l. 2. q. 14. Bodin. *de Republice* lib. 6. c. 5. Covarr. *prolucet* d. 1. n. 4. *vers.* posteror. Petr. Gregor. *de Republice* l. 7. c. 4. & 11. Torremcremata in d. c. *Moyses* 8. q. 1. Et Arnisticus qui alios laudat, licet non sequatur d. c. 9. *vers.* propterea Aristoteles. Marques *de Gubernatore Christiano* lib. 2. c. 5. pagin. 11. Adam Contzen *Politico* d. 1. c. 2. 5. Solozan. *tom. 2. lib. 1. c. 16.* n. 15. Et sunt hujus patris successio quæritur quæritur populi, & turbis evitandis successio succurrit. Secundo quia Rex electione quæritur se in favorem illorum, à quibus electus est, vel motu animi, vel necessitatis tractu adijungit. Unde fit, ut abjecta urbanorum, & rusticulorum sit conditio; omnia dirigente nobilitate pro libere, quasi in ejus manu sit suffragium jus, & plebeorum sanguine, & sudore ludente. Quapropter plurimum etiam ex optimatibus quæritur exaudiantur, Regi quominus justitiam, & pacem publicam tueretur, ligatus esse manus.

Tertio, quia in filio Regis spectanda sunt merita paterna, indoles Regia, & gubernandi scientia: sepe enim solet filius similis esse patri. Et non imbellem progenerat aquilæ columbam. Et denique Reges, qui posteris Regnum deferendum agnoscunt, majori cura illud servare intendunt. Ex quibus difficultis redditur quæstio resolutio: præterea si confidens Regem decedere relicto filio impubere, qui seipsum incipit est, tunc epim Reipublice magna ingruunt mala: ut dicit Ecclesiastes: *Va vobis, quoniam Rex puer est.* Et quidem periculosum est tutorem dari Regi quia cum superiorem non recognoscit, facile tutor ad se trahere solet potestatem, & nunquam tutor aliarum rerum curam habere adoleo, quam suarum: immo multoties papilli vitæ insidiantur tutores, ut Principatum sibi adficient; testibus Callandro, qui cum esset tutor hæredum Alexandri Magni eos interfecit, Iustin. lib. 15. Yrene filium suum Constantinum, & Gaisio Lusignanum Baldunum Regem Hierosolymorum, & plures, quia, & alios tota potestate simul à vita, & Principatu deiecerunt. Qua de causa dixit Paulus *Emilius* lib. 3. noluisse Vascones Baldunum Flandriæ Comitem tutorem concedere Philippo Regi primo Francorum, ne per turclam Regnum suum faceret.

Itaque in hac opinionum contrarietate dicendum est moribus patrie standum esse, & ubi per successionem ad Imperium ascendere ab antiquo consuetum fuit, consuetudinem servandam esse. Et idem dicendum, ubi consuetudo electionis viget, dicente Augusto ad Senatorem: *Pasias semel leges constanter servare, nec ullam earum immutare; nam, quæ suo statu eademque manent, & si deteriores sunt, tamen utiliores sunt Reipublice huius, quæ per innovationem, vel meliora inducuntur:* teste Dionisio Halicarnassio lib. 2. Et juxta Platonem, *Præsentia sunt, ferenda si sine scandalis mutari nequeunt.* Et quidem consuetudo inveterata minime moranda est L. minime ff. *de legib.* Valsc. *de jure emphit.* q. 27. *num. 15.* & habetur Proverb. c. 2. 2. *ibi: Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui, & Deuteronom. c. 8. Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi. Hierem. c. 6. Stete super vias, & videte, & interrogato de semitis antiquis, quæ sit via bona, & ambulare in ea.* Boni namque civis est presentem statum quantumvis improbum boni consilium, qui sine majori malo mutari nequit; temerario enim

132 Tractatus de Donationibus Regiis.

enim impeta, & circa quadam novitatis cupiditate velle Regium statum populari gubernatione permutare, hominum est non optime consulentiū publice salutis: ut ait Cyriac. Lentul. de *urbanis Regnorum* c. 7. *vers. argumentorum.*

8 Apud nos, & in Castella, & Francis Regna per successionem deferuntur; sed an Regnum sit hereditarium necne non levis est dubitatio, Plures enim, & magnæ autoritatis DD. docent in Regno succedi jure sanguinis non hereditario Quorum fundamenta precipua sunt text. in c. *grandi succederet*. Quo loci Innocentius Quartus per verba narrativa declarat Regnum spectare ad successorem jure quoque Regni speciali: & sic non jure hereditario.

Secundo facit text. in c. *licet de voto*; ubi non jure hereditario, sed sanguinis, & genitura Regni successionem deferri bene probatur inducendo textum, prout ibi inducit Aug. Barbof. in *collect. num. 18*. Et probatur etiam videtur in c. *intellecto 33 de jurjur.* quatenus ibi dicitur, quod Rex potest contravenire alienationi à se ipso facta in præjudicium Regni, & successorum. Quod non aliter statueretur nisi jure sanguinis successio procederet.

9 Tertiò probatur: quia populus in Regem omne jus, & omnem potestatem transiit lege Regia, quæ ad id lata est L. 1. ff. de *constit. Principum cum similib. adductis supra* c. 1. num. 12. Ac proinde Regnum à Republica, & populo tanquam à primo institutore capitur, non ab ultimo possessore: & sic jure sanguinis, non hereditario L. *numm ex familia ubi D D. ff. de legat. 2. L. coheredi §. cum filii ff. de vulgari L. 3. ff. de interd. & relegat. Bart. in L. mortis causa capimus, ff. de donat. causa mortis. Titac. de primogen. §. 35. num. 2. Molin. de primogen. lib. 1. c. 8. à n. 2. & 21. Pinel. in L. 1. C. de bonis matern. 3. par. 63. Sord. conf. 29. n. 4. & conf. 31. num. 2. Cyriac. controu. 402. num. 18. Solorz. de jure Indiar. 2. tom. lib. 2. c. 16. num. 19. & segg. idem Cyriac. contr. 57. num. 43. & controu. 98. num. 7. & segg. Valenz. conf. 113. num. 78. Menoch. conf. 357. n. 4. Francisca de Soula in L. *furnina* p. 1. num. 28. ff. de regul. jur. Qui quatuor loquantur in majoratibus, eorum quidem Regnum caputur esse constat.*

10 Quarto: quia ut ex Baldo philosophator Titac. de primogen. §. 35. num. 21. in Regno consideratur dignitas, & Respublica, quæ nunquam moritur exactis Regibus, Quia ratione cum semper vivat in se ipsa, non dicitur habere heredem. Proindeque successor non capit Regnum, tanquam hæres; siquidem Respublica nunquam mortua est. Et sic capitur jure sanguinis, & jure Regni.

11 Quinto: quia Rex, etiam si prole, & ascendentibus careat, non potest liberè testari de Regno, nec illud proximiori consanguineo auferre: ut scribit Joan. Andr. in d. c. *grandi verb. commendatum*; & ibi Ancarr. verb. *succederet*, Corf. de potest. Regia p. 2. q. 8. num. 6. Costa de success. Regni pag. 150. Molin. lib. 3. c. 6. num. 13. Mier. de Major. 4. p. q. 1. num. 46. *vers. ex quibus*. & num. 51. Peregrin. conf. 1. n. 15. & 39. lib. 2. Sed hoc convenit successioni ex jure sanguinis c. *novis in prin. de success. fendi*, optime Molin. lib. 1. c. 8. num. 50. non vero successioni hereditarie in qua deficientibus descendentes, & af-

cedentibus potest quis extrahere heredem insititern, relicto consanguineis L. *quidam cum filium vers. in eo autem, ff. de verbor. oblig.* Ordinatus lib. 4. tit. 90. Et tradunt DD. per text. ibi in L. *fratris & in L. fratres*, Cod. de ineffic. testam. Ergo in Regno succeditur jure sanguinis non hereditario.

Sexto in Regno unus tantum succedit, scilicet Primogenitus. Quod vetustissima consuetudine introductum est apud omnes gentes, ne Regnum in plures partes divisum corrumpatur: & ne ad modicum redigatur. Et insuper ad evitandas dissensiones inter fratres Cujac. in tit. de fundo *Marchie*, Jacob. de S. Georgio in tract. de *fend. verbi quid sit Rex*, Covarr. pract. c. 1. n. 4. *vers. sed consuetudinem hanc*. Bald. in L. *ex hoc jure* q. 4. ff. de *just. & iur.* Canonistæ in d. c. *licet de voto*, Peregrin. lib. 2. conf. 1. n. 9. Molin. lib. 1. c. 4. n. 10. Giurb. de success. *fendor. §. 1. gloss. 8. n. 4*. Ergo jure sanguinis deferretur successio, non vero hereditatio: quia si hereditatio jure deferretur successio, æqualis inter omnes filios divisio erat facienda in Regno; cum quilibet ex filiis habeat partem, & jus legitimæ in quæcumque gleba terre, L. *Plautius*, ff. ad L. *Falcidianam*, L. *fanci-mus §. replezionem C. de ineffic. testam.* Gama de *def. 233. n. 6*. Anton. Gomez in L. 19. *Tauri n. 2*. Covarr. in cap. *Reinald. §. 2. num. 10. de testam.* Cancet. l. 1. c. 3. n. 4. Cyriacus controu. 6. n. 11. Marefcotus l. 1. var. c. 23. n. 6. Et regulariter si plures in eodem gradu existunt, æqualis inter omnes sit divisio patrimonij illius, qui ab intestato decessit, L. *hereditas ff. de suis, & legitimis heredib. L. Lege duodecim tabularum, vers. illa pronidubio*, C. de legitimis heredibus Anton. Gomez in L. 8. *Tauri n. 1*.

Confirmatur quia ad Regni successionem deficientibus descendentes admittitur Regis consanguineus usque ad millesimum gradum, Baldus in c. 1. per text. ibi de fundo *Marchie*, quem sequuntur Decius in L. ult. C. de legitimis heredibus, ubi las. n. 3. Covarr. l. 3. var. c. 5. n. 4. *vers. quinto*, Anton. Gomez in d. L. 8. n. 6. & in L. 40. *Tauri n. 5*. Costa de success. Regni pag. 194. Miercz. de maiorat. p. 2. q. 7. n. 18. Cephalus conf. 173. n. 35. Decius conf. 84. per totum. Peregrinus l. 2. conf. 1. n. 1. Cyriacus contr. 402. num. 17. Quod quidem proprium est successionis quæ deferretur jure sanguinis, L. ult. C. de verborum significat. Covarr. dist. c. 5. n. 4. *vers. in fine*, Molina l. 1. c. 3. n. 14. & c. 4. n. 42. Gama dec. 193. n. 4. Repugnat tamen successioni hereditarie, quod in Regno succedat consanguineus ultra decimum gradum, cum respectu collateralium ultra illum gradum non habeat locum hereditaria successio juxta glossa doctrinam in *Ausbert. in successione C. de suis, & legitimis heredibus*, & in §. 2. verbo *longissimo Insit. de legitima agnat. success.* quam probantur Gom. in L. 8. *Tauri n. 5*. Covarr. de successione ab intestato n. 11. Roxas in epitome de successione c. 34. n. 1. & c. 12. n. 23. & 24. Castillo de tertius c. 41. n. 153. Solorzanus 2. tom. 1. q. 7. n. 41. Molina de *inst. tom. 1. disp. 164. n. 18*. Amaya in L. 4. n. 3. de *bonis vacantibus* lib. 10. Menchaca de successione *reposit. 2. §. 13. num. 3*. D. Christophorus Celsus observat. 96. num. 12. & 13. tom. 1. & probat Ord. lib. 4. tit. 94. Quare necessarii faciendum est Regni successionem deferri jure sanguinis, non hereditario: ex quibus, & aliis hanc partem tenuerunt Baldus in L. *Dre vobis*, *vers. quarta*.

quarto nota, C. de Episcopis & Clericis, & in L. data opera num. 20. vers. & hoc in nunciis jurisdictione, C. de iis qui accusari non possunt, & in L. ult. in fine C. de testamentis milit. Advendaño in L. 40. Tauri glossa 1. num. 6. Menchaca de success. creationis lib. 3. §. 26. num. 86. & 90. Decius conf. 85. num. 3. Molina 1. §. c. 6. num. 9. & lib. 1. c. 9. a. n. 4. cum segg. & post plures Castill. lib. 3. contr. cap. 19. num. 117. Peregrin. conf. 1. lib. 2. Mieres de majorat. p. 4. q. 1. m. 46. & in ultima editione num. 192. & 196. Guillelm. de Monferato de success. Regnum p. 1. m. 17. & 19. Ubi quod Regnum non acquiritur titulo universali, sed à filio uti filio Marta de jurisdict. p. 1. c. 28. n. 22. Cyriac. contrav. 402. num. 9. Richard. ad titul. Instit. de hereditat. que ab intestato in vass. de representat. §. 2. num. 25. August. Barbof. in collectan. ad text. in c. licet de voto n. 18. & in c. grandi num. 15. de supplenda neglig. Pralator in 6. Et in specie successione hujus Lusitanie Regni Molin. de iust. tom. 3. disp. 626. num. 8. vers. quod autem & disp. 617. num. 2. & 3. Ribet. in responsu pro Philippo de success. Regni Portugallie 1. p. a. n. 13. ubi additio Caroli de Tappia list. F. a. n. 14. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 11. c. 2. g. 13.

Contraria vero sententia, imo quod Regni successio deferatur jure hereditario, Regnumque ipsum hereditarium fit, probatur primo ex d. c. licet de voto in illis verbis ibi: *Ne si unus à patre tibi in iunctum, & a te sponte susceptum, occasione qualibet decesseris, paternam te reddas successione indignum, & hereditatis emolumento priveris, quous recusas onera supportare.* Ex quibus verbis bene deducitur, quod Regni successor potest successione privati ex eo, quod patris prædecessoris præceptum non adimplet. Quod non ita foret, si jure sanguinis successio esset delata; quia possessor in rebus fideicommissi, aut Majoratus, qui jure sanguinis deferretur, onus, aut gravamen imponere non potest, ut egregie notat Barr. in L. 3. num. 3. ff. quibus modis pignus, & in L. 1. §. ult. ff. de superficie. Afflict. decif. 38. n. 2. Molin. lib. 1. c. 19. num. 20. & lib. 4. c. 5. num. 5. Flores de Mena ad Gamam. decif. 16. & 55. Joann. Garcia de expens. c. 14. numer. 17. Et regulare est quod onus imponi non potest rei, qui non fuit honoratus L. ab eo C. de fideicommissi. L. plane 94. §. fin. L. civitatis 122. §. fin. ff. de legat. 1. Abbas in rubric. vulgaris numeri. 94. Dec. conf. 422. col. 2. & conf. 270. col. 1. Covarr. inc. Rainacius §. 3. de testam. Camunc. decif. 38. numer. 16. Cyriac. contrav. 96. numer. 40. August. Barbof. in d. c. licet de voto n. 19. Ergo successor Regni qui à possessore gravari potest, jure hereditario, & non jure sanguinis succedit.

Secundo probatur, quia si filius Regis reputatur à diveris hereditatem patris, Regnum devolvitur ad secundogenitum L. 1. §. assignare, L. 3. §. 1. cum duobus legib. segg. ff. de assignat. libertor. c. 1. an filius, vel agnatus in sponso feudum, Valasc. de iusta acclamation. fol. 132. n. 15. Ergo filius Regum capit jure hereditario, Oldrad. conf. 94. num. 15. in fin. & cum Alberico, & Ancariano, Colla de success. Regni Portugallie pag. 137. vers. hinc, Tiraq. de primog. q. 35. num. 9.

Confirmatur: quia quamvis filio debeatur legitima de jure nature, tamen in ea à patre institutus est: & nihilominus, si filius ita institutus in legitima hereditatem patris repudiavit Portugall. de Donat. Tom. 1.

verit, legitimam consequi non potest iuxta Barr. doctrinam in L. gerit col. 5. vers. fed quare quid si aliquis ff. de acquir. heredit. & in L. quia poterat. ff. ad Trebell. & post Alberic. Alexander. Bald. & alios, Tiraq. de primog. q. 35. numer. 10. Ergo quamvis Regni successio deferatur primogenito, illud tamen non jure sanguinis, sed hereditario caput.

Tertio, quia Regna de jure gentium condita fuerit, L. ex hoc jure ibi, Regna condita, ff. de iust. & jure, ubi exornat Bened. Regid. 1. p. c. 3. numer. 1. & segg. Tiraq. d. q. 35. num. 40. eo autem jure filij sine reatu discrimine æqualiter parentibus succedebant, L. scriptis in fin. unde liberis in illis verbis ibi: liberis natura simul, & parentum commune votum, L. cum ratio in princ. ff. de bon. agnator. ibi: Cum ratio naturalis quasi lex quamdam tacita liberis parentum hereditatem adjuceat: velut ad debitam successionem eos vocaverit. Plane populus in Regem, & laos omne jus, & potestatem transfuit d. L. 1. ff. de consil. Princip. cum similib. Ac proinde cum Regnum proprium patris esset, filij ad Regnum tanquam paternam hereditatem admittenda sunt; & sic jure hereditario.

Quarto probatur ex text in c. grandi de supplenda neglig. Pralator. in 6. ibi: *Eidem Regi faceret.* Per que verba innuitur textus successorum in Regno succedere prædecessori. Et sic jure hereditario, & non jure sanguinis; per quod non immediate succeditur antecessori.

Quinto, quia Rex prædecessor potest filium Regno exheredare ob causas, de quibus in Auth. ut cum de appellacione cognoscitur §. causas collat. 8. Ord. lib. 4. tit. 88. ut scribit DD. in d. c. licet de voto. Anton. Gom. in L. 40. Tauri num. 71. Molin. de primog. lib. 1. c. 9. num. 1. Oldrad. conf. 94. num. 16. ubi adducit, quod in sacra pagina Genes. cap. 44. Ruben cum Primogenitus Israel, sed cum ascendisset ad cubile, & violasset thoram patris sui, data sunt primogenita ejus per patrem filiis Joseph. Et non est ei repositum in primogenitum, Tiraq. de primog. q. 21. num. 4. & 10. Sed exhereditatio non procedit in his, que deferuntur jure sanguinis: quia non ultimo possessori, sed primo institutori in eis succeditur: Ergo Regni successio jure hereditario deferretur.

Sexto probatur ex L. 8. tit. 1. part. 2. ibi: *Las puden dexar à sus herederos, porque han el senhalio por heredar.* L. 18. c. 1. tit. 1. ibi: *Por heredamiento.* L. 2. tit. 5. part. 2. ibi: *Que el señorio del Reyno heredassen siempre: & ibi Heredasse el Reyno: & ibi: El hijo mui r. que ha de heredar: & ibi: Si fuere hija que huviesse de heredar. L. 4. c. 1. tit. 1. ibi: *Pagar sus deudas, y cumplir sus mandas: & ibi: puer que finca en su lugar, y hereda sus bienes.* Ex quibus bene probatur Regna Hispanie hereditaria esse. Et ita eas leges intellexerunt Emmanuel à Colla de success. Regni Portugallie pag. 441. vers. mihi autem, & pagin. 165. vers. unde infiro, Joann. Garc. de expens. c. 16. num. 20. & 30. Covarr. pract. c. 1. num. 7. Camilli. Borell. de præstant. Reg. Cathol. c. 56. n. 5. & 6.*

Septimo probatur ex eo, quod saltem in Hispanie Regibus multiores Reges de ipsis Regnis dispoluerit: vel dividendo, ut accidit temporibus Ferdinandis Regis Castellæ, que inter filios Regna divisit: ut tradunt Garc. de expens. c. 16. num. 10.

134 Tractatus de Donationibus Regiis.

num. 20. Gativali lib. 1. cap. 9. Et tempore Alphonsi Octavius per Gativali lib. 2. c. 4. Iaf. in *Auth. sacramenta paterum* n. 69. C. si advers. vendit. Roxas in *apiente success.* c. 5. num. 50. & legitur apud Zurita lib. 8. cap. 41. 46. & 52. Quod Jacobus Rex Aragonum Regnum inter liberos divisit; Rex Alphonsus cognomen d. Sabilio filium Regno exheredavit ex causis legitimis exheredationis. De quibus Gativali lib. 13. c. 10. Joann. Garc. de *expens.* c. 16. num. 25.

Plures Aragonie Reges de regno disposuere, eorumque dispositiones servatae, & executae fuerunt: ut dicitur de Jacobo qui feminas praelitit masculis: & de Joanne, qui exclusa filia Hiolanda instituit in Regno fratrem suum Martinum, & habuit effectum ejus testamentum secundum Antecartan. conf. 339. cui ante penult. vers. secundo subilint, Michael de Aguirre, qui alia testamenta memorat in *consilio super successione Regni Portugaliae* p. 1. m. 153. C. i. c. 402. n. 7.

Henricus Castille Rex filium Joannem in Regno heredem instituit; & ei filias substituit, & fideicommissa, & onera imposuit: ut constat ex ipsius testamento in *Chronica Joannis Secundi* in princip. anno sexto c. 10. Alius Aragonum Rex donationes factas à patre in favorem noverat, & filium ex ea impugnare non potuit. De quo meminit Alberic. in 1. confit. Dig. ff. §. discipuli à n. 12. usque ad 19. C. i. c. 402. n. 4. Ex quibus, & aliis hanc tenent sententiam Oldrad. conf. 94. n. 15. & segg. Alberic. in l. penult. C. de donat. inter vir. & in d. 1. confit. Dig. ff. §. discipuli à n. 12. usque ad 19. Aucarcan in d. c. licet sub n. 16. Abbas conf. 3. col. 2. vers. tamen ultra quascumque vol. 2. C. i. c. 402. n. 15. Boet. decis. 204. n. 41. Tiraq. de primog. q. 3. §. 5. n. 5. Covate. pract. c. 1. n. 4. & 7. Colla de success. Regni pag. 136. & segg. Mart. de success. legali p. 3. q. 1. art. 2. n. 39. & 4. p. 9. 12. art. 15. n. 12. & conf. 199. n. 11. Quezada in suis quast. c. 32. n. 10. Valasc. de jure emphy. q. 50. n. 2. Avendañ in l. 40. Tauri gloss. 1. n. 22. 23. & segg. n. Si. Anton. Gomez in l. 40. n. 4. & 72. Castill. qui plures laadat lib. 5. c. 19. n. 112. C. i. c. 402. n. 4. §. 6. & 7. Aug. Barbolin d. c. licet de voto n. 19. & in c. grandi de supplenda neglig. Pralator in 6. n. 16. Francisc. Valasc. de Gouvea de iusta. Aclam. Regis nostri Joannis, 2. p. §. 4. n. 12. ubi plures citat, quibus addo Camill. Botell. de pract. Reg. Cathol. c. 56. n. 5. & 6. Montan. de Regalib. in prelud. n. 19. Et agendo de nostro Lusitanie Regno, Aguirre in apologia pro Rege Philippo, 1. p. d. n. 18. cum segg. & à n. 69. usque ad num. 199. Decius conf. 443. in princip. Camill. Botell. d. c. 56. num. 4. Suarez alleg. 10. num. 3. Et circa hujus Regni successionem hæc sententia verissima est ex Bullis confirmationis Regni Innocentij Secundi, Alexandri Tertij, & Alphonsij Tertij expeditis ad favorem Regis Alphonsij Henricus: & ex aliis documentis de quibus Francisc. Valasc. d. §. 4. num. 21. Quod etiam expeditum fuit in Comitibus generalibus Lamacenibus, ubi de Regis institutione, & Regni successionem dispositum fuit.

Qua opinione retenta non obstant in contrarium adducta. Non primam de text. in c. grandi 19. Quia respondetur, quod licet verè successio Regni iure hereditario defecerat tamen quia Regnum natura sua est indivisibile Innocent. in c. licet circa fin. de voto, Bald. in *Auth. hoc amplius trum.* S. C. de fideicommissi. Alvarot. in c. Im-

perialium §. praterea Ducatus num. 16. de prohib. alienat. seu per Federic. Boet. de auctor. magni. concil. num. 112. Menchac. de success. §. 4. n. 27. & §. 26. num. 46. & 91. Amiceus l. 2. de Republ. c. 2. sect. 7. post alios Valenz. conf. 199. num. 1. propter bonum publicum, cui divisio contradicet d. e. Imperialium §. praterea Ducatus c. intellecto de iurejur. c. licet de voto, Tiraq. de primog. q. 4. num. 13. & segg. Oldrad. conf. 231. incipit ut eius Cart. lun. in errat. feudor. q. 40. Molin. lib. 1. c. 11. num. 6. Petr. Rebus. in declarat. feudor. num. 25. & 26. divers. 12. Camill. Botell. de pract. Reg. Cath. c. 57. num. 9. Moribus introductum est apud omnes gentes, ut propter publicam utilitatem Regnum ad unum tantum perveniret; etiam si hereditarium esset: ex ea ratione, quia melius Respublica regitur per unum, quam per plures, Arniceus d. c. 2. sect. 1. & 2. Bornit in Polit. lib. 1. pag. 46. Andreas Salicet. disc. curs. polit. 2. pag. 321. 346. & 364. Valenz. d. conf. 199. n. 3. Est enim Monarchicus status inter omnes melior, & optimus Felin. in c. qua in Eccl. siarum col. ante penult. de consil. Selva de benefici. 1. q. 5. Joann. Lecit. de primog. q. 7. Agid. d. Regim. Principi p. 1. lib. 3. c. 3. & 4. Covate. pract. c. 1. num. 5. Callin. in Catalogo glorie mundi p. ult. considerat. §. 5. Patric. de instit. Republ. lib. 1. tit. 1. Camill. Botell. de pract. Reg. Cath. c. 3. n. 66. & segg. ubi variis exemplis, & auctoritatibus comprobatur.

Accedit, quod vires Regni unite fortiores sunt, & utiliores tam domino, quam subditis; ne Regnum in plures partes divisum desecletur juxta illud Christi Domini apud Mathæum c. 12. Luc. c. 11. c. intellecto de iurejur. solidum & individuum Regnum securius, & tutius redditur, & Majestatis jura in uno fuit majora, Camill. Botell. d. c. 57. num. 10. & segg. & pax populi magis conservatur ab uno, quam à pluribus: quippe ut ait Homerus liade 2. Non bonum est multorum dominium, sit domus unus, & unus Rex, multos imperitare malum est, Rex unus est. Non multi præsunt domini bene, sit caput unus, mala quidem est Principum pluralitas, corpus si haberet duo capita monstruosum foret; & ut ait Philosophus per unum melius Reipublice consulitur l. 2. §. sed quia difficile ff. de origine iur. Idcirco rationalis illa consuetudo introduxit, ut Regnum primogenitus haberet. Quod de jure tempore procedere probat Livius lib. 40. apud quem Perseus natus major accusat Demetrium his verbis: Regnare utique vis huic spei tua obstat: acies mea obstat gentium ius, obstat vestra, Macedonia mea, obstat etiam patris indicium: & alibi: Cupit Regnum scelerate, qui transcendere festinat ordinem ætatis, Iustinus lib. 16. ibi: Aristomenes maximus natu ætatis privilegium Regnum sibi vindicabat: quod ius, & ordo nascendi, & natura ipsa gentibus de diu. Patricius lib. 9. de Regno titul. 22. fas, inquit, natura exigat, & gentium consuetudo confirmat ut maximus natu ex filijs mortuo Regi succedat. Tiraq. qui plura cumulat de primogen. in pract. d. n. 34. & q. 4. à n. 13. & habetur Paralipomen. c. 21. ubi dicit scriptura, Regnum autem tradidit Ioram quod esset Primogenitus. Joseph. lib. 14. anti. iur. c. 1. & ait Hieronim. ad c. 49. Genes. Regnum Judacis Primogenitis competere. Et apud ægyptios idem in usu fuisse conjectatur ex lib. Exod. c. 1. ubi dicitur, Ovisque omne Primogenitum à Primogenitu Pharaonis, quis sedet in filio eius. Quod interpretatur Nicol. de Lyra de Regno: De Sytiis

Syrus, & de Perlis, de Parthis, de Trojanis, de Macedonibus, de Rhodis, de Creensibus, de Siculis, de Tartaris, & aliis pluribus nationibus idem restat Henning. Amicus in sua doctrina Politica c. 9. *vers. de jure gentium, & vers. hodie*. Et, quod in nostra Hispania major natus succedat in Regno probat Covarr. *praelib. c. 1. tit. 1. part. 2. Panormit. conf. 8. §. lib. 1. Barb. conf. 10. lib. 1. Dec conf. 197. §. 402. in princ.* & de Regno Aragonie Oldrad. *conf. 94. c. 23. i.* Alberto. in *L. donationes, C. de donat. inter vir.* Et de nostro Regno Lusitania res est indubitata per text. in *c. grandi. de sup. plenda. neg. lig. Prælib. 6.* Et quidem supposito, quod Regnum propter utilitatem publicam uni tantum erat defendendum, Primogenitus praeferendus erat, Covarr. *lib. 3. var. c. 3. sub n. 3. Polat. de sub. tit. q. 3. §. 6. n. 5. post alios Cytia. contrav. 4. n. 2. §. 3. & segg. Valasco. *consil. 10. n. 3. 8. Percie. decis. 14. n. 1. Flor. de Mens. lib. 1. *variar. q. 19. §. 1. n. 14. Solorz. de jure Indiar. tom. 2. lib. 2. c. 1. n. 3. 5. Molin. de primog. lib. 1. c. 1. n. 7. Glor. de success. feudor. §. 1. gloss. 8. n. 2. 8. Mendoch. lib. 4. *præsumpt. 68. n. 15. Crespo de Valda. *disseruat. 22. n. 40.*****

Planè illa consuetudo, quod Primogenitus succedat in Regno hereditario, valida fuit, ex his quæ tradit Tiraq. *de primog. q. 4. n. 15.* Sed hoc non tollit, quod Primogenitus jure hereditario in Regno succedat: sed quia hæc successio debet ab ordinariis regulis hereditarie successions; ideo in *d. c. grandi* dictum fuit *jure Regni*, hoc est, consuetudine introducta, quæ etiam juris appellatione continetur §. *ex non scriptis Inst. de jure natur.* Et illa verba jure Regni tantum denotant specialitatem successions hereditarie in Regno, nempe quod unus tantum succedat: & videtur insinuare Valasco. *de iust. acclam. 2. p. §. 4. n. 4. 1.* Et sic non obstat text. in *d. c. grandi*.

Non obstat secundum de text. in *d. c. licet de voc. 3.* Quia respondetur, quod in illo textu satis clare probatur Regnum deferri jure hereditario ut docent omnes supra relati n. 18. Neque verba ibi ordine genitura aliud evincunt; debent enim referri ad illud jux Regni consilium in consuetudine succedendi in Regno, non tantum Primogenitus Regis, sed & alij de sanguine, & linea Regis. Et hoc est jus Regni, de quo in *d. cap. grandi*: & in hunc sensum Covarr. *praelib. c. 1. n. 4. & 7.* affirmat successionem Regni hereditariam esse, & Primogeniti ex Arist. *lib. 3. Polit. c. 10. & 11.*

Non obstat tertium, quia negamus successorem capere Regnum à Republica: cum enim populus submiseric se Titio, & hæredibus ejus; abdicavit à se in totum ipsum Regnum quoad successionem. Et sic cum jure hereditario deferatur, ab ultimo possessore capitur, non à populo, qui ab origine omne jus, & potestatem transtulit in Regem, cui pleno jure Regnum fuit acquisitum: & tanquam proprium in hæredes transmissit, scilicet in Primogenitum ex dicta consuetudine, & utilitatis ratione; ne Regnum divisione desolaretur Oldrad. *conf. 94. Suarez allegat. 10. n. 3. Horat. Montan. de Regalib. in prelad. n. 19.* Quia ratione cum successio Regni hereditarij regulanda non sit à successione alodialium secundum Peregrin. *de jure fisci lib. 1. tit. 2. n. 48. 49.* & succedat Primogenitus: verum est dicere, quod tota ejus linea prævalet linea secundogeniti: & hujus linea præfertur linea tertio geniti; & deinceps donec extat aliquis de descenditibus à primo Regnatore; etiam quod distaret ab ultimo defuncto per censuram gradum: Portugal. *de Donat. Tom. 1.*

ut fuit originalis doctrina Baldi in *e. n. 6. de feud. March.* quem refert, & sequitur Montan. *de Regalib. in prelad. n. 22.* Et ex his tellitur argumentum, prout etiam iusticij quarto fundamenti; maxime, quia Regis dignitas non consistit in Republica, sed in ipso Rege, qui Rempublicam moderatur. Et verum est, quod Rector distinguitur à rector: & in Regis persona non potest dari casus, & passio *L. si auctori, C. de pall. L. 2. §. de stipulat. servor. L. Dravins, §. de fideiussor. c. ult. de instit. Solorz. de intr. Indiar. tom. 1. lib. 2. c. 11. n. 6. Latrea alleg. 113. n. 4. Camunc. *de c. 4. n. 22. Cytia. contrav. 199. n. 1. Anton. Hering. de fideiussor. c. 6. n. 75. & c. 10. §. 16. n. 13. Melch. de Valent. illustr. *prælib. 4. ad d. L. Dravins. Olea de cessante iurium tit. 4. q. 1. n. 3.***

Ad quintum respondetur, & ad sextum. Quod licet Regnum uni tantum deferatur, non inde sequitur hereditarium non esse: quia ex causa publicæ utilitatis consuetudine fuit introductum; quod unus tantum succederet. Prout ultra superius allatos tenet Tiraq. *de primog. in prælat. n. 4.* Sed ex hoc non sequitur, quod successio hereditaria non sit, maxime, quia succedente Primogenito in Regno alij filij habent ab eo erom quendam convenientem copiam; ut certam militiam, vel paragium, ut Galli vocant, Camill. Botell. *de præf. Reg. Cathol. c. 57. n. 22.* vel alimenta consequuntur masculi, & femine dotes. Cum enim defuncto Primogenito sine filiis venientur ad regnum Regni fratres, scilicet secundogenitus, & in ejus defectu tertio genitus; & sic deinceps. Republice interest, fratribus illis, quibus Regnum aliquando descendendum est præstari alimenta; ut interim vivant expensis ejusdem Regni, & conservent se pro illius beneficio optime fundat Horat. Montan. in *d. prelad. n. 13.* ubi variis comprobat exemplis. Deinde ex hoc, quod fratres posteriores non succedant in Regno, non consequitur Primogenitum succedere jure sanguinis, quia in pluribus Provinciis femina excluduntur à successione parentum accepta dote de paragio: & tamen dici non potest, quod filius masculus succedat jure sanguinis; cum verè succedat, ut hæres. Ex quibus non obstantibus contrarie sententia fundamentis hæc secunda pars verior est, & tenenda.

Ex dictis descendit principalis questionis resolutioni, quatenus quaeritur. An Rex possit Regnum alienare? Et supposito, quod Regnum est hereditarium, videbatur dicendum quod possit dare Regnum hereditarium secundogenito, rejecto primogenito: quod videtur probari *lib. 3. Regum c. 1.* Ubi David promiserat Bersabee, quod Salomon regnatus esset post se, quom promissionem joratan non fecisset si esset illicita. Secundo probatur Genesis c. 25. ubi Jacob emit primogenitum ab Esau; sed verius est non posse Regem primogenitum suum successione privare, ut ex Joanne Andree, Cosseto, Molina, & aliis diximus supra n. 11, quibus addo Horat. Montan. in *prelad. de Regalib. num. 19.* Et facit, quia validum est argumentum de Regno ad majoratum D. Joheri. Vela *disser. 4. n. 27.* Atqui Princeps non potest primogenito majoratum sibi delatum, vel feudum conferre, & secundogenito concedere argum. text. in *L. si testamentum, C. de testum. Pinel. in rubr. C. de resid. vendit. 1. p. c. 2. n. 18. 24. & 31. Covarr. *lib. 3. var. c. 6. num. 7. Molin. lib. 1. c. 8. n. 31. Marienc. in L. 7. tit. 7. gloss. 5. n. 4. & 5. lib. 9. Recopil. & gloss. 7. n. 1.* plures laudat Joann. de Solorz.*

136 Tractatus de Donationibus Regis.

Solortz. tom. 2. lib. 2. cap. 16. num. 37. Castill. lib. 2. contr. c. 18. Ergo Rex non potest in præiudicium primogeniti de Regno disponere, neque secundo genitum illi præferre Oldrad. conf. 231. in fin. Horat. Montan. in d. pralud. n. 19. Peregrin. de iur. ffe. lib. 2. tit. 2. n. 50. & 51. Canonistæ in d. c. licet de voto. Felin. in c. præsentiam col. 2. de officio delegati, Joann. Lecitior. de primogen. lib. 3. q. 3. Tiraquel. eodem tract. q. 21. Natta conf. 258. vol. 4.

Advertendum tamen est, quod David ad transferendum Regnum in Salomonem adhibuit consensum populi; & quod eo tempore non vigeat consuetudo præscripta, secundum quam Regnum defertur Primogenito. Et sic cum hodie illa consuetudo inconcussa existat, non poterit Rex secundogenito Regnum hæreditarium dare, nisi interveniat populi consensus; qui in actu erectionis Regni declarato à consuetudine se subiecit virtualiter Primogenito. Et sic illi ius fuit quæsitum, spe tamen, sed considerabili de iure: ut in c. licet de voto. Ex quibus de consensu populi posse Regem secundogenitum aneferre tenet expresse Horat. Montan. in d. pralud. de Regal. num. 19. Qui addit n. 20. Quod pater habens duo Regna potest dare unum Primogenito, & aliud secundogenito, ex doctrina Bald. in §. item sacramenta puberum num. 17. & 18. tit. de pace iuram. firmand. in sub. fender. Ubi approbat factum Regis Atagonum, qui Regna inter filios divisit de consensu fratrum. Dicit tamen Horatius Montanus, quod adhuc necessarius erat populi consensus, citra quem ex prædicta consuetudine non poterat subijci alteri, quam Primogenito.

Verum hæc Horatij opinio mihi placere non potest; quippe qui videam, ut ipse fatetur, populum in erectione Regni submisisse se Regi, & ejus Primogenito. Unde sine facto illius non potest populus, neque Rex de eius consensu Primogenitum iure suo, & successione privare. Per ea, quæ Salgald. de Regia prelat. p. 3. c. 10. n. 92. Lattea allegat. 3. n. 6. & decif. 8. num. 45. Pinel. in rubr. C. de rescind. vendit. 1. p. c. 3. num. 4. Arias de Mesa lib. 2. c. 50. n. 14. in terminis Peregr. de iure ffe. lib. 2. tit. 2. n. 50. & 51. Quam sententiam amplexus est Tiraquel. de primog. q. 21. n. 3. & 4. Qui omnes tenere dicit patrem non posse privare Regno Primogenitum sine causa; & allegat. Hostiens. & Joann. Andr. Petr. Ancartan, Anton. Imol. & Cardin. in c. licet de voto, Oldrad. conf. 94. incipit eleganti. r. col. 3. & col. penult. num. 16. vers. pro quo facit ibi: Pater non posset ex causa filium Primogenitum Regno privare. Ubi insinuat patrem sine causa non posse privare Primogenitum Regni successione, quod ex eo corroboratur, quia allegat testimonium Genes. c. 44. ubi dicitur, quod Roben fuit Primogenitus Israel; sed cum ascendisset ad cubile, & violasset thorum patris suis data sunt Primogenita filius Joseph. Unde bene probatur, quod est necessaria causa ad privationem Primogeniti: innametos citat pro hæc sententia Tiraq. d. q. 21. n. 5. Et sic reprobat Baldi sententiam in præmio Decretalium, dum tenet, quod Rex in vita sua potest liberè statuere, quis ex filiis post se regnaturus est: An secundogenitus? An secundogenitus?

Si verò intervenit iusta, & publica causa potest pater de consensu populi Primogenitum Regno privare, & secundogenitum præferre: ut voluit Guilielm. Bened. in c. Raimundus verb. in eodem

testamento relinquens o. 1. n. 107. & seqq. de testam. Lecitior. de primog. lib. 3. q. 6. Tiraq. d. q. 21. n. 10. ubi dicit fere omnes hanc partem tenere. Causa autem debet esse talis, quæ sufficiat ad exheredationem: ut per Tiraq. d. q. 21. n. 12. Molin. de primog. lib. 3. c. 9. n. 2. vers. sed ista, ubi plures Addentes, Cald. in l. si curatore verbo sine curatore n. 41. Vel etiam poterit secundogenitum præferre; si Primogenitus idoneus non est Principatui moderando. Ex ea ratione, quia consuetudo præferens Primogenitum non debet interpretari contra Regni, & populi utilitatem: argum. text. in l. quod favore, C. de legib. Quæ fuit sententia Bald. in Auth. hoc amplius col. 2. vers. quare an filij Regis, C. de fideicommiss. Roxas de uicomptis. Regnor. p. 2. c. 6. n. 4. & 5. Martin. Laudens. in tract. de Princip. vers. 2. consuetudo Regni Attein. in l. ex duobus col. 2. ff. de vulgar. & pupillari. Noster Gasp. Valasc. in repetit. L. imperium col. 24. vers. & Reges dicuntur, & col. 84. vers. circa secundam conclusionem ff. de iurificti. omn. Iudic. Palac. Rub. in repetit. c. per vestras §. 26. col. 3. n. 8. & 9. de dazio inter, & cum Costeto Roch. Ripa. Alex. & Zanoni. Tiraq. d. q. 21. n. 11. Et notant omnes in c. grandi de supp. negl. Pralator. in 6. Quod comprobatur ex eo, quod si Rex negligens, & remissus extiterit in gubernio, deponi potestut dicemus infra hæc eadem p. c. 24. de Comitibus Generalibus. A fortiori poterit pater Primogenitum non idoneum Regno privare.

An autem Rex in vita possit cedere Regnum filio Primogenito; vel cum in socium admittere? Et an id conveniat latissime disputat Valenz. conf. 99. ubi docet Regem posse Regnum cedere filio eidem successuro. Sequitur Olea de cessione furium tit. 3. q. 3. n. 21. Et comprobatur ex eo, quod validum est argumentum de Majorata ad Regnum & contra, Valasc. axiom. 460. & 461. litt. A. D. Joseph. Vela differt. 4. a. n. 25. Olea d. q. 3. n. 21. Atque Majoratus potest cedi, & renuntiari ad favorem lequentis in gradu; non ad favorem extranei, Molin. lib. 1. c. 6. n. 44. & lib. 3. c. 2. n. 1. Flor. de Mena ad Gam. decif. 92. n. 2. Solortz. de iur. Iud. 2. tom. lib. 2. c. 14. n. 48. & c. 16. n. 59. Castill. lib. 3. c. 12. n. 107. 111. & 112. Joseph. de Sesse decif. 285. & 286. Giubr. de success. feud. §. 2. gloss. 5. n. 47. & gloss. 10. n. 74. & gloss. 8. n. 49. vers. quartus casus, Olea d. q. 3. n. 9. & 10. Lattea decif. 55. n. 24. Ergo etiam Regni renuntiari, & cedi potest ad favorem legitimi successoris. Sed advertendum puto in cessione Regni necessarium esse populi consensum: argum. c. 1. de fratribus de novo benefici. invest. Interest namque Reipublicæ, & Regni magis per unum, quam per alium regi.

Sed An Primogenitus, qui non est idoneus, quia scilicet demens, aut furiosus existit, succedat in Regno, quando pater illi non abdicavit expresse? quæstionis est. Quia consuetudo, quæ ad successionem Primogeniti admittit, intelligenda est; dummodo Primogenitus sit habilis ad moderandum Imperiū: prout regulariter quælibet dispositio semper intelligitur datis terminis habilibus L. qui testamto, ff. de testam. L. rescripto in princ. L. ut gradum §. sed si lege ff. de muner. & honor. Bait. in l. 3. C. de fide instrum. lib. 10. Dec in l. postum dotale in princ. Cod. de collat. Valasc. consue. 127. n. 39. Bald. Per. de potest eligendi c. 1. n. 1. Bened. Egid. in l. 1. in init. 1. p. n. 10. C. de servit. E. claus. Fontan. de post. nupt. claus. 4. gloss. 11. n. 5. Tiraq. de revent. lignagur §. 1. gloss. 7. n. 27. Quod quidē fortius urgent quoad ad habilitatem

tatem personarum d. l. ut gradatim ff. de muner. & honor. Titac. d. gloss. 7. n. 26. Cald. Per. de nominat. *emphy. q. 9. n. 15.* Beneficia namque legu capacibus scripta sunt, non incapacibus: argum. text. in l. Lucius §. Lucius Titius ff. de legat. 2. Plane populus, qui in Regem, & Primogenitum ejus omne jus, & potestatem transfudit, ea mente transfudit, ut Primogenitus habilis esset ad gubernandam. Quod vero ita respondisset, si de eo interrogaretur. L. cum res 47 ff. de legat. 1. L. non aliter 79. de legat. 3. Inf. in l. si exheredatus n. 4. ff. de condit. & testat. data. Gama decisi. 206. n. 32. & decisi. 224. n. 33. Spino de testam. in rubr. gloss. 1. p. n. 48. Valac. consulti. 193. n. 5. Cyriac. contrav. 415. n. 3. & 14. Sanfelix decisi. 192. n. 4. Solortz. 2. tom. lib. 2. c. 6. n. 29. Callan. cons. 4. n. 16. Valenz. cons. 119. n. 114. Qui omnes tenent dispositum censeri, quod verisimilius est disponente telum pondisse, si de eo interrogaretur. Cum autem is, qui demens est aut furiosus se ipsum regere non possit; non est credendum populum in eum transfuisse Imperium, ut Rempublicam regeret; propter quod Bald. in L. omnes populi c. 9. vers. ubi ergo aliud exemplum ff. de iur. & iur. in 4. l. in fin. princip. vers. quare consuetudo dicitur de successione feudorum dicitur: Quod si vitium est naturale, & perpetuum, non succedet Primogenitus, sed secundogenitus. Si vero ex accidenti effectus est demens, tunc succedet Primogenitus, & dabitur ei curator, qui Regnum administrat; quia jam in persona illius radicatum est jus Regie potestatis: per text. in c. gradi de suppl. neglig. Pralat. in 6. Quia opinione sequitur Roxas de incompar. Regum 2. p. c. 6. n. 5. & 6. Martin. Laudens. in tract. de Princip. q. 37. & de primog. q. 40. Palac. Rubin. repet. c. per vestras de donat. inter vir. & ux. §. 26. n. 7. Aretin. in l. ex duobus in princ. col. 3. vers. & ad hunc secundum casum ff. de vulgari. Lucas de Pena in l. titones vers. qui autem in hoc sui debitor, c. de iur. lib. 12. Felin. in c. prudentia vers. ubi vero dignitas de offi. legat. plures citat. Boer. decisi. 204. n. 34. Anton. Gomez in l. 40. Taurin. 69. ubi Cifuentes q. 17. & facit L. 1. tit. 15. part. 2. Titac. de primog. q. 23. & n. cum segg. Molin. de primog. lib. 1. c. 1. n. 27. & segg. & facit text. in c. alius 1. §. 6. Ea tamen declaratione, quod si demens, vel furiosus à natura, qui in Regno ob vitium non succedit, habuerit filium non dementem, is succedet in Regno loco patris Bald. cons. 389. incipit consuetudo col. 2. vers. item pone Primogenitum esse furiosum lib. 2. Socin. cons. 47. col. 4. vers. sed posito, quod hoc dicitur potest 1. 3. post alios Titac. d. q. 23. n. 14. & segg. Cum enim pater esset incapax pro mortuo habetur L. 1. §. filium de bon. poss. contra tabul. L. 1. §. sed si patronus ff. de conjung. cum emancip. liber. ejus, L. necem §. deponatur ff. de bon. liber. Molin. lib. 1. c. 9. n. 27. Castil. lib. 6. curat. c. 137. n. 46. cum segg. Giurib. de success. feud. §. 2. gloss. 6. n. 65. Cresp. de Valdaur. observat. 97. m. 11. August. Barbo. voto 30. n. 46. Unde furiosus, vel demens perinde habetur, ac si non esset in rerum natura, Titac. d. q. 23. n. 15. Bortell. cons. 17. n. 27. Cyriac. contrav. 205. n. 24. Atque ita cum filius Primogeniti secundogenitum excluderet, si pater non esset in rerum natura; etiam prætercedus est; si pater in furore, vel demencia exisset. Quod etiam probatur ex text. in d. gradi de suppl. neglig. Pralat. in 6. Sed nam examina succedat patri in Regno hæreditatio deficientibus filiis masculis; dubitari potest. Quia ex natura successionis Regni videtur femina excludi. Ratio est, quoniam officium Regis est publicum, & dicitur sexui feminino convenire non potest. Fuerit enim Regna instituta, ut Rex præf.

Portugal de Dema. Tom. 1.

set populo, iudicaret populum, & bella gereret, atque uti Dux præcederet populo adversus hostes: ut legitur in l. 1. Reg. c. 8. Dubium autem nullum est, quod femina omnium horum est incapax à natura: quia inbellis, animi incōstantis, timida, & levis consilii creatura; à natura ad sobolem procedendam, non ut imperet; à natura alios defendere nequit: Immo ut à maribus defendatur, quibus eam subiecta dedit: ut Genes. c. 3. D. Thom. lib. 4. de regim. Princ. c. 6. Unde de jure civili femina ab omnibus arceatur publicis officiis L. 2. ubi notant, omnes ff. de regul. iuris. Proindeque licet Regnum hæreditarium sit femina in eo succedere nequit, tanquam incapax; & in-habilis: ex Luc. de Pena in l. penult. c. de profess. & Medic. lib. 10. ubi plura cumulat, & plures alij, quos laudat Titac. q. 2. de primog. q. 10. n. 10 & segg. ultra quos idem tenet Horat. Montan. in prælat. de Regalib. n. 21. ubi ita dicit: quod etiam Romanorum Regno post mortem Romuli, qui absque filiis decessit, electus fuit Rex Numa Pompilius, qui vita sanctus est relicta filia, quæ tamen in Regno non succedebat: tradit Livius lib. 1. fol. 10. à tergo.

Nihilominus tamen plures alij contrarium adstruunt opinionem, & feminam in Regno succedere docent non tantum masculis ejusdem gradus, & probat videtur in c. significavit de rescript. & in c. dilecti de arbit. & in c. dilecti de testib. c. ult. de concess. præbend. cap. pervenit de censu c. ex patre & 3. & c. sequenti de verb. sig. n. 6. In quibus iustis mentio fit multarum Reginarum, & Comitissarum: ut notat Titac. d. q. 10. n. 2. & segg. Unde Abbas in d. dilecti de arbit. n. 11. tenet de generali consuetudine succedere in Regno de scientibus masculis: sequitur Alciat. cons. 4. n. 44. lib. 4. Ancar. cons. 330. n. 7. & 8. Corset. de testib. Reg. p. 5. ult. n. 9. Henning. Arnizus de Repub. lib. 2. c. 2. §. 12. n. 9. pluresque feminas regnisse tradit Titac. d. q. 10. n. 4. & segg. Quod in Hispania Regnis nullam patri dubitationem docent Aviles in prælat. ad capitul. Præter verb. 3. Reyna n. 1. & segg. & probatur ex L. 2. tit. 13. part. 2. ubi Greg. Lopez verb. à bija mator. L. 1. §. 1. foro legu, ex c. L. 1. tit. 2. lib. 2. Ordin. ubi laudat Didac. Petrez flores citat Valenz. cons. 198. n. 4. & segg. Ubi n. 6. plures feminas enumerat, quæ in Regnis Castellæ successerunt deficientibus masculis: alios laudat Solortz. de iure Indiar. tom. 2. lib. 1. Barg. de Pace in prælat. §. Tauri n. 42. cum segg. c. 26. n. 29. D. Joseph. Vela d. q. 4. n. 1. cum segg. Molin. de primog. lib. 3. c. 4. n. 4. & 5. Castil. lib. 5. contrav. c. 143. §. unico n. 13. Fusat de sub. q. 185. n. 71. Quod tamen consuetudine, quam ex lege Gothorum originè duxisse tradant præcitati, & Covarr. lib. 3. var. c. 5. n. 5. & prælat. c. 3. §. 6. Mieres de Maior. 2. p. q. 6. à n. 9. cum segg. Frac. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 17. in fin. Et apud Nos ita fuit declaratum in erectione Regni in Comitibus Generalibus Lamacensibus, quod scilicet, deficiente filio Regis succederet filia; dum tamen in Lusitania habere: Ea declaratione, quod masculius non posset vocari Rex, nisi postquam filium suscepisset. Qua ratione in Comitibus generalibus celebratis in hac Alma Ulyssiponensi Civitate die 28 mensis Ianuarii anni 1641. in Capitalis propositis Regiæ Majestati Invidiissimæ Ioannis Quæri à Tribus Brachiis, Popalorū, scilicet, Nobilibus, & Status Ecclesiasticis, idem quod in Comitibus Lamacensibus erat statutū, renovatū, & confirmatū fuisse videre est c. 2. & 3. Populorū, & c. 1. & 2. Nobilium & c. 14. Status Ecclesiasticis. Circa quæ lex condi iusta fuit ut cōstat ex responsionibus ad prædicta capitula: præsertim ex responsione ad replicā Status Nobilium

138 Tractatus de Donationibus Regis.

- c. 1. Et sic in hoc Regno filia Regis non extantibus masculis in Regno succedere debet, & matrimonio accipere, qui ex Proceribus Regni in Comitibus Generalibus, per Ordines Regni, seu tria Brachia fuerit designatus: ita ut nullo modo Regnum hoc Portugallie ad Principes externos devenire possit. Notabis tamen, quod Regina nupta verum Regni dominium & administrationem retinet, neque in marium gravetur, qui cognominem tantum Rex est; Ioseph. Vela differt. 4. a. n. 15.
- 57 Ex quibus sit planum, quod quamvis Rex Castellæ Regnum Lusitanie occupaverit, tyrannice quidem, & absque legitimo titulo post mortem Regis Henrici iustissime anno 1640. dit. i. Decembris Populus, Nobilitas, & Status Ecclesiastici unanimi consensu per acclamationem Regnum restituerunt legitimo, & vero Domino Joanni Quarto: expulso Philippo Quarto Castellæ Rege, qui in Regni possessione erat per se, patrem, & avum per spatium sexaginta annorum, sed sine iure, & sine titulo. Quo casu ritè, & recte tanquam tyrannus in titulo potuit à Regno expelli: ut dicemus infra c. 24. de Comitibus Generalibus n. 45. & seqq.

58 Plane Regnum iustissime fuit restitutum Joanni, namque tempore, quo Regni successio delata fuit, in humanis erat Catharina Infans Portugallie. Ducissa Brigantie filia Infantis Eduardi, & Neptis Regis Emmanuelis, cui de jure Regni successio competebar: tam ex prerogativa melioris lineæ, quam beneficio representationis. Et quia agnata erat, & Lusitana, nuptaque cum Principe Lusitano. Catholicus autem Rex erat exterius, non erat agnatus, sed cognatus, quia filius Elisabeth, quæ nupta fuit Imperatori Carolo Quinto. Unde tam de jure communi, & representationis beneficio, quam ex lege successions Regni condita in Comitibus Lamacensibus Catharinæ Regni successio de jure delata fuit: ut optime tempore successions ostensum fuit in allegationibus juris editis ab Universitate Conimbricensi. Et nunc transcripsit, & additis à D. Frane. Valasce de Gouvea in libro, qui inscribitur *Iusta acclamatione do Serenissimo Rey de Portugal Dom Ináo o Quarto, 1. & 3. part.* Verum eam eo tempore post cladem Africanam Regnum esset exhaustum, plus valuit violentia, quam iustitia ideoque Philippus Secundus Regni possessionem, tam vi armorum, quam promissionibus, & largitionibus matorum Procerum animos comprensus adeptus est. Sed cum successio regulariter ex persona ejus, qui succedere debebat, licet verus successor nunquam apprehendisset possessionem, & alius injuste possideret. Greg. Lopez in l. 7. tit. 4. part. 5. verb. *possession*, & in l. 6. tit. 10. part. 6. verb. *nugeres*. Covarr. prati. c. 38. n. 9. verb. *ellava*. Mantienç in l. 5. gloss. 3. n. 2. tit. 7. lib. 5. Recopilat. Flor. de Mena in addit. ad Gam. decis. 93. Molin. de just. & jure tom. 3. disp. 62.6. num. 12. col. 3. Solozzan. de jur. Indiar. 2. tom. 2. 16. num. 102. Optimis fundamentis Regni restitutum facta fuit Joanni Quarto filio Theodosii, nepotique Catharinæ, quæ de jure successit in Regno: quamvis ab alio tyrannice occupato.

60 Concluido igitur, quod Rex non potest disponente de Regno: neque illud alienare: ex his, quæ Guilielm. Bened. in c. *Rainisius* verb. in eodem testimonio relinquitur o. 3. num. 148. Ioseph. de Sesse decis. 286. n. 6. tom. 3. Neque potest jura Regni

inimere: quando diminutio tendit in magnam Principatus laesionem, Peregr. de jure fffe. lib. 1. tit. 3. num. 74. per text. in c. *Abbate* same de re judicata in 6. Petr. Greg. de Repub. lib. 2. c. 20. n. 61. verb. *hanc ratio*, August. Barbof. in d. c. *Abbate* n. 4. Cyriac. contrav. 402. n. 13. Neque etiam potest servitutum Regno imponere. Oldrad. conf. 231. in fin. Bald. in pream. fendor. sub n. 32. Martin. Laudeni. de Prine. q. 56. Cyriac. d. contrav. 402. num. 46. Barb. in c. *intellect* n. 4. de *superf. & in premissis* ad eundem text. n. 5. Lanar. conf. 1. n. 16. Ex ea ratione, quia cum Imperium sit indivisibile, monstruosumque esset, si Regnum duo capita haberet, Restant. de Imper. q. 104. tenetur Princeps successori individuatam servare Menoch. conf. 1. n. 40. Lanar. conf. 2. n. 15. Peregr. d. tit. 3. n. 31. August. Barbof. in *premissis* ad text. in d. c. *intellect* n. 3.

CAPUT IV.

Utrum Rex possit alienare partem Regni Civitatem, vel alia bona item, & vassallos invitos?

SUMMARIUM.

- 1 Principis patrimonium duplex est, aliud Principis, aliud fffe. seu Corona.
- 2 Rex potest libere donare, & alienare bona ad ipsum pertinentia ex privato patrimonio, seu constitutione, dummodo Corona non sint incorporata.
- 3 Bona Regni, & Regia Corona, puta Civitas, vel Oppidum dubium est, an possint alienari, vel donari.
- 4 Princeps dicitur maritus Reipublicæ, & Regnum habere pro dote.
- 5 Maritus pradium dotale alienare non valet etiam consentiente uxore. Ibid.
- 6 Verior est opinio Regem posse donare, & alienare bona Regia Corona, Civitatem, vel Oppidum, dummodo magnam, & notabile detrimentum non inferatur Regno ex alienatione.
- 7 Arbitrio Iudicis relinquuntur quantum sit donatio qua Regnum, Coronam & dignitatem laedit.
- 8 Si donetur Civitas insignis, vel Oppidum præcipuum, maximum detrimentum Regno inferatur.
- 9 Donationes immenses factæ in grave Regni prejudicium nulla sunt, etiam si iuramento firmantur.
- 10 Ipse Rex, qui donavit, vel ejus successor, donationes immensas revocare potest.
- 11 Amplius, si Civitas, vel Oppidum valde munitum sit in consubus Regni.
- 12 Non valet donatio Civitatis, Oppidi, vel Castri, si ita alienatur, ut nullum profus dominium, vel superioritas remaneat.

- 13 Princeps eo modo potest alienare, & donare, ut semper oppida, & vassalli sub Principis supremata potestate remaneant.
- Vassalli Civitatis donata semper manent subditi supremo Regis dominio, & tenentur Regem adjuvare contra Barones & immediatum dominum. Ibid.
- 14 Non valet privilegium, quod quis in totum eximatur a supremata Regis potestate.
- 15 Rex non potest summum jus, quod in dictis Civitatibus habebat, in externum transferre.
- Rex non potest donare claves Imperij, neque evicere ejus viscera Ibid.
- 16 Rex non potest vassallos invitos in aliam transferre infirmitatem.
- 17 Vassallorum interest gubernari a Rege, non ab infirmitate.
- Libertus non cogitur invitus alium habere patronum. Ibid.
- 18 Limita, quando vassalli inviti transferantur in alium jurisdictionem cum territorio.
- 19 Limita secundo stante consuetudine, ut inviti possint alienari.
- 20 Limita tertio casu, quo vassalli volentes & non contradicentes neque protestantes fuerint alienati, & novum dominum receperint, quia reclamare nequeunt.
- 21 Consensus debet esse unum de universitate, nec sufficit majoris partis, si minor contradicit, quia minor praesertur.
- Non sufficit, quod singuli acquieverint diversis temporibus, quia requiritur consensus Universitatis congregatae. Ibid.
- 22 Si Vassalli post alienationem acquieverint, non possunt contra alienationem audiri.
- 23 Limita quarto quando vassalli alienantur ex causa iusta, & necessaria Republicae, propter publicam utilitatem, quia valet alienatio.
- Necessitas caret lege. Imo ipsa lex necessitati subjicitur. Ibid.
- 24 Necessitas facit licitum, quod aliis erat illicitum, & casus necessitatis semper censetur exceptus.
- 25 Publica necessitas semper privata anteponitur.
- 26 Utilitas publica praesertur privata, & Ecclesia favori.
- 27 Declara limitationes, ut non procedant quando alienatio fuerit nimis prejudicialis Regno, & vassallis.
- Alienatio valde prejudicialis Regno potest per successorem revocari, maxime si vassalli transferantur in alium Regem. Ibid. & n. 28.
- 29 Vassalli domaniales alienati a Rege possunt pretio oblato se redimere.
- Si vero alienentur a Barone, vel domino terrarum, non possunt redimere etiam oblato pretio. Ibidem & vide n. 34.
- 30 Vassalli dominorum quodammodo dicuntur servi.
- Vassallum esse Regis magis quam privati omnes desiderant, Ibidem.
- 31 Subditi subminoribus reputantur honoratiores. Summa est libertas esse Regis vassallum. Ibid.
- 32 Republica interest habere plures vassallos, & jurisdictionem conservare.
- 33 Vassalli domaniales quibus privilegium est concessum, ut domino inferiori subditi nequeant, nullo ex dictis casibus possunt alienari.

EX dictis in capite praecedenti opportune arguitur: An Rex bona Regni, & Coronae nec non vassallos invitos alienare possit? Pro cuius questionis resolutione praemittendum est, in Principe dari duplex patrimonium; aliud est patrimonium Principis, aliud patrimonium fisci, seu Coronae Rip. de senat. & re judic. c. pons. 2. n. 4. Mult. de Magis lib. 1. c. 13. n. 5. Et ideo Principes duos Procuratores habet, alterum fisci seu Coronae alteri Patrimonij. J. in L. 1. v. b. procurator, C. de fide instrum. & jure hest. fiscalis lib. 10. Jaf. in L. procurator. 7. C. de edendo De Pont. conf. 53. num. 1. & conf. 49. n. 82. vol. 1. C. y. iac. contr. 13. n. 67. ubi n. 68. tradit: Quod procurator patrimonij non judicatur tanquam procurator Principis, sed tanquam procurator privatae personae ipsius Principis: ut bene explicant supra relati, & praecipue Jaf. in L. 1. procurator. 7. Cod. de edendo. Ac proinde dicendum est, quod Rex potest libere donare, & alienare quolibet bona ad ipsum pertinentia ex pecuniaria, & privato Patrimonio; seu ex confiscatione: dummodo adhuc non sint Regie Coronae incorporata: ut post Bald. Luc. de p. rna scribunt Molin. de primog. lib. 1. c. 3. num. 18. in fin. Martienq. in L. 3. tit. 10. lib. 5. Recopilat. gloss. 7. num. 12. 13. & 34. Rhenat. Chopin. de dominio Franciae lib. 1. tit. 1. num. 17. Castill. de tert. c. 17. n. 20. Cassan. conf. 7. num. 1. idem Molin. lib. 1. c. 26. n. 8. vers. in contrarium. Joan. Hering. de molestid. q. 9. num. 73. Petreg. de jure fisci lib. 1. tit. 1. numer. 8.

Si vero bona sint Regni, & Regie Coronae puta Civitas, vel oppidum, valde controversatur inter DD. An a Rege valeant alienare, seu donari? In qua questione pro parte negativa faciunt sex praecipua fundamenta adducta à Menoch. conf. 1003. n. 19. & quae ad num. 33. Ferdin. Loazes in allegat. super Oppido de Mula, qui octo recensit fundamenta à num. 1. cum segg. Quae corroborantur à Castill. de tert. c. 17. à num. 9. cum segg. & hanc partem tuerent Acori. in Auth. quomodo oporteat Episcop. verb. consent. ubi Jacob. à Beluis Bald. in proam. C. verb. Augustus. Joan. de Plat. in L. pradio col. ult. C. de locat. praer. civil. lib. 1. Mench. lib. 1. contror. illustra. 4. n. 21. Joan. Hering. de malin. q. 9. n. 74. Petreg. de jure fisci. lib. 1. tit. 1. num. 8. Quibus addo: Quod Princeps dicitur maritus Republicae, ut dixit Luc. de Pena in L. quia cumque col. 3. C. de fund. limbo. b. lib. 11. Castan. in Catal. glorie Mandi part. 5. consider. 24. privit. 166. fol. 1. 8. vers. Sanfel. de f. 62. num. 77. Regnum autem pro dote Republicae habendum est. Atqui maritus dotalis praedium alienare nequit ex L. Julia de qua in L. 1. l. 4. Luit. ff. de fund. dotal. etiam consentiente uxore de jure noviori per tex. in L. unica §. & cum lex. C. de rei uxorie actione. Petri. Barbosa in L. 1. part. 5. num. 12. & 3. ff. solut. Matrim. Castil. de alim. c. 58. num. 4. & segg. Valasc. consulti. 159. numer. 6. & consulti. 127. numer. 18. Giurb. ad consuetud. Messan. c. 34. gloss. 3. part. 1. n. 2. Hetmof. in L. 22. tit. 5. part. 5. gloss. 1. num. 2. Sord. de alim. tit. 8. privit. 36. num. 1. Fontan. de pact. nupt. claus. 7. gloss. 3. part. 13. n. 18. Ergo neque Rex alienat, vel donare potest bona Regie Coronae.

His tamen non obstantibus contraria sententia, imo quod tex libere potest alienare, verior est, & tenenda: ita ut non solum quolibet bona Coronae

M 4 valeat

140 Tractatus de Donationibus Regiis.

valeant donare, & alienare, sed etiam unam Civitatem, vel oppidum Regni. Dum tamen magnum & notabile Regno detrimentum ex alienatione, vel donatione non inferatur. Pro qua sententia Menoch. d. conf. 1003. à num. 2. cum seqq. octo adducit fundamenta, quæ expenduntur, & corroborantur à Castil. de terr. c. 17. n. 16. n. 17. & seqq. Et pro ista opinione allegat Menochius quinquaginta quatuor Doctores ubi supra num. 18. quibus adde eundem Castil. & Cabed. 2. part. decif. 17. num. 1. & 6. decif. 40. num. 1. decif. 40. à num. 16. cum seqq. & decif. 16. num. 2. Molin. de just. disput. 25. col. 1. vers. cum autem, Cardos in pract. verb. Rex num. 14. alter Molin. de primog. lib. 1. c. 3. num. 18. August. Barbof. in c. Abbati sane de re judicata in 6. num. 2. & seqq. & in c. intellecto de iurejur. & in c. Apostolica de 3. de donat. Valaf. consil. 132. Cancr. lib. 3. c. 1. num. 32. Latrea allegat. 80. num. 40. Hermol. in L. 9. tit. 4. partit. 5. gloss. 1. num. 36. 37. & 38. D. Christoph. Crep. de Valdura observat. 34. à n. 1. Cyriac. contrav. 401. num. 410 & 421. Qui omnes docent Principem tam inter vivos, quam in ultima voluntate alienare posse, ita quod enormiter non lædat Cordnam, vel successores, & non alienet totale dominium. Alias si ferrina esset, & quodammodo servitilis Principum conditio, & longe inferior, quam privatorum, si non haberent facultatem disponendi de aliquo, & liberalitatem exercendi Cyriac. contrav. 401. num. 40. Mastril. de Magist. l. c. 18. n. 10.

Quando autem Civitatis, vel oppidi donatio dicatur graviter lædere Regnum, Regiamque Coronam, & Dignitatem relinquat Iudicis arbitrio. Qui pensata qualitate Regis donantis, Regnique magnitudine, necnon qualitate donatarii arbitrabitur: An donatio Regnum, & Statum lædat, & sustinenda, vel revocanda sit. Loales in alleg. pro oppido de Mulla numer. 110. fol. 234. Castil. d. c. 17. num. 19. in fin. Menoch. de arbitr. casu 74. Cabed. 2. part. decif. 19. sub num. 10. Micr. lib. 1. Major. quest. 44. num. 11. Mastril. de Magist. lib. 1. c. 12. n. 49. & 50. Qui optime advertit: quod quando oppidum, seu Castrum, quod donatur, esset præcipuum, vel civitas donata esset insignis: tunc maximum detrimentum pateretur Regnum ex donatione, & nulla venit iudicanda: ut dixit Jaf. conf. 106. n. 4. lib. 3. & conf. 56. lib. 1. Non enim potest Princeps immensas donationes facere lædendo Coronam, Mart. de iurisd. part. 1. c. 29. num. 3. Alfaro de offi. fiscal. gloss. 34. §. 1. numer. 6. & melius §. 4. n. 106. Greg. Lopes per text. ibi in L. 10. tit. 18. partit. 13. gloss. 2. Latrea allegat. 8. num. 55. ita ut non valeant donationes immenses factæ in grave Regni præjudicium: etiam si iuramento firmetur. c. intellecto de iurejur. ubi Joan. Andr. Abb. Hohenf. & But. Bart. in L. prohibere §. plare, ff. quod vi, aut clam. Azor. inslit. moral. p. 1. lib. 12. c. 6. quest. 3. vers. objicias, Latrea allegat. 8. num. 40. August. Barbof. in d. c. intellecto num. 2. de iurejur. Unde si donatio appareat immensa non tantum ipse Rex donans eam revocare poterit ex d. c. intellecto: sed successor non tenebitur eam observare, & poterit revocare Gregor. Lopez in d. L. 10. tit. 18. partit. 3. gloss. 2. Corset de poff. Regia 2. part. n. 14. Valenzuel. de ratione status p. 2. considerat. 2. 32. & seqq. Alfaro in d. 4. n. 106. in fin.

Quod maxime procedit, si Civitas donata sit in finibus Regni valde manita; hujus enim alie-

natione magnum ipsi Regno detrimentum evenire potest, si donatarius ab ipso Principe deficiat Nevisian. conf. 12. inter conf. Bruni numer. 55. vers. taceat ostendo, Grat. conf. 147. num. 16. lib. 2. Menoch. conf. 1003. num. 58. Mastril. d. c. 12. numer. 49. vers. civitas donata, Capyc. Galeota respons. fiscal. respons. 23. n. 132. Crep. observat. 34. num. 3.

Insuper non valebit donatio, vel alienatio, si Civitas, oppidum, vel Castrum ita donatur: vel alienatur, ut nullum penitus dominium, nullaque superioritas remaneat apud Principem donantem, & alienantem, tunc enim Regnum dicitur multum lædi: ut docent Bald. in prom. C. n. 7. & in praes. lud. feud. num. 32. & conf. 327. incipit pridie enim consilii lib. 1. Paul. de Cast. conf. 70. num. 7. vers. & finaliter. Jaf. d. conf. 10. numer. 4. Azeved. in L. 1. num. 9. & 10. tit. 10. lib. 1. Recopilat. Menochi. d. n. 58. quos laudat, & sequitur Mastril. d. c. 12. num. 49. Et est præcipua ratio quia Princeps tot modo donationes facere potest, ut semper loca, & oppida Regni, & vassalli remaneant sub potestate Principis suprema, c. Imperiale §. fin. de prohib. feud. alienat. per Feder. Speculat. tit. de feud. §. quoniam numer. 140. Afflic. decif. 265. num. 107. Cabed. 2. part. decif. 40. numer. 2. Petr. Bald. in L. compet. C. de præscript. triginta num. 104. Vassalli enim Dominorum semper manent subditi suprema Regis dominio; ita ut Regem teneantur adjuvare, etiam contra ipsum Baronem, vel Dominum immediatum Curt. Jun. conf. 2. num. 1. Roland. conf. 1. num. 82. & 189. lib. 2. Immo ipsi vassalli Dominorum teneantur præstare Regi fidelitatis juramentum, Bald. de Pace Corduscia, in fin. gloss. fin. post princip. Albert. Brun. conf. 72. num. 2. Cabed. decif. 40. numer. 4. & 5. Barbof. ubi super numer. 105. Aliar autem nullo modo Princeps oppida, & Civitates Regni potest alienare, abdicando à se in totum dominium directum, & uti: quia tunc diceretur homicida suæ dignitatis. Unde non valet privilegium, quod quis eximatur in totum à suprema principis potestate, Mench. illustr. lib. 1. c. 4. numer. 9. Borsat. conf. 160. num. 79. & seqq. & conf. 225. num. 48. vol. 2. Mastril. de c. 12. n. 51. Quod adeo verum est, ut etiam si donatio à Rege fiat Episcopo, non transeat in eum omnis superioritas, sed Princeps eam retinet in Civitate: ut optime fundat Peteg. conf. 1. num. 21. vol. 2. Et sic nullam esse donationem factam Serenissimo Regi Angliæ Civitatis Tingitanæ, & Bombaim, dubitandum non est.

Succedanea est quæstio, An Princeps vassillos invitos possit alienare? In qua quæstione regula negativa constituenda est: nempe vassillos invitos non posse per Principem in alium transferri: juxta text. in L. 1. l. neque creditoris, C. de novat. Et quod in inferiores Dominos non possint alienari probatur in indiviso ex text. in c. Imperiale §. præterea Ducatus de prohib. alienat. feud. per Feder. & fuit doctrina gloss. in L. invitus, ff. de fideicommiss. libertat. Gomes in §. item servitium n. 41. Insit. de action. Jul. Clar. in §. secundum quest. 28. num. 1. Petr. Barb. in L. 2. in princ. part. 2. numer. 41. & 42. ff. de solut. Marim. Bobad. in sua Polit. lib. 2. c. 16. num. 12. Mastril. de Magist. lib. 3. c. 10. num. 35. vers. quod avem, Castil. de terr. c. 17. num. 10. vers. & regula, Sesse decif. 36. num. 3. 4. & 5. Nevil. conf. 12. inter conf. feudat. Palch. de virib. part. potestati. 1. part. c. 1. numer. 33. & 34. post

post plures Aug. Barb. in collect. ad L. debitum
25. C. de pail. num. 3. Suar. allegat. 9. Larr. allegat.
45. num. 6. Atinixus de Juris. Majest. lib. 3. c.
5. num. 11. & 12. Socin. Join. conf. 78. vol. 1. Co-
var. in c. quatuor pailum 1. p. 5. n. 4. sequitur
pluribus relatis Melch. de Valent. d. c. 1. num. 17.
Valens. conf. 199. numer. 44. Dixi in Dominis in
17 feciores, quia vassallorum interest gubernari a Re-
ge, & non ab inferiore ob continuas molestias,
quas Domini inferiores suis faciunt vassallis Bo-
bad. d. cap. 16. num. 12. Pasch. d. c. 1. numer. 33.
Tiraq. de primog. quest. 69. num. 6. Camil. de Me-
dic. conf. 50. num. 1. Castill. d. c. 17. num. 20. vers.
rationes autem, Barb. in d. L. debitum, numer. 3.
Ultra quod indecens estis domino Regis in alterius
privati, & inferioris dominium transire. Et con-
trahitur, quia libertas non compellitur invitus
alium habere patrimonium, quam illum, quem
ex testamento habiturus erat L. generaliter 24. L.
cum vero 26. in princip. L. non tamen 51. §. cui
per fideicommissum, L. invitus 34. §. si de fideicom-
missi. liberat. Dnaten. regul. 215. ampliat. 4. Valen-
t. d. c. 1. n. 18.
Limitatur tamen prædicta conclusio, quando
18 vassalli inviti transferuntur in alterius jurisdictionem
cum territorio, Universitate, seu Curia. Corn.
conf. 321. num. 4. vol. 4. Roman. conf. 26. num. 11.
Clar. in §. feudum quest. 28. vers. si est tamen, Pasch.
conf. 32. num. 81. Anton. Gabr. lib. 3. tit. de jure
acqui. non tollend. conclus. 8. limit. 1. post plures,
Mastrill. de Magistr. lib. 3. c. 10. num. 39. Petr.
Barbol. in L. 2. p. 2. n. 42. ff. solut. matr. Franc.
Marcus decif. 337. num. 2. p. 1. Paschal. d. c. 1. n.
114. 115. & 116. Castill. de tertius cap. 17. num. 2.
20. vers. limitatur etiam, Sesse decif. 36. n. 18.
Limitatur secundò stante consuetudine, ut vas-
19 salli inviti possint alienari, prout viger Mediolani
c. 1. §. ex eadem lege tit. de lege Cornadi, eleganter
Barb. in L. 2. p. 2. n. 42. & 43. ff. solut. matr.
Mastrill. de c. 10. num. 42. Paschal. d. c. 1. n. 119.
& segg. Castill. d. c. 17. num. 20. vers. tertio limi-
tatur, Sarr. conf. 325. n. 26. & 27. Riminald. Ju-
nior. conf. 601. n. 32. & segg. lib. 6.
Tertio limita, ut principalis regula locum non
habeat casu, quo vassalli volentes, & non con-
tradictores, neque protestantes in contrarium
fuerint alienati, & receptorum novum dominum,
quia tunc reclamare non poterunt, ut scribunt
Pasch. d. c. 1. num. 123. Castill. d. c. 17. num. 20.
vers. quarto limitatur, Vincent de Franch. decif.
17. sub num. 21. Socin. Junior. conf. 94. numer. 50.
lib. 2. Sured. d. conf. 325. Mastrill. d. lib. 3. c. 20. n.
44. Attamen prædictus consensus debet esse omni-
um de Universitate, nec sufficit majoris partis,
21 si minor contradicat ex regula text. in c. in re com-
muni §. 6. de reg. jur. in 6. L. Sabitur, ff. communi
dividendo, L. in concedendo, ff. de aqua pluvia
arcent. Et quod omnes tangit ab omnibus debet
approbari c. quod omnes tangit de regul. in 6. L. 1.
& ult. C. de auth. præst. L. per fundum 12. ff. de
servit. rustico. Imò in hac specie minor pars præter
privatam majorem per text. in L. 1. 2. & 3. ff. de liber.
causa, Roman. in rubr. ff. de arbit. n. 41. vers.
secundo limita, Felin. in cap. cum omnes de consue-
tum. 18. col. 2. vers. quibus salite, Sarr. conf. 123.
n. 12. Ubi quod ad probandum consensum non
sufficit, quod singuli diversis temporibus acque-
verint vel aliquot actus fecerint, nisi id faciat
Universitas congregata: sequitur Castill. d. c. 17.
num. 20. vers. quarto limitatur medium: neque

major pars potest in hoc jure domanii minores
præjudicium inferre Fabius de Anna conf. 55. n.
26. lib. 1. Ant. Gabr. lib. 3. tit. de jure questio non
tollendo conclus. 8. n. 91. Larrata conf. 84. numer. 8.
cum segg. August. Barb. qui alios refert. in d. L.
debitum num. 5. C. de pailis, Rosental. de feud.
c. 9. membr. 1. conclus. 61. num. 12.
Notabis tamen, quod si vassalli post alienationem
acquieverint, & per longum tempus tace-
runt, aliquoties actus fecerint, ex quibus con-
sensus inductus censetur, neque expresse con-
tradixerant, jam contra alienationem audiri ne-
queant, Vincent de Franch. decif. 17. sub num. 21.
Sured. d. conf. 323. Mastrill. qui alios adducit d.
lib. 3. c. 10. num. 68. Paschal. d. cap. 1. numer. 37.
Loazes in d. alleg. pro oppido de Malla in responso-
ne ad quærum pro illo fundamentum, fol. 251. usque
ad fol. 289. quem refert, & sequitur Castill. d. c.
17. n. 20. vers. quarto limitatur post medium, Petr.
Barbol. in d. L. 2. p. 2. num. 43. 44.
Quartò limita, ut non procedat resolutio, quan-
do vassalli alienantur inviti ob aliquam publicam
necessitatem ex causa justa, & necessaria Principis,
seu Republicæ, tunc namque valida erit
alienatio ex his que Anton. Gabr. lib. 3. tit. de
jure questio non toll. conclus. 8. limit. 12. alios citat.
& sequitur Mastrill. d. c. 10. num. 41. Paschal. d. c.
1. n. 120. 68. usque ad num. 83. Castill. d. c. 17.
num. 20. vers. secunda limita. Quod ex ratione
procedit, quia ut vulgo dicitur, necessitas caret
lege, imò ipsa lex necessitati subjicitur L. 1. C. de
oper. liber. 2. ff. de officio Praeconis, Valse. conf. 117.
num. 21. Tiraquel. de panis temper. causa 33. num.
4. Oldrad. conf. 190. num. 4. Jaf. in L. si ex toto
num. 13. ff. de legat. 1. Cardos. in præxi verbo neces-
sitas, Gratian. c. 626. num. 15. & c. 636. numer. 10.
post plures Larrata alleg. 25. num. 14. & alleg. 59.
num. 25. Salgad. de protectione Regia p. 1. c. 1. pra-
lud. 3. num. 103. Sauselicio in addit. ad disp. rat.
de donativo ad n. 37. vers. ex quo necessitas ut li-
citum faciat necessitas, quod aliis erat illicitum.
Quapropter in quacunque prohibitione casus
24 necessitatis semper censetur exceptus L. alienationes
ff. famul. ercisc. L. 1. ff. de jundo detali, L. pater
filium ff. de leg. 1. Matul. in L. 1. §. praterea n. 87. ff. de
asson. Larrata d. alleg. 25. n. 14. Salgad. de pralud. 3. n.
103. Sixtin. de Regalib. 12. c. 7. n. 63. Unde urgere ne-
cessitate multoties recedimus à juris regulis juxta
Baldi doctrinam in L. Divus 5. ff. de pet. her. Hiero-
nym. Leo decif. 34. num. 26. Quare nil mirum,
si ob necessitatem publicam vassalli inviti possint
alienari, ut totum conservetur, quoniam neces-
sitas publica privatæ anteposenda est Cabed. 2. p.
decif. 91. num. 6. & 2. p. decif. 151. num. 7. Man-
del. Albenf. conf. 183. num. 17. lib. 1. Rebuff. com.
2. ad leges Galliarum, de resissio contractuum art.
unico gloss. 1. Monterius à Cueva decif. 50. num.
2. 10 & 11. Cancer. lib. 3. var. c. 3. num. 91. &
93. Et fuit doctrina Bart. in L. Antivercium, ff.
de privileg. creditor. per text. in L. jus pulli cum ff.
de pail. Auth. res qua C. communia de success. Lar-
rea alleg. 3. num. 9. & alleg. 59. n. 18. & alleg. 77.
num. 10. & segg. Francisc. Vivius dec. 28. num. 8.
Capyc. Larro decif. 188. num. 59. Et dicte Vivius
ubi proxime num. 10. quod ob publicam utilitatem
multa conceduntur in damnum, & detrimentum
privatorum Petr. Cabal. resolut. crimin. casu 149.
num. 2. Nec mirum siquidem publica utilitas pri-
vatæ præferret, imò etiam Ecclesiæ favori L. juhe-
mus 10. C. de sacros. Eccles. ubi August. Barbol.

142 Tractatus de Donationibus Regiis,

rum. A. Francisc. Martens. decif. 158. num. 23. p. 1. Olafch. decif. 108. num. 6. Andre. Gall. lib. 2. obs. 1. 32. num. 7. & observat. 52. num. 14. Menche. de successione. lib. 3. §. 3. 21. limit. 10. num. 182. Petr. Caball. d. casu 149. num. 3. Girona de privileg. num. 902. Oliva de fore. Ecclesie 2. part. 9. 27. n. 80.

Declaratur superius tradita, ut vassalli inviti alienari non possint, etiam in casibus limitationum præcedentium; quando alienatio fuerit nimis præjudicialis Regno, vel vassallis, atque mento eorum quæ Bat. in L. 3. §. place, ff. quæ vi, aut clam, Nevian. conf. 12. a numer. 66. inter consil. Roim. optimè Petr. Barbi. in L. 2. p. 2. num. 46. & 47. ff. solut. Matrim. Castill. de rebus. 17. num. 10. vers. procedunt autem, & vers. inquit etiam. Ubi i. Quod hæc ita præjudicialis alienatio potest per successorem revocari: maxime si subditi alienentur in alium Regem, & fuerint à Regno dismembrati: vel si notabile oppidum, vel Civitas insignis etiam subdito donetur; quia quamvis eo casu vassalli donati adhuc remaneant sub potestate Principis suprema, ex his, quæ Barbofi. in L. compositis. num. 104. & segg. C. de præscript. triginta: Nihilominus nedum Regnum, sed, & vassalli maxime læduntur per talem donationem: Et sic potest donatio, vel ab ipso Rege, vel à successore revocari: ut in specie tradit Solorzan. de iure Indiar. tom. 2. lib. 2. c. 30. n. 83.

An autem vassalli, quorum Regia jurisdictio alienatur, valeant pretio oblato se redimere, ne veniant in potestatem emptoris: Ardua quidem questio est. Sed pro resolutione reassumendo DD. opinionis placet distinguere inter venditionem vassallorum domanialium factam à Rege, & inter venditionem vassallorum factam à Barone, vel Domino terrarum. Itaque primo casu semper retractus Populi admittitur: Secundo vero non. Probatur prima distinctionis pars, argum. text. in L. 2. in fin. ff. si libertus ingenuus esse dicatur; L. si quis §. fin. C. de patrib. qui filios suos distraxerunt, & ex text. in L. 1. ubi gloss. verb. reines, C. de bon. liberti. gloss. in §. dominus Ios. de noxalib. Quibus probatur retractus concedi favore libertatis ei, qui alienatus est. Propter quæ hinc nostram sententiam tanquam velociorem tuerent Covart. in c. quamvis pactum 2. part. §. 2. num. Joann. Faber. in d. §. Dominus, quem sequuntur Montale. in L. 2. tit. 24. partit. 4. Vincent de Franch. decif. 17. n. 2. Bobad. in sua Polit. lib. 2. c. 16. num. 12. littera F. Roder. Suar. alleg. 9. num. 6. Pont. de potest. Pro Reg. tit. de divers. provis. §. domania terrarum num. 14. Castill. de tert. c. 17. num. 21. vers. ego sane, Latrea allegat. 45. num. 5. & segg. & plures citati à Mastrill. de Magistr. lib. 3. c. 10. innot. 55.

Quod ex ea ratione procedit, quia vassalli Domini quodammodo vocantur servi, & sunt iugo servitutis addicti Bild. in c. in Ecclesia rum num. 1. de consue. Cavet. conf. 6. numer. 210. sunt enim Domini subditi infelsi, sicut Clerici laici Boer. in tract. de custod. clauum numer. 30. & propter continuas, quas patiuntur, vexationes, interest vassallorum à Rege magis, quam ab alio gubernari Bobad. d. c. 10. num. 12. Et ideo vassallum esse Regis, quam privati magis omnes desiderant, Solorz. de iure Indiar. 3. tom. lib. c. 30. n. 83. quia qui sublimioribus subditi sunt, honoratior reputantur Roman. conf. 460. num. 5. Lucas de Pena in L. unica col. 2. & §. C. de Capti. civium

conf. de immud. lib. 11. Roder. Suar. d. alleg. 9. num. 6. Mench. lib. 1. inoff. in prefat. ex num. 26. & c. 3. in fin. Bobad. d. c. 16. numer. 12. Valenz. conf. 192. n. 14. & segg. Et pet. se patet quanto peioris conditionis sit esse vassallum privati Baronis, quam supremi Regis; illud enim misera servitus est, hoc autem summa est libertas Cane. l. 3. var. c. 3. n. 362. post alios Callix. Ramirez de leg. Regia §. 32. num. 14. dicente Claud.

Namque libertas gratior est regi quam vassallus. Vlla est sub Rege pio.

Maxime cum Reipublicæ interfit dominium Regum non mutari, Suar. dict. allegat. 9. numer. 9. Vincent de Franch. decif. 17. num. 2. Latrea alleg. 45. num. 8. Unde cum vassalli inviti non possint à Rege alienari, ut diximus supra n. 17. convenientius vilius fuit, ut si cum territorio, & jurisdictione ob causam publicæ necessitatis alienentur se ipsos oblato pretio redimere possint: In quo maxima Regis, & Coronæ versatur utilitas; interest namque Reipublicæ plures habere vassallos, jurisdictionisque conservare; ne minuantur jura Regni, quæ potius conservare, quam minuire Rex debet, & tenetur Petr. Gregor. de Reipub. c. 10. num. 61. vers. hanc ratio, Peregr. de iure fidei. lib. 1. tit. 2. n. 74. August. Barbofi. in c. Abbate sancti de re iudic. lib. 6. Cyprian. contror. 402. num. 14. Cumque pretio oblato publicæ necessitati atque consulari, cedat retractus, non tam in utilitatem vassallorum, quam ipsius Regis, & Regni. Ideoque admittendus est, licet privato emptori quale quale præjudicium inferatur. Siquidem utilitas publica private anteponeunda est: ut diximus supra. Proindeque huic sententia adherere liber, non obstantibus in contrarium adductis à Latrea alleg. 45. quibus ipse satisfit à numer. 16. cum segg.

In secunda distinctionis parte placet subditos, & vassallos Baronis, vel alterius Domini terrarum posse invitos alienari, & prætereire non valere domanium, seu retractum, si in æqualem Dominum transferatur: ex his, qui plena manu scribit Mastrill. de Magistr. lib. 3. c. 10. num. 38. & 37. cum segg. ubi num. 69. satisfactæ decifion. 36. Joseph. de Sesse: qui contrarium voluit. Vincent. de Franch. decif. 17. n. 7. vers. sed ad hoc, & vers. nulla enim lege caretur Pont. de potest. Pro Reg. §. 1. n. 9. & segg.

Declaratur supra traditas resolutiones quibus egimus de alienatione vassallorum domanialium facta à Rege, & limitationes supra positas, ut nullo modo domaniales vassalli inviti alienari valeant eo casu, quo eis privilegium sit concessum, ut dominio inferioris subditi nequeant: tunc enim ob generalem promissionem neque separatim, neque cum territorio à Rege poterunt alienari. Ex regol. text. in L. Iulianus ff. de legat. 3. c. soluta de majorat. & obediunt. ita Bald. conf. 49. n. 3. Aymon. conf. 241. col. 12. vers. quæritur, & ultima. Cum enim vassalli, pro se habeant prohibitionem juris communis, ut inviti non possint alienari, & accesserit hominis prohibitio, ut hæc aliquid novi operetur decedendum est alienationem non valere, etiam in casibus limitationum, aliis permixtis arg. text. in Auth. de alienat. & emptio. §. sanctissimas collat. 9. & scribunt in specie Jacon. in L. filius familiaris §. Divin. ff. de legat. 1. Menoch. conf. 264. n. 4. & d. n. 13. Suar. allegat. 26. 7. Petr. Bobad. in L. 2. n. 46. ff. solut. Matrim.

CAPUT V.

De Regis insignibus.

SUMMARIVM.

- 1 Regis insignia sunt de supremis iuribus Regalibus.
Consistunt in Corona, Sceptro, Solio, Ense, & Purpura. Ibid.
- 2 Rex sine Corona non debet se Regem nominare.
- 3 Corona non tribuit Regnum; est tamen signum honoris, & Imperialis dignitatis.
Semper data fuit in signum imperij. Ibid.
- 4 Apud veteres Corona fuerunt inventa in signum gloriae, & honoris.
Romani variis usi fuerant Coronis inventis in praemium rerum bene gestarum; quae hic recensentur. Ibid.
- 5 Illa Corona Romanorum non continebat honorem, sed erat honoris insignia.
- 6 Per Coronationem, & Coronam, consequitur Rex plenitudinem potestatis.
Corona Regis est principum ornamentum, conficiturque ex auro, gemmis, & lapidibus pretiosis cum radiis. Ibid.
- 7 Per sceptrum significatur iustitia, quae in Rege praevalere debet.
Hoc insigne antiquitus designatum est Regi in hastis pro diademate. Ibid.
- 8 In sceptro, seu hasta veteres significabant disciplinam Dei, quae Reges in imperando usi debent; in sceptro designatur Majestas.
- 9 Pietas, & clementia iustitiam comitari debent.
- 10 Lidia Reges loco sceptri securim habebant; Romanis lituus erat cuspile incurva; & quid significaret.
- 11 Solium quod Grace dicitur Thronum est Regis insigne.
- 12 Ensis, seu gladius, qui portatur ante Regem est de Regalibus; & quid significet.
- 13 Purpura vestis est insignia Regis, & per eam significatur reverentia, quae Regi debetur.
Hae vestis purpura non est in usu, & in locum ejus successit quadam vestis augusta, quae nallus, nisi Imperator, aut Rex uti potest.
- 14 Rex non potest praedicta insignia in alium transferre: & n. 15.
- 16 Quamvis Regis gentes habentes in diversis Provinciis; tamen unus est populus, cuius interesse, ne dividatur.
- 17 Rex sine consensu populi non potest destruere Coronam, neque dissolvere partem Regni; sed interveniente populi consensu valet.
- 18 Rex non potest alij communicare arma, & insignia Regni.

1 Insignia Regalia esse de iuribus Regalibus supremis tradit ex aliis Camill. Borrell. de praest. Reg. Carol. c. 5. n. 8. Sane autem Regis insignia Corona, Sceptrum, & Solium, Ensis, seu Gladius, & Purpura, ut ex Polidoro de inventorib. rerum lib. 2. c. 3. tradit Cassian. in Catal. gloria Mundi 1. p. conclus. 1. & 2. p. 5. considerat. 21. & 23. & 1. p. conclus. 2. vers. papale. De quibus singulis agen-

dam est. Et quod Rex sine Corona, seu Diademate non debet se Regem nominare docet Lucas de Pena in L. unica C. de reis populi. lib. 10. Cassian. d. 5. p. considerat. 21. sequitur Marta de iurisdic. 2. c. 95. num. 7. & 9. Horat. Montan. de Regalib. in praest. num. 17. pag. 18. Qui praedicta insignia data censet ad incutiendam terrorem rudis hominibus, qui nil percipiunt, nisi ex sensu corporeo. In quo illi non assentior, quia Corona data fuit pro gloria, seu victoria gloria. L. 1. C. de nobilit. lib. 10. Quamvis enim Corona non tribuat Regnum, est tamen signum honoris, & Imperialis praeminentiae dignitatis: ut dixit Cassian. d. 5. p. considerat. 21. Besold. in thes. praest. littera A. vocab. 16. Theodor. Hoeping. de iure insignum c. 6. p. 2. §. 10. 335. Piet. Valet. in Hieroglyph. lib. 41. littera B. fol. mili 437. Quod quidem insigne consistens in Corona in signum imperij semper datam fuisse probatur ex text. in c. venerabilem de elect. L. bene a Zenone, C. de quadrienni praescrip. Et jam olim collatum fuit Regibus Israel: ut legitur in sacra pagina lib. 2. Samuel. c. 12. vers. 30. & Paralipon. lib. 1. c. 10. vers. 2. & lib. 2. Reg. 5. 11. vers. 12. Bald. de coronat. in princ.

Apud veteres Coronas fuisse inventas in signum gloriae, & honoris; & quod Moyses coronas aureas fecisset, tradit Joseph. de antiquit. lib. 3. & 8. & Reges Aegypti coronas usos fuisse dixit Cassian. d. conclus. 2. vers. sed prius. Romani variis usi fuerunt coronis inventis in praemium rerum bene gestarum: scilicet Corona Triumphalis, quae docebantur Imperatores in triumphis, triumphante dabantur Cassian. d. conclus. 2. Bologn. de triumph. c. 17. Cicero in Pisone, cuius verba sunt: Mitto aurum coronarium, quod lex decerni, & accipi vetat, nisi decreto triumpho, Et in Oration. contra Rufum ibi: Aurum coronarium dabitur pro Consulibus, & Imperatoribus ex provincia decedentibus ad decorandum triumphum. Valer. Max. lib. 3. c. 2. exempl. 24. Atque in L. unica C. de auro coronario lib. 10. num. 3. Muralis etiam erat corona, Caesarensis, Navalis, Olingina, Ovalis, Obdionalis, Civica, & populea, de quibus Cassian. d. 1. p. conclus. 2. & D. Didac. de Saavedra Fajardo empree. 23. terminavit; Theodor. d. c. 2. n. 566. Quae quidem coronae non continebant honorem, sed erant honoris insignia: ut dixit Seneca lib. 1. de beneficiis. Imperator, iquit, aliquando torquibus, murali, & Civica donatur. Quid habet per se Corona pretiosum? Quid praeterea? Quid facit? Quid tribuit? & curatur? Nihil horum honor est, sed honoris insigne. Atque ita Corona Regis est illius insigne quippe coronationem, & Coronae Rex consequitur plenitudinem potestatis: ut ait Lucas de Pena in L. 1. sub n. 4. vers. item quia sicut, C. de auro coronario lib. 10. quem sequitur Rodolphus de absol. Principis prest. c. 2. n. 4. designatur Principatum Camill. Borrell. de praest. Reg. Carol. c. 77. num. 20. Et est Regis principum ornamentum, conficiturque ex auro, gemmis, & lapidibus pretiosis cum radiis: de quibus, & quot esse debeant, & de forma Coronae videnti sunt Pier. Valet. in Hieroglyph. lib. 41. de Corona littera B. vers. quae vera corona fol. 437. Theodor. Hoeping. de iure insign. c. 2. nam. 788. & sequ. Ubi laetus de variis coronarum generibus, & differentis docte quidem, & curiose agit.

Sceptrum etiam est de Regis insignibus, per quod significatur iustitia, quae in Rege praevalere debet. c. Constantinus 96. dist. ibi: Consecratus ei etiam Imperialia sceptera c. Regum 23. q. 5. Anton. Corfiet.

144 Tractatus de Donationibus Regis.

de potest. Reg. p. 31. Cassianus Catal. glor. Mund. p. 5. confil. 23. Quod insignis antiquis temporibus Regi designatum est in hastis pio diademat, quas Graeci sceptrum dixerunt; & casque ab origine rerum pro Diis immortalibus veteres coluisse scribit Justin. l. 43. Cassius Rhodig. lib. 21. c. 6. Petr. Greg. lib. 6. de Repub. c. 20. & c. 3. n. 3. alios citat Theod. Hoeping. de iure infest. c. 2. n. 15. Quo sceptro, seu hasta significare veteres vult ant. disciplinam Dei, qua Reges in imperando uti debent, sceptro inesse Qua de causa per Regium sceptrum Majestas, sive regnandi potestas designatur per Alexandr. ab Alex. dier. genit. lib. 1. c. 2. 8. pag. mibi 48. a tergo, Petr. Greg. d. c. 20. n. 20. Barbac. conf. 54. v. 4. Theodor. d. c. 2. n. 83. Et quia pietas, & elementia iustitiam comitari debent, plures Reges antiqui ciconiae imaginem in summitate sceptri depingebant, & in imo hippopotami, ut cognosceretur Regem iustitiae obsequi oportere, atque feritatem, & indomitas libidines, ne ira defravat, emolliere. Quod ex eo innuere voluerunt amplexandis, colendis, suscipiendamque esse pietatem, gratumque; animam ingrato praefrendum. Est enim hippopotamus impietatis hieroglyphicum, ciconia vero pietatis: ut docuit Pier. Valetian. lib. 17. argin. 17. o. verb. impietatis praelata pietas. Unde Alex. ab Alex. d. c. 18. ita scribit: De Regali autem sceptro illud memoria proditum est exterminum Regum sceptra in summo ciconiam, in immo hippopotamus habere essetum. Quo argumento Regem iustitiae obsequi oportere, atque feritatem, & indomitas libidines, ne ira defravat, emolliere; significabant. Quod ciconia summa pietatis, hippopotamus violentissimum animal foret: Lilia vero Reges sceptri loco securum habuisse scriptum: sicut Labradens Jupiter in Caria pro sceptro, & fulmine securum ferebat: Romanis vero Regibus lituus cuspidis incurva, qui etiam virga auguralis erat, sceptri loco est habitus. Sicut fatus severitatem insensum bene moderanti necessarium, lituo vero consilium, & opemque in rebus arduis a Diis imprimis postulandum. Quo circa videndi sunt post Suidam Garc. de expens. c. 4. n. 5. & 54. Cassian. in d. Catal. glor. Mund. p. 1. confil. 38. c. 84. Pier. Valet. lib. 29. de florentia equo tit. pietas impietati praefrenda, & plures alij laudari a Theod. Hoeping. d. c. 2. n. 89. quibus addo Petr. Jacob. Masen. in speculo imag. verit. occulta lib. 3. c. 2. §. 1. & 2. ubi docet: Quod Babylonij tanto studio sceptra sunt profecti, ut sine his prodire nefas duce- rent, tanquam Regni in seipso fortunam circumferrent, Et plura tradit de sceptro; & alia cumulat Theodor. d. c. 2. n. 89. & sepp.

Solum autem, quod Graece dicitur thronum ex Aiberic. in diction. verb. solum, est etiam Regis insigne Mart. de iurif. l. 1. p. c. 53. n. 7. Et in Regibus Israel probatur lib. 1. Reg. c. 1. vers. 55. & lib. 2. c. 21. vers. 19. & Paralip. lib. 1. c. 23. vers. 20. & Balb. de coronat. pag. 6. Cassian. in Catal. glor. Mund. p. 1. confil. 2. Lipsius in notis ad Tacit. pag. 156. Petr. Greg. de Repub. lib. 6. c. 6. n. 9. Theod. Hoeping. d. c. 2. n. 83. 1.

Ensis etiam, seu Gladius, qui ante Regem apud nos, & tota Hispania in actibus excellentioribus portari solet, Regius est, & Regale insigne Petr. Gregor. de Repub. lib. 6. c. 20. n. 42. Significatque iustitiam, punitionemque scelerum, & ut terror fontibus incurrit, insonatque; sub protectionis clypeo tutos vivere non fugat. Unde Gladium insigne Regale esse tradunt Alvert. de iure & potest. Roman. Pont. c. 54. n. 13. Calisd. de Imper. c. 71. n. 3. plures alio citat Theodor. Hoeping. n. 827. & tribus seq. Aliaque Regis insignia, videlicet Annulus, quo

designatur fides, Armilla, per quam bona operatio, designatur a Cassian. p. 1. confil. 2. vers. populus. Item, & Purpurea vestis, per quam significatur reverentia, Purpuram namque adorandum probat text. in L. penult. ibi: Adoranda nostra Purpura, C. de Consul. lib. 12. & L. in fin. C. de domest. eodem lib. 1. 2. ibi. Qui contingere nostram Purpuram digni sunt estimati. Quam etiam sacram vocat Paul. Jovius lib. 5. histor. pag. 132. Et etiam significat ardentem amorem, quo erga Deum, & subiectos flagrare debet Imperator, ut ex alijs probat Theodor. Hoeping. d. c. 2. n. 844. Qui n. 845. subdit, quod haec vestis in usu esse desit, & in ejus locum successit quaedam Augusta vestis Regis, seu Imperatoris, qua nullus nisi Imperator, aut Rex utitur. Et tunc maxime utitur, cum facit aliquem actum Regalem: ut videmus Regem nostrum in acta Coronationis, vel in acta Comitiarum generaliumque praedicta veste, quam appellamus Opa Roçante.

Ex dictis bene constat praedicta insignia Regis significare supremam potestatem invisibilem existentem in Persona Regis. Atque ita Rex 14 non potest praedicta insignia in alium transferre, tanquam inseparabilia ab ejus Persona. Quod probatur ex eo, quia suprema illa potestas, quam Populus in Regem transiit submittendo se, Titio videlicet, & haeredibus ejus lege regia, de qua in L. ff. de consil. p. 1. n. 1. ita fuit translata, ut alij communicari non valeret; neque alium Regem haberet, aut patrem in Imperio. Proptereaque Rex praedictam potestatem alienare, vel communicare nequit resistentem dicta lege Regia, ut per Bald. in praesent. 16 n. 32. & 33. Rollet. de prelat. c. exclus. 10. n. 5. Horat. Montan. de Regal. in fin. n. 17. Idcirco etiam non potest Rex alienare, vel communicare praedicta Regis insignia indicantia Regiam anteriorem potestatem, quia esset constituere alium Regem: ut per Horat. Montan. d. n. 17. & in §. praeerea Ducatus, Ultra quod ipius Regis interest, ne potestati suae detrahatur, & etiam Populi, ne pars aliqua illius dividatur. Quamvis enim Populus, & gentes Regni habitent in diversis Provinciis: tamen unus est Populus; & ejus valde interest, ne pars aliqua dividatur; remaneret namque vassalli imbecilles, 16 & ad onera Regni subeunda minus apti: ut optime considerat Montan. in d. praesent. n. 17. Deinde Regnum fuit erectum a Populo, & Rege, cui Populus se commisit. Unde Rex sine Populo non potest destruere Coronam absque Populi consensu ex reg. text. in L. nihil tam maxime ff. de reg. jur. Quod si Populus consenserit, dubium non est posse Regem dismembrare partem Regni, cum enim Rex, & Populus possint totam Coronam destruere, etiam valebant dismembrare partem arg. text. in L. quae de tota ff. de rei vindic. ut prosequitur Montan. d. n. 17. & in d. §. praeerea Ducatus n. 57. Et facit regula, 17 quod omnes de reg. jur. in 6. ubi latet Aug. Barbof. L. de innoque ff. de re iudic. Balb. conf. 324. col. 1. Ex quibus patet Regem non posse communicare insignia illi competentia.

An autem propria Regni Arma, & insignia possit Rex alteri communicare, & cum suae propriae domui, & familiae aggregare, qui neque iura agnationis, neque alio modo Arma Regni portare possit? Quaestio est. Quam eleganter disputat ad partes Cassian. in Catal. glor. Mund. p. 1. confil. 44. Et post longam disputationem negativam sententiam amplectitur: quam fortius procedere ait in Rege Franciae Ex eo, quod insignia illius Regni a Deo fuerunt concessa Clodoveo. Qua ratione idem dicens

dicendum in Rege nostro Portugallia; quia insignia, & Arma, quibus utitur, à Christo Domino data fuerunt Alphonsò Primo Portugallia Regi in Campo Antiquensi.

CAPUT VI.

De Dignitatibus Regalibus.

SUMMARIUM.

- 1 Dignitates conferre, & de novo erigere, vel dicere ad solum Regem spectat; quia de Regalibus maioribus, & inseparabilibus.
- 2 Dignitates minores proveniunt à Rege tanquam ipsius fonte.
- 3 Dignitatum thesauri penes Regem dicuntur esse reconditi.
- 4 Dignitates Ducatus, Marchionatus, & similes Rex solum creat.
- 5 Solo verbo Rex creat prædictas dignitates; quamvis olim in illis conferendis plures intervenissent solemnitates.
- 6 Ex dignitatibus subditorum Regum decus augetur, & Regum efficitur potentius.
- 7 Non debet Rex facile prædictas dignitates concedere. Et quibus concedenda sint. Dignitates Senatorum, & Magistratum conferenda sunt benemeritis, non indignis. Et quos Rex eligere debeat.
- 8 Magna Regibus debet esse cura circa electionem Senatorum, & Magistratum.
- 9 Nobiliores sunt eligendi in Senatores, & Magistratus.
- 10 Plebei autem ab huiusmodi muneribus sunt repellendi: ut n. 11. & 12. Quod in Regno legibus statutum: ut n. 11.
- 11 Maculati sanguine Hebræorum, vel Maurorum à prædictis dignitatibus sunt relegendi.
- 12 Virtutes requiritæ in bono iudice nobilitati famulantur. Ibid.
- 13 Ignobili nisi naturam accommodet virtuti, habet vitia, de quibus ibi.
- 14 Nobilitatis qualitas est prima, qua requiritur in iudice.
- 15 Inter Nobiles Nobiliores sunt præferendi ceteris paribus.
- 16 Nobiles plebei in omnem casum sunt præferendi. Ibid.
- 17 Dignitas ab officiali, non vero officialis propter dignitatem illustrari debet.
- 18 Dignitates, si conferantur indignis, vilescunt, & decolorantur. Ibid. & n. 18.
- 19 Dignitates Regales ultra Magistratum in triplici sunt differentia. De illis vero agere intendit, qua conceduntur cum administratione, & loco.
- 20 Dignitates Ducatus, Marchionatus, Comitatus, & similes inter Regales commemorantur respectu constitutionis earum.
- 21 Concessionarius horum dignitatum non consequitur Regalia, nisi expressè illi concessa fuerint. Ibid.
- 22 De origine dignitatis, & tituli Ducis: & n. 1. & 2. & 3.
- 23 Roma dicitur caput mundi, & domicilium Orbis terrarum. Ibid.
- 24 Romanum Imperium suos habuit limites.
- 25 Ducatus dignitas à quo fuit instituta.
- 26 De differentia inter Duces nostros temporis, & Portugal de Donat. Tom. I.

alios, qui superiorem non recognoscunt. Et ibi de Ducibus Sabaudia, Hetruria, & aliis, qui superiorem non recognoscunt.

- 27 De insignibus Ducalibus, & quibus utantur Duces in Hispania, & Lusitania.
- 28 Duces, Marchiones, Comites, & alij titulati post Regem sunt Nobiliores, & inter se ipsos præstantiores sunt antiquiores.
- 29 Duces præcedunt Marchiones, & Comitibus.
- 30 Ordo litteræ demonstrat præcedentiam.
- 31 Dignitate majori præditi præcedit, & inter æquales antiquior in dignitate, & ceteris paribus ætate maior.

Major dignitas præcedit, quamvis postremò insigniatur, quam alia. Ibid.

- 32 De insignibus Marchionis, & Comitit.
- 33 Distinguitur An Ducibus competat titulus Excellentia, seu Excellentissimi Resolvitur: ut n. 40.
- 34 Titulus excellentissimi competit Regibus.
- 35 Majestas dicitur status major, & Ducum major dicitur potestas, quia major status.

Intellige: ut n. 36.

- 37 Consuli tributus fuit titulus Excellentissimi.
- 38 Consuetudo maxime est attendenda in materia præcedentiarum.

Duces dicuntur persona illustres, & etiam spectabiles.

- 40 Duces, Marchiones, & Comites non habent titulum Excellentia in hoc Regno, quia tantum dantur filiis Infantum, & Ducibus Brigantiæ.

Ubi est casus legis amplius disputare non licet. Ibid.

- 41 Agitur de Ducibus, qui usque adhuc fuerint in nostra Lusitania: & n. 41.

Secundus de Marchionibus.

- 43 Marchiones unde dicti.

Dignitas Marchionis minor est, quam Ducis, nisi Marchio fuerit, qui superiorem non recognoscit.

- 45 Agitur de questione. An Marchio præferatur Comiti? Et verior est opinio præferendum, ut n. sequ.

Marchio coram Rege sedet in eadem procerum cum sella ante Comitem.

- 48 Dignitas Marchionis major est, quam dignitas Comitit, & sic præcedit Comites tam in sedendo, quam in aliis.

Marchiones non tantum sunt spectabiles, sed etiam illustres.

- 50 Agitur de Marchionibus qui fuerunt in Regno, & à quo tempore caperint.

Unde Comites dicti sunt, & à quo inventa sit hoc dignitas. Et quid sit Comitatus.

- 52 Comitatus dignitas fuit in Hispania prima.

Regna Castellæ, Portugallia, & Aragonia titulo Comitatus possessa fuerunt. Ibid.

- 53 Comites verò, & propriè sunt qui de Comitatu fuerunt investiti à Rege.

De quo dicatur propriè Comes, requiritur quod investitur cum territorio in Comitatu villarum, seu Castrorum.

- 54 Qui non habet Comitatum cum territorio propriè Comes non est, sed abusus, & impropriè Ibid.

Comites impropriè non veniunt appellatione Comitum.

- 55 Comitatus consistit in assignatione feudi, vel oppidi, Ibid.

Comes, ut propriè sit, sufficit, quod dignitas conferatur à Rege cum titulo Comitatus alicujus Oppidi, vel castri, quavis antiquitas aliud observaretur.

- 57 Comites non tantum sunt spectabiles, sed, & illustres

146 Tractatus de Donationibus Regiis.

stret, solum coram Rege, & procedunt alios Nobiles prater Duces, & Marchiones.

58 In Lusitania Dignitas Comitum excellentior est, quam in aliis Hispania Regnis, sunt namque Magnates, id est, Grandes, & statim coram Rege capite coopto.

Statim coram Rege capite coopto est magna dignitas, & auctoritatis. Ibid.

Principi facit injuriam si cui habenti jus cooperienti, vel sedenti illud denegat. Ibid.

59 Quo tempore dignitas Comitum creati capite in hoc Regno.

60 Vice Comes, quis dicitur? Et hac dignitate gaudent primogeniti Comitum.

61 Vice Comitum dignitas est Regalis minor, quam Comitum: major vero, quam Baronum.

62 In hoc Regno, quae ad tempus Regis Alphonsi Sexti nomen tantum fuit Vice Comes Villanova de Cerqueira: postea alij creati fuerunt. Sed Vice Comes Villa nova Magnatus locum tenet, & Comitum prerogativas, sedet coram Rege cum Comitibus, & praecedit eos, qui posteriores sunt in data, & statim coram Rege capite coopto, non sic alij Vice Comitum.

63 De Baronibus, & ejus origine.

64 Quis dicitur Baro, & unde nomen traxit. Barones fuerunt filij Regum. Ibid.

Naturae Theodorus Hoepfing, qui ex Caupontaria Baronia titulum obtinuit fuisse dicit. Ibid.

65 In hoc Regno, & principatu Cataloniae, Galliae, & Siciliae, & Statu Mediolani Baro dicitur, qui habet Castra à Rege cum jurisdictione in tantum Baronia.

66 In hoc Regno datur differentia inter Barones, & Dominos vasallorum, quia in eo adest Baro de Avito, cui illud oppidum fuit concessum in tantum Baronia: & sic alij Domini, terrarum non possunt dici Barones.

67 Discutitur, An Baronia sua dignitas Regalis? Et resolvitur affirmative n. 68.

68 Dignitas Baronum proxima est post Comitum, licet illis inferior.

Barones praefertuntur aliis Nobilibus, qui non sunt Comitum. Ibid.

69 Baro neque sedet coram Rege, nec statim capite coopto.

70 Dignitatem majorem adeptus, minorem non amittit.

Si in una persona concurrunt plures dignitates, titulus attenditur major. Ibid.

71 Rex potest in eadem persona cumulare plures titulos dignitatum, & minorem in majorem erigere.

Dignitas superveniens attendi debet, & addita alia dignitate, eam auget. Ibid.

1 IN competito est, quod ad solam Regem spectat dignitates conferre, & de novo erigere, vel creare, ad text. in L. 1. ubi DD. de Metropolit. Beryo lib. 11. L. 1. de offic. Quaes. Suar. in L. quoniam in prioribus in declar. leg. Regni limit. 20. n. 4. Card. de inofficiat. Segim. Lofred. conf. 39. n. 1. Cyriac. contrav. 203. m. 4. Mastill. de Magistr. lib. 4. c. 2. n. 20. 15. & 18. Valenz. conf. 82. n. 22. Camill. Borell. de praestant. Regis Carol. c. 40. n. 94. Machado de Perfectio confessor lib. 6. p. 1. trañ. 1. n. 3. Et hoc Regale est de majoribus, quae à Regis persona separari nequeunt Borcolth in trañ. de feud. c. 4. n. 12. Rosental. d. cap. 5. conclus. 2. n. 3. Sixtin. de Regalib. 1. c. 2. n. 23. Proveniunt enim dignitates inferiores à Rege tanquam ipsarum fonte, & origine Platea in

L. 1. in fine C. de silentiis lib. 12. Pet. Gregor. lib. 6. de Repub. c. 12. 5. Vargas de nobilitate discus. 7. n. 7. post alios Valenz. conf. 82. n. 22. Sixtin. de Regalib. lib. 1. c. 4. n. 3. Giurba de success. feud. §. 1. gloss. 3. n. 2. Menoch. conf. 302. n. 7. Mastill. de Magistr. lib. 4. c. 2. n. 2. 10. & 15. Arnicaus de iure Majestatis lib. 1. c. 4. n. 1. vers. accedat, & lib. 2. c. 3. n. 17. Alphonsi Modificus dubi. juris §. Principum placitadubi. 18. n. 2. & lex est dubi. 77. n. 4. Alphonsi de Narbona in L. 1. gloss. 3. m. 3. lib. 7. tit. 5. nova Recopilat. Quia penes Regem dicitur esse dignitatum thesauri reconditi Sixtin. de Regalib. lib. 1. c. 4. n. 5. Bald. in cap. 1. vers. à Principe notab. 1. tit. qui dicitur Dux, Vincent. de Anna allegat. 57. n. 2. & allegat. 130. n. 3. Valenz. conf. 82. n. 24. Anton Sola ad Decret. Saband. dia in proemio gloss. 2. n. 4. Vincent. de Franch. decis. 62. n. 5. Giurba. de feud. §. 1. gloss. 1. n. 6. Proindeque dignitates Ducatus, Marchionatus, Comitatus, & similes Rex solus creat sicut in c. 1. n. 22. de Capis. 4. raso. qui curiam vendidit. Ponte conf. 7. n. 2. & 3. & de potest. Pro Regis de assensu Regis n. 13. 1. Fab. de Anna conf. 56. n. 18. Giurba. de success. feudor. gloss. 3. v. 4. Et quidem solo verbo qui nominatio Regis sola sufficit, ut quis in dignitate Ducatus, vel Marchionatus constituitur post Bart. Angel & alios scribunt Peregr. conf. 3. n. 24. & conf. 34. n. 13. lib. 2. 5. Ponte conf. 1. n. 67. lib. 2. Cancr. lib. 3. c. 3. n. 9. Giurba. d. gloss. 3. n. 8. Molin. lib. 1. c. 11. n. 22. Quamvis olim in conferendis dignitatibus his plures intervenirent solemnitates de quibus Rosental. de feud. c. 6. conclus. 2. & 3. Bobad. in sua Policia lib. 2. c. 16. n. 27. ad fin. remissive Giurba. §. 1. gloss. 3. n. 8. Soloz. de iure Indiar. tom. 2. lib. 2. c. 1. 3. n. 7. Et constat ex Chronica Regis Alphonsi II. c. 64.

Sed cum in his dignitatibus conferendis excellentiori consistant praemia, quamvis Regium decus augeri soleat subditorum dignitatibus; & ex eis Regnum efficiatur potentius, augulus, & formidabilis ut dixit Bald. in c. intellecto col. 1. de iur. juror. Cassan. in Catal. glor. Mond. §. 5. confid. 19. Camill. Botrell de praest. Reg. Carol. c. 80. n. 2. Et facit text. in Auth. constitutio qua de beneficiis. §. generaliter antem collat. 6. & Rex nobiles benemeritos dignitatum titulis condecorare debet, ut alij spe praemij alliciantur ad strenua facinora peragenda in Regis, & Regni decus, & ornamentum: tamen has dignitates non debet Rex facile concedere; cum 7 id, quod raro donatur, pluri aestimetur, & quod facile conceditur, contemnat, & vilescit ut monuit Cabed. 1. decis. 105. n. 2. Et advertit D. Didac. de Saavedra Fajardo emprez. 2. §. 3. og. milit. 143. exempla proponens in Coronis Muralibus, Civicis, & Navalibus, quas Romani instituerunt in virtutis praerogam, & honoris insignia Senec. de benefic. lib. 1. Ac proinde harum dignitatum tituli solum concedi debent his, qui valde benemeriti se exhibuerunt in Regis, & Regni servitio; ita ut quasi Reipublicae creditoribus jam non sit Principes solvendo, nisi illis similes conferantur dignitates.

Similiter dignitates Senatorum, & Magistratum conferendae sunt benemeritis, non indignis. 8 Nam bonus Princeps bonis quoque consiliis, Consiliariis, ac Magistratibus eget; & eos summa cura, & sollicitudine eligere debet. Eleo namque Senatorum, Magistratum, & Gubernatorum bona in ipsius Principis honorem dedit: dicente Casiodoro lib. 4. apst. 3. Ad ornatum Palatii nostri credimus pertinere aptas dignitatus personas eligere, quia de claritate servitium presens forma Dominum. Tales enim provehere Principem decet, ut

quintus Procerem suum sacra dignatus aspiciere, toties se cognoscat recte iudicia habuisse. Et in super idem Cædod. lib. 3. epist. 25. ibi: Necessarium probatur esse Reipublica personas dignitasque aptas eligere, ut cui iustitia committitur, maxima scientia decoretur, & bonis moribus ornetur, atque non infelix est ab homine exigere, quod agnoscitur non habere; & considerenter petitur, quod intellegitur.

Propterea quod multi sunt in communi et Regibus
et Principibus eadem circa Senatorem, Consiliarios
et Magistratum electione. Et novissime eadem
emittit emblemata Dominus Joannes de Solorzano
emblem. 52, ubi summa cum diligentia plures cum-
mulavit. Unde in electione ad prædictas dignita-
tes Nobiliores sunt eligendi Moiss. lib. 1. cap.
5. et 66. Gama deef. 1. ad. 19. Tabell. 1. p. deef. 5. et 1.
Valenz. cap. 3. et 4. et 106. Hermol. in prol. 1. et 1. Inter-
esse namque Republicæ à Nobilibus gubernari,
Regulariter enim in gerendis Magistratus natu-
ralis virtutis speciem ostendunt: et ut dixi Xun-
til. lib. 5. et 10. Similes parentibus ac majoribus suis filii
creduntur, et pleneque ad bene et in publicum vi-
vendum inde causa fluunt. Et Horat. lib. 4. ode 1.

Fortes creantur fortibus; & bonis,
Est injuvenis, & in equis patrum
Virtus, nec imbellum feroces
Progenerant aquilæ columbam.

Et inquit Halicarn. lib. 2. *Tunc Atheniensium* Respublica florebat, quando Pericles, quos fuit Civitatis regimen, ex illorum familia descebat. Quare Rex Solon Magistratus omnes ex Nobilibus, & locupletibus constituit, & Romulus ita suam Rempublicam constituit dicit Halicarn. lib. 2. *amz.* Romanis, ut Nobiles ab ignobilibus secerneret, eoque sacra peticere, Magistratus gerere, sui dicere, ac secum quos publica administraret, plebeios autem ab hujusmodi muneribus solutos esse juberet. Et Santh. Thom. lib. 4. de regim. Princ. inquit: *Ad rem publicam gubernationem Nobiles assignandos esse, nam de vili loco assumpti ad Principatum plerique Politicum laedunt.* Ideoque loquitur in Desteronome preceptum de eligendis Nobilibus. *filii.* Eligite ex vobis viros sapientes, & Nobiles, ut fuis Tribuni. Et in lib. Machab. 1. c. 3. scriptum est Antiochum Regem filii negotii praefecit Lyfiam hominem Nobilem, & ex genere Regio. Eiam Soror de iust. & iure lib. 3. q. 6. art. 4. *conclus. 6. in fin.* In Magistratibus eteandis generis nobilitatem estimandum esse quia splendorem, & auctoritatis pondus secum afferat. Quae & alia plurima vendenda sunt apud Tyrac. de nobilit. c. 20. n. 5. & seqq. Otrolar eodem tract. c. 2. q. 2. Bobad. in sua Polit. lib. 2. c. 40. n. 18. & seqq. Mastl. de Magistr. lib. 2. c. 8. n. 6. & seqq. Larrea decr. 41. a. 3. Ideoque Reges nobili Insignibus prohibent, nead examem, quod si in Palatino Senatu, virorum litteratorum, ut ex eis elegantur Magistratus, plebei possent admitteri refert Gabriel Pereira de Caste. inter relosol. quos cumulatviter ante 3. n. de matru. Regia resol. 27. Quae resolatio jura communi et conformis, secundum quod plebei honoribus Decurionum fungi prohibentur L. honor. q. de honoribus test. *orig. testat. inoff. de muner. & honor. & in specie test. de L. honores. & in qua fil. de Druturini. Aute. de referend. & in coll. 2. de vendendum, ubi N. nobili offusos C. de palatibus, optimè Mastrell. lib. 2. c. 3. n. 1. Acced.*

in rubr. ad lib. 6, sit. 1. Recopilat. n. 23. Decian. respons.
18. univ. 23. lib. 1. Gutierr. conf. 31. num. 6.

Similiter, ita ut ignobilis et plebs à Magnitudo dignitate sunt arceudi, ita etiam, et à fortiori à tali dignitate relegendi sunt Hebreorum, vel Maurorum sanguine maculati: ut decretum fuit, per Regis Epistolam exaratum *die 24. Maij anno 1605.* Et probat Bobad. in *pa. Politib. 2. c. 8. et 9.* Verum autem prudentia indulget affabilibus, magnanimitas, magnificentia, dociles, et omnes denique virtutes in bono, et iusto Iudice requiritur Nobilitati famulantur: ex Roier Zamora in *sp. speculo vite humanæ*, tradit Casian. in *Caral. glor. Mund. p. 8. confid. 32.* Bobad. in *Politib. 1. c. 1. n. 14.* Selva de *benefic. p. 3. q. 7.* Maltr. d. *Jud. 1. c. 8. et 12.* Et ait Bobad. ubi supra: Quid Iudex Nobilis comperat juris rigorem, et humanitas placibilis, libenter audir, omnibique se humanissimum præbet. Et vere, ut ait Aristot. *Ex melioribus meliores præcari probabile est* lib. 1. c. 47. Ut ex homine bonum, et bellis bellum, sic ex bonis boni generati putantur. At et converso Iudex ignobilis si licetis ac virtuti naturam non accommodat, et gravi, severo, sermone inconstituit, inhumanus, Nobileque opprimere curat, ut uterque status aequalis fiat. Unde dicit Gabriel Alver. de *Valsce. de Indie. post. d. rubr. 4. amec. unica v. 3.* Quod ad Republicam munia non debet vocari, neque venire vilis, aut ignobilis. Prima namque Nobilitatis in Iudice requiritur qualitas ut probatur in *L. 2. c. 8. q. 1. c. 1. Joana. de Segura de Avalos in d. c. 1. q. 15. c. 1. q. 1. c. 2. n. 1. cum seq. Scacia de re iudic. c. 1. gloss. 4. f. 1. n. 1. q. 1. c. 60. seq. et 2.* Ecdobas de puri. *sum. p. 1. q. 3. s. 1. n. 16.* et *seq. Simanc. de Repub. lib. 5. c. 3. et de Cathol. instit. lib. 4. c. 4. per Anton. Arce. ita etiam inter Nobiles Nobiles fore præferendi ceteris paribus Cypoli. in tract. de Imperat. milit. delig. in r. c. incipit Nobilitatis. n. 23. et *seq. Franc. Vindis decif. 45. n. 2.* Caball. m. Borell. de *præf. Reg. Cath. c. 4. n. 2.* Mastrill. d. c. 8. num. 9. Et denique in omnem casum Nobiles plebeis præferuntur Cabod. 2. p. d. c. 1. q. 7. n. 8. Gratian. c. 284. n. 4. et post plures Larrea decif. 4. n. 5. et 6. Mastrill. d. c. 8. Bobad. c. c. 4. n. 10. n. 18. et num. 20. alios Aug. Barbos. in *collecl. ad text. in cap. de simulat. 18. de puri. n. 15. et 16.* Amaya in *L. 1. c. de condit. in publ. d. 1. d. 1. 10. v. 11.**

Ex quibus satis liquet plebeios, & ignobiles ad Magistratus dignitatem non esse admittendos tanquam immeritos, & indignos; & summa cum ratione, quia dignitas ab officiali, non vero officiali propter dignitatem illustrari debet: ut eleganter ait Aeneas Silv. epist. 10. ad nostrum Portugalliae Doctorem Lupum ibi: *Quoniam omnibus Principibus idem animus esset, ut per omnes ignorantiae plena forent Provincia; nec forent Magistralis propter iniquitatem officialium devehorentur, atque dignitas ab officiali non vero officiali propter dignitatem illustraretur.* Porro ut ait Publius Syrus Mimographus: *Coniugium illi apud indignum dignitas. Immo si indignis, & immeritis conferatur, ipse dignitates vilescunt, & decolantur.* ut tradit Divus Hieronymus, dum ita ait Panmach. scribit: *Quare clarior bonis, vilescit in turba, & apud viros bonos indignior per ista dignitas, quam multi indigni possident.* Refert, & sequitur Solorzan. d. emblem. 52. numer. 15. qui elegim-

148 Tractatus de Donationibus Regiis.

tria carmina Catulli, transferibit dum in Nonium Strumam ita loquitur.

Quid est, Catulle, quid moraris emori?

Sella in Curia Struma Nonius edat,

Per Consulatum peccat Vatinius,

Quid est, Catulle, quid moraris emori?

18 Ex quibus apparet Catullum mortem optasse, quia Strumam indignum in Sella Curuli videret. Et Salvian. ait: *Quid est dignitas in indigno, nisi ornamentum in turpi.* Sed pro dolor nulla juris communis constitutio, nulla Regum nostrorum prohibitio iussit ut ignobiles, & sanguine maculari à Magistratuum dignitatibus arceantur. Cui morbo nostrum Serenissimum Principem medicinam adhibere speramus, ut dignitates non decolorentur in totum, & ad pristinam auctoritatem, & existimationem restituantur.

Redeundo igitur ad materiam dignitatum Regalium, quæ dantur ultra Magistratuum dignitates, tradunt, fecerunt in c. 1. quod dicitur Dux, Mar-
 19 chio, Comes & Maritimus de Magistrat. l. 4. c. 10. n. 1. prædictas dignitates in triplici esse differentia. Prima est titularis suæ administratione, de qua agendum non est, quia non reperitur in Regno: prout neq; in Regno Sicilia esse Comes titularis dixit Mar-
 20 strill. d. c. 10. n. 10. Alia dicitur dignitas titularis cū officio & jurisdictione. Tertia tandem cum officio, jurisdictione, & loco. Secunda cujus exemplum proponit Marstrill. d. c. 10. n. 12. etiam non habetur in Regno. Et sic tantum agendum erit de tertia, quæ conceditur cum administratione, & loco. Sunt enim apud Nos, sicut & apud alias Europæ Nationes dignitates Ducatus, Marchionatus, Comitatus, Baronia: Vice Comitatus. Quæ dignitates, ut experientia docet, concedi solent cum jurisdictione, & loco. Et hæc omnes inter Regales dignitates connumerantur Six in d. Regal. lib. 1. c. 5. n. 120. Alex. conf. 25. n. 13. lib. 5. Giub. de success. feud. §. 1. gloss. 3. num. 19. non quoad dignitatem Regalem cum eis communicandam; sed respectu constitutionis earum, quia à Rege fit Constabulo templi. Iudic. lib. 1. c. 4. de Duce n. 7. Giub. §. 1. gloss. 3. n. 19. Ubi dicit, quod illi, quibus prædictæ dignitates conceduntur, non consequuntur Regalia, nisi nominatim eis fuerint permilla. Sequuntur Seisell. in rubr. qui feud. dare possunt part. 1. Jacob. de Georg. verb. & cum numero n. 6. quos, & alios plures refert, & sequitur Rosental de feud. c. 5. conclus. 14. n. 1. & in gloss. littera A. Et in hunc sensum accipiendus est Roxas de incomparib. Regnum & Maior. 4. p. c. 4. n. 16. dum prædictas dignitates Regales dicit.

§. 1. de Duce.

11 Ducis titulus, & dignitas secundum plures originem duxit à Ducibus, qui nascentis Imperij Romani temporibus exercitiis præficebantur; tanquam Tubicini, & Militie Magistri; de quibus in L. 1. c. de offic. Praefecti Africa l. Ducis ff. de offic. Iudic. milit. l. de exercitu in bello ff. de re milit. l. 1. c. de offic. Mag. milit. c. 1. de his qui feud. dare poss. Lucas de Pena in L. fin. col. 2. c. de re milit. Petr. Gregor. synagmat. 1. p. lib. 6. c. 7. & 8. cui opinioni adhiplatur L. 11. tit. 1. part. 2. Ubi Dux dicitur ille, cuius officium est exercitum ducere, seu dirigere, & in pugna præire ibi: *Duxque tunc quere ducit como caballio guaiador de guesse, que tanto esse officio antiquamente de mano del Emperador, y por esse officio, que era mucho honrado heredaron los Emperadores a las que los tenían de grandes tierras, y se son agora llamados Duques.* Et ait Theod.

Hoepling, de iure infig. c. 12. n. 83. Ducis nomen, & titulum provenire ex eo, quod olim populus procedens ad bellum eligebat Ducem, qui ut Rex tempore pacis, & belli plenior potestate donabatur: ut Regum lib. 1. c. 8. vers. 10. Et inde nomen, & titulum Ducis derivati tradit.

Alij verò Duces denominari ex Ducibus, qui Provinciales dicebantur, & simul erant Governatores, tradunt. Vel denique ex Ducibus limitatoribus per Bobad. in sua Politic. lib. 2. c. 16. num. 25. Quamvis enim Romanum Imperium late patuerit ut probatur ex text. in L. Orbe Romano 17. ff. de statu homin. L. deprecato ff. ad L. Rbed. de iust. ubi Antoninus se dominum mundi iactat. Qua de causa Roma caput Mundi dicta est, & domicilium Orbis tetraurum, Imperij, rerumque Domina Iustin. lib. 43. Hæc autem, antiqui Roman. lib. 1. Inst. lib. 1. de mag. ii. Romani Imper. c. 1. Fecit illud Virgil. lib. 1. Aeneid. loquens de Romanis ibi:

*Hic ego nec metas rerum, nec tempora pono,
Imperium sine fine dedi.*

Et Ovid. lib. 1. Fast.

*Gentibus est aliis tellus, & data limite certo,
Romane spatium est, Urbis, & Orbis idem.*

Solorz. de iure Ind. lib. 2. cap. 21. n. 18. & segq. Amaya ad tit. C. de annon. & tribut. lib. 10. post legem 6. illius tit. in L. 1. C. de fundis Limitroph. lib. 11. n. 1.

Tamen vere Romanum Imperium suos habuit limites, vel à natura positos, vel arte constructos: nempe mari, fluvii, montibus, fossis, castellis, castris, & muris: ut dixit Lapius de Repp. Roman. cap. 1. & segq. Iust. 23
 Lib. 1. de magnis. Roman. Imper. c. 4. cum aliis quos refert, & sequitur Amaya ubi proxime num. 2. Quare cum Imperium cum barbaris divideretur, Romani in limitibus milites collocarunt, ut ibi adstant, & Imperij limina defendentes L. 4. C. de offic. Mag. milit. L. 2. C. de fund. Limitroph. lib. 11. L. fin. C. de offic. Iudic. milit. L. 2. in princ. & §. enones, & §. interea 14. C. de offic. Praef. Praetor. Africa. Quibus militibus Duces constituebantur, quos limitantes appellabant; quia in limitibus Imperij militabant L. 2. §. pro limitantibus C. de offic. Praef. Africa L. fin. C. de offic. Iudic. milit. Cujac. lib. 1. observat. c. 25. quorū officium Praepositura, & Praefectura appellabatur Ducatus L. 1. de offic. Quæst. L. 2. C. de domest. & protect. L. quævis 19. C. ad L. Iul. de adulter. Lazius de Romana Repub. lib. 1. c. 2. vers. limitanti, & lib. 2. c. 9. vers. sequitur, eleganter Amaya in d. L. 1. C. de fund. Limitroph. lib. 11. n. 24. de currente tempore Ducis officium posita in titulum, & dignitatem fuit translatum: ut scribunt Mexia lib. 2. Nobilitarij c. 25. Pancitrol. lib. 1. de notit. utriusque Imperij c. 5. Bobad. d. 16. num. 25. Et post alios Historicos Amaya in d. L. 1. n. 8. Ubi n. 9. increpat Ambrosio de Morales quatuor lib. 12. histor. c. 4. dicit Ducatū quod Ducem statum, & ditionem significat, inde dictum, quia Duces poterat eudere monetam auream, quam Hispani dicunt Ducado de oro. Quod quidem satis ridiculum est. Et ita prædictus titulus erectus est non solum ad famulix præminentium, sed & ad locum ipsum, sive territorium: ut notat Theod. d. c. 22. num. 85. Qui c. 4. n. 621. & 622, 623, tradit Ducis dignitatem

tatem institutam primum à Longino Exarcho Ravenari anno Domini 569, & mox Duces à Longobardis instituti capillie. Ex quibus communicata fuit illa dignitas Gothis in Hispania: ut tradit Bobad. lib. 2. c. 16. n. vers. las primeras. Ubi ante Gothos Duces fuisse absque domino, & vassallis docet. Postea vero titulum Ducatus cum iurisdictione, & loco concessam fuisse testatur, & apud Francos usque ad tempora Caroli Magni æstimatam magni hanc dignitatem: ultra Bobad. supra dixit Sixtin. de Regal. lib. 1. c. 4. n. 39. Et Atheniensium, Gennensium, & Venetorum Reipublicas per Duces gubernari palam est.

Inter Duces nostri temporis, & alios datur differentia: quod alij sunt, qui superiorem non recognoscunt: ut sunt in Italia Duces Sabaudie, Hertzæ, Mantuæ, & Ferrariæ, Parmæ, Urbini, ac Mediolani, qui in suis ditionibus, & statibus tantam habent potestatem, quantum habet Imperator in Imperio: ut testatur Camill. Borrell. de præst. Reg. Cath. c. 48. n. 9. 10. & 11. & Regalia conferunt: ut per eundem c. 5. n. 14. ubi de Duce Mediolani, & n. 15. de Sabaudie Duce, n. 16. de Duce Mantuæ, n. 17. de Ferrariæ Duce, & tandem n. 19. de Duce Florentie, Senatuumque. De quibus impresentiarum sermo non est, quia in Hispania nullus est Dux, qui Superiorem non recognoscit: neque aliquis, qui Regalia conferat. Habent enim nostri Duces titulum, & dignitatem à Rege sibi collatam, tanquam Coronæ Donatarij: et sic non ea possunt, quæ Duces, qui Superiorem non recognoscunt, sed aliquibus fruuntur prærogativis juxta Regias concessionem, & Hispaniæ consuetudines.

De Ducalibus insignibus agit plene Theod. Hopring. de jure Insignum. c. 2. sect. 4. n. 937. num. segg. & præcipue n. 940. ubi tradit Insignia Ducum pro quævis loco consuetudine variari. Et sic in Hispania Duces quamvis Diademate uti possint cum raliis, quia soli Regi competit: tamen propter excellentiam dignitatis utuntur simplici Coronæ rotunda ad modum Zone circumdantis pileum cum gemmis, & lapidibus pretiosis affixis, vel insculptis: ut per Cassan. in Catal. glor. Mand. p. 1. c. 38. conclus. 9. quem sequuntur Decian. respons. 19. n. 34. 157. & 158. vol. 3. Mart. de jur. p. 1. c. 53. n. 157. Quod vocatur biretum ab Alciaz. lib. 6. Pæरण. c. 25. & lib. 8. c. 10. Martin Freia in tract. de feud. Baronum tit. quis dicitur Dux n. 44. & segg. Bobad. d. lib. 2. c. 16. n. 25. Ubi alias Ducum prærogativas recenset Mastrill. de Magistr. lib. 4. c. 5. n. 17. Theodor. d. c. 1. n. 940. & 942.

Duces, Marchiones, Comites, & alij titulati à Regem sunt Nobiliores, & inter se ipsos antiquiores sunt præstantiores: ut notant communiter DD. in cap. 2. qui dicitur Dux post plures Garcia de Nobilit. gloss. 18. & gloss. 48. §. 3. n. 69. & gloss. 7. n. 27. Gutier. præst. lib. 4. c. 14. n. 113. & c. 16. fere per totam. Cabed. p. decif. 73. n. 6. Otalor de Nobilit. 2. p. c. 5. n. 30. Carvalh. in c. Reynald. de testam. 1. p. n. 204. Duces autem inter Marchiones, & Comites primas tenent: & Marchionibus, ac Comitibus præcedunt: ut probatur ex rubr. qui dicitur Dux, Marchio, Comes, ubi commaniter scribentes: & in specie Parlador. lib. 2. verum quædam. c. 13. n. 1. Mastrill. de Magistr. lib. 4. c. 5. n. 6. 8. & segg. Cassan. in Catal. glor. Mand. 5. p. confid. 46. vers. adopte, Pacian. de probat. lib. 2. c. 25. num. 74. sequitur Sixtin. de Regal. lib. 4. c. 21. Ubi dicit, quod post Reges Portugal, de Donat. Tom. I.

subsequuntur Duces: Et confirmatur ab ordine litteræ quia in d. rubr. qui dicitur Dux, primo ponitur Dux, & post eum Marchio, & Comes. Quod idem colligitur ex Ordin. lib. 2. tit. 45. §. 1. ibi: Os Duques Mestres dos Ordens, e Mestres, e Coadjuvantes, & c. L. 1. tit. 1. part. 2. Et quidem ordo litteræ, & scripturæ præcedentiam demonstrat. c. si quis iusto impedimento de elect. in 6. L. ferunt communis ita ff. de stipulatione servor. ubi Bart. & Cassan. 1. p. confid. 17. & 5. p. confid. 46. Et faciunt quæ Valasc. confid. 121. n. 4. Atque ita cum tam in legibus, quam privilegia prius nominantur Duces quam Marchiones, & Comites: dubium non est, quin Duces Marchionibus, & Comitibus sint præferendi.

Deinde maiore dignitate præditus præcedere debet, & inter aequales antiquior in dignitate, & ceteris patibus ætate major: ut post plures tradit Hermosill. in prom. pariter. gloss. 3. n. 2. & 3. Latreza allegat. 5. n. 4. & segg. n. 8. Valenz. conf. 34. n. 90. plures refert Salgad. de preest. 2. p. c. 9. n. 34. Cypic. Latr. decif. 181. n. 2. Scitamus majores dignitates postremo, quam alia institutum c. statuimus ad maiorem & obediunt. Hermos. ubi supra n. 4. Latreza allegat. 31. n. 10. & segg. Planè Ducalis dignitas excellentior est, Menoch. conf. 302. n. 50. in fin. Ac proinde Dux præcedere debet Marchionibus, & Comitibus. Quod etiam ex eo suadet: quia Ducis insignia excellentiora sunt, quam Marchionis, & Comitibus, Duci enim permittitur portare super atnis circulum rotundum insit Coronæ cum gemmis, & lapidibus pretiosis affixis, vel insculptis Bobadill. d. lib. 2. c. 16. n. 25. vers. puden los Duques. Mastrill. d. c. 5. n. 17. lib. 4. Cassan. in Catal. glor. Mand. p. confid. 9. & p. 5. in stemmat. considerat. 22. Theodor. Hopring. d. c. 2. n. 942. ad monstrandam ejus dignitatem magis illustrem, & illius maiorem splendorem cap. ut Apostolica circa fin. de privileg. in 6. Lucas de Penna in rubr. C. de aur. coronat. lib. 1. c. Mastrill. d. c. 5. n. 17. Theodor. d. c. 942. Marchionibus vero, & Comitibus tantum conceditur circulus rotundus sine lapidibus, & sine gemmis pretiosis, quasi ad modum coronæ designans dominium, jurisdictionem, ac Reglem dignitatem sibi à Principe concessam, Mastrill. lib. 4. c. 5. n. 16. Theodoros d. n. 942. Unde de præminencia hujus dignitatis, ad alias jam dubitari non oportet, ut dixit, Parlador. lib. 2. verum quædam. c. 13. n. 1. Bellug. in princl. Principum rubr. 6. n. 22. Cassan. d. p. 5. confid. 46. Bobad. d. c. 16. in princip. Mastrill. d. 5. num. 13. Joann. Garc. de nobilitat. gloss. 48. §. n. 69. Machado de perfectis Confessore 6. p. 1. tract. 2. n. 1.

An autem Ducibus competat titulus excellentiæ, seu excellentissimi, iuste dubitari potest? Primo quis Duces in suis Ducatibus quæparatur Regibus, Jafon in L. 5. in princip. ff. de verb. obligat. Martin. Freccia in tractat. de subfens. lib. 1. quis dicitur Dux, & eandem habent potestatem in suo Ducato, quæ Imperator, & Rex, in suo Imperio, & Regno. Jafon conf. 231. col. 1. lib. 2. Socin. Jun. conf. 98. n. 2. & conf. 126. 1. qui fudat doctrina Paul. de Cast. conf. 34. super. a. dub. 10. vers. quod autem dictum est, quæ commaniter approbatur testatur Decius conf. 403. quævis in casu col. 2. ex Socin. sen. conf. 66. vifia ditione col. 6. vers. & licet dici solent. vol. 3. & cum Parparat. & Paris. Menoch. conf. 302. num. 21. Sixtin. de Regal. lib. 4. c. 21. num. 22. atqui Regibus competit titulus excellentissimi: de Rege Galliarum probatur ex c. excellentissimi. 10. c. 3. & de nostro Lusitanie Rege text. in cap. 3. grandi prope finem de supplic. negliget. Præ-

150 Tractatus de Donationibus Regiis.

latoz, in 6. Gasp. Valase, in L. Imperium num. 21. ff. de iurisdic. omni. iudic. Menoch. conf. 302. n. 14. Ergo Ducibus idem titulus excellentie competit cum æquiparatorum idem sit iudicatus.

Confirmatur: quia titulus Majestatis competit tantum Imperatori, vel Regi, atque ita, ut Regi 35 competit titulus excellentissimi ita, & Ducibus competere dicendum est. Probatur assumptum: quia Majestas dicitur status major cap. solius de pæn. lib. 6. Clement. s. eodem tit. Oldrad. conf. 83. Gig. in tract. de crimin. l. a. Majest. p. 1. sub rubrica quætuor fit Majestas in fin. Unde cum Ducis potestas major sit status in suo Ducatu, ea quæ conveniunt Regi in suo Regno deneganda non sunt Duci in suo Ducatu, ut argumentatur Menoch. d. conf. 302. num. 32. & 33. Sed hæc omnia procedunt in Ducibus qui habent jura Imperij, & non recognoscunt superiori, non vero in Ducibus Hispaniæ, & aliarum Regionum, qui superioriorem recognoscunt.

Secundo facit, quod Consuli tributus fuit titulus excellentissimi in L. sancimus, C. de Consul. 12. & tradit Purpurat. in L. 1. in princip. n. 30. ff. de offi. eius cui mandata est iudicatio. Menoch. 37 d. conf. 302. num. 39. Atqui Dux in suo Ducatu major, & dignior est, quam olim fuit Consul in Urbe Romæ, ergo titulus excellentissimi Ducibus competere dicendum est.

Tertio facit, quia de consuetudine videmus Duces uti titulo excellentie, & sic communiter ab omnibus tractari: ergo jam dubitari non debet prædictum titulum eis competere, quia in illa 38 materia consuetudo maxime est attendenda L. non tantum ff. de Decurionib. L. super creandis, C. de iure fise. cap. Episcopus dist. 17. ubi Præposit. num. 7. & Bartol. in L. 1. C. de dignitat. lib. 11. Menoch. conf. 302. num. 43. & eo non relato Mastr. d. lib. 4. c. 5. num. 12. Ex quibus, & aliis fundamentis Menoch. d. conf. 302. pro Marchione Soncini hanc sustinet partem affirmativam.

Cæterum contraria sententia longe verior est, quoniam de jure Duces dicuntur personæ illustres 39 gloss. in L. præcipuus §. 1. verbo Præfex, Cod. de appellat. Cassan. in Carol. glor. Mund. p. 5. consiler. 45. vers. & Doctores, vel etiam dicuntur spectabiles per text. in L. si quando C. de appellat. §. simili quoque modo in Authen. cum de appellationibus cognoscitur, Doctores in L. 1. ff. de offi. eius, Placita in L. 2. C. de re militari lib. 12. Bobadilla lib. 2. c. 16. num. 25. in fin. Mastr. d. c. 5. n. 9. & 10. atque ideo nullo modo excellentie titulum assumere possunt.

Deinde quia titulus excellentissimi solum Regibus competit, unde Duces qui in inferiore sunt dignitate titulo solum Regi competenti uti nequeunt. Præsertim, quia cum omnes prerogative, & tituli dignitatum à Rege, tanquam à fonte deriventur, illi tantum Duces excellentie titulo uti poterunt, quibus nominatim, & expresse concessum reperitur in donatione, vel privilegio, siquidem ultra expresse concessa donatarii habere non possunt, ut sepe in hoc tractatu repetitum, 40 & probatum invenies. Denique juxta L. 16. tit. 1. lib. 4. Recopilat. Duces tractari debent non de excellentia, sed de senhoria Bobadilla. d. c. 16. num. 25. vers. a vers. a los Duques, & otros Grander. Et in hoc Regno edita fuit quædam lex Extravagans die decima sexta Septembris anno 1597. qua caveatur neminem posse habere titulum excellentie præter filios Infantum, & Ducem Bragantiæ. Vn-

de jam de hac questione dubitandum non est in Regno, ubi enim est casus legis, amplius disputare non licet Bartol. in L. quod constitutum, ff. de militar. testam. Dec. conf. 503. num. 4. Grat. c. 420. num. 7. Castill. lib. 3. contravers. c. 7. n. 34. in fin. Solorzan. de iur. Indiar. lib. 2. c. 7. num. 1. Anton. Hering. de fideiussor. c. 11. num. 60. Valenzuel. conf. 123. num. 13. August. Barbof. axiomat. 136. atque ita titulo excellentie Duces uti non possent certum est: quia hi tituli insignes, & Regij, sunt ut tradit Anton. Sola ad Constitut. Sabaud. in præm. gloss. 1. num. 11. & 12. Quidquid illum titulum communem esse omnium Principum dicat Theod. Hoeping. de iure insign. c. 22. n. 101. & seqq. num. 78. cum seqq. junctis his quæ num. 78. cum seqq. ultra quod ab eo, & à Menoch. adducta, & in contrarium ponderata supra, applicari non possunt Ducibus nostri temporis, qui superioriorem recognoscunt: & ex dicta lege Extravaganti tollitur omnis dubitatio. Verum post dictam legem Extravagantem Rex Philippus cõcessit Duci de Aveiro, ut titulo Excellentie vocaretur propter magnitudinem illius Status, & maximam qualitatem ipsius personæ, quæ à sanguine Regio derivatur per lineam masculinam: ut constat ex quadam certificatione Secretarii Ludovici de Figueiredo, quam dicimus Secretaria scripta Vallisoleti die 12. Decembris, anni 1605.

In nostra Lusitania Ducis titulos nullos fuit usq. 41 que ad tempora Regis Joannis Primi Gloriosæ memorie, qui post captam à Mauris Civitatem Ceutæ in Africa anno 1415. dum esset in Civitate Taviræ Regni Algarbiorum creavit Ducem Conimbricæ Filium Petrum Portugallæ Infantem, & Ducem Civitatis Vicensis Henticum ejus Filium; similiterque Portugallæ Infantem in præmiorum rerum bene gestarum in oblatione Civitatis Ceutæ. Postea Rex Alphonsus Quintus creavit Ducem Bragantiæ Alphonsum Patrum filiumque Regis Joannis Primi, Et ipsemet Rex Alphonsus creavit Ducem Vicensis Civitatis Ferdinandum ipsius fratrem. Deinde concessit Oppidum Vimaransense titulo Ducatus Ferdinando filio Primogenito Ferdinandi Primi Ducis Bragantiæ. Rex Joannes Secundus Ducem Civitatis Julis Pacis constituit Emmanuelem, qui postea ei successit in Regno: & titulo Ducis Conimbricæ insignivit Georgium ejus filium naturalem. Rex Emmanuel Duces creavit Civitatis Julis Pacis, & Civitatis Guardie, & Oppidi Vimaransenfis proprios Filios Ludovicum, Ferdinandum, & Eduardum. Rex Joannes Tertius creavit Ducem Oppidi de Trancoso ejus fratrem Ferdinandum tempore, quo eum matrimonio copulavit Dominæ Guiomar Coorinho hæredi illustriſſimæ Domus de Marialva. Ipse Rex Joannes Tertius creavit Ducem Averij Dominum Joannem de Lancastro filium Georgij Ducis Conimbricæ. Postea Rex Sebastianus crexit in Ducatum Oppidum de Barcellos Primogenitos Ducum Bragantiæ, ut illud in titulum haberent in perpetuum Primogeniti; simul atque nati essent: & illo titulo primus fuit usus Joannes filius Theodosij Primi Ducis Bragantiæ: Et deinceps cæteri Primogeniti ejusdem Status. Philippus Secundus Castellæ Rex dum occupavit hoc Regnum, crexit in titulum Ducatus Oppidum de Villa Real ad favorem D. Emmanuelis de Merces Marchionis ejusdem Oppidi. Et insuper crexit in titulum Ducatus Oppidum Turrium Novatum Primogenitis Du-

cum

cum Averij Philippus Tertius Castellæ Rex creavit Ducem Oppidi de Cavinha D. Michaelen de Meneses Marchionem de Villa Real. Tandem Rex invictissimus Ioannes Quartus creavit Ducem do Cadaval D. Nonium Alveres Pereira de Mello Marchionem de Ferreira. Et etiam Ducem Iulie Pacis creavit Serenissimū Petrū Portugaliæ Principem, qui Regni habenas feliciter moderatur.

In Ducatu Averij post mortem Georgij Conimbricæ Ducis Magistrisque Militarium Divi Jacobi, & de Avis successit Joannes Primus Averij Dux, & huic successit Georgius Secundus, qui occubuit in miseranda clade de Alcaere in Africa relicta filia D. Juliana, quæ in ejus statu successit, fuitque nupti tradita Alvaro ejus Patroeli filio Alphonsi, qui erat filius Secundogenitus Magistri Georgij. Ex quo matrimonio natus est alter Georgius Dux Turrium Novarum, qui ante matrem Julianam decessit: quæ vita sancta successit in Statu Raymundus, qui in procedent tempore belli ad Castellanos se transiit, & tanquam reos læse Majestatis in absentia condemnatus fuit. Quæ de causa instituta litæ adversus Regiæ Coronæ Procuratorem ab Illustrissimo Petro Filio Ducum Alvari, & Julianæ sententiam obtinuit, & Ducatus possessionem adeptus est. Contra quem post pacis foedera inita inter Carolum Secundum Regem Castellæ, & Alphonsium Sextum Portugaliæ Regem, Illustrissima Maria Raymundi Soror, filiaque Georgij Primogeniti Julianæ litem movit, quæ nunc sub iudice est. Hi sunt Duces (qui ultra Briganinos, in quorum stirpe legitimo titulo Regni successio conservatur) in Lusitania fore Illustrissimi, & inter omnes Hispaniæ, & Europæ Præclarissimi; cum omnes ex Regum stirpe descendunt, & magnis prerogativis potantur; tamen ex Regum, quam Summorum Pontificum privilegiis.

§. 2. De Marchionibus.

Missis aliquorum opinionibus, qui tenebant Marchiones dixisse nomen à mari quasi Marchia, juxta illud, ut plurimum sit posita, quos referunt Menoch. *conf.* 302. num. 29. Mastrill. de Magistrat. lib. 4. c. 6. num. 1. Bobadill. in sua *Polis.* lib. 2. c. 16. n. 27. & eorum qui docent Marchionem dictum à Marcha, quod est nomen Celticum, quo præfectus equitum denominabatur, de quibus Menoch. & Bobadill. citatis locis. Verius est Marchionem dictum à Marchia quod est nomen Gothicum, seu Germanicum, & significat limites, hunc præ occasione à fundis, & prædiis limitrophis quos custodiebant, tanquam milites ad frontiera (ut loquitur Mastrillo) seu ad limina hostium, & cum bene posita se gessissent meruerunt, ut pro mercede haberent ipsa limitrophia in feudum, & in memoriam servitii militaris, Marchiones appellati sunt quasi limitanei præpositi, ut tradit Zalus post Bonifac. in *Epitom. feudor.* p. 5. num. 10. Hothoman. de verb. feud. verbo Marchio, Thoron. in *tratt. de ve militar.* lib. 3. & hanc sententiam probat Cujac in *commentar. feudor.* tit. qui feudum dare possit. Marin. Freccia de *subfeud.* in tit. quis dicatur Marchio num. 1. Alciat. lib. 1. parergon c. 27. Menoch. *conf.* 302. num. 19. Mastrill. d. lib. 4. c. 6. num. 2. cum sequitur Bobadill. d. c. 16. n. 27. Amaya in L. 1. c. de fund. limitroph. lib. 11. sub. tit. c. de annon. & tribut. lib. 10. post L. 6. num. 8. Calvin.

in Lexicon jur. verbo Marchiones Salazar de Mendoza in *tratt. del. origen. de las dignidades y glorias de Castilla* lib. 3. c. 14. Roxas de incompatibil. Regnorum 4. p. 4. n. 10.

Marchionis dignitas minor est quam Ducis, Jackson. in L. 1. n. 15. *ff. de offic. ejus qui mand. est p. v. d. lib.* Boer. de *authorit. magn. Concil.* p. 3. §. 1. num. 6. Marin Frecc. de *subfeud. tit. quis dicatur Marchio* num. 2. Carol. de Grassal. de *jur. Regn. Franc. jur.* 1. Mastr. d. c. 6. num. 8. nisi Marchio fuerit qui superiorem non recognoscit, & habeat jura imperij Mastr. d. c. 6. num. 13. An autem Marchio præferatur Comiti secundum jus commune? Non satis constat: quia Comitatus dignitas est antiquissima, ita ut in Orientali, & Occidentali Imperio tanta fuerit Comitum prerogativa, ut Ducibus præponerentur, & hi illis adjungerentur in disciplina militari Pancirola in *notitia Occident. Imper.* c. 70. Sixtin. de *Regal. lib.* 1. c. 4. num. 54. & quod in Germania Comites præcedunt Marchiones, scribunt Lucas de Perna ad *rubr. c. de Comitib. consistorial.* lib. 10. Marin. Frecc. de *subfeud. lib.* 2. tit. quis dicatur Comes num. 36. & quod in Hispania dignitas Comitatus sit antiquior dignitatis Ducum: & Marchionum scribunt Bobadill. d. lib. 2. cap. 16. num. 28. Garcia de nobilit. *gl. ff.* 48. §. 3. num. 69. Alciat. de *sigular. certam.* num. 32. Azor. in *summap.* 2. lib. 11. c. 10. Cabed. p. 2. decis. 105. Mastrill. de *Magistr.* lib. 4. c. 7. num. 1. Hieronym. Roman. in *Commentar. de las Respublicas* p. 2. a. 10. Parlador. lib. 2. ver. *quotid.* c. 15. num. 2. Ubi ex ea ratione tradit Comites præferendos esse Marchionibus.

Verum contrarium dicendum est, ut scilicet Marchio præferatur Comiti tam de jure communi ex his, quæ Boer. de *authorit. magn. Concil.* p. 2. §. 1. num. 6. Cassan. in *Catal. gl. Mund. p. 5. considerat.* 47. Bobadill. in d. c. 16. num. 27. circa fin. Parlador. d. c. 15. ante num. 2. Mastrill. d. c. 6. num. 16. ubi num. 25. quod Marchio sedet in cetera procerum, & aliorum Magnatum cum sella ante Comites Sixtin. d. lib. 1. cap. 4. num. 55. Qui reprehendit. Cassan. quatenus ait d. *confide.* 47. quod in Germania de consuetudine Comites præcedunt Marchiones, cum tamen vete contrarium ibi obsetetur. Sequitur Glorib. de *success. feudor.* §. 1. *gl. ff.* 3. num. 18. vers. *proinde Marchiones.* Item de jure Regio major est dignitas Marchionis, quam dignitas Comitatus, ut probat Ord. lib. 2. tit. 45. §. 1. arguendo ab Ordine litteræ Petr. Gregor. *syn. tagmat.* p. 1. lib. 6. c. 7. num. 14. Mastrill. d. c. 6. n. 16. Quapropter Marchiones in sedendo cum sella coram Rege Comites præcedunt Marin. Frecc. de *subfeud. tit. quis dicatur Dux, Marchio, Comes* num. 2. & 7. Mastrill. d. c. 6. num. 25. Machado de *perfecto Confessore* lib. 6. p. 1. *tratt.* 2. num. 2. Glorib. d. *gl. ff.* 3. num. 18. ubi dicit, quod primo sedent Principes, deinde Duces, postea Marchiones, & ultimo Comites Franch. *decis.* 365. n. 2. & 1. Et experientia docet, quod apud nos in sedendo præcedit Dux; sequitur Marchio, & postea Comes: & etiam in hoc Regno Marchiones majorem habent sensum in Regis redditibus, quam Comites; & ideo non potest dubitari Marchionum dignitatem majorem esse Bald. *conf.* 187. circa medium vers. *stipendia etiam* lib. 1. Thusc. *lit. D. coelvas.* 43. o. n. 9.

Marchiones non tantum sunt spectabiles, ut per Gaspar Valsae, qui plures refert in *L. Imperium* num. 215. *ff. de investit. omni. Indic.* Purpur. N 4 rat.

152 Tractatus de Donationibus Regiis.

rat. in L. 1. num. 131. ff. de offi. ejus cui mand. est jurisdic. Boet. de ant. magn. Concil. in addit. num. 100. Alciat. conf. 382. in prin. Sed etiam sunt illustres Purpurat. ubi proxime numer. 130. Callan. in Catal. glor. Mand. p. 7. consider. 4. vers. item Capitulares. Mastrill. de Magistr. lib. 4. c. 6. n. 19. & 20. Ubi num. 21. quod de consuetudine Illustrissimi appellantur Riminali. Jun. conf. 642. num. 46. Menoch. conf. 301. num. 44. ubi late fundat. Sed hoc jam diximus procedere in Marchionibus, qui Superiorem non recognoscunt; non vero in Marchionibus Hispaniarum & hujus Regni, quibus tantum licet loqui de Senhoria juxta prædictam legem Extravagantem: & per ea, quæ Bobad. lib. 2. c. 16. n. 32. ubi n. 27. de prærogativis hujus dignitatis.

In hoc Regno usque ad tempora Regis Alphonsi Quinti Marchionis titulus non fuit: ipse tamen Rex anno 1450. creavit Marchionem de Valença Alphonsium Filium Alphonsi Primi Ducis Briganziæ, & ejus hæredem: etiam creavit Marchionem de Villa Vicosa Ferdinandum Filium Secundogenitum ejusdem Ducis. Insuper creavit Marchionem Oppidi Montis Majoris Joannem Ferdinandi Primi filium secundogenitum Ducis Briganziæ. Rex Joannes Secundus crexit in Marchionem de Villa Real. D. Petrum de Meneses Comitem ejusdem Oppidi. Rex Emmanuel creavit Marchionem Oppidi Turrium Novarum D. Joannem de Lancastro filium Georgij Ducis Conimbricæ: & D. Rodericum de Mello Comitem de Tercegal Marchionem creavit Oppidi de Ferreira. Philippus Tertius Castellæ Rex creavit Marchionem de Castello Rodrigo D. Christophorum de Moura Comitem ejusdem Oppidi: D. Didacum à Sylva Comitem de Salinas, & Ribadem creavit Marchionem de Alenquer. Philippus Quartus Castellæ Rex creavit Marchionem de Porto Seguro D. Alphonsium de Lancastro filium Secundogenitum Ducis Averji. Insuper creavit Marchionem de Gouvea D. Mantique da Sylva Comitem de Portalegre. Rex Joannes Quartus creavit Marchionem de Aguiar D. Alphonsium de Portugal Comitem do Vimiofo. Et D. Alvarum Pires de Castro Comitem de Monsanto titulo Marchionis de Calcais insignivit, Dominiolum Vaschium da Gama Comitem Oppidi da Vidigueira marchionem Oppidi de Nisa instituit. Rex autem Alphonsus Sextus Marchionis titulo Oppidi de Fontes condecoravit D. Franciscum de Sâ & Meneses Comitem Oppidi de Penaguiam. D. Antonium Ludovicum de Meneses Comitem Oppidi de Cantanhede Marchionem Oppidi de Marialva creavit: nec non Franciscum de Mello & Torres Comitem de Ponte ad titulum Marchionis Oppidi de Sande exivit. Serenissimus Princeps Petrus Regni Governorator Ludovicum Alutes de Tavota Comitem Oppidi S. Joannis Marchionem creavit Oppidi de Tavora. Dominumque Joannem Mascarenhas Comitem da Torre titulo Marchionis Oppidi de Fronteira insignivit. Tandem D. Franciscum à Sousa Comitem do Prado titulo Marchionis das Minas decoravit. Hi sunt Marchiones, qui usque adhuc in Lusitania fuerunt, in quorum creatione antiquitus plures observabantur solennitates, quibuscum Rex Joannes Secundus prima die Martij anno 1489. in Urbe Julia Pacis creavit Marchionem de Villa Real D. Petrum de Meneses Comitem ejusdem Oppidi.

§. 3. De Comitibus.

Comites à comitatu dicti sunt, eo quod Duces, & Provinciarum Governoratores comitabantur: prout etiam Comites dicebant, qui Principi in Palatio inserviebant. Et alij quorum consilio Imperatores, & Reges utebantur, Consistoriales Comites appellabantur. Qui quamvis à principio dignitatem non habuissent, postea hic titulus cum administratione officij Governoratoris Provinciarum fuit concessus. Et insuper, ut præessent rebus, & domibus Principum Petr. Gregor. synagm. lib. 6. c. 8. & c. 9. num. 1. & c. segg. & cum Cassiod. Frece. & aliis Bobad. in sua Polit. lib. 2. c. 16. num. 28. littera E. Mastrill. de Magistr. lib. 4. c. 7. num. 8. Roxas de incompatib. Regu. p. 4. c. 4. num. 11. & 12. in fin. Et fuit Comitum ordo Constantini inventum, nam ut Imperator plures honoribus afficeret, diversos dignitatum gradus excogitavit: ut tradit Euseb. Cæsar. lib. 4. de vita Constantij c. 1. Cassiod. lib. 6. var. in forma Comit. Prim. ord. Theod. Hœpping. de iure Insign. cap. 6. num. 83. Et quia Principis Aula appellabatur Comitatus, à Comitatu Comites dicti sunt: ut testatur Theodor ubi proxime numer. 854. At vero Gierb. de success. feud. §. 1. gloss. 3. num. 28. ait quod Comes dicitur à Comitatu, & quod ipse Comitatus nihil aliud est, quam universitas agrorum, sicut territorium Felin. in c. Rodolphus verb. comitatus de rescript. Paul. de Cast. conf. 293. lib. 1. Corneus conf. 151. num. 5. vol. 3. Tholuc. littera C. conclus. 479. n. 2. Unde insit Gierb. 2. Quod ille, qui territorium Villarum non habet, proprie Comes dici non potest Purpurat. in L. 1. num. 248. ff. de officijs, Anton. Sola in proem. Decret. Sabaud. gloss. 3. num. 22. ad fin. Alij autem erant Comites rei militaris, qui in oppidis milites regebant: aut equum turmis, vel cohorti; legationi præerant: ut ex Pancirol. tradit Theodor. d. c. 6. n. 854.

Hæc Comitatus dignitas fuit in Hispania prima duravitque usque ad Reges Hispaniæ: ut docent Bobad. d. c. 16. num. 30. Mastrill. d. c. 7. num. 2. Cabed. 2. p. decis. 105. num. 2. Fermoia. in c. accedens q. 4. ut lite non concessata: adeo ut Regnum Castellæ, Portugalliæ, & Gallitiæ, nec non Aragonum à principio titulo Comitatus potirentur Bobad. d. num. 30. Parlador. lib. 2. rerum quætid. c. 13. num. 2. & 3. Et hoc Regnum Lusitanie ab Alphonsi Sexto Castellæ Rege datum fuisse dotis nomine, & titulo Comitatus Henrico non ambigit Joann. Garcia de nobilit. gloss. 48. §. 3. num. 69. Parlador. ubi proxime, & Mastrill. d. c. 7. num. 3.

Nunc vero Comites vere, & propriè sunt, qui de Comitatu fuerant investiti à Rege, vel eo, qui potestatem habet conferendi hanc dignitatem: ut tradunt Feodistæ in c. 1. qui feud. dare poss. & in c. 1. qui dicatur Dux, Marchio, Comes Petr. Greg. de concess. feud. p. 2. q. 3. Tholuc. littera C. concl. 479. num. 1. & segg. Frece. de sub feud. lib. 1. tit. qui dicatur Comes num. 1. Mastrill. d. c. 7. num. 15. Gierb. de feud. §. 1. gloss. 3. num. 17. Pacian. de probat. lib. 2. c. 36. m. 2. & 3. Est igitur necessarium, ut quis propriè Comes dicatur, quod investiat de Comitatu cum territorio villarum, seu castrorum Lucas de pena in L. si quis Decurio col. 1. C. de Decurionib. lib. 10. Mastrill. d. c. 7. num. 16. Carpan. ad stat. Mediol. 130. num. 31. p. Tholuc.

Thuse. d. conclus. 479. num. 2. Giurb. d. gl. 3. num. 17. & 28. Atque ita qui non habet Comitatum, seu territorium, licet Comitatus nomen, & dignitatem exerceat sine administratione, ut sunt Comes Palatinus, & Comes sacri Palatii, alique, de quibus Maffrill. d. c. 7. num. 18. non sunt proprie comites, sed abusive; & improprie tales dicuntur: ut scribit Bald. in c. 1. quis dicatur Dux num. 2. Felin. in c. Regalibus verb. Comitatus n. 19. de rescripti. Decian. conf. 9. num. 22. lib. 1. Morotius conf. 46. num. 20. Sola ad Decret. Sabaud. tit. de nominat. gloss. 1. num. 10. Jacobin. de feud. verb. Comes, Jafon. in L. id. quod num. 23. vers. secundo facie col. fin. ff. de legat. 1. Socin. conf. 48. num. 2. vol. 1. Pacian. de probat. lib. 2. c. 36. n. 3. & 4. Giurb. de feud. §. 1. gl. 3. n. 17. Sixtin. de Regal. lib. 1. c. 4. num. 108.

Quapropter isti Comites impetrij non veniunt appellatione Comitum, Paris. de Putco de duell. §. 5. an domus num. 7. & loquens de Comite Palatino Bobad. d. lib. 2. c. 16. num. 34. Maffrill. d. c. 7. num. 19. & eo non relato Giurb. d. gloss. 3. num. 17. & tales carent Regali dignitate: ut per Jafon. in L. 1. num. 1. ubi Ripa num. 47. ff. de offic. ejus Boet de aurb. magn. Concil. num. 110. Petregr. conf. 84. n. 5. lib. 1. Sixtin. de Regal. lib. 2. c. 17. n. 18. Ex eo, quia dignitas Comitatus consistit in assignatione feudij, vel oppidi, Bald. in d. c. 1. quis feud. aare poss. & conf. 419. lib. 1. Thuse. littera C. conclus. 479. n. 5. & seqq.

Er est advertendum, quod quamvis antiquitus ut Comes quis possit dici, de jure necessarium esset, quod saltem haberet in territorio centum vicos subditos sue jurisdictioni: ut scribunt Petr. Greg. synagm. p. 1. lib. 6. c. 17. num. 30. Martin. Frecc. de subfeud. it. quis dicatur Dux num. 1. ad fin. & num. 43. Bobad. lib. 1. c. 16. num. 25. col. 5. Tamen apud nos sufficit, quod dignitas conficatur à Rege cum titulo Comitatus aliquis oppidi, vel castri: ut experientia videmus observari tam in hoc Regno, quam Castellane: prædicatur, quod dixit Maffrill. d. c. 7. num. 17. nempe, quod Comitatus debet consistere in Civitate, ubi addit Episcopus, & non in villa, vel oppidis; quia de consuetudine non servatur.

Comites autem non tantum sunt spectabiles juxta text. in L. Provincialium, C. de erogat. milit. annon lib. 12. L. 1. C. de offi. Magistr. milit. L. si quando, C. de appellat. Decian. respons. 7. n. 11. Sed etiam sunt illustres Maffr. d. l. 4. c. 7. num. 22. & etiam illustissimi Garc. de nobil. gloss. 58. §. 3. n. 68. Maffr. d. c. 7. num. 24. sedent namque coram Principe, & præcedunt Barones, & alios Nobiles præter Duces, & Marchiones, c. grandi de suppl. neglig. Pralat. in 6. c. fundamenta de elect. in 6. Lucas de Pena in rubr. C. de Comit. Confessor. l. 12. Maffr. proximo num. 25. & 26. Verum, ut supra diximus, in hoc Regno non vocatur Illustrissimi, sed tantum de Senhoria juxta al. legem Regiam Ex. travagantem.

Notabis tamen, quod in hoc Lusitaniz Regno dignitas Comitatus excellentior est, quam in aliis Hispaniz Regnis: in Lusitania namque Comites sunt Magnates, vulgo Grandes; & stant coram Rege capite cooperto. Quod quidem est magnæ dignitatis, & auctoritatis: ut per Felin. in c. statum de major. & obediens. Cassan. in Catal. glor. Mandi p. 5. confid. 43. Bobad. d. c. 16. num. 25. post plures Giurb. de success. feud. §. 2. gloss. 13. num. 57. Ita ut si Princeps illi, cui jus cooperetur.

di, vel sedendi compete, ipsum denegeret, injuriam faciat Giurb. d. gloss. 13. num. 59.

In hoc Regno usque ad tempora Regis Dionysij nullas fuit Comes; ipse tamen Rex creavit Comitem Oppidi de Barcellos D. Petrum ejus Filium: postea creavit Comitem de Albuquerque D. Alphonsum Sanches ejus filium. Deinde Rex Petrus magna cum solemnitate creavit Comitem Oppidi de Barcellos D. Joannem Alphonsum Tello de Meneses. Deinceps plures fuerunt Comites instituti.

§. 4. De Vice Comite.

Vice-Comes est ille, qui in administratione Comitatus gerit vices Comitatus, & representando ejus personam justitiam administat: ut docet Speculator in tit. de Vice-Comite 1. p. quem sequitur Marant. de ord. judic. 4. p. distict. §. n. 10. Garibay lib. 10. c. 4. Mexia lib. 1. c. 78. & comprehendat L. 1. tit. 1. part. 2. ibi: Bisdone tanto quere dezir como official q. tiene lugar de Cond. Giurb. de success. feud. §. 1. gloss. 1. num. 45. Maffrill. de Magistr. lib. 4. c. 9. num. 1. Ubi, quod est nomen officij, & quod eadem dignitate gauderant Primogeniti Comitum, qui patribus absentibus eorum locum tenentes erant in Comitatu Bovad. d. lib. 2. c. 16. num. 36. Sed verius est Vice-Comitis dignitatem esse Regalem, minorem quam Comitatus, majorem vero quam Baronis Cassan. in Catal. glor. Mand. p. confid. 55. Bovad. d. num. 36. Cabed. 2. p. decis. 105. num. 1. Petr. Gregor. synagm. p. 1. lib. 6. c. 9. num. 14. Maffrill. d. c. 9. n. 3. Apud nos usque ad tempora Regis Alphonso Sexti unus tantum erat Vice-Comes Villa: Novæ de Cerveira Cabed. d. decis. 105. num. 2. Giurb. dist. §. 1. gloss. 1. n. 45. Joann. Botet. in relat. Reg. Portug. & Maffrill. d. lib. 4. cap. 9. num. 5. Postea vero creati sunt tres Vice-Comites, nempe de Alfeixa alius das Galveas, & alter de Fonte Arcada Sed primus Vilæ Novæ de Cerveira ratione amplissimi status, & Vassallorum multitudinis Magnatis locum tener, vulgo Grande, & Comitatus obtinet prerogativas, & privilegia: sedet coram Rege cum Comitibus, & præcedit eos, qui posteriores sunt in data. Denique stat coram Rege capite cooperto: quod quidem obtinet non ratione Vice-Comitatus, sed novæ gratiæ sibi concessæ ab Invisito Joanne Quarto. Alij autem Vice-Comites nullam ex prædictis habent prerogativam, neque tractant de Senhoria, sed Baronibus præcedunt in actibus publicis: & præsertim in Comitibus Generalibus.

§. 5. De Baronibus.

Baronis vocabulum non reperitur specialiter expressum in usibus feudorum; sed de illo fit mentio in c. fundamenta §. proinde offi. de elect. in 6. & in c. grandi in subscript. de suppl. neglig. Pral. & in subscript. text. in c. venerabilis de confirm. util. vel inuul. Notat Fulv. Pacian. de probat. lib. 2. c. 37. num. 7. Originem autem Baronum antiquissimam fuisse tradunt Martin. Frecc. de subfeud. in tit. quis dicatur Baro num. 8. per text. in c. de contr. ov. feudi inter patrem, Fontan. de pall. nupt. clas. 4. gloss. 10. p. n. 10. Maffrill. de Magistr. lib. 4. c. 2. n. 55. & 54.

Dicitur autem Baro à Barya, quod est nomen Græcum, & Latine significat idem, quod gravis, & fortis. Ex eo quia gravis, & fortis debet esse

154 Tractatus de Donationibus Regiis,

esse Baro: ut per Lucem de Pena in *L. fin. in fin. C. de mancipiis* l. 1. Affl. & in cap. 1. num. 5. de his qui feud. dare poss. Curt. Jun. de feud. 2. p. 9. §. Alciat. de sing. l. certam. c. 32. & lib. 3. parergon. c. 16. Caleda. de equestri dignitate num. 112. Fontan. d. claus. 4. gloss. 10. num. 3. & 4. Vel est nomen Hæbraicum, quod significat Latine filius; quod magis placet Cabelo 2. p. decis. 104. num. 2. Fontan. d. gloss. 10. p. 1. num. 3. & à principio Barones fuerunt filij Regum; cum enim Reges non possent facere omnes filios Reges, quod Regnum esset indivisibile, donabant filijs ampla Castella, & castra cum jurisdictione, & imperio. Et isti vocabantur Barones Luc. de Pena in *L. fin. C. de mancipiis* lib. 11. num. 8. vers. item nota col. 2. Cabelo. 2. p. decis. 104. num. 1. Fontan. d. gloss. 10. num. 2. Pacian. d. lib. 2. c. 37. num. 8. Affl. & in c. 1. qui feud. dare possunt. 3. vers. cui add. Quidquid aliter sentiat Theodor. Hoeping. de iure Insign. c. 22. n. 17. §. qui Baronis titulum ex caponaria adeptum dicit: cum enim Joannes Taube, & Albertus Krause nobiles Archiepiscopatus Regiensis à Moscovitis in acie capsi Moscoviam essent deduci, & durioribus vinculis districti, donec se Moscovitæ accommodarent, tandemque liberati essent, privilegia hæc, & prerogativas præ alijs Boyaris in Moscovia ad dulciorem cerevisiam, & vinum adulatum venum exponendum, & distrahendum accepisse; indeque liberorum Baronum titulum apud alios nactus esse: Unde à Sigismundo Augusto Rege Poloniæ huius tituli, statuto liberti confirmationem obtinisse. Sed hoc satis ridiculum videtur; & potius placet prædicta derivatio, ex qua, & ex sermone utentium Baronis nomen introductum fuisse dixit Bald. in c. innotuit ad fin. de elect. Calvinian. Lexicon verb. Baro 2. Giurb. de success. feud. §. 1. gloss. 4. n. 7.

65 Baro itaque tam in hoc Regno, quam in Catalonia, Gallia, Sicilia, & in statu Mediolanensi is proprie dicitur, qui habet castra à Rege concessa cum jurisdictione in titulum Baronie: ut scribant Bald. in d. c. innotuit. num. 18. Curt. Jun. decis. 112. Boslius de Princip. num. 2. & 3. Valasc. de iure emphyt. 9. 30. num. 20. Cabelo. decis. 104. num. 3. Fontan. d. claus. 4. gloss. 10. num. 6. Callan. in Catal. glor. Mand. p. 8. confid. 39. Menoch. conf. 110. num. 7. Mastrill. de Magistr. lib. 4. cap. 1. n. 10. & segg. Petr. Gregor. de concess. feud. p. 2. q. 3. Ponte de possess. Pro Regis tit. 7. de assensu Reg. num. 4. & segg. Giurb. d. §. 1. gl. 4. n. 8. Ubi quod is, vere dicitur Baro, qui de Baronia à Rege investitus fuit, quamvis non plura, sed unam tantum habeat castrum Thuse. littera B. conclus. 27. num. 2. & 4. Raud. var. resolut. c. 444. num. 39. Mastrill. d. lib. 4. c. num. 9. Cabelo. d. decis. 104. n. 3. Quo coincidit Cornel. Kheban. in dictio. Thentun. Latino verb. Bander. ibi: Baro autem vulgo vocatur qui inter Nobiles opibus, & potentia antecellit, homo generosus, & insignis, merum mixtumque imperium in aliquo castro, seu oppido concessu Principis habens: refert, & sequitur August. Bartholin. c. fundamena de elect. in 6.

Unde quamvis Bovad. d. lib. 2. c. 16. num. 22. dicat, quod in Castella idem fuit Domini vassallorum, ac Barones in alijs Regnis: tamen in hoc Lusitanie diff. rentia constituenda est inter Baronem, & Dominos vassallorum: habemus enim in Regno unum Baronem de Alveito, cui oppidum cum jurisdictione fuit concessam à Rege titulo Baronis in perpetuum. Et sic alij Domini vas-

allorum Barones dici non possunt Mastrill. d. c. 1. num. 14. quia vetè non sufficit concessio altri, vel oppidi cum jurisdictione, seu plurium castrorum; immo nec feudis possessio, ut quis dicitur Baro: nisi concessio facta fuerit in titulum Baronie Socin. 165. vol. 2. Ponte de possess. Pre. Regat. 7. de assensu Reg. num. 6. Petr. Gregor. de concess. feud. q. 3. num. 9. p. 2. Giurb. in d. §. 1. gloss. 4. num. 10. Non ergo habebunt Domini terrarum, & vassallorum Baronis dignitatem, & ejus effectus: ut per eisdem. Quia Baronia non aliter fit quam ex Regis destinatione per text. in *L. quod in rerum §. 1. L. plane ad fin. ff. de legat. 3. Fab. de Anna conf. 44. num. 8. & post alios Giurb. d. §. 1. gloss. 4. num. 14.*

An autem Baronia sit dignitas Regalis? Est controversum apud DD. Pro negativa stat. Folv. Pacian. de probat. c. 37. num. 1. quatenus ait Baronem esse cum, qui à Principe, vel alio inferiore fuit investitus de feudo non habente annexam dignitatem Regalem; qui alio nomine in usus feudorum appellatur Capitaneus: ut per Bald. in c. 1. §. Marchio sub n. 5. verb. Capitanei col. penult. de his, qui feud. dare poss. Cum tamen non omnis Capitaneus sit Baro, quamvis omnis Baro Capitaneus sit Pacian. d. c. 37. num. 2. Unde prædicti Capitanei, qui feudum tenent sine Regia dignitate dicuntur Valvasores: & qui ab eis feuda accipiunt Valvasori: ut per Pacian. sup. num. 4. §. 5. Proindeque licet Ducatus, Marchionatus, & Comitatus dicantur feuda titulata; Baronia tamen non est feudum titulatam licet nobile sit Pacian. d. c. 37. num. 6. §. 7. Subindeque Regalem dignitatem annexam non habere fatendum est: ita Bald. in c. uno delegatorum sub num. 6. de offi. deleg. Bertrand. conf. 190. vol. 1. & conf. 4. num. 104. vol. 2. Zazius de feud. 5. p. rom. 4. Affl. & in c. 1. qui discant. Dux num. 9. Callan. in Catal. glor. Mand. 3. p. confid. ult. Pacian. d. n. 6.

Verum contraria sententia longe verior est, quia ad hoc, ut dignitas sit Regalis, sufficit, quod à Rege concedatur Marin. Frecc. de orig. Baron. num. 42. & 43. Et sic hanc partem tenebunt Baldus sibi contrarius in c. innotuit sub n. 18. de elect. Petr. Gregor. de concess. feud. p. 2. q. 3. vers. idem dicendum, Curt. Jun. in tract. feud. tit. de feud. laicorum à num. 3. Boer. de ordin. graduum utriusque fori. 2. p. num. 8. Schrader. conf. 13. num. 159. & 171. Sixtin. de Regal. lib. 1. c. 2. num. 25. & c. 4. num. 39. Cabelo. 2. p. decis. 104. num. 4. Mastrill. de Magistr. lib. 4. c. 2. num. 38. & segg. Giurb. d. §. 1. gloss. 4. n. 1. & 2. Ubi bene comprobatur: Quod Baronum dignitas proxima est post Comites, quamvis illis inferior Callan. de glor. Mand. p. 5. confid. 16. & p. 8. confid. 15. Sured. conf. 453. num. 35. ad fin. Alciat. de singul. certam. c. 32. num. 7. Pacian. d. c. 37. num. 6. Præferuntur tamen Barones alijs Nobilibus, qui non sunt Comites d. c. fundamenta ad fin. de elect. in 6. Boer. de ordin. graduum d. p. 2. n. 8. Cabelo. decis. 104. n. 4. Giurb. in d. §. 1. gloss. 4. num. 1. Quidquid sentiant Mastrill. & plures alij ab eo laudati d. lib. 4. c. 2. num. 40. & 44. & alij adducti à Giurb. d. gl. 4. num. 4. Qui equiparant Comites, & Barones; loquuntur enim secundum constitutiones sui Regni: prout etiam Sixtin. de Regal. lib. 1. c. 4. num. 51. sicut secundum morem Germanorum: ut advertit Giurb. d. gloss. 4. n. 4. Atque ita dicendum est Barones præcedere ceteros Nobiles, & Donatarios; quia illorum dignitas

dignitas proxima est post Comites, licet Comitibus non acquipenior.

Ex quibus liquet, quod Baro, neque sedet coram Rege, neque capite coopto stat. nisi in Comitibus Generalibus, in quibus Baro sedet post Comites & post Baronem sedent Domini vassalorum, quibus Baro praefertur, quia titularum Ma-

stili, d. lib. 4. c. 2. n. 38. 48. & 60.

In Regno habemus Baronem de Aluito generis splendore praclarissimum, qui Comitibus de Otiola dignitate est insignitus: & tamen Baro-

nis dignitatem retinet, quia maiorem dignitatem consequens minore non amittit. Galinet. de condit. & demonstr. p. 1. c. 86. num. 3. Capiblan-

de Baron. in prag. num. 19. Et sic Comitatus dignitate adepta à Barone, non desinit esse Baro, L. ius Senatorum, C. de dignitat. lib. 10. Frece-

de subseid. lib. 2. tit. qui dicitur Comes sub num. 46. Giurba qui similibus comprobatur de success. feud.

§. 1. gloss. 4. n. 22. Ita, ut si in una, eademque persona concurrant plures dignitatum tituli, maior incipiat, & attendatur Innocent. in c. solita de maior. & obed. Bart. in L. 1. §. siquis, ff. de ap-

pellat. Peregr. conf. 3. n. 40. lib. 2. Ponte conf. 14. n. 63. Decian. conf. 10. n. 226. lib. 3. Giurba. d. gloss. 4. n. 23.

neque oaque Rex in eadem persona plures dignitatum titulos cumulat, & minore dignitatem in maiorem erigere, feudum scilicet in Baroniam,

vel Baroniam in Comitatum: quod quotidie fieri dicit Bald. conf. 276. lib. 5. Petr. Gregor. de con-

cess. feud. p. 2. q. 3. n. 8. Anna lun. conf. 66. num. 1. Giurba. de success. feud. §. 2. gloss. 1. §. n. 8. & cum dignitates potius augeri, quam minui debeant L.

observandum, ff. de officio Praesid. Arb. de viente, & semisse in princip. coll. 3. Andr. Sicalus conf. 14.

n. 7. lib. 4. Valenz. conf. 34. n. 111. dignitas super-veniens attendi debet, quia dignitas dignitati

additam augeat L. Senatorum, ff. de Senatorib. Joann. Probus in additione ad Monachum in c.

quamquam 18. num. 3. elect. in 6. Bald. in L. sed, & milites, n. 1. ff. de excusat. tut. Afflict. decif. 11.

n. 2. ubi Ursil. Valenz. d. conf. 34. n. 112. Giurba d. gloss. 13. n.

CAPUT VII.

De donatione Dignitatum, & quomodo ipsa concessa intelligantur.

SUMMARIUM.

1. Donationes à Rege fiunt in Regno tripliciter: vel ad vitam donatarij, & simpliciter: aut in perpetuum vel Titio, & filijs eius.

2. Dicitio, aut seu, vel, est disjunctiva, & ponitur inter diversa.

Donatio, quae fit ad vitam, vel simpliciter, mortuo donatario, concessio dignitatis, aut bonorum extinguitur. Ibid. Et non transit ad filium, ut num. 8.

3. Privilegium personale non egreditur personam ejus, cui conceditur.

4. Feudum simpliciter concessum intelligitur hereditarium accipimus pro se, & heredibus.

5. Concessio per modum beneficii facta simpliciter, dicitur realis, & perpetua.

6. Beneficium Principis latissime est interpretandum.

7. Concessio facta persone ob causam meritorum dicitur realis, & transit ad heredes. Sed contrarium n. 4.

10. Si Rex oppidum erigit in Ducatum, Marchionatum, vel Comitatum, & postea illud donat in perpetuum, tunc dignitas erit realis, & transitoria ad dominum oppidi.

11. Si dignitas fiat concessa in perpetuum, vel pro filijs, & descendendis in infinitum transit ad filium donatarij, qui mortuo patre Dux, Marchio, vel Comes appellatur, licet utrinque faciat, si expellet litteras Regis, ubi cum appelles sub nomine dignitatis.

12. In Lusitania etiam qui habet donationem bonorum, vel dignitatis in perpetuum, aut pro se, & filijs mortuo patre intra sex menses proferre petere à Rege confirmationem, quae appellatur per Successam sub par. O donationi.

De hys Reges nostri illud non observant, & quocumque tempore confirmationem concedunt, & poena tamen locus erit, si in iudicio opponatur donatarius non obtinuisse confirmationem, Ibid.

13. Lex semper loquitur, & est in viridi observantia.

14. Itantum petere tenetur confirmationem per successum, qui possidet, non qui non possidet.

15. Impeditio ex causa litis inter successum non currit tempus petenda confirmationis.

Et idem si aliud detur impedimentum non affectatum Ibid.

16. Ratio petenda huiusmodi confirmationis assignatur.

17. Donatio non dicitur nova, si in confirmatione per successum nihil de novo additum fuit.

18. Confirmatio ad titulum primatum referenda est.

In confirmatione semper apponitur clausula, si ille per cuius obitum terra vacavit, eas possidebat tempore mortis suae. Ibid.

19. Si in prima donatione aliquis dabitur defectus, idem durat post confirmationem.

Princeps non censetur confirmare alium nullum. Ibid.

20. Potenti confirmationem per successum potest Princeps tempus prorogare.

21. Altera datur confirmatio, quae fieri solet à successore in Regno, quam dicimus de Rey à Rey, quae introducta fuit consuetudine à tempore Regis Joannis Secundi.

22. Donatio facta à Rege censetur valere dumtaxat durante vita concedentis.

Rex tenetur servare successori indivisibilitatem Regni. Ibid.

Bona Corona sunt subiecta restitutioni, Ibid.

23. Majoratus possessor, dum vivit, dominus est, & alienatio bonorum valet pro ejus vita.

24. Mortuo possessore alienatio fit irrita.

25. Successor in Regno debet venerationem praestare mandatis predecessoris, si vult, ut ejus gesta à successoribus serventur.

Successor in Regno tenetur servare donationes antecessoris. Ibid.

26. Confirmationes de Rey à Rey solent fieri ad Regis beneplacitum, tempore ab eo diffinitio, & interim solent donatarij sibi providere de litteris, quae dicuntur Alvaras de estas em posse.

27. Poena non habet locum nisi in casibus à jure expressis.

28. Publicato Edictali confirmationum generalium tenentur donatarij donationes exhibere intra terminum

156 **Traclatus de Donationibus Regiis.**

minum profectum apud officialem deputatum : quo facto uti possunt donationibus.

29 Confirmatio generalis, que fit in Comitibus, dicitur fieri in forma communi, & nihil de novo operatur, sed confirmat donationem, prout erat in statu, quo possidebatur.

30 Confirmatio praesumitur facta in forma communi, & nihil de novo tribuit.

Si confirmatio fiat in forma speciali à Principe, qui voluit dispensare in iure, vel nullitate supplet omnes illius defectus, & habet vim nova concessiois. Ibid.

31 Confirmatio dare videtur, qui dare potest.

Confirmatio fieri dicitur in forma specifica, quando causa cognita negotij, circumstantiarum sit confirmatio : vel quando tenor donationis, aut confirmationis inseritur in ipsa confirmatione. Ibid.

32 Si donatio expiravit cum vita donatorij, non potest fieri confirmatio in Senatu Palatino, sed gratia de novo est obtinenda à Rege.

33 Non potest confirmari privilegium, quod non existit.

34 Marius Dux, & dei Marobis facit uxorem Ducissam, & Marchionissam, prout Rex facit uxorem Reginam.

35 Uxor censetur ratiis nobilitatis, & dignitatis mariti, & eo mortuo dignitatem retinet, quam amittit transgendo ad secunda vota, quia tunc privatur titulo.

36 Quid si Ducissa, vel Comitissa nupsit viro non titulato, an faciat cum Duce, vel Comite? Resolvitur affirmativè de consuetudine : ut n. 37.

Ignobis duces uxorem nobilem non per hoc nobilitatur : ut n. 36.

38 Mortua uxore Ducissa, seu Comitissa maritus non potest appellari Dux, vel Comes, sed aliud servatur de consuetudine : ut n. 39. ubi quod retinet prerogativas Dignitatis.

40 Si Rex aliquem tractat uti titulatam, ab omnibus debet eodem modo tractari.

41 Rex scribit castro, uti Civitati, illud Civitatem efficit. Ibid.

42 Princeps appellat Doctorem illum, qui non erat, censetur cum condicione Doctus dignitatem. Ibid.

43 Intellige, si Princeps ex certa scientia, & principaliter id velle constaret : secus alias.

44 Verba Principis prolata super eo, quod ignorat, non inducunt dispositionem, licet super eis fundaretur intentio.

Verba Principis emittuntur prolata propter aliud non disponunt. Secus si principaliter, & propter se preferantur sine tertij praesidio. Ibid.

45 Dignitas est individua, & in ea succedit primogenitus in casibus, ubi per mortem patris non expiravit.

46 Filius natus ante adeptum Regnum, vel dignitatem succedit in Regno, vel dignitate, & preferitur ei, qui post adeptum Regnum natus est.

47 Quicumque pater adquisit, tam filius natus, quam nasciturus acquirit.

48 Princeps ita ut potest dignitates concedere, ita etiam in vita patris concessionem prorogare pro una, vel pluribus vitis.

Contrahitur : An si pater ex donatione habebat opidum, vel Civitatem, & titulum Ducatus, vel Comitatus, si prerogatio fiat concessionis honorum Coronas intelligatur etiam concessus titulus. Ibid. Et disputatur ne. seqq.

47 In simplici appellatione honorum veniunt iura, & actiones.

Item etiam emphyteusis. Ibid.

48 Gratia prorogata modo, de quo supra, extenditur ad filium, & non dicitur nova concessio.

49 Prerogatio fendi durante prima concessione non facit novum feudum.

Prerogatio retinet easdem qualitates prima concessiois. Ibid.

50 Officium ampliatum dicitur idem, & non est novum.

51 Donatio id tantum concessum intelligitur à Rege, quod in donationibus expresse continetur.

52 Regalia non comprehenduntur in donatione casstri cum omnibus iuribus, & quocumque modo pertinentibus.

Reservata Principi non veniunt in generali concessiois. Ibid.

53 Jurisdictio non venit in generali concessiois casstri, vel loci.

54 Donatio non pertinet id, quod tacite donatur : sed est necessarium, quod expressis verbis, & specialibus concedatur.

Si lex aliquid expresse fieri habet, non sufficit tacite fieri. Ibid.

Ordinatio, qua requiritur expressionem donatorum, non verificatur in comprehensiois tacita, vel virtuali. Ibid.

55 Proponitur Bartoli distinctio circa prerogationem officij in eadem persona, vel in persona tertij.

56 Officium prerogatum, quando nova persona intervenit, dicitur novum officium in illa persona.

Ususfructus concessus patri, & post eum filio non est unus ususfructus, sed duo diversi. Ibid.

57 Concessa patri facultate nominandi filium ad Officium facta nominatione filius habet ius in officio independens à iure sui patris.

Si in renovatione emphyteusis adijcitur nova persona, iam non dicitur renovatio, sed nova concessio. Ibid.

Argumentum de officio ad feudum, & è contra, validum est. Ibid.

58 Castellum est separatum à jurisdictione, & jurisdictionis est quadam qualitas separata à castro.

59 Resolvitur questio pro parte negativa.

Notabilia qua sunt, nisi specialiter exprimentur, videntur neglecta. Ibid.

Magna, & notabilia nulla generalitate verborum inclusa censentur. Ibid.

60 In dispositione generali non comprehenditur, quod habet speciale nomen, nisi expresse fiat mentio.

Supponere non debemus, quod in gratia, vel rescriptis non exprimitur. Ibid.

61 Interpretatio gratia, vel privilegij pertinet ad Regem concedentem.

Concessionis Dignitatum in hoc Regno fieri non solent abique donatione terrarum & jurisdictionis : & ideo ita de concessionibus Dignitatum, ac de donationibus terrarum, & jurisdictionum iudicandum est. Donationis vero, aut sunt ad vitam donatarij, hoc expresse in donatione nempe : *Em fua vida à morte* : id est pro ejus vita tantum : ut notatur ex Ord. lib. 2. tit. 35. in princip. & tradit Valasc. de iure emphyt. q. 50. num. 25. vel simpliciter, & tandem in perpetuum. Quod apud nos dicitur, *de*

de iure, & herede vel deniq; Titio, & filiis suis: ut probari videtur in *Ordinat. dist. 35. in p. 1. q. 1. ibi: Eius suas videtur, & de sensu filiorum de iure, & herede. Ubi ponit tanquam diversas donationes ad vitas, & alias in perpetuum collatas propter dictionem: & quæ est disjunctiva, & ponitur inter diversa. L. si ex uno §. 1. ff. de legat. 1. L. de n. & i. ff. de legat. 3. L. Titio ff. de legat. 2. Roland. à Valle. conf. 99. n. 56. vol. 4. Hieronym. Leo. decis. 7. n. 7. Auguſt. Barb. d. dist. 46. n. 1. Primo igitur modo quando donatio fit ad vitas, vel simpliciter, mortuo donatario dignitatis concessio extinguitur cum ejus vita nec transmittitur ad posterum Alex. conf. 86. lib. 1. Pont. conf. 1. n. 6. Thulc. littera P. conf. 743. n. 3. & conf. 745. n. 6. Menoch. 3. præsumpt. 103. n. 1. & conf. 127. n. 2. & conf. 113. n. 1. 8. Giurb. de success. fendor. §. 1. gloss. 3. n. 30. & §. 2. gloss. 13. n. 105. vers. tertius casus, & vers. declaro primo, Sicut in L. quoniam in prius ibi. n. 1. n. 3. Mastrilli. de Adag. lib. 4. n. 10. n. 16. Olea. de cessione iurium tit. 3. n. 11. Cabed. 2. p. decis. 4. n. 3. Valenz. conf. 58. n. 4. Quod etiam probatur ex textu in c. 1. de feud. Marchia. Ex quo Roderic. Sarr. d. limit. 11. n. 2. docet in titulis, seu dignitatibus simpliciter concessis non dari successorem: sequitur Mastrilli. d. c. 10. n. 18. Molin. d. 11. n. 11. Catilli. lib. 5. c. 159. n. 3. Roxas de incompar. Regum. p. 4. n. 4. n. 19. Ubi, quod illa dignitas simpliciter concessa non transit ad filium. Ex ea ratione: quia privilegium personale non egreditur personam illius, cui conceditur L. 1. in fin. ff. de consens. Princ. Item tantum ff. de liberat. legat. L. cum omnibus iuris articulis, ff. de reg. iur. L. repeti §. morte ff. quibus modis usufructus amittatur, Solorz. de iure Indiar. c. 2. n. 1. b. 1. cap. 14. n. 2. Arias de Mesa lib. 2. var. c. 27. n. 10. Giurb. d. §. 1. gloss. 3. n. 30. & 4. Noalis de transmiss. conf. 21. n. 23. & casu 27. numer. 14. Olea de cess. iur. tit. 3. n. 1. numer. 21.*

Sed in hoc casu si erit subsistendum, quoniam ita ut feudum simpliciter concessum intelligitur hereditarium accipientis pro se, & heredibus, Alex. in L. sed si hoc §. liberos, ff. de in sus. vocat. & in L. quod dicitur, ff. de verb. obligat. Valasc. de iure emphyt. c. 43. in princip. & num. 4. post Roland. conf. 97. n. 39. ita, & concessio dignitatis simpliciter facta sicut ad liberos hic edes transire debet, argum. text. in L. si pater noster, ff. de probat. & eorum que notant Valasc. de iure emphyt. c. 50. num. 44. Mantica de tacit. lib. 1. tit. 7. Alex. Tienac. var. lib. 1. tit. de emphyt. & vendit. rescript. 10. num. 2. Cypic. Latoro. decis. 2. d. num. 9. cum seqq. Et rursus quia, Dignitas simpliciter concessa per modum beneficii dicitur realis, & perpetua, prout est beneficium Principis per concessum simpliciter, & docet. de regul. iur. in 6. L. beneficium C. de consens. Principi. Valenz. conf. 69. n. 73. Solorz. d. lib. 2. c. 2. n. 1. Noalis de transmiss. casu 23. num. 17. Ubi quod transit ad heredes ex Bart. in L. fin. num. 4. ff. de servit. legat. Menoch. lib. 3. præsumpt. 103. n. 20. Ratio est: quia beneficium Principis latius est interpretandum secundum Bald. in d. L. beneficium in 2. L. her. Decios conf. 32. num. 2. Sella decis. 160. num. 267. Giurb. de cess. 23. num. 10. Latoro allegat. 4. num. 2. Amaya in L. unica num. 6. C. de collat. donat. lib. 10. Cabed. 2. p. decis. 95. num. 1. Solorz. d. lib. 2. c. 10. num. 40. idem Giurb. de success. feud. §. 1. gloss. 3. num. 8. Menoch. d. præsumpt. 10. num. 29. 30. & 31. & conf. 1007. n. 52. Qui omnes do-

Portugal de Donat. Tom. I.

cent concessionem factam à Principe per modum beneficii, tanquam realem transire ad heredes.

Confirmatur, quia concessio facta personæ ob causam meritum realis dicitur Bald. conf. 355. causam meritum realis dicitur Bald. conf. 355. lib. 1. & conf. 38. lib. 3. Titian. in L. fin. num. verb. donatione largitus num. 48. Menoch. d. præsumpt. 103. num. 12. & 13. & conf. 1007. n. 99. Sord. conf. 419. num. 64. Giurb. d. gloss. 3. num. 31. Cravet. conf. 929. num. 1. Noalis d. casu 23. n. 19. Ubi, quod privilegia realia sunt ad heredes transmissoria: Quibus tamen non obstantibus vetior est sententia: Quod si dignitas ad vitam donatarij, vel simpliciter sit concessa, extinguitur cum ejus vita, & persona: ut prater supra relatos tenent Molin. de primogen. lib. 1. c. 1. n. 12. Sarr. in d. L. quoniam in prius ibi. n. 1. dub. 1. num. 2. Neque obstat feudum simpliciter donatum ad heredes transire, quia contrarium procedit in donationibus Regis, & quarum diversa est natura Valasc. de iure emphyt. c. 50. n. 23. Neque etiam obstat: quod dignitas collata per modum beneficii, dicitur realis, maxime si concessa sit ob causam meritum: quia respondetur, quod concessio facta personæ causa meritum vere personalis est, & ad alium non transit: ut eleganter docet Petr. Barbos. in L. quia tale n. 7. ff. de iur. Marini. Immo si dignitas concessa fuisset personæ propter ejus merita, vel rei propter merita personæ, personalis erit, non realis: si industria personæ considerata fuerit, prout in concessione harum dignitatum regulariter consideratur, & attenditur Barbos. in d. L. quia tale n. 8. Mastrilli. d. c. 10. n. 16. Argue ita extincta persona donatarij extinguitur dignitatis titulus, vel terrarum donatio, quæ tendit ad Cotonam.

Si vero dignitas dirigitur oppido, vel castro, quia Rex erigit locum in Ducatum, Marchionatum, vel Comitatum, & postea illum alii adorat in personam, tunc dignitas realis erit, & possessor recte Dux, Marchio, vel Comes appellabitur: quia locus ipse hanc præ se fert dignitatem, quæ transit in quemcunque, qui loci Dominus sit L. 3. §. rebus, L. forma 4. §. namque quædam ff. de iur. Jur. conf. 25. n. 25. & 26. Noguet. allegat. 18. n. 9. in fin. Olea de cess. iur. tit. 10. n. 22. Giurb. de success. feud. §. 1. gloss. 3. n. 40. Thulc. litter. P. conf. 744. n. 3. Barb. in d. L. quia tale n. 59. Cancreros lib. 3. c. 3. n. 324. Ita namque dignitas adscripta loco insepabilis est, ut necessarium, in quem transit locus, transeat & ipsa dignitas Cancreros d. c. 3. n. 24. Borlat. conf. 16. n. 64. Menoch. conf. 1007. n. 97. Gasp. Theaut. frent. lib. 3. n. 2. Mastrilli. de Mag. str. lib. 4. c. 10. n. 34. Giurb. d. gloss. 3. n. 40. post mela m.

Ceterum, si dignitas concessa fuit in perpetuum, vel pro filijs, & descendentibus in infinitum, tunc transit dignitas ad filium donatarij, qui mortuo patre recte poterit Dux, Marchio, vel Comes appellari absque Regis approbatione, licet urbanitas faciat, si expectet litteras Principis, ubi cum nomine dignitatis appellat Molin. de primogen. lib. 1. c. 11. n. 21. In Lusitania vero in prædicto casu, qui habet titulum dignitatis pro se, & filijs, vel in perpetuum, aliamve donationem bonorum, & iurium Regie Coronæ mortuo patre debet intra sex menses petere à Rege confirmationem, quæ vocatur per successorem iuxta O. din. lib. 2. tit. 38. §. 1. sub penis ibi impositis. Quod si facere neglexerit intra annum, eo transibit donatio pro vita negligens nulla iudicabitur Cabed. d. 2.

158 Tractatus de Donationibus Regis,

*d. 2. p. decif. 4. n. 3. 6. & 13. Ordin. tit. 38. §. 1. Quæ tamen Reges nostri de consuetudine non obseruant, & quocunque tempore petatur confirmatio, concedi solet; dummodo successor soluat jura Regi debita in Cancellaria. Et ita de stylo scrivari docet Cabed. d. decif. 4. n. 15. Ubi in fine dicit: Quod si in contradictorio judicio opponeretur donatario intra annum non obtinuisset confirmationem, locus erit penæ Ordinationis, & invalida judicabitur donatio pro vita illius, qui confirmationem non obtinuit. In quo illi assentior: quidquid enim Reges ex sua clementia multoties facere soleant; nihilominus lex semper loquitur. L. Arriani, C. de Hæreticis. Ubi plures laudat August. Barbof. n. 7. Suar. in *primæ leg. fori col. 1. & semper est in viridi obſervantia*, ut exequatur quoties casus occurrerit; etiam post mille annos Domus, in c. ut animarum §. 3. *statuto de constitutionibus*, lib. 6. Rodet. Suar. ubi proxime, Garcia de beneficiis, 2. p. cap. 1. n. 45. Arias de Mesa lib. 2. var. c. 18. n. 9.*

Notabis tamen, quod is tantum tenetur intra sex menses confirmationem perſucceſſionem petere, qui possidet tetras, dignitatem, vel jurisdictionem Ordinatus. d. tit. 38. §. 1. ibi: *Por el efiam de posse das tetras*. Bald. in *l. de veniendis* num. 5. & 6. C. de rei vindicatio. Si enim non possidet, nullam tenetur petere confirmationem; & absque ea in judicio audiendus est Cabed. 2. p. decif. 4. n. 8. Valasc. qui pluries judicatum dicit *consul.* 167. n. 6. ubi *num.* 7. respondet Ordinatus. d. §. 1. Ex qua de ſuci videbatur, quod etiam qui non possidebat, confirmationem petere tenebatur.

Secundo nota non currere tempus petendæ confirmationis ei, cui lis mota fuit super ſucceſſione bonorum; quia litis impedimentum iustam excuſationis cauſam præbet. L. contra majores; C. de inſſi. testam. ubi Petr. de Bellapert. & Bald. in d. l. ſolemnibus C. de rei vindicatio. Cabed. 2. p. decif. 4. n. 10. Et confirmatur ex eo, quod annus præſcriptus vaſſallo ad ſuſcipiendam inveſtituram non contrit, dum patitur controverſiam super ſeſſo Tiraq. de retrall. Liguagier. §. 1. gloſſ. 10. n. 36. & ſeqq. Surt. decif. 263. num. 16. Garc. de beneficiis. 3. p. c. 2. n. 47. & in noſtris terminis Solozan. *rem. 2. lib. 2. c. 16. n. 69.* Quod etiam locum obtinebat in quocunque alio legitimo impedimento carceris, vel relegationis non affectato. L. 2. §. ſi milique modo ibi: *A Magiſtrato retentus est & retentus ſine dolo malo iſſus; L. ſed eſi in princ. ff. ſiquis cautionib.* ibi: *Aut forte in exilium ſalva civitate abſit.* Et in §. 1. ibi: *Aderſus relegatum reſtitutionem faciendam ex generali clauſula: cum aliis ſimilibus adductis à Solorz. d. lib. 2. c. 5. num. 77.* Et idem dicendum de minore, qui contra lapſum temporis beneficio reſtitutionis juvari debet Cald. de reſcriptis. §. 5. n. 22. Cabed. d. decif. 4. n. 14.

Requititur autem hæc confirmatio per ſucceſſionem, tam ut Regi clare innotescat per legitimam juſtificationem (quæ fieri debet coram ſuæ iuſtificationum illorum, qui ſuccedit, eſſe ſuum maſculum, habereque qualitates requiſitas in Ordinatus. lib. 2. tit. 35. quas ſucceſſor probare tenetur ex Afflic. in c. 1. §. Sancimus n. 3. *quo tempore miles.* Et inſuper, ut ſucceſſor in bonis Coronæ Regem donatorem recognoscat: prout etiam fit in feudis per text. in c. Imperialis §. præterea c. 1. ubi D. D. de capitulis Conradij, Cabed. d. decif. 4. n. 6. qui n. 16. & 17. modum concedendæ hujus confirmationis deſignat.

Deinde notare oportet, quod ſi in confirmatio-
tione per ſucceſſionem nihil de novo additur veteri donationi, non dicitur nova donatio Gama decif. 47. n. 3. Petr. Barbof. in *l. quia tale* c. n. 79. ff. ſolut. Matrim. Cabed. d. decif. 4. num. 16. Ex ratione, quia confirmatio nihil de novo dat, ſed donationem confirmat intra ejus limites, & effectus d. 1. §. ſiquis ff. ut legatus non detur. L. ſi ſtipulatus §. verum ff. de uſur. L. ſi cum §. qui inſuſtinentur §. ſi ſiquis cautionib. L. ſin. C. de non numer. pecun. L. ſi legati, ff. de legat. 1. ubi Paul de Cellan. n. 2. Cuman. in 2. l. l. opinio. 1. Larrea allegat. 73. n. 4. Salgad. de proteſt. 2. p. c. 14. n. 9. & 4. p. c. 11. n. 37. Anguſt. Barbof. *voie* 30. n. 77. Atque ideo confirmatio ad titulum primæ vocat eſt referentia: argum. text. in c. olim de verb. ſignificat. L. n. 10. ff. de heredit. inſtit. L. ut Prætor, §. ſi Index, ff. de re indicata, L. ſi ita ſcripſero ff. de condition. & demonſtr. Tiraq. de retrall. Liguagier. §. 1. gloſſ. 10. n. 67. Surt. decif. 245. n. 6. & ſeqq. conf. 262. n. 67. poſt plures Solorz. d. lib. 2. c. 26. n. 45. Larrea d. allegat. 73. n. 3. Quæ ratione in donationibus antiquis maxime à tempore Alphonſi Quinti Regis Luſitanie in confirmationibus ſemper clauſula poſita fuit: ſi ille per cujus obitum tetra vacaverunt, eas poſſidebat tempore mortis ſuæ: quam neceſſariam dicit ex Affl. d. Cabed. d. decif. 4. n. 8. Si enim alius tetras poſſidebat, confirmatio tertio præjudicium inſerere non poteſt Capye. Latro *conſul.* 80. n. 47. Cabed. 2. p. decif. 1. n. 6. Solorz. lib. 2. c. 26. n. 61. & 62. Subindeque ſi in prima donatione aliquis dabatur defectus, poſt confirmationem durat idem defectus Bald. in c. dudum de decimis ubi Abbas n. 11. Surt. decif. 289. n. 8. & 9. conf. 47. n. 19. Salgad. de proteſt. 2. p. c. 14. n. 20. Valenz. conf. 69. n. 143. Gail lib. 2. obſervat. 1. n. 2. Molin. de Primog. lib. 4. c. 9. n. 33. & ſeqq. Ubi docet Principem nunquam cenſeri confirmare adum nullum Solorz. d. lib. 2. c. 26. num. 56. ubi plures reſert: quibus addo Anton. Hering. de ſideiſſur. c. 10. n. 107. Larrea allegat. 68. n. 6. Camunc. decif. 53. n. 7. Anton. Amat. var. reſolut. 100. n. 17. Caſtill. controverſ. lib. 5. c. 89. n. 201.

Declarat etiam, quod Rex petenti confirmationem per ſucceſſionem poteſt, & ſolet ex juſta cauſa tempus præfixum ab Ordinatione, ut. 38. §. 1. prorogare; quod fieri ſolet per annum ex Cabed. 2. p. decif. 6. n. 4. Valasc. *conſul.* 167. n. 5.

Altera eſt confirmatio, quæ fieri ſolet à Rege ſucceſſore in Regno; quam dicimus de Rey à Rey, Cabed. 2. p. decif. 5. n. 1. Valasc. *conſul.* 167. n. 4. Quæ confirmatio conſuetudine introducta fuit à tempore Regis Ioannis Secundi: ut conſtat ex Chronica ipſius c. 5. cujus verba tranſcripſit Cabed. 2. p. decif. 5. n. 6. Hæc conſuetudo pro lege obſervatur; & confirmatur ex Ordinatus. lib. 2. tit. 38. §. 1. & tit. 43. §. 1. & tit. 48. §. 8. & d. tit. 45. §. 34. & 56. & lib. 5. tit. 95. & tit. 40. §. 1. & lib. 1. tit. 37. in princip. Ideoq; introducta fuit, ut donationes examinentur, quia in pluribus neceſſarie erant fieri aliquæ declarationes, & limitationes: Et ex eo, quod donationes factæ à Rege hujus Regni valere cenſentur dumtaxat durante vita concedentis, & ea extincta expirant. Cum enim Rex teneatur ſucceſſori individuatim Regni ſervare Auguſt. Barbof. in præmiſſis ad text. in c. intellecto de iur. iur. n. 4. & bona Coronæ ſint ſubjecta reſtitutioni, L. ſi ſin aut, C. commun. de legat. licet Rex, d. vivit Dominus ſit L. ſpecies ff. de auro, & argente leg. generaliter §. iſſi qui, & à quibus, L. ſi. §. ſed. quia noſtra

fra C. commun. d. legati. ut in possessore Majoratus
scribunt Gomez in Lu. 40. Tami n. 76. Valasc.
3 conf. 12. l. n. 6. & conf. 11. 6. n. 3. & melius conf.
194. num. 21. Larrea decif. 38. num. 19. Molin. l. 1.
c. 19. n. 4. & 16. Solorz. de iure Indiar. tom. 2. l. 2.
c. 2. num. 31. Salgad. in lahrymb. credi. l. p. c. 14.
c. 2. num. 59. Giardi decif. 79. num. 37. & segg. Cyriac.
centro. 23. num. 14. & contro. 99. num. 13. Herm.
mol. in Lu. 7. tit. 4. p. 3. gloss. 3. num. 20. Tondur.
refolut. civil. c. 159. num. 18. Ubi ait alienationem
ita factam valere. Verumtamen decedente pos-
sessore, qui restituere tenetur, irrita efficitur
alienatio; & donatio perinde habetur, ac si fa-
cta non fuisset. L. fin. §. si autem sub conditione.
C. commun. de legat. l. p. c. 5. pradium, ibi: Post
24 mortem non habueris. ff. de legat. 2. DD. in d. c.
intellecto de iure iur. Valasc. d. conf. 167. num. 2.
Cabed. d. decif. 5. num. 5. Hieronym. Leo decif.
37. num. 11. & segg. Intrigl. de substit. centur. 3.
q. 73. d. num. 6. cum segg. Quapropter cum vtre
donationes morte concedentes evaneant, & tamen
Rex succedens in Regno debet venerationem
prestatè mandatis Antecessoris, si vale, ut ejus
geita à Successoribus serventur, Gratian. discip.
15 forens. c. 199. num. 22. c. iustitia 25. q. 1. Conven-
tiones visum fuit, ut successor in Regno teneatur
servare donationes sui prædecessoris, Suar.
alleg. 8. num. 3. & 8. & alleg. 9. num. 9. & alleg.
10. 8. num. 3. Tirac. de primog. 35. num. 19. Petr.
Barbof. in L. quia tale num. 9. ff. de solut. Matr.
August. Barbof. in c. Abbate sacre num. 7. & 8.
de re iudic. in 6. Et quidem recte, quia Successor
Principis contraveniens factis Antecessoris
dicatur sibi ipi contravenire, quia Imperium
semper est unum, & Corona semper est una, &
nuncquam moritur. Molina de Primog. lib. 4. c. 15.
num. 47. Cabed. d. decif. 5. n. 3. Attamen quippe
multoties in donationibus antiquis reperitur
concessi multa, quæ publicum Regni statum læ-
dant, & non tam à Successore, sed ab ipso con-
cedente revocari debeant, ut Deo dante alibi
dicemus. Introducendum fuit, ut donationes à
prædecessore factæ per novum Regem confirma-
rentur, & ut necesse esset, reformarentur. Quo
effectum fuit, ut per confirmationem donationes
validarentur, & Regie Coronæ consulatur.
Rexque certus fieret de qualitatibus donationum.
He confirmationes generales de Rey à Rey
fieri solent ad Regis beneplacitum in tempore ab
eo præfixito, qui solet eligere ministros, per
quos confirmationes expeditur, & donationes
examinantur, Cabed. 2. p. decif. 5. num. 2. Valasc.
conf. 167. num. 3. Interim tamen, quo Rex non
est in confirmationibus solent donatarii sibi parti-
culariter providere de literis, quæ non occupantur
Alvaras de estar em posses per annum, ut utantur
lais donationibus, & privilegiis quod Rex ge-
nerales facit confirmationes. Quæ literæ peti
solent oblato libello supplicatorio in Mensa Se-
natuum Palatii, qui addito Procuratore Regie
Coronæ prædictas literas concelant per annum;
vel biennium, adjecta clausula, si prius Rex non
fuit in confirmationibus, Valasc. conf. 167. num. 5.
Cabed. 2. p. decif. 5. num. 1. & 2. & decif. 6. num. 1.
Advertendum tamen est: quod Donatarius,
qui non obtinet prædictam Regis provisionem,
nullam penam incurrit; quia à lege non repori-
tatur statuta; & de jure pœna non habet locum,
nisi in casibus à jure expressis Auth. de non eli-
genda secundo nub. §. cum iurur. c. cum esset lex;
Portugal. de Donat. Tom. 1.

Suid. decif. 78. n. 6. Phab. 1. p. ref. 123. in fin. Gama
decif. 58. Cabed. 1. p. decif. 71. n. 4. Valasc. de parit.
2. 8. n. 31. Thom. Valasc. allegat. 18. n. 5. Petr. Ca-
ball. refolut. crim. cas. 1. n. 11. Valenz. conf. 128.
n. 19. Poterunt tamque Donatarii, qui prædictam
provisionem non obtinuerunt, prohiberi ne utan-
tur donationibus.

Publicato autem edictali confirmationum, de
 quo Cabed. decif. 5. tenentur Donatarii intra ter-
 minum præfixum exhibere donationes apud of-
 ficialem deputatum; Quo facto ut possint dona-
 tionibus, usquequò confirmantur; neque ultra ad
 aliud tenentur; quia terminis expeditionis confir-
 mationum præfixus non est, & expellito officia-
 libus incumbit Cabed. d. decif. 6. n. 1.

Iterum nota: quod altera est confirmatio ge-
 neralis, quæ fit in publicis Comitibus de qua Ca-
 bed. 2. p. decif. 3. Avil. in c. Præsum. c. 17. in gloss.
 preter. n. 4. Roland. conf. 29. n. 12. Hæc autem
 confirmatio generalis facta in Comitibus dicitur
 fieri in forma communi; quia Principes de nego-
 tio non est bene instructus Et sic confirmatio nihil
 de novo operatur. Sed tam confirmatio donatione,
 proit antea erat; & in statu, quo possidebatur c.
 quia diversitatem de cæcep. p. ab. in vers. non obstante
 ibi: Sub forma communi, quæ confirmat beneficium,
 sicut iustè, & pacifice possidentur: c. examinata de
 confirmat. vel inur. August. Barbof. in c. cum dilec-
 ta n. 12. de confirm. util. Et quidem confirmatio
 in dubio præsumitur in forma communi Decius
 conf. 72. n. 3. quæ nihil de novo tribuit Roland.
 conf. 7. n. 108. lib. 3. Olasc. decif. 102. in fin. Carol.
 Tapia decif. 2. n. 63. Ramon. conf. 37. n. 75. Larrea al-
 legat. 73. n. 8. & segg. Solorzan. de iure Indiar. tom. 2.
 c. 26. n. 59. Amat. refut. 100. n. 18. Joseph. de Sesse. de-
 cif. 389. n. 29. Si vero confirmatio fiat in forma spe-
 ciali à Principe, qui vale dispensare in vicio, vel
 nullitate donationis: tunc confirmatio operatur
 vali ditatem actus, & supplet omnes ejus defectus,
 ac habet vim novæ concessionis, quando confir-
 mator id, quod invalidum est, c. 1. c. veniens de
 transact. c. quia diversitas de concess. prob. c. 1.
 de confirm. util. vel inur. Alex. conf. 122. n. 13. lib. 8.
 Soat. allegat. 14. n. 1. Gail. & Græcos 12. observ.
 n. 11. & segg. n. 27. Molin. de Primog. lib. 2. c. 6.
 n. 8. Cancet. lib. 3. c. 3. n. 177. Sald. conf. 34. n. 7.
 conf. 349. n. 7. Callanar. conf. 43. n. 94. cum segg. Valenz.
 conf. 79. n. 2. & segg. Mitelcot. lib. 1. n. 10. c. 67. n. 23.
 & 34. Solorzan. d. cap. 26. n. 58. Aug. Barbof. in d. cum
 dilecta n. 12. de confirm. util. vel inur. quia confir-
 mando dicitur videtur, qui dare potest, Felin. in c.
 inter dilectos n. 16. de fide instrum. Gratian. forens.
 c. 8. num. 16. Cabed. 2. decif. 1. num. 4. Cappye.
 Lacro. conf. 4. num. 29. & conf. 20. num. 81.
 Anz. Gail. lib. 2. observat. 1. Amat. refut. 100. num. 16.
 Letrea alleg. 73. num. 1. Valenz. conf. 79. n. 11. So-
 lorzan. d. cap. 26. n. 43. & segg. Dicitur autem con-
 firmatio fieri forma specifica; quando cum per-
 fecta notitia, & causa cognita totius negotij, ejus-
 que circumstantiarum fit confirmatio. Vel quan-
 do tenor donationis, & aut privilegij inferiuntur
 in ipsa confirmatione d. c. cum dilectis c. examinata de
 confirm. util. vel inur. Decius in c. portella n. 17.
 cod. tit. Molina lib. 2. c. 7. n. 9. August. Barbof. in d.
 cum dilecta n. 13. Cresp. de Valaura observ. 91. n.
 46. Castill. lib. 3. centur. 1. 89. n. 206. Ubi n. 207. quod
 hoc casus confirmatio, non confirmatum attendi-
 tur & à confirmante agendum est, Craver. conf. 561.
 sub. n. 11. Grav. ad Ande. Gail. observ. 1. n. 38. Anto-
 nin. Amat. refut. 100. n. 16. & 19.

160 Tractatus de Donationibus Regiis.

Deinde nota: quod si donatio fuit personalis, & cum vita donatarii expiravit, non potest illius confirmatio fieri in Senatu Palatino, sed gratia de novo à Rege obtinenda est: ut iudicatum fuit in nostro Senatu die vigesima quinta Februarii anno 1634, in gratamine conductorum tributis das jagadas, in lue Cardinalis Ferdinandi Infantis. Et quidem recte quia privilegium concessum Infanti Cardinali Henrico ejus morte expiravit: & non potuit confirmari ad favorem Ferdinandi successoris absque nova gratia. Non enim potest dari confirmatio ejus privilegij, cujus ens nullum est, *Græv. ad d. observ. 1. Gail. conclus. 1. ex n. 1. usque ad n. 18. Castill. d. c. 89, n. 202. circa fin.* Cum igitur gratia fuerit extincta morte donatarii, jam non erat, quod posset confirmari: & quod relatio fit ad id, quod non est, concessio nullius momenti erit: *L. servus legatus §. qui quinquæ ff. de legat. 1. L. sed est dotem ff. de dote præleg. L. qui plures 18. ff. de usufruct. leg. Latæa alleg. 10. n. 70. & segg.*

Porto sciendum est: quod maritus Dux, Marchio, vel Comes facit uxorem Ducissam, vel Marchionissam, etiam post mortem viri: prout Rex facit uxorem Reginam adhuc mortuo viro Palac. Rub. in rubr. de donat. inter §. 31. n. 7. & 9. Fab. de Anna conf. 108. n. 9. & segg. Corfey. de potest. Reg. p. 3. num. 48. & segg. Capibianc. de Baron. pragm. 8. num. 148. De Pont. conf. 31. n. 7. & 8. Mastrill. de Magist. lib. 4. c. 13. n. 20. usque ad 23. Ex ea ratione: quia uxor coruscet radiis Nobilitatis, & dignitatis mariti; ita ut eo defuncto dignitatem retineat ad text. in *L. fisci §. fin. ff. de sacre fide. & in §. non tantum permittitur in Auth. de nupt. L. summa, ff. de Senator. Ordinat. lib. 2. tit. 59. §. 15. Dammodo vidua non transeat ad secundas nuptias, *L. fin. ubi DD. Cod. de bon. mater. L. de emancipat. Cod. de legit. hered. ibi: Priorem thronum servaveris: L. cum te ubi Bald. C. de nupt. Palac. Rub. d. c. 31. n. 6. Garcia de Nobil. gloss. 1. §. 1. n. 44. Tiraq. ead. tract. d. 18. n. 3. & 5. Cabed. d. p. decy. 98. n. 1. & melius decy. 213. num. 16. Thile. lit. f. Senator. Conf. 103. n. 9. & 10. & conclus. 204. n. 7. Amaya in *L. mulieres, C. de incol. lib. 10. n. 26. Plures de morte laudat Giurb. de success. feudor. §. 2. gloss. 13. n. 92. & segg. Ubi ampliat, & declarat non procedere superius tradita, si vidua alium non titulum virum duxerit; tunc enim privatur primo titulo, *L. fin. §. eadem rescriptum, ff. ad municip. L. mulieres, C. de incol. lib. 10. Quo casu neque primi viri gaudet privilegiis, Azeved. in *L. 2. tit. 11. lib. 2. Recop. n. 5. & 6.*****

E contra vero controversum est apud Doctores: An Ducissa, Marchionissa, vel Comitissa nubens viro non titulat faciat cum Duce; Marchione, aut Comitem? Et pro parte negativa facit text. in *L. fisci §. fin. ff. de sacre fide. L. summa, ff. de Senator. Ubi habetur: quod mulieres coruscant radiis maritorum; non è contra Bald. in c. signifi. ante de rescript. Avil. in poem. c. Pratorum in princ. n. 11. Tiraq. de Nobil. c. 18. Palac. Rub. in rubr. de donat. inter §. 31. Qui allegat text. in *Amb. de Consulib. §. fin. autem collat. 4. Et quidem vir ignobilis ducens uxorem nobilem non per hoc nobilitatur *L. ult. C. de nupt. L. mulier, C. de dignit. lib. 12. Immo mulier nobilis si nubat viro plebero, nobilitatem perdit Amaya in *L. mulieres, C. de incol. lib. 10. n. 27. Est enim maritus caput uxoris, & cum caput 33. 7. 2. Ideoque uxor tanquam accessoriu, maritum sequi debet tanquam principale c. ac-****

cessorum cum similib. de reg. juris. Idcirco mariti status, in quo reperitur considerandus est, non primarius, in quo mulier nobilis erat, antequam nuberet, Bart. & alij in *L. 1. Cod. de dignit. 10. Giurb. d. §. 2. gloss. 13. n. 91.*

Vetum his non obstantibus contrarium de consuetudine servatur: ut probat Bald. in d. c. significat. 37. vir de rescript. col. 1. vers. pone: & idem procedere de jure tradit Avil. in d. poem. ad c. Pratorum n. 12. & 13. Ubi ait: quod si Regina Apoliz nubat cuidam simplici militi, si nominatur Rex. Et eo casu coruscet vir radiis uxoris; quia ejus lateris comitatus illustrat ad text. in *L. 1. C. de præf. labori 12. Avil. d. n. 12. Gutier. de tutel. 1. p. c. 18. n. 40. Ant. Pichard. in *L. 3. & 7. sub. n. 51. C. de mulier. lib. 11. Garc. de Nobil. gloss. 1. §. 1. Mastrill. de Magist. lib. 4. c. 13. n. 37. & segg. Amaya in *L. mulieres, C. de incol. lib. 10. n. 27. Tiraq. de Nobil. c. 18. n. 39. & 40. Giurb. §. 2. gloss. n. 91. Quod ita observari videmus de consuetudine in hoc Regno; ut scilicet maritus Dux, vel Comes appelletur ex capite uxoris Ducissa, vel Comitissa, & Ducis, seu Comititis prerogativis fruatur: ut evenit in Domino Alvaro, qui Julianam Averij Ducissam uxorem duxit: ac in Domino Joanne Mascarenhas, qui Comitissæ Sanctæ Crucis matrimonio fuit copulatus. Et similiter Dominus Joannes Mascarenhas titulo Comitissæ Sabugal usus fuit, quia Comitissa hujus oppidi duxit in uxorem. Et Simon Correa da Sylva utitur titulo Comitissæ da Castanheira, quia ejus uxor in Comitatu successit. Nec non Dominus Ferdinandus Mascarenhas insignitur titulo Comitissæ Sabugal, & de Palma ex capite uxoris Comitissæ eorum statum. Et hanc consuetudinem etiam servari in Castella tradit Gutier. de tutel. 1. p. c. 18. n. 32. & segg. Et in Sicilia Mastrill. de Magist. lib. 4. c. 13. n. 41.***

Decedente autem uxore Ducissa, seu Comitissa maritus post illius mortem non potest Dux, vel Comes appellari; neque dignitatis prerogativa frui. Nam quoties privilegium non est radicatum in propria persona, neque competit jure proprio, sed derivatur ab alio, tunc mortuo principali finitur privilegium juxta doctrinam Bald. communiter receptam in *L. 2. C. de Episc. & Cleric. Tiraq. in tract. cessante causa n. 108. Joann. Franc. de Ponte de potest. Pro Reg. §. 1. num. 30. Mastrill. d. 13. n. 50. Petr. Barbos. in *L. quia tale n. 23. & segg. ff. solut. matrim. in terminis Pont. conf. 16. n. 31. & 32. Qui ait: quod mortua uxore maritus coruscet radiis illius solum quoad privilegia honoraria, quatenus alterius præjudicium non tangit: non vero retinet ipsam dignitatem Andr. de Barolo in *L. jubemus, C. de præf. sacro. Scrin. lib. 12. Giurb. de success. feud. §. 2. gloss. 13. n. 91. vers. quod autem, Mastrill. d. c. 13. n. 48. & 49. Verum adhuc in hoc casu apud nos servatur de consuetudine: quod maritus Comes ex capite uxoris etiam ea mortua retinet dignitatem, & illius utitur prerogativis in sessionibus publicis: ut experientia videmus Quamvis de jure contrarium esset dicendum ex supra dictis. Consuetudo autem jure fundatur, quia in pristina dignitatis memoriam durat semel questum beneficium Alphonsi de Olea de cess. jurum. tit. 3. §. 3. n. 23. & segg. Giurb. de feud. §. 2. gloss. 13. n. 63. vers. declarata tertis.***

Insuper sciendum est: quod si Rex tractat aliquem ut titulu, ab omnibus debet eodem modo tractari juxta doctrinam Innocentij in c. cum ab Ecclesiasticum de offic. Ordinarij. Vbi dicit: quod si Princeps

162 Tractatus de Donationibus Regiis.

Regiæ Coronæ: Sive illi, quibus generaliter concessa fuit altera vita in dictis bonis, vel specialiter alicui propter benemerita, si prædicti donatarii ultra bona Coronæ etiam dignitatem Ducatus, Marchionatus, vel Comitatus. An etiam respectu dignitatis donatio prorogata censetur? Hæc quæstio valde practicebilis est, ac quotidie habetur præ manibus.

47 In qua pro parte affirmativa facit. Primo: quod bonorum appellatione simpliciter veniunt iura, & actiones, Pinel. in rubr. *Cde bon. matern. a princip. Bened. Agid. in L. ex hoc iure p. 2. c. 13. claus. 13. n. 5.* Giurb. in *Constit. Messan. s. 1. gloss. 2. d. num. 1. cum segg.* Merlin. de pignori, lib. 2. q. 29. n. 3. Noguez. allegat. 35. num. 3. Vincent. de Franch. decis. 9. num. 1. Adeo ut etiam veniat emphyteusis Pinel. in d. rubr. 1. p. numer. 19. Cald. Pereyra de potest. eligend. c. fin. numer. 27. Valasc. de iure emphyt. q. 1. num. 22. Giurb. ubi supra numer. 17. Atque ita, cum dignitatum concessio in iuribus Majestatis, & Coronæ consistat, videtur dicendum in prorogatione unius vitæ bonorum Regiæ Coronæ venire etiam prorogationem dignitatis.

48 Secundo facit: quod gratia prorogata modo, de quo supra, ita ad filium extenditur, ut ampliatum non dicatur nova concessio, sed eadem cum prima: & sic bona non dicuntur vacare iuxta regulam text. in *L. sed si manente, ff. de precar. l. si cum dies in prin. ff. de arbit.* Ubi habetur prorogatum non dici quid novum Cabed. 3. decis. 32. num. 3. Gama decis. 36. num. 5. Unde sequitur: quod continuatio gratiæ est intelligenda cum eisdem qualitatibus.

Tertio facit: quod prorogatio feudi facta durante prima concessione non facit novum feudum 49 Noguez allegat. 21. num. 19. Ergo etiam prorogatio unius vitæ in bonis Regiæ Coronæ non est nova concessio, & debet accipi cum omnibus qualitatibus primæ. Ut etiam dicitur de jurisdictione prorogata, de qua idem iudicatur, quod de propria jurisdictione Amar resalut. 65. n. 38.

Similiter officium ampliatum dicitur idem, & non est novum iuxta doctrinam Bart. in *L. dies cautionis ff. de damn. infest.* Sequitur Mastrill. de lib. 1. c. 28. n. 67. & 68. Ioann. Franc. de Pont de potest. Pro Reg. tit. 10. de potest. substit. in offic. n. 6. 50 Ubi num. 7. tradit: quod ampliatum officij à Rege concessa habetur, acsi tempus ampliationis fuisset appositum à principio. Ita Paul. de Castro in d. *L. dies cautionis numer. 2. vers. est advertendum.* Cum igitur patri dignitas Ducis, vel Comitatus à principio fuisset concessa cum oppido, vel castro: eodem modo ampliata censeri debet.

Verum pro parte negativa facit. Primo: quod 51 in Regno donataris id tantum concessum intelligitur, quod expresse in donationibus continetur Ordinatus lib. 2. tit. 45. §. 7. in fin. & §. 12. in fin. ibi: *Expressemente concede* Notat Ordinatus d. tit. 45. §. 34. & §. 55. & 56. ubi expresse desideratur, quod nominatim jurisdictionis sit donata Cabed. 3. p. decis. 12. n. 1. Unde cum in ampliatione facta modo supra relato de bonis tantum Regiæ Coronæ dictum sit, non comprehenditur dignitas, quæ expressa non fuit.

Secundo facit: quia dignitates creantur, & concedere est de supremis Regalibus: ut diximus supra 52 præ hac eadem parte cap. 6. num. 1. Atqui Regalia non comprehenduntur in donatione facta de castro, seu villa cum omnibus iuribus ei quocunque

modo pertinentibus Roet. decis. 50. num. 12. Menoch. lib. 3. præsumpt. 97. n. 41. & 42. Fontan. de post. nupt. claus. 4. gloss. 14. num. 8. Gregor. Lopez in *L. 9. tit. 4. partit. 5. gloss. 5.* Et probat *L. 5. tit. 15. partit. 2. vers. 3. non per. mayor.* Aug. Barbo. et. 12. num. 318. Neque reservata Principi veniunt in generali concessione, Valasc. de iure emphyt. q. 8. num. 25. ad fin. Cabedo i qui iudicatum ac statet decis. 12. n. 2. p. 2. Sord. conf. 210. n. 58. & 60. & conf. 265. n. 6. Sixtin. de Regal. lib. 1. c. 1. n. 6. & 7. post Bald. in *L. imperium n. 6. & 7. ff. de iurisdic. Giurb. de success. feud. §. 2. gloss. 7. n. 3.* idem Cabed. decis. 40. n. 6. & 8. & 9. decis. 66. n. 4. & 5. & decis. 38. n. 3. nisi exprimentur, & specialis eorum mentio fiat Peregr. conf. 3. num. 106. lib. 1. Ergo in concessione, de qua supra, non venit dignitatis titulus, si de eo specialis non fiat mentio.

Deinde in generali donatione castri, vel loci non venit jurisdictionis, Cabed. d. decis. 32. num. 1. Mantienq. in *L. 1. gloss. 2. n. num. 16. tit. 10. lib. 5. Recop. ubi Azeved. num. 38. Gutierrez prællib. 2. q. 131. Bovad. in sua Polit. lib. 2. c. 16. num. 70. Hermosin. *L. 9. tit. 4. partit. 5. gloss. 1. num. 41. & 42.* Atque ita in donatione bonorum Regiæ Coronæ non comprehenditur dignitas, quæ in Regno absque jurisdictionis concedi non solet: ut diximus supra.*

Præterea ex concessione alterius vitæ in bonis Regiæ Coronæ, nihil aliud potest inferri, quam tacita quædam Regis voluntas præsumpta per quandam consequentiam, & subauditum intellectum, qui resultat ex regula, de qua supra: Quod appellatione bonorum simpliciter veniunt etiam iura, & actiones. Atqui donatario minime predest id, quod tacite donatur. Immo necessarium est, quod verbis expressis, & specialibus ei donetur, & concedatur iuxta Ordinatus lib. 2. tit. 45. §. 2. ibi: *Expressemente libe for outorgado: & in fine ibi: Por nos concedido.* Quando autem lex aliquid expresse fieri iubet, non sufficit tacite fieri; neque per verba generalia: ut notatur in c. qui ad agendum de procuratorib. in 6. & in *L. 2. ff. si quis cautionibus.* Ac dixit Angel. in *Auth. de hered. & Falcid. §. si vero expresse.* Quod non videtur satisfactum legi, ubicunque lex requirit aliquid specialiter fieri, seu expressum, si fiat verbis generalibus: ut post Bart. & alios tradit eleganter Afflic. decis. 44. n. 13. & 14. Gratian. discept. forens. c. 83. n. 13. & 23. Cabed. d. decis. 12. num. 7. Ubi quod quando lex requirit expressam mentionem alicujus rei, non sufficit comprehensio tacita, vel virtualis; aut deductio ex mente, & intentione, vel ex verborum consequentia: & allegat Ordinatus lib. 12. tit. 2. 45. §. 10. vers. *E quanto ibi: En que expressemente fur declarado: & infra vers. Porin nam he nossa tenção: & ibi: Per nenhūas clausulas, ou palavras, quanto quer que sejam largas & gerais: & ibi: Particular, & expressa menção.* Unde non sufficit prædicta concessio bonorum Regiæ Coronæ, ut per eam intelligatur concessa dignitas, quam pater habebat pro ejus vita tantum.

Confirmatur ex doctrina Bart. in *L. dies cautionis n. 3. ff. de damn. infest.* Qui loquens de officij prorogatione distinguit; ut si finito tempore, pro quo facta fuit concessio, & officium prorogatum fuerit, puta pro alio semestri, dicatur novum officium, & diversum à primo: si vero durante tempore officij in eadem persona fiat prorogatio 55 simpli

simpliciter; tunc erit unum; & idem officium cum primo. Attamen si etiam hoc ultimo casu officium prorogetur cum aliqua qualitate, novum, & diversum à primo erit officium. Quam distinctionem sequuntur Alex. *conf. 151. numer. 2. vol. 6. Sord. conf. 202. numer. 8. & 9. Pont. de potest. Pro-Reg. tit. 1. de potest. sublin. in officio. numer. 4. 5. & 6. Nata conf. 14. Mastrill. de Magistr. lib. 1. c. 28. numer. 67. & 68. & melius lib. 6. c. 5. numer. 40. & 41. Larrea alleg. 22. numer. 30. Salgad. in labyrintho. p. 2. c. 27. numer. 59. Noguerol. alleg. 21. numer. 14. 15. & 16. Intellegendum tamen, ut prædicta distinctio in secundo casu procedat, quando durante adhuc officio facta fuit prorogatio in eadem persona: Secus quando nova persona intervenit; quia semper in ea novum officium existit; etiam ab initio concedatur duabus personis ex doctrina Salicet & Bald. in L. antiquitas, C. de usufructu. Qui dicunt: quod quando usufructus relinquatur Titio in vita, & post eum filio, vel heredi non est unus usufructus; sed duo diversi; unus pro patre, & alter pro filio. Ideoque si pater fuerit capite minutus, filius non amittit usufructum. Cum igitur de usufructu ad officium validum sit argumentum per text. in L. Status Fori §. Cornelio Felici ff. de iure ff. Bart. in L. cum mihi usufructum ff. de usufructu. legat. Mastrill. lib. 1. c. 28. numer. 21. Si officium concedatur patri, & ei ad personam filii fuerit prorogatum, jam in persona filii novum non idem erit officium; & illius prorogatio nova dicitur concessio; sive nominatum filio facta sit, sive patri facultas fuit data. Eo enim ipso quod filius fuit nominatus à patre, tunc temporis nullatenus impedito, neque prohibito, & acceptatum nominationem, fuit in ejus persona radicaliter jus independenti à jure sui patris: ut per hæc verba docuit Valenz. *conf. 155. numer. 12. Mastrill. d. c. 28. numer. 16. 25. & 24. Ubi fortius id admittit, quando prorogatio fit diversæ persone. Idem in additione ad Petr. Greg. de concess. feud. q. 7. sub littera B. vers. sed hic eadē pulchra questio pagin. 94. & 95. Andr. Georg. in repetit. feud. c. 54. numer. 79. usque ad 84. & sentit Gama decis. 36. numer. 6. Quod si in renovatione emphiteutis adjectum nova persona, jam non erit renovatio, sed nova concessio. Noguerol. alleg. 21. numer. 18. & 19. Et videndi sunt Larrea d. alleg. 22. numer. 30. Sord. conf. 202. numer. 9. Gratian. c. 891. numer. 1. Plane cum de officio ad feudum, & è contra, licitum sit arguere Salgad. in labyrintho. p. 2. c. 27. numer. 54. Si prorogatio officij facta alteri personæ durante officio dicitur nova concessio: Etiam prorogatio unius vite in bonis Regis Coronæ in favorem filij possessoris, erit nova donatio. Subindeque cum in illa bonorum non dignitatis expressa mentio facta fuerit, non potest prorogatio extendi ad dignitatem, quæ sine jurisdictione non conceditur in Regno.**

Porto fulcrit hæc pars authoritate eorum, qui scripserunt castrum esse quid separatum à jurisdictione; cum jurisdictione possit esse, unius, & castrum alterius Bald. in c. 1. §. & contrario de investit. de re alien. fall. Paul. de Castro *conf. 56. videtur dicendum lib. 2. Alex. conf. 76. vol. 2. lib. 2. Oldrad. conf. 121. numer. 9. Menoch. lib. 3. præsumpt. 97. numer. 5. Immo territorium potest esse sine jurisdictione, & è contra jurisdi-*

ctio sine territorio ex Bart. in L. 1. col. ult. ff. de jurisdict. omni. indic. Decius *conf. 483. col. ult. ubi* secundo Bald. in L. data opera numer. 29. C. de accusat. jurisdictione est quævis quædam separata à castro, & feudo; ac castrum nihil commune habet cum jurisdictione: ut ex Socin. tenet Menoch. d. præsumpt. 97. numer. 6. Quapropter ampliatio vite in bonis Regis Coronæ non comprehendit titulum Ducis, Marchionis, vel Comitatus, quo pater tempore prorogationis fungebatur.

Ex quibus hæc pars mihi verior, & tenenda videtur: præsertim, quia, ut satis experientia docemur, Principes cum magna difficultate dignitates, Ducatus, Marchionatus, Comitatus concedere solent. Et ea, quæ notabilia sunt, nisi specialiter exprimantur, videntur neglecta per text. in L. item apud Labiem §. ait Prætor ff. de injur. ibi: Ea enim, quæ notabiliter sunt, nisi specialiter notentur, videntur neglecta Larrea allegat. 94. numer. 25. Oldrad. *conf. 185. incipit thema est vers. tertio est considerandum magna, & notabilis a nullis omnium generalitate inclusa censeri*, Cabed. 2. p. decis. 14. numer. fin. Et ubi requiritur specialis mentio, non sufficit generalis; quia de eo, quod est notatu dignum, debet fieri specialis mentio, ac non sufficit in genere mentionem facere: ut tradit Ass. d. decis. 210. numer. 16. & in dispositione generali non comprehenditur, quod habet speciale nomen, quod significatur, nisi fiat expressa mentio L. si de certe, Cod. de transact. tenet ex Bald. Bart. & Dec. Gregor. Lopez in L. 5. tit. 53. part. 7. gl. 2. Larrea alleg. 10. sub numer. 11. Neque nos supponere, vel dicere debemus, quod in gratia, vel rescripto non exprimitur Decian. *respons. 13. numer. 11. Sord. conf. 574. numer. 5. Si enim Princeps voluisset, facile erat exprimere L. unica §. si autem ad deficientis, C. de cal. uellend. c. ad audiendum de decim. cum simili. Decian. conf. 114. numer. 15. lib. 3. Cancr. lib. 2. var. c. 20. à numer. 377. post alios Larrea allegat. 94. numer. 26. Cum igitur dignitatis titulus speciale nomen habeat; & illius concessio rari fieri soleat, non potest comprehendi in generali concessione tertiarum, & bonorum Regis Coronæ. Et saltem dicerem, quod cum in proposito casu interpretatio gratiæ Regalis incidat principaliter in questionem, de casu occurrente, interpretatio fieri debet per Regem concedentem, qui suam intentionem poterit declarare per text. Vincent de Franch. decis. 116. numer. 15. vers. his discussis, Hieron. Gabr. *conf. 182. numer. 14. lib. 2. Girond. de privileg. numer. 81. Canil. Borell. de præst. Cath. c. 62. numer. 43. Garcia de Nobil. gloss. 1. numer. 182. Mar. Cutell. de donat. 1. p. discursu. 2. partit. 6. n. 11.**

Adductis in contrarium satisfactis ex proxime resolutis in fundamentis hujus partis. Et quidem cognitio dignitatis Regalis ad Imperatorem pertinet Rosental de feud. c. 12. conclus. 3. numer. 10. 36.

164 Tractatus de Donationibus Regiis,

CAPUT VIII.

De suprema Principis iurisdictione.

SUMMARIUM.

- 1 Per supremam iurisdictionem explicatur suprema potestatis effectus; in qua suprema quoque iurisdictione continetur.
- 2 Iurisdictione suprema, quam populus in Regem transiit, non potest revocari, nisi ex causa, si Rex potest abutatur.
- 3 Suprema iurisdictione Principis superioritatem conservat; & ita est effectus officii Regis, & Coronae, ut neque tacite, neque expresse possit à Rege abdicari, neque inferioribus concedi.
- 4 Res publica aliter salva esse nequit, quin omnis iurisdictione sit penes unam Maiestatem.
- 5 Consistit in iure imperio, & in componendis litibus, puniendis delictis, & vigilantia in subditis, ibid.
- 6 Merum imperium quatenus accipitur pro prima gladii potestate, neque alienari, neque concedi potest à Rege.
- 7 Suprema iurisdictione est ipsa forma, & essentia Regia Maiestatis, ibid.
- 8 Iurisdictione omnis intra fines Regni pertinet ad Regem, quamvis populi sint diversi.
- 9 Rex habet fundatam intentionem in toto Regno circa iurisdictionem.
- 10 Iurisdictionem in Regno exercere nemo potest sine speciali concessione; quia omnis à Principe emanat, qui dominus est omnium iurisdictionum.
- 11 In Regno iurisdictionalia sunt Regi reservata, ibidem.
- 12 Iurisdictione suprema nunquam intelligitur concessa, etiam si generalissimis verbis donatio concipiatur.
- 13 In donatione facta Regina, & filiis Regum non censetur translati suprema iurisdictione, non obstantibus quibuscunque verbis donationum.
- 14 Filij, & descendentes Regis sunt tertia species diversa ab aliis dominis, & subditi; ideo in donationibus illis factis maiores, & exuberantes clausula apponi solent, sed semper suprema iurisdictione Regi reservata dicitur.
- 15 Suprema Principis auctoritas & potestas nunquam presumitur concessa in donationibus quancunque generalibus.
- 16 Major potestas & iurisdictione remanet penes Regem, quam ea, qua donata est quibuscunque verbis.
- 17 Principi concedendo iurisdictionem sibi maiorem reservat, & cum donatario potest concorere, quia non ita privative iurisdictione donatur, quin à suprema Regis iurisdictione dirigatur, & effratur.
- 18 Subditi commiserunt se Regi, ut ab eo iudicarentur, non à Baronibus.
- 19 Ius appellationum, & ultima provocacionis pertinet ad supremam Regis potestatem.
- 20 Princeps non potest terras, & oppida ita concedere, ne ad eum appelletur, sive donatio fiat cum simplicis iurisdictione, sive cum mero, & mixto im-

- perio, & omnimoda iurisdictione: ut nomen
to 17.
- 21 Reservata in signum superioritatis non censetur concessa, nisi exprimentur.
 - 22 Regalia non veniunt in concessione generali, ibid.
 - 23 Si Regalia concedantur expresse, donatarius non potest ea exercere cum plenitudine potestatis, sed cum maxima discretionem.
 - 24 Explicatur Ordinatus, lib. 3. tit. 1. §. fin.
 - 25 Proponitur questio: An valeat concessio facta à Rege subdito inferiori, ut ab eo non possit appellari? Et de iure communi traditur inuicem esse concessionem.
 - 26 De iure Regio valet predicta concessio, ut nullo modo in certis casibus appellari possit.
 - 27 Sublata appellatione non censetur sublata recusatio, & querela respicientes Regis Maiestatem.
 - 28 Si donatarius abutatur iurisdictione, potest Princeps se intromittere ad iustitiam vindicandam per quam querela, & recusatio; & donatarius iurisdictione privatur. Ibid.
 - 29 Archiepiscopus Bracharensis habet dominium plenum illius Civitatis, omnimodamque iurisdictionem in civilibus reservata appellatione in criminalibus.
 - 30 Proponitur questio: An Principi debeat concedere revisionem a sententiis latis in Senatu Archiepiscoporum. Et proponuntur fundamenta partis negativæ n. segg.
 - 31 Revisio aliorum est appellationis species:
 - 32 Revisio reducit causam ad statum, quo erat tempore litis contestatæ. Et idem dicitur de appellatione.
 - 33 Revisio, & appellatio pari passu ambulant.
 - 34 Appellatio à sententia Prælati, qui temporalem habet iurisdictionem pertinet ad iudicem Ecclesiasticum: sed contrarium verius, ut n. 35. & 38.
 - 35 Per donationem iurisdictionis factam Ecclesie per Principem transferuntur omne ius superioritatis in Ecclesiam, ibid. Sed contrarium verius, ut n. 40.
 - 36 Dominium apud duos in solidum esse non potest.
 - 37 Proponuntur fundamenta sententia affirmativa. Quæ verior est.
 - 38 Revisio concessio est de Regalibus supremis, & solum conceditur à Principe superiorem non recognoscens. Ibid.
 - 39 Solus Princeps potest derogare iuri alteri quavis per sententiam; quia est supra ius positivum.
 - 40 Revisio concessio pendet ex Principis gratia, arbitrio, & benignitate, ibid.
 - 41 Revisio est remedium extraordinarium, & habet se ad instar restitutionis gratia, quam solus Princeps concedere potest.
 - 42 Princeps supremus non potest donare, vel concedere ea, que pellant ad supremam potestatem, neque facultatem concedendi revisionem.
 - 43 Revisio, & appellatio in aliquibus differunt inter se.
 - 44 Concessa revisione non retardatur executio, ibid.
 - 45 Non valet rescriptum, ne pendente revisione suspendatur executio sententie, nisi cum in ea clausulam non obstante parte citata, & de plenitudine potestatis.
 - 46 Principis auctoritas etiam sive generali concessione semper censetur excepta.
 - 47 Concessa omnimoda iurisdictione concessio minus quamvis Ecclesiastica subest concedens: super recusatione, & querela, ibid.

39. Prelatus, qui habet jurisdictionem à Principe, non potest excommunicationis gladio careri, neque pro executione sua sententia; sed temporaliter per faculares jurisdictionem exercere debet ut n. 40. & 41.
42. Princeps non potest à se abdicare supremam potestatem, & autoritatem.
43. Solus Princeps potest Senatuum, Tribunal, vel Cancellariam creare, vel tollere in parte, aut in totum, maxime in hoc Regno: ut n. 44.
45. Solus Princeps potest dividere Provincias, unire, & dismembrare, quae fuerint assignatae Tribunali.
46. Senatus Principem repraesentat, & eandem cum Principe habet potestatem in decisionem causarum.
47. Senatores sunt partes Principis, & ab eo venerantur, quia pars Principis corporis sunt.
48. Jurisdiclio Senatus ex gratia à Rege fuit constituta, qui jurisdictionem potest moderare, minuire, & alteri concedere.

Dixi de suprema Principis potestate, nunc de suprema jurisdictione verba faciemus; quae suprema potestatis affinis est, tanquam ea per quam suprema potestatis effectus explicantur. Et ideo in dicta suprema Principis potestate suprema quoque jurisdictione continetur, quam populus in erectione Regni transfudit in Regem *L. 2. de consuet. Princ.* nihil reservando apud se potestatis, aut Imperij: ita ut nisi ex causa, puta, si Rex potestate abutatur, revocare valeat *L. 2. §. cum placuisset, ff. de orig. jur. L. 1. §. enim lege, C. de veteri jur. emul.* Hanc autem suprema jurisdictione ejusdem Principis potestatem, & superioritatem conservat: & ita est ossibus Regis affixa, & Regie Coronae annexa, univa, atque incorporata; ut nullo modo, neque tacite, neque expresse possit à Rege abdicari, & aliis inferioribus concedi; ut disertissimis verbis probat Legislator noster in *Ordinat. lib. 2. tit. 45. §. 8. ibi: E por que a correccão q' majoria vocam Castellani* como causa, que es guarda a superioridade, & o mayor, & mais alto senbório, a que todos são sujeitos: a qual assim he unida & conjunta ao Principado do Rey, una a não pode de todo tirar de sy, &c.

Notat Bart. in *L. prohibere §. plane, ff. quod vi, aut clam, Bald. in L. 1. §. in initio, ff. de offic. Praefect. Urb. Avil. in c. 1. Prætorum n. 3. Valas. de jure emphy. g. 8. n. 31. Cabed. 2. p. dec. 11. num. 1. & decif. 41. n. 5. Fontan. de post. nupt. claus. 4. gloss. 14. n. 14. Vincent. de Franch. decif. 275. n. 7. & 8. Cancet. lib. 2. par. c. 2. n. 114. & lib. 3. c. 3. n. 419. Solorzan. de jure Indiar. lib. 4. c. 10. n. 1. tom. 2. Mastrill. de Magistr. lib. 1. c. 19. n. 1. Non enim potest Rex Imperium evincere, & destruere: ut loquendo de Principe, qui donavit claves Imperij dixit Bald. in c. licet causam n. 7. de probat. Avil. in d. c. 1. Prætorum n. 3. Valas. de jure emphy. g. 8. n. 31.*

Neque potest aliter salva esse Respublica, quam si omnis jurisdictione sit penes unam Majestatem Henning. Arnificus de jurib. Magistr. lib. 2. c. 4. num. 15. Constituit autem suprema jurisdictione in mero Imperio: ut per Bald. in c. 1. notab. ult. tit. que sunt Regalia ubi Afflic. in rubric. n. 68. & 69. Bart. in *L. omnes populi in d. g. 1. princ. ff. de iust. & jur. Roland. conf. 4. in d. glo. vol. 3. Cravet conf. 135. Mart. de jurisdic. p. 1. c. 35. n. 7. Et insuper*

varietur in compendiosis libris, in delictis puniendis, & vigilantia in subditos ex Actis. lib. Occom. Andreas in c. Imperiali g. 1. varra n. 80. de prohib. feud. alienat. per Federic. Belling. in speculo Principum rubr. §. Mastrill. de Magistr. lib. 3. c. 1. n. 25. Capiblan. de auctor. Baron. n. 56. Salgad. de retem. Bullar. 1. p. c. 1. n. 108. & 109. Cancet. lib. 2. c. 2. n. 114.

Quocirca necum Imperium quatenus accipitur pro prima gladij potestate, quae Regi, & Coronæ adhæret, neque alienari, neque concedi à Principe potest: ex his quæ Ripol. de Regal. 43. n. 178. Siquidem suprema jurisdictione est ipsa forma, & substantialis essentia Regis Majestatis, quæ separari non potest à Rege absque subiecti corruptione *L. Julianus §. siquis rem. ff. ad exhibendam, Covarr. præs. c. 4. num. 1. Cabed. c. p. decif. 40. num. 8. Gregor. Lopez in l. 2. tit. 12. parit. 2. in gloss. de iustitia 2. c. Et probat. text. in c. cum Maritima de celebrat. Missar.*

Hinc fluit, quod omnis jurisdictione intra fines Regni spectat ad Principem: quamvis populi sint diverfi: omnes enim colligunt Regnum constituunt; quod non tam territorium, quam gentes comprehendit, quam circumscripserit obedientia Rex non possit dici regnare *L. 2. §. exaltis, ff. de orig. jur.* Proindeque Rex, qui superiorem non recognoscit, habet in toto Regno intentionem fundatam circa jurisdictionem: ut scribant Bart. Bald. & alij, relati à Suar. allegat. 7. num. 7. Covarr. præs. c. 1. num. 9. & in regul. possessor. p. 2. §. 3. num. 2. Mastr. d. lib. 3. c. 2. num. 6. & 11. Cancet. lib. 2. c. 2. de jurisdic. n. 307. Camill. Borell. de præs. Reg. Cerk. c. 21. à num. 14. Bovad. lib. 2. c. 16. num. 73. Castill. de tert. c. 18. num. 158. Qui omnes tradunt, quod nemo in Regno potest exercere jurisdictionem, nisi manifeste probaverit à Rege illi fuisse concessam: quia omnis jurisdictione à Principe tanquam à fonte manare dicitur; & ab eo, & ad eum fluere, & reflueret; sicut aquas à mari, & ad mare, Hieronym. Gonçalves de mensib. & alternat. §. 1. preambit. à num. 9. cum seque. Est enim Princeps Dominus omnium jurisdictionum Ramon. conf. 24. num. 55. Valas. de jure emphy. g. 8. num. 21. & 29. Calfanet conf. 43. n. 1. Menoch. lib. 2. præsumpt. 14. Migon. decif. Florent. 87. num. 1. Alfaz. de offic. fiscal. gloss. 1. num. 2. Castill. d. c. 18. num. 355. Giurb. conf. 52. num. 24. & conf. 59. n. 3. Salgad. de retem. Bullar. 2. p. c. 33. n. 32. Cald. Pereira conf. 28. num. 41. Et hoc maxime procedit in Regno, ubi jurisdictionalia omnia sunt Regi reservata Cabed. 2. p. decif. 14. Ripol. de Regal. c. 35. n. 12.

Ex quibus jam liquet, quod suprema jurisdictione nunquam à Rege donata, aut concessa intelligitur, etiam si verbis generalissimis donatio concipiatur ex sepius dicta ratione: quia ita Principis personæ inhæret, ut neque eo volente separari possit, Boli. in tit. de crimine laici Magistr. num. 100. Gaspar. Valas. in *L. Imperium maj. 121. ad fin. ff. de jurisdic. omni. judic. Peregr. de jure fisci lib. 1. tit. 3. num. 72. Petr. Barbol. in Locomperit. num. 90. C. de praescript. 30. vel 40. amov. Cabed. 2. p. decif. 50. num. 1. D. Joseph. Vella differt. 39. num. 45. Gabr. Pereira de manu. Regia 2. p. c. 17. num. 25. idem Cabed. 2. p. decif. 66. Quæ resolutio ampliatur, etiam si donatio fiat Regine, & filis Regum, vulgo Infantes, & aliis magnis Dacibus: quia ex quibuscunque verbis, & clausulis*

solis donationum non censetur in eos translati
suprema iurisdicção, & plenitudo potestatis Bald.
conf. 33. col. 2. ad fin. lib. 1. Gregor. Lopez in L.
fin. tit. 1. part. 2. gloss. fin. Galp. Valas. in L. Im-
perium n. 11 ff. de iurisd. om. iudic. Petr. Barbof. in
L. compertis num. 91. C. de prescript. rigima. Cabed.
2. p. decif. 40. num. 1. & 8. & decif. 66. Cald.
Pereyrt. conf. 128. n. 54. Gabr. Pereyrt. de manu Reg. 2.
p. c. 37. n. 25. vers. verum hac omnia. Quamvis
enim filij, & descendentes Principis sint tertia
species diversa ab ipsis Dominis, & aliis sub-
ditis: ut ex Brun. & Senatu Mantuano tradit Cy-
riac. controu. 543. num. 22. Et ea de causa majores,
& exuberantes clausule, & majorum prae-
rogativarum solent apponi in donationibus in eos
collatis: ut probat Ordin. lib. 2. tit. 45. in prin-
cip. Tamen etiam nihil in donationibus Regi re-
servetur, suprema iurisdicção, & potestas reservata
censetur Ordin. d. tit. 45. in prin. vers. E. postea
que. §. 8.

Quod in omnibus donationibus concessioni-
busque quantumvis generalibus, & habentibus
clausulas generalissimas regulare est: quia semper
suprema Principis auctoritas, & potestas re-
servata censetur, & nunquam praesumitur conce-
ssa. C. dudum §. nos igitur. de prebend. in 6. Brun.
con. 47. n. 3. Grammat. conf. crimin. 6. a. n. 21. & nota
26. n. 4. Cabed. 2. p. decif. 11. num. 8. & decif.
13. n. 2. & 3. Barbof. ad L. 1. art. 4. n. 109. & 110.
& 129. ff. de iudic. Covarr. praef. cap. 4. in prin.
Barbof. in d. L. compertis num. 166. Latice allegat.
no. n. 16. Solorz. um. 2. lib. 4. c. 10. num. 12. & probat
Ordin. d. tit. 45. in prin. August. Barbof.
voto 33. num. 39. & de iure Eccles. lib. 1. c. 2.
num. 137. ne Princeps videatur alium sibi parem
constituere: Quod nihil aliud magis alienum ef-
ficeret à concedentis mente, dixit Avil. ca. Pratorium
in prin. num. 3. Malcard. conclus. 1050. num. 11.
Gabr. Pereyrt. de manu Reg. 2. p. c. 37. n. 25. Pro-
pterea quae quibuscumque verbis donatio fiat, semper
penes Regem manet maior potestas, & iurisdic-
ção, ea quam donat d. e. dudum §. nos igitur
Angel. in L. 1. ff. de iurisd. om. iudic. Afflic. in
c. 1. qua fin. Regalia. §. potestas num. 18. Ripol.
de Regal. c. 1. n. 21. Nata conf. 387. n. 24. vol. 3. Aug.
Barb. in d. e. dudum num. 5. Ubi, quod Princeps
concedendo alicui iurisdicção, & potestatem,
eandem sibi, & majorem reservat, & quamvis
iurisdicção alicui concedat privative, tamen
cum eo bene potest concurrere: Iurisdicções
enim donatarij à Principe concessae non sunt ita
privative donatae, quin à suprema Regis iurisdic-
ção dirigantur, & resistentur Horat. Mon-
tan. de Regal. §. potestas constituendum Magi-
stratum num. 34. Cald. Pereyrt. conf. 5. n. 18. Ex
ea ratione, quia non potest Rex hanc directionem
à se abdicare, & alij committere, quoniam sub-
diti commissum fide Regi transferentes in eum
omnem potestatem & ad hoc iurisdicção, de-
derunt Regi ut eo iudicaretur, non à Baroni-
bus: ut in lib. 1. Reg. c. 8. ibi: Rex erit super nos, &
iudicabit nos Rex noster, L. 1. ff. de consue. Princip.
ibi: Populus ei, & in eum transiit omne suum
Imperium, & potestatem.

Deinde ad supremam Regiam potestatem perti-
net ius appellationum, seu ultimae provocacionis
c. venientes, ubi August. Barb. in collectaneo num.
16. ff. de iurisd. Bald. in Aub. quae actiones n. 14.
in fin. C. de sacros. Eccles. Pereyrt. de iure fidei. lib.
1. tit. 2. num. 98. Cabed. 2. p. dec. 4. num. 12.

Barb. in d. L. compertis num. 92. Ea ideo non potest
Princeps ita terras, & oppida concedere, ne
ad eum appelleretur Covarr. praef. c. 4. num. 1. Gul-
lielm. benedict. in c. Raynuncius verb. & uxo-
rem, decif. 2. num. 24. Avil. in c. 8. Pratorium n. 2.
Avendaño de exeg. mand. lib. 1. cap. 5. num. 3. Ca-
bed. decif. 40. num. 11. Sive donatio fiat cum simpli-
ci iurisdicção, quia tunc semper jus appellandi ad
Regem reservatum censetur. Covarr. d. c. 4. n. 6.
Cabed. decif. 11. num. 2. p. 2. Bald. in d. Aub. quae
actiones n. 14. ad fin. Barbof. in d. L. compertis. n. 93. 17.
Sive etiam quando donatio facta fuerit cum me-
ro & mixto Imperio Angel. in L. 1. ff. de offic.
eius. cui mand. est iurisd. & tradunt Canonizae
post Innocent. in c. eorum de iudic. Curt. lun.
conf. 2. Nata conf. 580. num. 22. Pereyrt. de iurisdic-
tion. lib. 1. tit. 2. num. 28. Cald. Pereyrt. conf. 28. num. 54.
Gabr. Pereyrt. de manu Reg. lib. 2. c. 37. num. 17. Et
probat Ordin. lib. 2. tit. 45. §. 15. 26. & 27. Decifio
Pedemont. 101. n. 9. Sord. conf. 210. num. 49. Quod
etiam locum sibi vendicat, etiam in donatione
dicatur cum mero, & mixto imperio, & omni-
moda iurisdicção Nata conf. 580. num. 22. Ex 18
eo quia reservata in signum superioritatis non
censetur concessa, nisi exprimentur Sord. conf.
210. num. 58. Sixtin. de Regal. lib. 1. c. 1. num. 6. &
7. Afflic. in c. 1. in prin. quae fin. Regalia. Gub. de
feud. §. 2. gloss. 7. num. 3. Adeo ut in concessione
generali Regalia non veniant, Sord. d. conf.
210. num. 60. & conf. 275. num. 6. immo si Re-
galia donatario concedantur expresse, non possit
ea exercere cum plenitudine potestatis: sed cum 19
maxima discretionem: ut admonet Innocent. in c.
cum ad monasterium in gloss. nisi ex causa in fin. de
statu Monach. Bald. in L. 2. num. 39. C. de ser-
vitiis. & aqua, Felin. in c. quae in Ecclesiis num.
25. vers. hinc est extra de consi. Grammat. conf.
83. n. 6. Berouss conf. 177. n. 28. vol. 2. Sord. conf.
210. n. 61.

Unde Venit intelligenda Ordin. lib. 3. tit. 71.
§. fin. quatenus disposuit servanda esse privilegia
concessa Dominis terrarum, ut ab eis non possit
appellari: & subdit ibi: Mandamus que ibi seculo
guardados em quanto usarem bem, & como deve-
das ditas iurisdicções, & sem danno do povo, por-
que não o fazendo elles assim, ficar a Nos procederem
contra elles, como for direito. Quo fit, ut do-
natarij cum discretionem privilegij exuberantibus
uti debeant, alias Principis illos punire poterit, &
privilegia revocare, quia semper apud Principem
retinentur maiora Regalia Socin. lun. conf. 126. n.
38. lib. 3. Covarr. d. c. 4. num. 6. Cabed. 2. p. decif. 11.
num. 2. Barbof. in d. L. compertis, n. 93. Ordina-
tio d. tit. 71. §. fin. in fin.

Subsequitur quaestio: An valeat concessio facta
à Rege subdito inferiori, ut ab eo non possit ap-
pellari ad supremum Principem? Et quidem de
jure communi concessio ita facta inutilis est, ex
Covarr. praef. c. 4. num. 1. Avil. in c. Pratorium n. 2.
Avendaño de exeg. mand. lib. 1. c. 5. num. 38.
Cabed. 2. p. decif. 40. num. 12. Angel. in L. 1. §. quae
mandata in fin. ff. de offic. eius. Purpurat in d. L. Im-
perium n. 75. At vero de iure Regio aliud iudicandū vi-
detur ex Ordin. lib. 3. tit. 71. §. fin. Ubi concessio ita
facta approbatur. Similis Ordin. eodem l. 3. tit. 78.
in prin. ibi: Salvo se os alios forem tais, que segundo
nossas Ordenaçoes, ou privilegios, que lhes por Nos
forem dados, ou confirmados, fação fin em elles por
sua determinação Belsold. in synopsi doctrinae Polit. c.
2. num. 44. in fin. Verum dicendum est priorem
sententiam

sententiam procedere, quando privilegium ita fuit concessum; ut nullo modo sub infectione possit ad Principem appellari; quia tunc non valet privilegium ex supra dictis. Ceterum cum concessio facta fuit, ut certis in casibus appellari nequeat, tunc valet concessio, & privilegium, quippe cessant rationes de quibus supra Cabed. d. decif. 40. num. 15. Barbo. in L. compet. num. 96. Ubi rationem adducit, quoniam etiam si ante dicto privilegio non ob id videtur Princeps abdicare à se supremam potestatem, ut per alios modos adiri possit in præjudicium donatarii per viam recusatus, & querelæ. Non enim sublata appellatione censentur sublatis recursus, & querelæ, cum hæc sint diversa, & respiciant Regis Majestatem Avendaño d. l. 6. num. 2. Ruin. conf. 137. c. l. penult. lib. 5. Cabed. d. decif. 40. m. 15. Barbo. in L. compet. m. 97. Et 102. Ubi quod uno sublato remanet aliud saluum argum. L. si Dominus, ff. de servitut. urban. Salgad. de process. l. p. c. 1. n. 84. Mart. de iurisd. 4. p. centur. 1. c. 5. num. 6. videndus omnino Atrius de iure Majest. lib. 2. c. 4. num. 7. Et in specie probat. Ord. lib. 5. tit. 7. §. in princip. vers. perem. ibi: Perem nescit caso posito que nō passio delles appellar, poder sibi aggravar a Nos par simplez querela, Similis Ordinari. lib. 1. tit. 6. §. 2. Si igitur donatarius jurisdictione abutatur, poterit Princeps adire per viam querelæ, & recursus, & utendo sua suprema jurisdictione se intrinicare ad iustitiam ministrandam. Auth. de Quæstionib. §. si vero fuerint, coll. 6. Parlat. lib. 2. ver. quotidian. c. 1. n. 26. Barbo. in d. L. compet. num. 79. & ut diximus supra num. 20. donatarium punire, & cum jurisdictione privare, nedum per abusum, sed & per negligentiam d. §. si vero fuerint. Gregor. Lopez in L. 2. tit. 1. parit. 2. vers. per privilegio; Barbo. ubi supra n. 100.

Unde opportune quaeritur: An non obstante concessione, quod à sententia donatarii non possit appellari ad Regem; statamen valeat Rex revisionem concedere? In hoc Regno habemus Archiepiscopum Bruchatensem, cui tam ex donatione Comitis Hentici, quam ex contractibus initis cum Rege Iohanne Primo, & Alphonsio Quinto, de quibus Cald. Pereyr. d. n. 18. num. 60. competit Dominium plenum illius Civitatis omnimodaque jurisdictione, reservata tantum Regi appellatione in criminalibus. Habet quippe Archiepiscopus Senatuum, ubi civiles cause terminantur; sed, quia multoties à sententiis litis in illo Senatu poterit reclamari, & revisio peti; non abs re erit, si hanc questionem in examen adducamus. Et quidem pro parte negativa ad favorem Archiepiscopi facit. Primo: Quod revisio actorum est appellationis species, ut cum appellat Bart. in L. societatem §. arbitrorum col. 4. ff. pro socio, quem sequuntur Joan. Cephal. conf. 180. num. 19. lib. 2. Anton. Amat. var. resolut. 6. num. 22. Anton. Heting. de fideiuss. d. 20. §. 2. num. 29. Cappy. Latro dec. 100. m. 35. Atqui à Senatu Archiepiscopi in civilibus non potest appellari ad Regem: Ergo neque Rex potest revisionem concedere, sed ad Archiepiscopum Dominum civitatis recurrentem est.

Confirmatur, quia revisio reducit causam ad statum, quo erat tempore litis contestate Scipio Rovit. in pragmat. 5. de offi. fac. Concil. num. 7. Cappy. Latro d. decif. 100. num. 35. At vero eadem est appellationis virtus, quæ reponit rem in statum, quo erat tempore litis contestate Valenz. conf. 71. num. 76. Pontan. de pail. nupt. claus. 4. gloss. 10. p. 1.

num. 68. per textum in L. 1. §. si ad Turpilium. De re vers. fin. ff. de pen. Anton. Gomez in L. 4. Taur. num. 6. Gama. de Sacram. p. 1. and. q. 6. num. 2. Gratian. c. 40. num. 45. Marantus ord. n. indic. 4. p. di. finit. 6. p. 1. num. 16. Cald. de nominat. emphy. 4. §. n. 25. Pollus de mandando obsecrat. §. n. 4. §. 1. §. 2. §. 3. §. 4. §. 5. §. 6. §. 7. §. 8. §. 9. §. 10. Valde. consil. 1. num. 9. vers. nec adeo fortis, Gutierrez. lib. 1. prall. 9. 19. n. 6. Castill. de alim. §. num. 1. Migon. decif. Forest. 43. 2. n. 1. §. 12. Cunque revisio, & appellatio pari passu ambulent And. de lict. in c. 6. praterea §. inter duos de probib. send. alienat. p. n. Feder. Lanar. conf. 64. num. 25. §. 2. Cappy. Latro d. num. 35. ita ut appellatio non competeat ad Regem, eodem modo neque revisio concessio.

Præterea appellatio à sententia Prælati, qui temporalem habet jurisdictionem, spectat ad Iudicem Ecclesiasticum superiorem, & Romana §. de iur. de appell. in 6. ubi communiter sententibus. Ex earatione, quia per donationem secularis in omne ius Ecclesiæ per Principem secularis in omne ius superius iuratis in eam transit tam censetur: ut scribunt Felin. in c. solita de maior. & obedi. n. vers. limita. 1. Bellor. in specul. princip. in b. 9. num. 9. A ban. conf. 64. num. 82. lib. 2. Ergo revisio non à Principe, sed à superiore Ecclesiastico petenda est.

Denique Archiepiscopus est Dominus Civitatis, & jurisdictionis pleno iure: Et sic ille tantum disponere potest de rebus, & iuribus ad jurisdictionem spectantibus per text. in L. in re mandata, C. mandati: non vero poterit Rex aliquid disponere citra ius ad Archiepiscopum competentis, tanquam dominum; siquidem dominium apud duos in solidum esse nequit text. in L. si ut certo §. si duobus vehiculum, ff. commod. Reynol. obfero. 6. num. 7. Mantie. de tact. lib. 2. tit. 34. m. 7. Sordus conf. 179. n. 17. Gratian. de iur. p. 1. c. 900. n. 18. Latro decif. 40. num. 3. Solort. 2. tom. lib. 2. c. 9. num. 31.

Verum contraria sententia est quidem probabilior, & verior: quia revisio concessio est de Regalibus maioribus ad supremam jurisdictionem, & potestatem Principis spectantibus: prout etiam est ius, quod iustitiam causarum appellatur, de quo Ripol. de Regal. c. 13. Ubi docet esse de Regalibus supremis ex Afflic. ad tit. que sint Regalia d. num. 96. Et dicemus infra c. 21. Ac proinde à solo Principe, qui superiorem non recognoscit, concedi potest. Notat Innocent. in c. ex litteris n. 10. de in integr. restit. Menoch. de arbit. lib. 1. §. 52. num. 4. Cabed. p. decif. 67. num. 21. Gabr. Pereyr. de Man. Reg. 2. p. c. 37. n. 37. §. 38. Cum ipse solus iuri alteri questio ex sententia possit derogare, ut pote is, qui supra ius est positus, L. 2. c. sententiam rescind. non poss. Valasce. consil. 5. i. num. 42. Cabed. decif. 67. num. 2. p. Et probat text. in Auth. que supplicatio ibi: Supplicare possit Imperatori, C. de precib. Imper. off. lib. 1. c. de sent. Præf. Prat. ibi: Nostro Numini. Ord. lib. 3. tit. 95. in fin. princ. ibi: A qual revisita mandamos que se nam faga en nembm das ditas causas sem nesso especial mandado. Gabr. Pereyr. d. c. 37. num. 37. Maxime quia revisio concessio pendet ex Principis gratia, arbitrio, & dignitate, Reynol. obfero. 6. num. 9. Joann. Franch. Sanfelice. decif. 4. num. 10. Cappy. Latro decif. 187. num. 54. quamvis vere Rex senatus revisionem concedere, si cognoverit veritatem, & iustitiam stare pro petente.

potente revisionem, Cyriac. *controv.* 181. numer. 16.

Tanto magis, quia revisio, seu reclamatio est remedium extraordinarium Abbas in *ex his* n. 6. in *fin de restitu.* in *integ.* Afflic. *decis.* 541. numer. 5. & 4. Aufert. *ad Capell.* Tolef. *decis.* 480. numer. 4. Sanfelice. *decis.* 6. numer. 6. Et habet se ad instar restitutionis gratiae *Ordin.* lib. 3. tit. 95. §. 1. Valafe. *consul.* 51. numer. 5. & 49. Reynol. *observ.* 6. n. 11. restitutionem autem ex gratia solus Princeps concedere potest *Ordin.* lib. 2. tit. 45. §. 40. Atque ita Archiepiscopus revisionem concedere nequit, Petre. *tim quis*, ut jam diximus, cum revisionis concessio sit de Regalibus supremis, illam Rex donare, vel concedere non potest Mastrill. *de Magistr.* lib. 1. c. 19. n. 1. Salgad. *de revent.* Bullar. 1. p. c. 1. n. 111. & 112. Cancelet. 1. *variar.* c. 2. n. 114. *Gub. de success.* feudar. 5. 2. gl. 7. n. 3. Sixtin. *de Regal.* lib. 1. c. 1. n. 6. & 7. Afflic. *in princ.* qua *sint Regalia* Bald. in *L. Imperium* numer. 6. & 7. *de juris.* omni. iudic. Neque ea potestas in donatione, seu contractu inito cum Archiepiscopo quantum vis generali fuit comprehensa Lucas de Pena in *L. contra publicam* C. *de re milit.* lib. 12. *Grammat.* conf. 6. Rosentald. *de feud.* c. 3. *conclus.* 14. 2. numer. 4. Paris. *conf.* 8. n. 7. & *conf.* 9. n. 11. vol. 1. Olafsch. *decis.* *Pedemant.* 101. n. 2. & 11. Vincent. *de Franch.* *decis.* 275. n. 5 & 8. Menoch. 3. *presumpt.* 98. n. 5. Mastrill. *de instaur.* 2. n. 16. & 20. *de.* 26. n. 5. Sixtin. lib. 3. c. 5. numer. 74. & 75. Gierb. *conf.* 49. numer. 6. Salgad. *de revent.* Bullar. 1. p. c. 14. n. 39. & loquendo in nostris terminis Gabr. Perey. *de Adm. Reg.* 2. p. c. 37. n. 37. & 38.

Ex quibus Scerenissimus Rex Henricus declaravit hanc Regaliam non fuisse comprehensam in concessione facta Archiepiscopo: ut constat ex ipsius Regis Epistola transcripta à Cabed. 2. p. *de eis* 67. n. 6. Quod etiam antea declaraverat Rex Sebastianus, ut per eundem n. 5.

Qua opinione retenta non obstant in contrarium adducta. Non primum: quia appellatio, & revisio valde differunt; namque appellatio iudicatum suspendit, non vero revisionis concessio, quae executionem non retardat per ea, quae Jalón. in *d. Auth.* qua supplicatio Abbas in c. *ex litteris de in integ. restitu.* Lancelot. *de attent.* p. 2. c. 12. *limit.* 2. numer. 75. Decian. *conf.* 47. n. 430. Scaccia *de appellat.* q. 19. *emed.* 3. n. 27. Andr. Gail. lib. 3. *observ.* 159. Capyc. *Latto consul.* 159. numer. 5. & 6. Reynol. *observ.* 6. numer. 1. Valafe. *consul.* 51. numer. 28. Cyriac. *controv.* 185. n. 7. Gabr. Petre. *d. c.* 37. n. 37. *vers. unde apparebit.* Immo neque valet rescriptum, ut pendente revisione executio sententiae suspendatur, quia contra stylo, & contra ius, & etiam contra consuetudinem expeditur: Et sic dicitur subreptionis, nisi de contrario stylo fiat mentio, & appositae sit clausula non obstante, & de plenitudine potestatis parte citata Guid. Pap. *decis.* 410. Petr. Gregor. *de appell.* 1. c. 6. n. 15. Anton. Amato *resol.* 6. n. 7.

Deinde appellatio, & revisio differunt in pluribus aliis congruisti à Perey. *d. c.* 37. & ab Scaccia *de appell.* q. 19. *remed.* 3. n. 24. & 25. Capyc. *decis.* 18. n. 11. Unde cum per sententiam latam ab Archiepiscopo, vel ejus Senatu illius iurisdicção sit extincta, & per revisionem nova instaretur instantia, quae jam iurisdiccióni Archiepiscopi non subest, ab eo revisio concedi non potest: sed est petenda à Rege, penes quem etiam illante generali concessione, & contractu remanet suprema autori-

tas, & potestas, quae semper censebitur excepta in quacunque generali concessione iurisdictionis etiam facta non subdito, & per viam contractus: ut tradunt DD. in *conventiones de jurjur.* ubi Felin. col. 8. *vers. quod tamen limita.* Decius ibi c. 100. Cabed. 2. p. *decis.* 111. numer. 8. Prout etiam regulatur in lege, privilegio, aut statuto semper intelligitur excepta persona locuta, ut lata non intelligatur Lancelot Galizul. *conf.* 97. n. 29. Alderan Mascard. *de statut.* *conclus.* 5. n. 27. 6. & *segg.* August. Barb. in *prax.* *exig.* *penfion.* 6. n. 46. ubi plures laudat, & in *L. submiss.* 10. numer. 6. C. *de sacros.* *Ecles.* Quapropter sic concessio iurisdictionis à Principe etiam cum omnimoda libertate semper concessionarius, quavis sit persona Ecclesiastica, subest concedenti quod ad securus, & querelas Horat. Montan. *de Regal.* §. *potestas instaurandorum Magistrat.* cum numer. 18. fol. 18. Covarr. *pract.* c. 4. numer. 2. A Pont. *decis.* 4. Caldas Perey. *conf.* 28. numer. 58. *vers. ceterum.* Atque ita cessat primum fundamentum.

Non obstat secundum de text. in c. *Romana* §. *debet de appellat.* in 6. Ubi à Prelato habente iurisdictionem temporalem appellatur ad Archiepiscopum. Quoniam respondetur, quod ille textus se ipsum limitat, quando scilicet consequi de aliud non sit introduendum: Et quidem in Hispania moribus receptum est, quod à Prelato exerceente iurisdictionem temporalem appellatur ad Principem, vel ejus Tribunal. De qua consuetudine testantur Hostiensis, in *summa* tit. *de sent.* *ex communicat.* §. *si quis poss.* 4. D. Antonin. in *summa* 3. p. n. 24. c. 73. ad fin. Covarr. *pract.* c. 4. n. 2. Barbof. in *d. L. compertis.* numer. 11. §. Immo etiam de jure verius est ab Ecclesiastico temporalem iurisdictionem exercente appellandum esse ad Reges, qui tam concessit Covarr. *d. n.* 2. Cabed. 2. p. *decis.* 111. n. 5. Barbof. in *d. L. compertis.* numer. 108. & 109. Cald. *decis.* 28. n. 54. & *segg.* c. n. 58. *vers. ceterum.* Cancelet. lib. 1. c. 12. n. 83. & *segg.* c. n. 88. 89. & 90. Tondat. *de prevens.* 1. p. c. 29. n. 54. Hieronym. Leo *decis.* 2. n. 26. & 27. Bovad. in *sua Polu.* 1. tom. lib. 2. c. 17. numer. 196. Peteg. lib. 1. *conf.* 1. numer. 22. Besold. in *tract.* *de Pace* 6. §. n. 5. Solorz. *de jure Indiar.* 2. tom. c. 25. numer. 32. lib. 3. Et notandum est, quod Praelatus, qui habet temporalem iurisdictionem à Principe concessam, non potest excommunicationis gladio iurisdictionem suam tueri, & uti censuris pro executione suae sententiae: sed temporaliter, & per Iudices seculares talem iurisdictionem exercere debet Covarr. *pract.* c. 36. n. 6. Camill. Borell. *de pract.* *Reg. Cath.* c. 72. numer. 2. Escobar. *de Penitis & Reg. iuris.* in *stud. general.* c. 21. §. 8. n. 17. Bovad. lib. 2. c. 18. n. 114. Solorz. *d. lib.* 3. c. 25. n. 31. Cresp. de Valdura *observat.* 101. numer. 5 & 26. Gregor. Lopez in *L. 7. tit. 9. part. 1. verb.* *non s.* Barbof. in *d. L. compertis* n. 114. Cabed. *decis.* 40. numer. 13. in *fin.*

Neque turbat dictum Felin. in c. *solita de major. & obediens.* n. 4. *vers. limita primo*, quoniam sequuntur Bellug. in *Specul. Princip.* rubr. 9. n. 6. Alban. *conf.* 64. n. 82. lib. 1. dicens, quod in donatione facta Ecclesiae etiam ius superioritatis concessum censetur, & ita ut nihil apud Principem remaneat Contrarium, namque, ut verius defendunt Paul de Caltr. *conf.* 70. numer. 7. lib. 2. Cachetan *conf.* 3. d. numer. 6. Iscon. *conf.* 123. col. 1. lib. 1. Menchaca *illust.* c. 5. n. 24. quos & alios laudat. 41. Barbof. in *d. L. compertis* n. 108. Cabed. 2. p. *decis.* 40. n. 15. Quin immo hoc ita servari in Castella

Covarr. d. c. 4. num. 1. & in Francia Guilielm. Bened. in d. c. Reguntur verb. & novem de i. 2. num. 26. Cabed. 2. p. dec. 40. num. 13. Barbof. in d. L. compit n. 113. Ubi num. 109. opinionem Felini intelligit, quando donatio facta fuit Ecclesie Romanæ. Quod idem sentit Cabed. d. n. 13. Proptereaque Prælati, qui à Principe habent jurisdictionem temporalem Judices seculares non Ecclesiasticos deputare debent Ordinar. lib. 2. tit. 45. §. 44. sub penis ibi impositis. Qui Judices deputati juxta leges seculares judicare tenentur Hostienf. in summa tit. de sentent. excommuni. §. quis pisset. Antonin. d. 3. p. tit. 24. & tit. 75. ad fin. Cabed. d. n. 13. in fin.

Denique non obstat tertium: quia respondetur Archiepiscopum habere dominium Civitatis, sed quo ad jurisdictionem subordinatum Regiæ supremæ potestati; quippe nullo modo Rex suam supremam potestatem, & auctoritatem à se potuit abdicare, Guilielm. Bened. d. decif. 2. num. 319. Carolus de Graçal. de Regn. Franc. lib. 2. jure 14. Cald. Pereyr. d. conf. 28. num. 54. vers. etenim. Ac proinde verissima est sententia, à sententia latis ab Archiepiscopo, vel ejus Senatu solum Principem revisionem posse concedere, ab eo esse petendam. Quod à fortiori sibi locum vendicavit in vassallo, cui Princeps privilegium concessit, ut ab eo non possit appellari ad Regem: ut in individo docet Gabr. Pereyr. d. 2. p. c. 37. Et videtur insinuare Barbof. in d. L. compit. num. 96. & segg.

Insuper ad supremam Principis potestatem, & jurisdictionem spectat Senatus, aut Tribunal, seu Cancellariam erigere, & creare, aut tollere, vel in partem, vel in totum ex vi suæ supremæ potestatis, Bart. in L. hoc Titubius, & in L. 2. ff. de hered. instit. Callian. in Catal. glor. mundi p. 7. conf. 9. vers. & tale Parlamentum. DD. in c. 1. qua fit Regalia. Cabed. 2. p. decif. 85. num. 1. Thefaur. in precam. decif. num. 10. Mastrill. de Magistr. l. 1. c. 1. à mon. 1. cum segg. Montaigne de Parlam. & collat. Parlam. fol. 242. inter troff. DD. Bovad. lib. 2. cap. 16. num. 93. Aviles in cap. 2. Prætorum, Salgad. de revent. Bullar. 1. p. c. 14. n. 2. & 33. Ita ut in Regno nullus præter Regem Senatum habere possit, neque sententias profertio per Acordaoñ os do Defembargo: neque alio simili modo; quo utuntur Senatores Regij in Senatibus ab eo erectis Ordin. lib. 2. tit. 45. §. 4. Emman. Barbof. Proindeque ad Regem pertinet dividere Provincias, unire, & dismembrare aliquando assignatas cuilibet Tribunali L. unica

C. de Metrop. Berio lib. 11. Auth. ut judices sine quoquo suffragio §. illud. L. 1. tit. 1. partit. 2. Ubi Gregor. Lopez verb. partit. text. in c. quod. translatione 4. de off. legati, latè Salgad. d. c. 14. n. 6. & segg. Ubi plura cumulat. Senatus autem Principem representat, & eandem cum Principe habet potestatem in decisione causarum L. quæminis, ff. de flumin. ubi Jason. & Ripa, gloss. in L. cum augibitur ubi Bart. ff. de legib. Afflic. decif. 120. in fin. Roland. conf. 68. num. 17. vol 3. Cevall. commun. contra commun. §. 282. à mon. 107. Lata de anniverf. lib. 1. c. 10. num. 39. Salgad. de retru. Bullar. 1. p. c. 3. §. unico num. 60. Ubi quod Senatores sunt partes Principis, & tanquam tales ab eo venerantur. Est enim Senatus pars corporis Principis, & inter ejus membra connumeratur L. quisquis, C. ad leg. Jul. Majest. ibi: Nam, & ipsi part corporis nostri sunt, in quo nos ipsos numeramus Salgad. d. c. 3. num. 61. Olafch. decif. Pedemont. 1. n. 1. Portugal de Donat. Tom. 1.

Lata d. c. 16. n. 40. Nihilominus tamen cum jurisdictione Senatus ex gratia, vel precario à Rege sit constituta, seu demanata, Antiquas de jure Majest. lib. 1. c. 4. n. 7. Bene potest Princeps jurisdictionem moderari, minuire, & alteri concedere Menoch. de arbit. in fisco. ad quest. 55. n. 5. Petrar. de potest. Princip. c. 29. n. 1. & segg. præsertim ex iusta causa Manent. conf. 109. à n. 3. Menoch. conf. 1. n. 81. Bellug. in spec. Princ. rubr. 26. §. 1. n. 1. Giuib. conf. 89. n. 12. Salgad. d. c. 14. n. 34. & segg. Totum namque pendet à supremæ Regis potestate, jurisdictionem, & arbitrio. Quæ hic dixisse sufficiat; quia latius de materia agendum est in capite de potestate creandorum Magistratuum.

CAPUT IX.

Utrum præscriptio detur contra Principis supremam jurisdictionem, & potestatem?

SUMMARIUM.

- 1 Referuntur Doctores, qui tenent nullam dari præscriptionem contra Principis supremam jurisdictionem, & potestatem.
- 2 Contraria sententia defenditur ab Authoribus, qui referuntur.
- 3 Alij distinguunt inter supremam jurisdictionem Papæ, & supremam potestatem Regis.
- 4 Concordantur opiniones: ut prima procedat, quando præscribens adhuc remanet subditus Principi.
- 5 Alibi, & passim non possunt concurrere in eodem subiecto.
- 6 Secunda opinio procedit, quando præscribens se gerit pro libero, ut nemini recognoscatur superioritatem per tempus innumerable.
- 7 Reges, & Civitates libere & adquisiverunt exceptionem, & jura libertatis adversus Imperatorem.

IN hac questione varix sunt DD. opiniones. Prima tenet non dari locum præscriptioni contra Principis supremam Potestatem, & obedientiam; quam omnes illi præstare tenentur; quia in præscriptibilibus est, Matheg. in L. 1. tit. 10. lib. 5. Recopil. gloss. 10. n. 10. Bald. in Auth. quas actiones n. 14. C. de sacros. Eccles. & in L. 1. n. 7. C. de emancip. liber. & in L. 2. n. 25. C. de servit. & aqua. Covarr. præf. cap. 9. ad med. Mench. illustr. c. 78. ad fin. Barb. in L. compit. n. 87. C. de præscript. virginit. Valasc. de jure employ. §. 8. n. 3. Cabed. decif. 40. à n. 8. p. 2. Parlad. lib. 2. ver. quotidian. c. 1. n. 16. Petreg. de jure fisci lib. 6. tit. 8. n. 19. Flores de Men. lib. 1. ver. §. 2. n. 35. Petr. Barb. in L. art. 4. n. 38. ff. de judic. August. Barbof. in c. 2. & in prætermiff. ad eundem text. n. 1. D. Joseph. Vela. dissertat. 39. n. 45. Sigat. de Regalib. l. c. §. 145. Cevall. §. 46. n. 6. Pereyr. de Man. Reg. 2. p. c. 37. n. 24. Alfaro de off. fisci gloss. 16. n. 167. Castill. de tert. c. 20. n. fin. & c. 23. n. 4. Mastrill. de Magistr. lib. 1. c. 19. n. 1.

Ceterum contrariam sententiam, nempe quod præscriptio contra Principis supremam potestatem, & obedientiam bene procedat, tenentur Felin. in c. cum moris n. 4. de præscript. Cravet. de antiquit.

170 Tractatus de Donationibus Regiis.

quis. tempor. p. 4. §. materia ista num. 75. Anton. Gabr. lib. 5. tit. de acquiren. rer. domin. conclus. 5. n. 15. Mench. illustr. lib. 2. c. 7. §. 8. n. 4. vers. *shollens in reddendis* & c. 2. n. 7. vers. *tenendo partem affirmatorem*. Balbus de *prescriptis*. 2. p. 5. princip. q. 3. num. 2. Covarr. in *reg. possessoris*. 2. p. 8. 2. num. 8. vers. *non me latet* : quam aliqui ex citatis communem dicunt.

Alij autem distinguunt inter supremam jurisdictionem Papæ, & supremam Regis Potestatem: citat ut primo casu nulla detur præscriptio contra Papam : Secundo vero contra Principem sæcularem præscriptio immemoriali locum esse docent ; ut præscribens non teneat Principem cognoscere in superiorem, Aymon. de antiqui. tempor. 4. p. 6. materia ista n. 73. & conf. 933. n. 4. lib. 4. Menoch. conf. 2. n. 69. Peregr. de iure fisci. lib. 1. tit. 3. n. 78. & tit. 2. n. 59. & 60.

Sed hæc contrarie opinioniones concordari possunt ; ut scilicet prima sententia procedat casu, quo præscribens adhuc remanet subditus Principi ; quia tunc non potest prætereire se non teneat agnoscere supremam potestatem illius Principis, cui subditus est. Implicat enim contradictionem, quod quis sit subditus, & non recognoscat superioritatem Principis : & sequeretur absurdum, quod sit subditus, & non subditus quo ad eam potestatem, in qua consistit subjectio contra regulam text. in *8. ubi repugnancia*, ff. de reg. juris, l. *enim qui electus*, de *usucapion*. Oldrad. conf. 172. n. 5. Cabed. 2. p. decis. 40. num. 9. Cald. Peregr. conf. 28. n. 16. & 17. Barb. in d. L. *comperit*. n. 89. Et confirmatur ex eo quia actio & passio non possunt dari, nec concutire in eodem subiecto L. si debitori C. de pact. L. 1. ff. de stipulat. servor. L. *Undatus*, ff. de fideiuss. c. ultimo de *insol.* docuit Præceptor Valencia illustr. tract. 4. c. 7. ad text. in d. L. *Urbanus*, Solorz. de iure Indiar. tom. 2. lib. 2. c. 11. n. 6. Larrea alleg. 115. n. 4. Camunc. decis. 44. num. 22. Cytica, contror. 19. n. 1. Anton. Hering. de fideiuss. c. 6. n. 75. & c. 7. n. 3. & c. 20. §. 16. num. 13. Alphons. de Olea de *cessum*. tit. 4. n. 3.

Si vero quis ita se gerat pro libeto, ut nemini recognoscat superioritatem, vel subjectionem per tempus immemorabile ; tunc præscribit sibi omnimodam libertatem ; & sibi ipsi videbitur superior ut declarat Oldrad. conf. 172. n. 5. sequitur Crevet. in d. §. materia ista n. 74. Covarr. in *reg. possessoris*. 2. p. 8. 2. num. 8. vers. *ex his de reg. juris* in 6. Sixtin. de *Regal.* lib. 1. c. 5. n. 145. Et ita hæc contrarias componit sententias Petr. Barb. in d. L. *comperit*. n. 89. Cabed. 2. p. decis. 41. num. 5. Peregr. de *Man. Reg.* d. c. 37. n. 17. Atque ita concluditur subditum nullo modo posse præscribere jus supremæ potestatis, & subjectionis contra Principem, si adhuc illi subditus manet : exemptionem vero, & omnimodam libertatem posse acquirere per tempus immemorabile, si se gerat tanquam caput alterius Reipublicæ : quamvis Barb. in d. L. *comperit*. n. 89. dicat hunc casum raro posse verificari. Sed accidisse de facto invenimus in Regibus, & Civitatibus liberis, quæ exemptionem, & libertatis iura quæsierunt adversus Imperatoris superioritatem : de quo Peregr. de iure fisci. lib. 1. tit. 2. n. 59. & 60. & lib. 6. tit. 8. n. 10.

An autem iurisdictione, ceteraque Regalia iura, quæ competunt Regi ratione dignitatis, vel præminentie præscribi possint contra Principem? Dicemus infra, dum de concessione iurisdictionis, & donatione iurisdictionalium fuerit sermo. Nunc

etenim nos vocant iurisdictionis supremæ principales effectus, de quibus sigillatim discutimus.

CAPUT X.

De potestate ferendi leges.

SUMMARIUM.

- 1 *Senatus antiquitus leges ferre valebat, exercitus administrabat, provincias Imperio subiectionis per Consules regerebat ; ita ut neque Imperator aliquæ Senatus consensu de Republica aliquid dispendere possit.*
- 2 *Senatus fuit privatus illa potestate in Iustiniano. Totum Imperium, & potestas transiit in Imperatorem ; ad quem pertinet leges ferre. Ibid.*
- 3 *Populus transiit in Imperatorem omnem iurisdictionem, ad quam pertinet jus ferendi leges, ita ut alia potestas, quæ iurisdictionis non sit, non sufficiat : ut n. 4.*
- 4 *Ad solam Principem, qui non recognoscit superiorem, spectat potestas ferendi leges.*
- 5 *Qualibet Republica, quæ superiorem non recognoscit, item Duces, & Comites qui habent ius a Imperij, leges ferre possunt.*
- 6 *Legis latio est potissimum altus, quo Republica gubernatur.*
- 7 *Principes dicuntur res viva, & animata in terris.*
- 8 *Republica sine legibus stare non potest.*
- 9 *Leges debent esse virtutes armatae, & cum habeant vim coercitivam, in sola Principis potestate juri ferendi leges existit. Ibid.*
- 10 *Tutor Principis, qui est in pupillari aetate, leges ferre potest.*
- 11 *Regina Domina Regni habet potestatem ferendi leges.*
- 12 *Duces, Marchiones, & Comites in suis statibus non possunt leges ferre, quia superiorem recognoscunt.*
- 13 *Civitates, vel oppida, quæ recognoscant superiorem, leges ferre nequeunt nisi ex permissione Principis, vel consuetudine.*
- 14 *In hoc Regno Civitates, & oppida possunt condere statuta, vulgo Posturas, ex antiqua consuetudine, pro eorum bono regimine.*
- 15 *Statuta debent esse generalia, non contra iura singulorum. Ibid.*
- 16 *Decuriones possunt taxare pretium mechanicis officialibus laboratoribus, & rerum venalium, excepto tritico, oleo, & vino. Quidquid aliud de iure communi.*
- 17 *Tempore inopia, & carestia potest Princeps cogere non tam seculares, sed & Ecclesiasticos vendere frumentum, vinum, & oleum, etiam viliori pretio. Ibid.*
- 18 *Leges quæ pauciores sunt dummodo executioni mandentur, melius conveniunt Republicæ.*
- 19 *Princeps talem legem facere debet, cui ipse se subiciat ; quia legi robur addit ; si eam approbat factis.*
- 20 *Persona loquens semper censetur excepta in qualibet dispositione.*
- 21 *Princeps tenetur in suo conscientia leges suas servare vi directiva, non casistica.*

Natu

- 21 Naturalis ratio dicitur, ut qui legem tulit, ei se subiciat.
- 22 Princeps non tam de honestate, quam de necessitate tenetur ad legem observantiam.
- 23 Princeps, qui legem transgreditur, peccatum committit.
- 24 Princeps non obligatur etiam vi directiva legibus, quando non conveniunt eius dignitati, & statui. Veluti si fiat sanctio pragmatica, quod nullus utatur vestibus sericis, sed his temporibus contrarium Principi Ambrosius funder.
- 25 Princeps ita ut potest legem condere, ita, & abrogare.
- Nullus inferior, in proprio territorio superioris legem potest abrogare. Ibid.
- 26 Solus Princeps potest legem dubiam interpretari. Intellige ut n. 27. & 28.
- 27 Eius est interpretari, cuius est condere. Ad eam pertinet destrui, ad quem creatio. Ibid.
- 28 Si non agitur de potestate, intentione, seu interesse Principis, sed de subreptione, aut modica dubietate iudex inferior interpretatur.
- Item: si dubietas de intentione, qua colligi potest ex proaio, interpretatur inferior. Ibid.
- 29 Causa finalis est proaio dispositionis deprehenditur.
- 30 Princeps rescribit uni Presidi circa declarationem legis intelligitur illam declarare quoad omnes.
- 31 Intellige, si rescriptum fuit generale, & ejus ratio ubique viget. Secus si rescriptum fuit particulare, & ratio specialis.
- 32 Particularem interpretationem, qua deserviat ad decisionem solius cause occurrentis, quilibet Iudex facere potest.
- 33 Ordinationes Regia apud nos sunt ius commune.
- 34 Ordinationes huius Regni interpretari prohibentur, & quomodo eas interpretari liceat.
- 35 Interpretatio Ordinationum, qua statuitur in Ordin. lib. 1. tit. 5. §. 5. procedit in interpretatione extensiva, qua prohibetur; non vero in interpretatione comprehensiva.
- 36 Interpretatio, qua ex re est, & non extra rem nullo modo excluditur ab Ordinatione.
- Neque etiam excluditur interpretatio doctrinalis, sed frivola, intrinseca, & intellectualis. Secus de extrinseca. Ibid. & n. 37.
- 38 Interpretatio, qua eliditur ex dispositione aliquarum legum, vel iuris communis non prohibetur ab Ordinatione.
- 39 Lex nova disponens super eo, quod ius commune, recipit interpretationem & limitationes juris communis, interponit aliquid addit, vel detrahit legi antiquae.
- Secus si lex nova in totum corrigit antiquam, Ibid.
- 40 Ex sententia lata coram Rege, & ab eo signata resultat interpretatio legis quoad decisionem finium causarum. Intellige: ut n. 41.
- Sententia lata coram Rege circa intellectum legis dubie illam interpretatur: ut n. 40.
- 42 Sententia Senatus non habet vim legis, ut eam Senatores sequi teneantur.
- 43 Senatores non adiunguntur sententiae Senatus, & possunt contrariam opinionem sequi.
- 44 Limita: Quando in Senatu viget consuetudo iudicandi aliquem casum, qui tunc in alio simili idem iudicandum est.
- 45 Consuetudo iudicandi inducit sententiam latam pro una opinione, non tamen si iudicandi usus sit diversus.

Portugal de Donat. Tom. I

- 46 Opinio recte pia in Curia omnino sequenda est.
- 47 Praxis, & observantia Curia si non est contra ius sequenda est.
- 48 Interpretatio circa intellectum legis illa est admittenda, qua post legem sui subsequitur per continuationem observantiam.
- 49 Per observantiam omnia dubia decidentur.
- Non est necesse, quod observantia interpretativa sit prescripta. Ibid.
- 50 Quando lex non continet dubitationem, nihil ex interpretatione potest eximi a lege.
- Ubi est casus legis, amplius non est disputandum. Ibid.
- 51 Lex tantum servanda in territorio legislatoris, & non progreditur ultra fines Imperij.
- 52 Lex generalis obligat omnes subditos, non tantum existentes extra Regnum, vel territorium.
- 53 Pars statuti non comprehendit delictum commissum a subdito extra Regnum, vel territorium.
- 54 Princeps bene potest precipere subditis, ne habitent extra suum dominium sub pena confiscationis bonorum.
- Item: Potest precipere subditis, qui alibi degunt, ut revertantur ad patriam sub eadem pena. Ibid.
- 55 In praedicto casu duo reperiuntur contraria opinionis: & tum. 56. Quae intelliguntur: ut nam. 57. & 58.
- 58 Non minus patria, quam parentibus subiecti sumus.
- Nascimur parentibus, & Reipublica. Ibid.
- 59 Interpretatio supradicta, ut non procedant, si aliqua rationabilis causa subsistat habitandi extra territorium.
- 60 Leger huius Regni non comprehendunt bona sua extra Regnum.
- Sive lex, vel statutum loquatur in personam, sive in rem. Ibid.
- 61 Si statutum loquitur in personam, & est favorabile extenditur ad bona sua extra territorium. Bona mobilia sequuntur personam. Ibid.
- 62 Lex illius loci, in quo stat bona, servanda est, quoad ibi existentia: & si qui habet bona in diversis locis, quales regulantur ex legibus loci, ubi sunt sua.
- 63 Statuta fiunt in favorem subditorum, non exterrorum.
- Forense non gaudet beneficio statuti, neque privilegii statutorii. Ibid.
- 64 Statuta non nocent forensibus.
- 65 Intellige supradicta respectu forensis qui est extra territorium statutum, neque ibi habet bona. Secus in forensi, qui habet bona in territorio statutorii, quia respectu illorum ligatur statuto, sive illud loquatur in personam, sive in rem: ut n. 66.
- 67 Forensis in suis dispositionibus tam ultima voluntatis, quam contrahens debet servare statuta loci ubi facit testamentum, vel contrahit.
- 68 Circa habilitatem persona ad contrahendum, vel testandum attendenda sunt statuta loci ipsius originis, non loci ubi contrahit, vel testatur.
- Filius familias originarius huius Regni non potest in Regno Castella testamentum condere licet ibi filio familias testari sit permittum. Ibid.
- 69 Forensis ratione delicti commissi in loco statutorii ligatur pena statuti, si delictum est punibile de iure communi, si vero delictum tantum puniatur statuto, excusatur, nisi illius haberes scientiam, vel praetenderet ignorantiam excusam, & suspensam.

172 Tractatus de Donationibus Regiis.

- 70 Statutum prohibens extrahitionem frumenti, comprehendit etiam extrahitionem farinam.
Frumenti appellatione venit etiam farina. Ibid.
- Prædictum statutum non extenditur ad foreses, qui extrahunt fruges ex bonis, quæ habent in territorio flauentis. Ibid.
- Neque extrahentes frumentum pro usu proprio. Ib.
- 71 Et quid de eo, qui tempore licite cepit extrahere, & antequam exiret, prohibitio emendat. Remissive.
- 72 Leges seculares, vel statuta contra immunitatem Ecclesiasticam directè, vel indirectè sunt nulla.
- 73 Nemo potest facere legem non subditis.
- Laici nullam habent iurisdictionem in Clericos, & Ecclesiam. Ibid.
- 74 Leges seculares ex defectu potestatis non valent, quia sunt contra libertatem Ecclesiæ.
- 75 Ad Principem secularem pertinet in temporalibus cura populorum, & condere leges circa ea, quæ pertinent ad rectam, & iustam vivendi rationem.
- Clerici tenentur reservare leges civiles generales in commune bonum edicti si non repugnant iuri Canonico, vel libertati Ecclesiæ. Ibid.
- 76 Intellige, ut Clerici non teneantur servare leges civiles vi coactionis; cum nulla secularis in Clericos sit potestas cogendi; sed tantum vi directiva.
- 77 Clerici, qui non servant taxam frumenti factam à Principe, peccant; non tamen possunt exequi à seculari pro panis impostis transgressores. Sed bene puniuntur à Indice Ecclesiastico penam arbitrariam.
- 78 Lex non obligat, antequam promulgetur, & publicetur.
- 79 Publicatio fieri debet in Curia, vel loco consuetudo: & postea lex statim obligat in Curia. In territorio autem, & provincia lex obligat post duos menses à tempore publicationis. Ibid.
- 80 In India, Anglia, & aliis Provinciis extra Regnum non obligat lex, nisi post tempus sufficiens ad habendam illius notitiam.
- 81 De iure Regio lex publicata in Cancellaria post octo dies; in provinciis post tres menses à tempore publicationis.
- 82 Lex, in qua apponitur decretum irritans, statim obligat absque dilatione bimestris, vel trium mensium.
- Decretum irritans ligat etiam ignorantes: & numer. 83.
- 84 Decretum irritans inficit titulum, & possessionem & sic statim operatur.
- Intellige, quando agitur de constitutione particulari. Ibid.
- 85 Si lex, vel constitutio est generalis non obligat, nisi à die publicationis, etiamsi habeat decretum irritans.
- 86 Amplius: quando decretum apponitur in lege penali; quia ante publicationem non operatur.
- 87 Lex, quæ à populo non fuit recepta, non obligat subditos.
- 88 Leges tunc insinuantur, cum promulgantur: & tunc confirmantur, cum moribus mentium approbantur.
- 89 Principi demandata est potestas, ut se tanquam tutorem, defensorem & patrem gerat erga subditos: & n. 90.
- 91 Constitutiones Pontificiæ à populo non receptæ nullo modo obligant, nisi disponant circa materiam peccati.
- 92 Vetus longævus, neque prescriptio efficere potest, quin sit peccatum, quod ab Ecclesiâ declaratum esse peccatum.
- 93 In hoc Regno non servatur motus Pij Quinti super forma creandi census, quia non fuit receptus.
- 94 In hoc Regno non servantur motus Pij Quinti, Pauli Tertii, & Pauli Quarti, de Gregori Decimi tertii super spoliis Clericorum, & Episcoporum.
- 95 Neque etiam servatur Bulla Gregoriana super immunitate Ecclesiæ.
- 96 Supra dicta de lege non recepta à Populo intellige procedere in lege, quæ ab initio non fuit recepta, & contra eam interveniant aliqui actus contrarii per spatium decem annorum.
- 97 Lex, quæ ab initio fuit recepta, semper dicitur esse in viridi observantia & obligat, ut per eam casus decidatur, quando acciderit, etiam post mille annos.
- Lex semper loquitur, & non tollitur per desuetudinem. Ibid.
- 98 Lex etiam publicata non presumitur usu recepta.
- 99 Lex, quæ fuit acceptata, non abrogatur per non usum populi; sed requiritur contrarius usus.
- Si post legem acceptatam involvit contra eam consuetudo contraria rationalis, & legitime prescripta, dicitur abrogata sive sit Canonica sive Civilis. Ibid.
- 100 Leges non solum suffragio Legislatoris, sed etiam tacito consensu omnium per disuetudinem abrogantur.
- Intellige ad tollendam legem non requiri, quod consuetudo iusta ratione minatur, sed sufficit, quod aliquo modo sit rationalis. Ibid.
- 101 Consuetudo debet esse legitime prescripta per longum tempus iuncto populi consensu, & etiam frequenter.
- 102 Intellige respectu legis civilis, non vero Pontificiæ constitutionis; quia requiritur prescriptio per spatium quadraginta annorum.
- 103 Subintellige, ut requiratur prescriptio quadraginta annorum, quando consuetudo est contraria. Secus si fuerit præter legem, quia sufficit prescriptio decem annorum.
- 104 Ad abrogandam legem requiruntur saltem duo actus contrarii, & non sufficit unus, neque plures eadem die.
- 105 Intellige, nisi unus actus fuerit continuatus per decem annos.
- Aliquando non sufficient duo actus attenta qualitate personarum, & actuum iunctis eorum circumstantiis, quæ arbitrio iudicis relinquuntur. Ib.
- 106 Ad inducendam consuetudinem non sufficient actus disformes, & varii.
- 107 Consuetudo ratione contrarietatis actuum redditur inprescriptibilis.
- Consuetudo si habet contra se alteram, nulla prævalet; sed redemptum est ad ius commune, nisi posterior sit prescripta, quia tunc prævalet. Ib.
- 108 Lex censetur noluisse, quod non expressit.
- Quando verba legis discurrunt, ipsa quoque desinit. Ibid.
- 109 Ratio regis dispositionum, & quod ipsa exigit, dispositum censetur, licet verba deficiant.
- Ratio descripta in lege, ipsius anima est; verba autem corpus, & superficies. Ibid.
- 110 Lex comprehendere debet casum eandem rationem habentem.

Casus

Casus, quia nescit paritas agnoscit, & identitas rationis, non separantur quoad juris dispositionem. lb.

112 *Ratio legis magis attenditur, quam dispositio, & praefertur verbis.*

112 *Ratio si in lege est generalis, & amplius dispositio specialiter, recte extenditur dispositio ad omnes casus, in quibus militat ratio generalis.*

113 *Leges generales restringuntur ad limites rationis.*

Intellige, ut procedat tam in ratione expressa, quam si una tantum reddi potest, quia dispositio restringitur ad limites rationis subintellecta. Ibid.

114 *Legis verba generalia intelligi debent iuxta subiectam materiam.*

Lex tunc restringitur, cum illius verba adeo sunt generalia, ut comprehendant plus, quam id, quod menti, & rationi Legislatoris non adaequatur.

115 *Lex nova futura negotia respicit, non praeterita.*

Non comprehendit pendencia, neque inchoata, nisi lex expresse declaret. Ibid.

116 *Limita in lege nova, quae decidit casum dubium in quo erat opinionum contrarietas; quia tunc etiam praeterita comprehendit.*

Lex declaratoria juris communis casus antiquos comprehendit. Ibid.

117 *Lex nova comprehendit casum antiquum, si pro validitate actus requirit perfectionem de futuro.*

118 *Lex declaratoria non comprehendit praeterita iam decisa per sententiam, transactionem, & similia, etiam si nominatim in lege fiat mentio de praeteritis.*

119 *Lex nova non comprehendit decisa in prima instantia, quatenus pendente appellatione publicata sit; & in ea dicatur velle comprehendere causas pendentes, quia non intelligitur loqui de pendentiibus per appellationem.*

120 *Index appellationis tenetur judicare secundum ius, quod vigeat in prima instantia, non secundum legem, quae postea emanavit.*

121 *Lex nova per antiquiores declaratur; etiam si continet clausulam non obstante.*

122 *Amplia, si lex nova aliquid addit, vel detrahbat legi antiquae.*

123 *Lex nova, quae non corrigit in totam legem antiquam, sed in aliquo casu speciali in reliquis ius commune intactum relinquit.*

Lex correctoria semper interpretatur, ut minus iuri communis deroget. Ibid.

124 *Casus omissus in lege correctoria remanet in dispositione iuris communis.*

125 *Lex, quae providet in certo casu, censetur velle, ut praevio cesset in casu omissio, immo quod in ea contraria dispositio locum habeat.*

126 *Lex nova, quae generaliter loquitur, non corrigit antiquam, quae disponit in casu speciali.*

Ut lex antiqua dicatur per novam correctam, requiritur, quod specialis sit correctio. Ibid.

127 *Cessante ratione finali legis, cessat, & ipsa lex.*

128 *Correcta ratione legis, & ipsa lex dicitur correctam.*

129 *Lex, vel statutum nunquam extenditur ad casum dolosum, ne ab ipsa datur occasio delinquendi.*

130 *Dolus in quacunque dispositione semper censetur exceptus.*

131 *Non valet, quod in fraudem legis factum est, Portugal de Donat. Tom. I.*

sive directe, sive indirecte fraudi legi fiat.

132 *Gravius est legi, quam homini fraudem facere.*

133 *Fraudibus obviandum est.*

134 *Legi fraudi dicitur fieri, quando qui scilicet verbis legis sententiam illius nititur circumvenire; & quando per indirectum; & cautelam lex illa foris redditur.*

Item: Quando, qui libere actum facere non potest; dicit illum facere eo modo, quo potest. lb.

135 *Qui legi fraudem facit, ejus auxilio juri non potest.*

136 *Ea, quae fieri non possunt per patrum, neque per legem, statutum, vel consuetudinem.*

137 *Provisio hominis facit cessare provisionem legis. Intellige de provisione legis extraordinaria. Ibid.*

138 *Ubi lex prohibet aliquid fieri si non adiciat potestatem contra facientem, locus est extraordinariae secundum iudicis arbitrium.*

Intellige, ut Index non possit potestatem moris imponere. Ibid.

Omissis, quae apud Romanos in usu fuerunt circa potestatem ferendi leges, de quibus plene Titus Livius lib. 2. & lib. 6. Aulus Gellius lib. 5. cap. 27. & plures alij congesti ab Arniseo de iure Majest. lib. 2. c. 3. numer. 2. & 3. Camill. Borell. de praes. Reg. Carb. c. 31. num. 9. Illud certum est, quod translatio Imperio in unum, potestasque ferendi leges in eum translata fuit. Itaque quavis antea Senatus leges ferre valeat, L. cum hic status 32. ff. de donat. inter L. non ambigitur, ff. de legib. bella & exercitus administrare: ut scribit Boderus in L. ult. ff. de Senatorib. Provincias Imperio subiectas per Consules regere L. 2. §. novissime ff. de orig. iur. ita ut nec imperator ipse absque Senatus consulto de Republica aliquid disponere posset Carvalho in c. Reynaldus de testam. p. 1. num. 410. postea illa fuit potestate privatus a Justiniano in L. ult. C. de legib. remanente omni potestate penes Imperatorem: ut dicitur in Novell. 78. in illis verbis: Quia ex quo Senatum administrationem Imperatoris Majestas sibi vendicavit, inutilem eam fuisse necessarium est: Constituit enim Principe, & hoc ius illi datum est, ut quidquid per epistolam, vel subscriptionem statuerit, vel cognoscens decreverit, vel de plano interlocutus sit, vel edicto praeceperit, ius sit, & legis habeat vigorem; L. 1. §. 1. ff. de constit. Princip. d. L. 2. §. novissime, ff. de orig. iur. Amaya lib. 1. observat. cap. 1. numer. 31. Et ratione quia cum Populus in Regem omne Imperium, & potestatem transtulerit, L. 1. ff. de constit. Princip. L. fin. C. de legib. etiam omnem transtulit jurisdictionem, in cuius potestate ius ad leges ferendas constitutum est. Adeo, ut alia potestas, quae jurisdictionis non sit, non sufficiat: ut scribunt Canonistae in c. accessissent c. Ecclesia Sanctae Mariae de constit. c. quae in Ecclesiarum c. solite de majorit. & obed. Bacc. in L. omnes populi, ff. de iust. & iure in 1. q. princ. & in L. Imperium num. 8. ff. de iurisd. omni. iudic. Bald. in L. 1. ff. de iust. & iure, Francisc. Suar. de legib. lib. 1. c. 8. num. 6. Soto de iust. lib. 1. q. 1. art. 3. Sylvest. in summa verb. lex num. 4. Castro Palao tract. 3. disp. 1. punct. 22. num. 1. Bonac. disp. 1. q. 2. punct. 3. n. 7. Salas de legib. disp. 7. sect. 11. n. 51. Unde ad solum Principem, qui non recognoscit superiorem, legum ferendarum potestas spectat, L. fin. Cod. de legib. Plato in dialogo

174 Tractatus de Donationibus Regiis.

de Regum. Ubi dicit legum lationem ad dignitatem Regiam pertinere: & Plutarch. in comment. in Principe requirit doctrinam, tradit legem esse Principis opus, & Virgil. lib. 5. *Æneid.* describens Regnum Accessit ait:

*Gaudet Regno Troianus Acestes
Indicite forum, & Patribus dat
jura vocatis.*

tenent Soto d. 9. l. 1. art. 3. Sylvest. d. n. 4. Soarez de leg. c. 8. num. 6. & seqq. Arnizus de jure Majest. lib. 2. c. 3. num. 4. Horat. Montan de Regal. in prelu. num. 9. vers. sub hac, Camill. Borell. de pref. Reg. Carb. c. 35. num. 15. 16. 17. & 37. Ubi num. 18. hanc potestatem ferendi leges omnibus Regibus competere dicit, qui superiorem non recognoscunt in suis Regibus supra utantur potestate: Batt. in L. 1. in princ. ff. quod quisque juris, Bald. in L. 1. de orig. jur. Eandem sequuntur resolutionem Sixtin. de Regal. lib. 1. c. 2. num. 9. Rosentald. de feud. c. 5. conclus. 2. num. 4. Petr. Gregor. de Repub. lib. 9. c. 1. num. 39. Anton. Gomez. in L. 1. Tauri num. 6. post plures August. Barbos. in L. fin. n. 9. C. de legib. Mastrill. de Magistr. lib. 3. c. 3. n. 37. & seqq. Giurib. de feud. §. 2. gloss. 2. num. 38. Castro Pal. post hæc scripta vilis i. parat. 3. disp. 1. punct. 22. n. 1. & 2.

Quod nedom procedit in Regibus qui superiorem non recognoscunt; sed etiam in quacunque Republica; quæ à Principum jugo collum subtraxit: ut est Respublica Venetorum, & Batavorum. Similiter idem de Ducibus, & Comitibus, qui habent jura Imperii; ut de Serenissimis Ducibus Babaudia. Atrota. Mediolani, & aliis, de quibus meminit Camill. Borell. d. c. 31. num. 36. & seqq. Quia potestas ferendi leges humanas, est in supremo Reipublicæ capite, quodcumque illud sit. Et sic in illo, qui Reipublicam regit, & gubernat; illius quæ vices gerit optime Soares de legib. d. c. 8. num. 9. Castro Pal. disp. punct. 22. n. 10. Et quidem optima ratione, quippe legis latio est potissimus actus, quo Respublica gubernatur; ideoque propter ejus commune bonum leges ferri debent: Ergo per se legum latio pertinet ad potestatem gubernativam Reipublicæ, ad quam spectat ejus commune bonum procurare Soares d. c. 8. num. 7. Arnizus de polit. doctrina c. 8. vers. sed quia leges p. 175. Et consequenter ad Regem, qui est Reipublicæ caput, à quo cæcæ a membra reguntur. Is enim dicitur lex viva, & animata in tertis Speculat. tit. de ser. §. 1. Cynus in L. rescripta, C. de precib. Imperat. off. Zazius ad L. 2. §. eo tempore n. 13. ff. de orig. jur. Cabed. 2. palest. 33. num. 3. Arnizus de jure Majest. lib. 2. c. 3. n. 4. Sured. conf. 317. num. 18. Cyticus, contrav. 12. n. 16. & 57.

Plane quamvis Magistratus essent prudentissimi, adhuc legibus opus est in Republica; ut voluntas Majestatis à subditis cognoscatur. Et item longe tutius est, quod ex lege, quam arbitrio judicatur; quod turbidi motus arbitrium corrumpant; qui nulli sunt in lege: ut dixit Arist. 3. Polit. c. 10. Senec. lib. 3. de benefic. Proindeque Respublica sine legibus stare non potest Arist. 1. Rhetor in princ. Unde Lucius Aruntius leges ab Augusto latas ejus sepulchro inscribi volebat; quod his non minus, quam victoriis servata esset Respublica Tacit. lib. 1. annal. refert, & sequitur Arnizus de doct. Polit. c. 17. fol. 419. Et quia

leges debent esse virtutes armatæ secundum Senecam; quia malos hominum mores in ordinem coercent §. legis virtus, ff. de legib. Ideo à vi superiori leges amantur, alioquin merito ridendæ Arnizus de doct. Politic. c. 11 p. 269. Et sic cum lex debeat habere vim coercitivam L. 1. ff. de legib. quæ quidem vis, & vigor in solo Principe existit, ut ait Soto d. art. 3. col. 2. Borell. d. c. 31. n. 35. Aegid. de regim. Princ. lib. 3. c. 3. & 27. p. 2. Ideo in sola potestate Principis esse constitutam leges ferendi potestatem verum, atque planum est.

Quæ dicta sunt de Principe, procedunt etiam in tutore ipsius, veluti si Princeps sit in pupillari ætate; quia tunc bene poterit tutor nomine Regis leges condere: ut agens De Anna tutrice Comitissæ Sabaudia dixit Bald. conf. 294. & 276. vol. 5. & de tutrice Ducis Mediolani, Raphael Comensis conf. 101. quos refert, & sequitur Camill. Borell. de pref. Reg. Carb. c. 31. num. 40. 42. & 43. Mastrill. de Magistr. lib. 3. c. 3. num. 41. Cald. Pereyr. in L. si curatore verbis. sine curatore numer. 111. Gattier. de tutel. pag. 2. cap. 18. numer. 47. Et nos experientia intuitu sumus in tutela Serenissimi Regis Alphonsi Sexti feliciter gesta à Serenissima Regina Ludovica ejus matre, atque tutrice. Quamvis in hoc casu Mastrill. d. c. 3. num. 42. dicat, quod consilius faciet tutor, si in Comitibus Generalibus leges ferantur.

Similiter Regina, quæ Domina est Regni, & adhuc matrimonio non est copulata, habet in se potestatem legis lativam cum Regni Dominio; & est capax Regiæ jurisdictionis, c. dilecti de arbit. c. ex parte 2. de privileg. scribunt Innocent. & Abb. in d. c. dilecti. Suar. de legib. lib. 3. c. 9. n. 9. Salac. disp. 7. sect. 11. Bonac. disput. 1. q. 1. punct. 3. n. 9. Castro Pal. d. disp. 1. punct. 22. num. 3. Ubi num. 5. & 6. idem probat in Regina jam maritata. Ex eo quia sine consensu Regni non potest Regnum in alium transferre, neque illius administrationem.

Ex dictis sequitur, quod cum potestas ferendi leges ad majora Regalia pertineat Sixtin. d. c. 2. num. 9. non poterunt Magnates, Duces, Marchiones, & Comites leges condere in suis Ducatibus, & Comitibus; quia superiorem recognoscunt Tiraq. de Primog. q. 6. num. 3. Menoch. conf. 604. num. 6. Bovad. in sua Polit. lib. 2. c. 16. num. 128. Salas de legib. disp. 7. sect. 15. August. Barbos. in d. L. fin. num. 10. C. de legib. Thuse. littera B. conclus. 28. num. 11. Cum lex ferri debeat à persona publica, quæ totius multitudinis curam habeat; non vero ab inferioribus privatis: ut ex D. Thom. 2. 2. q. 90. art. 3. docet Soares de legib. lib. 1. c. 8. num. 9.

At vero oppida, vel civitates quæ superiorem recognoscunt, leges condere non possunt aliquas nisi ex permissione Principis, usu, vel consuetudine §. consuet. Instit. de jure natur. L. leges. C. de legib. & in Castella nemini concessum est leges ferre, L. 12. tit. 1. part. 1. & L. 8. tit. 1. lib. 7. Recopilat. Castro Pal. d. disput. 1. punct. 22. num. 2. Apud nos vero Civitates, & oppida possunt condere statuta pro eorum bono regimine; quæ statuta vocantur *Polifuras*: & eorum constituendi potestas à consuetudine antiqua derivari probat Ord. lib. 1. tit. 66. §. 28. ibi: *E costumes antiguos da Cidade, ou Villa.* Debentque esse generalia, non vero contra jura singulorum Gratian. c. 469. num. 6. Soares allegat. 12. n. fin. Azeved. in L. 1. tit. 1. lib. 2. Recopilat. num. 5. Sured. conf. 59. num. 30.

5 & conf. 65. num. 9. & conf. 127. n. 74. Cabed, 1. p. decif. 151. num. 5. & 7. Item poffunt Decuriones taxare pretium mechanicis officialibus laboratoribus, & rerum venalium, excepto tritico, oleo & vino *Ordinat. lib. 1. tit. 66. §. 32. & feqq. & §. 34.* Quamvis alias ad Principem fpectet taxare pretium victualibus, L. 1. §. cura carnis ff. de offi. Praefell. urb. Covarr. lib. 3. var. c. 9. num. 6. Pinell. in L. 2. p. 34. fin. num. 22. C. de reſcind. vendit. Latrea allegat. 77. num. 13. Cabed. 2. p. decif. 92. Petr. Caball. reſolut. crimin. caſu 9. n. 6. idem Covarr. d. lib. 3. c. 14. n. 3. verſ. ſecundus caſus. Vincent. de Franch. decif. 9. num. 1. Quam taxam omnes ſervare tenentur, immo etiam obligat Eccleſiaſtica Suarez de legib. lib. 3. c. 34. num. 6. & feqq. Latrea d. allegat. 77. num. 14. Caball. d. caſu 9. num. 6. & feqq. Solorz. de iure Indiar. 2. tom. lib. 3. c. 8. m. 65. Francie. Vivius decif. 28. num. 1. & 2. Vincent. de Franch. decif. 9. num. 3. Si vero magna fit frumenti penuria, & neceſſitas urgeat, Decuriones Regem debent admonere, ut taxam tritico, vino, & oleo conſtituat *Ordinat. d. tit. 66. §. 34.* Poſſet enim Princeps tempore careſtiae cogere non tam ſeculares, ſed & Eccleſiaſticos vendere frumentum, vinum, & oleum, & alia ad victum neceſſaria, etiam viliori pretio, Petr. Caball. d. caſu 9. n. 1. & 6. Vivius decif. 28. n. 14. dummodo Eccleſiaſtici per Judicem Eccleſiaſticum cogantur, Petr. Caball. d. caſu 9. num. 10. & 14.

17 Princeps autem noſtrum monitum vellem, ut quam pauciſſimas, oportuerit, leges condat: ut fecerunt Solon, & Lycurgus; quia quo pauciores ſunt leges, dummodo ſtrenue vires ſuas exercent, & exequantur, eo bene morata Republice melius conveniunt: ut ex Jacobo Baſilio, & Ilocrate tradit Ariſtoteles de doſtr. Polit. c. 17. pag. 432. Deinde, & ſecundo Principem monitum velim, ut talem legem faciat, cum ipſe ſe ſubjiciat; magnum enim robur Princeps addit legi, quam non ſolum verbis, & juffu, ſed propriis approbat factis: tradit Forcatul in comment. de juſſ. & jure c. 8. in fin. Maſtrill. de Magiſtr. lib. 3. c. 3. n. 37. Et inquit Jacob Servatius ad Federicum Regem Aragonum.

Publica nimirum res tunc ſibi conſtat, & eorum Imperium, cum Rex quod jubet, ipſe facit.

& Auſon. in Pittaci ſententiis:

Pareto legi, quiſquis legem ſanxerit.

19 Unde quamvis aliis dicatur, quod Princeps eſt ſolus legibus L. Princeps, ff. de legib. quia in qualibet diſpoſitione ſemper excepta conſetur perſona loquentis Aug. Barboſ. in L. inbemus 10. n. 6. C. de ſacroſ. Ecc. & quia nemo ſibi ipſi imperat, neque cogit Maſtrill. d. c. 3. n. 75. Soarez de legib. lib. 3. c. 15. Amaya lib. 1. obſervat. c. 1. num. 92. Sylveſt. in jamma verb. lex q. 14. Gabr. Alaraz de Valaſc. de iudic. p. feſto rubr. 1. annot. 3. §. 3. num. 15. Tamen digna vox eſt Maſtellaſti regnantis legibus aligarum ſe Principem proſiteri. Ex qua deducunt communiter DD. Principem teneri in foro conſcientiae leges ſuas ſervare, non vi coactiva, quia nullus eſt, qui cum co-

gere poſſit ſed direſtiva, quia ita Reges, & Principes, quam privatos dicitur ad legum obſervantiam D. Thom. 1. 2. q. 96. art. 5. Soto de Juſſ. & iure lib. 1. q. 6. art. 7. conſil. 3. Cojac. lib. 3. obſervat. 30. Covarr. in c. Alma mater p. 1. §. 1. n. 3. & 4. Mench. illuſtr. lib. 1. c. 1. & c. 2. num. 1. & c. 26. num. 13. Bellog. in ſpec. Princ. rubr. 11. §. reſtat. n. 1. Peſtinand. Menoça de paſſ. lib. 1. c. 5. num. 33. Setaphin. de priviſ. in priviſ. 146. n. 1. Falchal. de virib. par. poſſet. p. 3. c. 1. n. 90. Cabed. 2. p. dec. 78. n. 1. Sebaſt. Medices in c. eris. autem lex diſtinct. 4. ex n. 34. Maſtrill. de Magiſtr. lib. 3. c. 3. n. 70. & feqq. & n. 74. Camill. Borell. d. c. 31. n. 18. Suarez de legib. lib. 3. c. 31. per totum, Greg. de Valentia tom. 2. diſp. 79. §. art. 4. Diana reſolut. moral. p. 1. tit. de legib. reſolut. 10. poſt plures Auguſt. Barboſ. in d. L. digna vox n. 2. & 3. Salzed. de lege Polit. lib. 1. c. 13. n. 75. & 76. & 77. n. 9. Amaya lib. 1. obſervat. c. 1. n. 94. & feqq. Gabr. Alvarez de Valaſc. d. annot. 3. §. 3. num. 15. Fachineus lib. 1. controrv. c. 11.

18 Dicat enim ratio naturalis, ut is, qui legem tulit ſe ſubjiciat toto ſiſſi. quod quiſque ſua c. juſſam 9. diſtinct. cum omni de conſil. L. ſed. & par. 12. §. 1. ff. de eo quod metus, & ſcribunt Connan. lib. 1. comment. c. 8. num. 3. Corazius lib. 2. Miſcellan. c. 25. Ubi illud Zalenici memorabile reſerunt exemplum, qui ob violatam caſa legem ad ſe latam gladio ſe tranſſodit. Quod etiam reſert Caelius Rhodig. lib. 2. antiq. ſccl. cap. 19. Menoça de paſſ. c. 5. m. 31. Et faciunt quoque Claudianus obſervavit quarto conſulatu Honorij verſ. 126.

In commune jubet, ſiquid conſeſſe tenendum,
Primus juſſa ſubi. Tunc obſervantior equi
Fit Populus, nec ferre vetat, cum vide-
rit ipſum
Autorem parere ſibi.

Et dixit Plato de Republica lib. 4. interitum Reipublice parari, in qua non lex Principi, ſed legi Princeps piteſſet. Et reſert Diodor. Sicil. lib. 2. Reges Aegyptios veluti privatos teneri legibus, neque id egre ferebant exiſtantes patendo legibus ſe beatoſſore Simancas de Repub. lib. 4. c. 15. Camill. Borell. d. c. 31. n. 39. Gabriel. Alvarez de annot. 3. §. 3. n. 16. Qui ibi eleganter docet Principem non ſolum de honeſtate, ſed etiam de neceſſitate teneri ad legum obſervantiam: & ad neceſſitatem reduendas eſſe L. digna vox, C. de legib. L. ex imperfecto, C. de teſtam. L. ex imperfecto 23. ff. de legat. 3. §. fin. Inſtit. quibus modis teſtamenta inſumentur, optime contendit: & 15. Principem legibus adſtrictum tenet ex Soarez de legib. lib. 3. c. 35. n. 4. Itaut legem tranſgrediendo ejuſdem ſpectei, quam ſubditi peccatum committat, & mementoſiſſe oportet Chriſtillam Jeſum Dominum noſtrum ſupremum omnium Principem circumſcripſiſſe, non quod circumſcriptione egeret, ſed ne legem, quam ipſe dederat, ſolvere videretur: ait Sanct. Bernard. de poſſum. Domin. cap. 2. Et tandem nulli dubium eſt Principem ſecundum leges vivere debere Maſtrill. de Magiſtr. lib. 3. c. 3. n. 71. 76. & 135. Si enim non ligatur legi, ligatur tamen ratione Gratian. cap. Sol. n. 19.

Advertendum tamen, quod etiam vi direſtiva leges non obligant Principem, quando non conveniunt ejus dignitati, & ſtatui, veluti 23
P 4 quando

176 Tractatus de Donationibus Regiis,

quando fit pragmaticum, ut nullo scilicet vestitus indurus incedat, nullus gladio subincito, aut aliis armis utatur: vere quidem hæc lex neque vi directiva Principem obligat, ut pulchre docuit Soto de *justit. lib. 1. q. 6. articuli. 7. coi. penult. vers.* quando autem ibi: *Quando autem statuimus Principem legibus subditis suis, intelligimus de legibus, quæ ex aquo ad ipsum perinde, atque ad subditos spectant.* Rex præcipi neminem gladio succinxisse incedere, aut scutis indutum non est parvatio, cur ipse eisdem assisteat. Quem transcripserunt Martien. in *L. gloss. 2. n. 3. tit. 10. l. 5. Recopilat. & Larr. allegat. fiscal. 4. n. 10.* Leonard Less. de *justit. & iur. c. 33. dno. 5.* Verum quo observandum duxi, quod saltem in hoc Regno, ubi luxus vestitum, vitæ ac ligularum ferreæ, atque galericulorum immoderatio adeo excrevit, ut omnis pene substantia villorum in exteriorum utilitatem hæc immoderationibus consumatur in grave Regni, & Reipublicæ detrimentum, maxime conveniens judicabitur, si Serenissimus Princeps, in ipsius persona ornatus, habitusque moderationem servaverit; ut subditi illius exemplo ab immodicis sumptibus, & dispendiis se abstinant. Ut fecisse vidimus Dominum Joannem Quartum illius parentem colendissimæ, desiderabilisque memoriæ: juxta illud Petreæ.

Regis ad exemplum totus componitur Orbis.

Et quidem ad imperantis officium spectat à sumptibus, & dispendiis vassallos continere; ut sic moderatè se gerant, & in vestibus, aliisque ornamentis substantiam non profundant: ut Lacedæmoniz servatum fuisse refertur Joann. Bohem. de *morib. gent. lib. 3. c. 3.* Ubi de lege Lycurgia sic ait: Iuvenibus Lycurgus, non amplius una veste toto anno uti permittit, nec aliquem cultius, quam alterum: Tacit. *lib. 1. annal. Navarret. discurs. Polit. 3. t. Koxier. thesaur. Polit. lib. 5. 6. 19.* Ab eodem causam purpuram vendi prohibitum fuit in *L. 1. C. quæ res vend. non poss. notat Morla in Empor. inir. p. 1. tit. 9. in præmiss. numer. 110.* Ubi ait privatis commercium fuisse interdictum purpuræ ob excessivum pretium. Et etiam, quia usus purpuræ soli Principi destinatus fuit Pichard. de *Nobil. num. 20. cum segg. August. Barbof. in d. L. 1. num. 3. Koxier. d. lib. 5. c. 15. & 19.* Lipsius de *magnit. Roman. lib. 4. c. 7. & 9.* Unde jussu prohiberi debent commercia de prædictis rebus, ut nec vendi, nec emi possint: & sic bono publico consultum erit, ne, ut fieri conspiciamus, ab exteris pecunie exportentur è Regno, & laudabiles vestium antiquarum consuetudines vassallis restituantur.

Ita ut solus Princeps legem condere possit, ita, & ipse solus, vel ejus successor eam possit abrogare, sive generaliter, sive particulariter in casu particulari dispensando juxta *glossa doctrinam in L. fin. fin. C. si contra jus, vel utilitatem publicam, Anton. Petra de potestat. Princ. c. 3. q. 3. num. 82. Castr. Palao 1. p. tract. 3. disp. 5. §. 2. punct. 2. num. 1. Salas de legib. dist. 20. sect. 3. num. 16. Larræ allegat. 44. num. 1. Salzedo de lege Polit. lib. 2. c. 17. num. 72. & 73. Suarez tom. 4. de indult. disp. 56. sect. 2. num. 11. & de legib. lib. 6. c. 19. num. 6. Sanch. de Matrim. lib. 6. disp. 17. num. 24.* Eadem namque est potentia oppositorum: ut dicunt Philosophi; & notat in terminis Arniseus de *jure Majest. lib. 3. c. 3. num. 4. vers. coheret autem.* Et inde fit, quod nullus inferior legem su-

perioris in proprio territorio abrogare potest, *Clement. ut Romani de elect. c. cum inferior de major. & obed. Castr. Palao d. disp. 5. punct. 2. §. 2. num. 2. & 5.*

Similiter solus Princeps legem dubiam potest interpretari, & declarare *L. 1. C. de leg. L. fin. vers. si enim, C. eodem, Anton. Gomez in L. 1. Tauri num. 7. Authot. incert. de crim. lassa Majest. q. 8. num. 10. Perez in proem. ad leges Ordinam. q. 2. August. Barbof. in d. L. fin. num. 4. C. de legib. Castr. Palao tract. 3. disp. 5. punct. 3. §. 2. n. 1. Maltrill. de Magistr. lib. 3. c. 3. num. 104. Giubbi. de success. feud. §. 2. gloss. 2. num. 39. Ratio est, quia ejus est interpretari, cujus est condere d. L. ult. C. de legib. c. per venerabilem qui filii sui legimini, cap. inter alia de sentent. excommunic. Immola in L. ex facto num. 3. ff. de vulgari. & pupill. substit. 27. Decius cons. 262. num. 3. vers. ultimus facit. Socin. Junior cons. 64. num. 65. lib. 1. Thufc. tit. 1. conclus. 329. num. 2. Mantica de tacit. lib. 2. tit. 1. num. 1. Phæb. decis. 14. num. 7. Gutier. præf. lib. 4. q. 28. n. 3. Surd. decis. 2. n. 5. ad eum namque pertinet creatio, ad quem spectat destructio c. cum ex in. juncto ad fin. de heret. Surd. cons. 30. n. 8. Phæb. d. num. 7.*

Quod tamen intelligendum est, ut procedat, quando agitur de potestate, vel intentione Principis, aut ejus interesse: tunc enim solus Princeps interpretatur Hieronym. Gabr. cons. 182. per totum lib. 2. Thale. d. conclus. 329. num. 7. Secus si non agatur de potestate, intentione, seu interesse principis; sed de subreptione, obreptione, aut de modica dubitatione, quia tunc ludez inferior interpretatur: ut per supra relatos, quos laudat, & sequitur Aug. Barbof. in d. L. fin. C. de legib. num. 11. Immo si dubitetur de intentione Principis, & ista colligi potest ex præmio legis & materia; bene potest ab inferiori interpretari quia ex nullo alio efficaciter potest colligi intentio, quam ex præmio, & initio legis. Ex quo causa finalis deprehenditur Tirac. in tract. cessante causa limit. 2. num. 65. Sanch. lib. 2. disp. 37. n. 3. in medio Suarez de legib. lib. 6. c. 1. num. 11. Burg. de Pace cons. 32. numer. 6. Et alibi supra diximus, Castr. Palao dist. disp. 5. punct. 3. §. 3. num. 10.

Deinde generaliter dicitur fieri interpretatio, ut faciat jus quoad omnes subditos, si Princeps rescribit uni Præfidi circa legis declarationem, Quales fuerunt interpretationes illæ, quas Imperatores faciebant rescribendo ex magna deliberatione ad Provinciarum Proconsoles; de quibus in *L. non justam, C. ad Trebell. L. fin. ff. de heredit. instituend. L. Divni, ff. de offi. Præfid. L. si Titio & Mævio §. Julianus ff. de legat. 2. & in L. cum hic statut §. aut oratio, ff. de jure dot. tunc enim Princeps rescribendo uni Præfidi omnibus rescripisse intelligitur; ut ejus rescriptum, & dispositio pro lege habeatur: ut scribit Bart. in *L. relegatorum §. interdicere, ff. de interdict. & relegat. Patrit. de Putco de syndic. §. oficiales c. 1. num. 14. Patladot. rer. quotidian lib. 2. c. fin. p. 1. §. 10. num. 26. Salsgald. de præf. l. p. c. 1. prælud. §. num. 296. & segg. Nognerol. allegat. 26. num. 266. Soloz. de jure Indiar. tom. 2. lib. 2. c. 21. num. 56. Aug. Barbof. voto 4. num. 35. Intelliges tamen, ut resolutio procedat, quando rescriptum fuit generale, & ejus ratio ubique viget, atque procedit *L. 3. §. Divni, ff. de sepulch. violat. ibi: Quia generalis sunt rescripta, & oportet Imperialia statuta suam vim obtine-***

re, & in omni loco valere: aliter namque nec leges nec consuetudines locales, vel rescripta particularia ad alias Provincias extendi debent, L. 1. ubi D.D. de consuet. Princip. L. cum de consuetudine ff. de legib. cap. 1. de consuet. in 6. Covarr. lib. 3. var. cap. 1. 3. num. 4. Cynus in L. 1. C. quæ sit longa consuetudo. Salas de legib. disp. 19. ff. 13. elegantior post alios Solorz. d. lib. 2. c. 2. n. 37. & 38. & l. 4. c. 12. n. 66.

33 Cæterum interpretationem particularem, quæ deserviat ad solius causæ occurrentis decisionem, quilibet Iudex facere potest, & debet L. 3. ibi: Tu magis scire debes, ff. de testib. L. neque leger, L. non possunt, ff. de legib. L. Titius in fin. princ. ff. de liber. & posthum. ibi: Apud Iudicem agi oportere, L. 4. ff. de præscript. verb. ita pulchre Menchaci de success. progressi lib. 1. in præfat. n. 195. sequitur Auguſt. Barbos. in d. L. fin. C. de legib. num. 11. Thulæ. littera I. conclus. 329. num. 4. Salas de legib. disp. 21. ff. 2. Castro Palao disp. 5. punct. 3. §. 1. n. 7.

34 Cum autem Ordinationes Regiæ apud nos sint jus commune, ut scribit Palao. Rubios in rñr. de donat. inter, in præfat. num. 8. Gama decif. 3. num. 6. ubi plures laudat Flores de Mena Valasc. consil. 103. num. 8. idem Gama decif. 30. Cabed, 1. p. decif. 211. num. 1. Cancr. lib. 2. var. c. 1. n. 3. Hieronym. Leo decif. 12. num. 15. videndum est, quomodo Regiæ Ordinationes interpretari valeant; prohibetur enim earum interpretatio per Ordinatio. lib. 1. rñs. §. 5. Anton. Gomez in L. 1. Tauri num. 7. Cald. Perey. de nominat. §. 8. n. 34. In hac materia statuitur in d. §. 5. quod si dubium emerſerit circa intellectum alicujus Ordinationis inter Seniores, nuntietur Rectori Domus Supplicationis, qui convocatis Senatoribus sibi bene viſis dubitationem determinabit: & quod ab omnibus, vel majori parte evidum fuerit, scribi faciet in libro Senatus, qui vocatur dos Affenoi; ut deinceps de intellectu illius legis non dubitetur. Quod si adhuc dubium non cessaverit, tunc Princeps adendum est, & nullo alio modo leges Regias posse interpretari statuit: notant Valasc. de part. c. 10. num. 11. ad fin. Cabed. 1. p. decif. 212. n. 6. Emmanuel Martins da Costa in tract. Domus Supplicat. annot. 4. n. 9.

35 Quæ resolutio intelligenda est de interpretatione extensiva, non de comprehensiva: ut per Ioann. Nicol. in repet. L. generaliter num. 37. C. de secund. nupt. Anton. Gabt. in tit. de secund. nupt. conclus. 5. num. 5. Curt. Jun. conf. 67. num. 7. Francisc. Ferrer. in comment. ad consil. de los impubers gloss. 6. num. 55. Qui omnes tenent, quod prohibita per legem interpretatione, non censetur prohibita interpretatio comprehensiva, sed extensiva: Namque extendendo legis dispositionem ad casum non expressum, novam quæ legem facere censetur cum tamen leges ferre Iudicibus non permittatur, sed solum Principi. Et sic cum leges concedit prohibitum sit, ita neque extendi debent: argum. text. in L. oratio, ff. de sponsal. elegantior Francisc. Ferrer. ubi supra num. 34. & faciunt quæ Castro Palao d. disp. 5. punct. 3. §. 4. num. 2. ubi legem non esse extendendam etiam ob similitudinem rationis ait. At vero non excluditur ab Ordinatione illa interpretatio, quæ ex re est, & non extra rem: ut tradunt communiter DD. in L. 1. ff. si certum petatur, Bald. in L. 2. n. 8. C. de patrib. & qui filios dila. & in Auth. siqua mulier. C. ad Velian. Ofasch. decif. 21.

num. 15. post alios Callinat. conf. 4. num. 160. n. rñs. & nisi quæ grammaticalis. Et quod, etiam quando per legem prohibetur ejus interpretatio, non censetur explosa doctrinalis, sed tantum frivola, docent Salas d. disp. 11. ff. 2. Castro Palao d. disp. 3. punct. 3. §. 2. num. 6. Bart. in L. canes poli num. 65. ff. de justit. & iure, Menoch. qui alios laudat de adipisc. possiff. remedi. 4. num. 226. Sed hæc resolutio sublimitas est: ut intelligitur de interpretatione frivola intrinseca, & intellectuuali; non vero de interpretatione frivola extrinseca quæ censetur per statutum exclusa, necdum probabilis, sed etiam frivola, Barbat. in L. cum acutissimi num. 167. C. de falsicommis. Menoch. d. remedi. 4. numer. 227. Franc. Ferrer. d. gloss. 6. num. 35.

Neque per Ordinationem exploditur interpretatio, quæ ex aliarum legum antiquarum, vel juris communis dispositione elicitur, Gama decif. 302. num. 8. quia lex nova per antiquiores declaratur L. sed, & posteriores, ff. de legib. L. non est novum, ff. de legib. Bart. in L. 1. num. 4. ff. de offic. Praefect. vigi. Manic. de tacit. lib. 23. rñ. 34. num. 18. & 19. & lib. 24. rñ. 4. num. 2. Suarez in prom. leg. furi sol. 5. vers. accedo ad secundam, Gram. dec. 242. n. 1. & decif. 302. num. 2. Cabed. 1. p. dec. 211. n. 6. Giur. de feud. §. 1. gloss. 2. n. 18. Perfectionem si lex nova disponit de eo, super quo jus commune quia tunc interpretatur secundum jus Civile, & recipit limitationes juris communis, L. si servi vestri C. de nexalib. Valasc. consil. 66. num. 17. Sordus decif. 238. num. 12. Quod si lex nova aliquid addit, vel detrahit legi antiquæ, recipit omnes interpretationes, quas antiqua: ut ex Ludovico Roman. tradunt Mallric. decif. 112. n. 34. Cancr. lib. 2. c. 1. de minorib. num. 165. Fontan. de pact. nupt. claus. 4. gloss. 7. p. 3. n. 44. & seq. Giur. d. §. 1. gloss. 2. n. 15. Guier. pract. lib. 3. §. 29. num. 3. & seq. Bover. in sua Polit. lib. 3. c. 4. n. 19. gloss. 9. Franc. Ferrer. in d. consil. gloss. 2. n. 161. Contrarium dicendum est, si lex nova in totum corrigat antiquam; tunc enim interpretationes, & limitationes legis antiquæ non sunt applicabiles dispositioni novæ legis secundum Bart. in L. Cesar. n. 26. ff. de Public. & vellig. sequitur Cancr. d. lib. 2. c. 1. num. 256. Fontan. d. gloss. 7. p. 3. n. 49.

Optima etiam erit interpretatio, quæ resultat ex sententia lata coram Rege, & ab eo signata; quia vim legis habet quoad decisionem similium causatum L. fin. C. de legib. cap. in causis de re judic. Vincent. de Franch. decif. 81. num. 2. Cabed. 1. p. decif. 212. n. 3. Gondizal. Mendez de Vascellos divers. juris argumentor lib. 3. c. 7. n. 23. vers. in quo dñs proponenda, quia Principis est legem condere c. quoad transiitionem de offic. delegat. Bald. in L. rescripta C. de precib. Imper. offrend. Et sic nil refert an Princeps lege condita, vel sententia ab eo lata; & per illum signata, voluntatem suam declarat super casu proposito, cum legis animata vicem subsitit Cabed. d. decif. 212. num. 3. Quod idem dicendum est, si sententia proferatur super interpretatione alicujus legis dubie, Larrea allegat. 23. n. 28. per text. in L. fin. C. de legib. ibi: Legis vim obtinere: & ibi: si Imperiali sensus legem interpretari est: Solorz. d. lib. 2. c. 17. num. 56. Vel quando sententia lata fuit in casu, de quo non erat lex quæ disponeret per text. in d. L. fin. C. de legib. Item, in §. praterea de capiml. Conradi, ut ex Tirag. Corn.

Angel; & Alex tenet Glond. *de privileg. num. 79.6.*

- 41 Attamen, quæ diximus de sententia Principis, intelligenda sunt ut procedant, quando Rex ipse de causa cognovit, & per se illam examinavit, & decidit. Quibus in terminis loquitur text. in d. *L. fin. C. de legib. & sentent.* Menoch. *de arbit. q. 7. num. 53.* & ex Salicero in d. *L. fin.* tradunt Tirac. *de primog. q. 40. n. 16.1.* Perogr. *lib. 2. conf. 5. num. 7.* Cardoso in *praxi verb. sententia n. 76.* Aug. Barbof. in d. *L. fin. n. 3.* Valasc. *conf. 148. n. 28.* Si enim sententia lata fuerit in præsentia Regis, qui de causa non cognovit, vim legis habere non potest, Valasc. *conf. 148. n. 28.* Aug. Barb. in d. *L. fin. num. 3.*

- Hinc queritur: An sententia Senatus faciat 42 ius in decisione similium casuum? In qua questione duæ reperiuntur opiniones contrariæ, de quibus Cabed. 1. p. *decis. 212.* Gama *decis. 228.* ubi Flor. de Mena, & plures alij relati à Barb. in d. *L. fin. C. de legib. num. 8.* Valasc. *conf. 148. n. 26.* Atias de Mesa *lib. 3. var. c. 43. num. 6.* Sed illa verior est opinio: Quod sententia Senatus non habet vim legis, ut Seniores in aliis causis illam sequi teneantur. Ex eo quia legibus, non exemplis iudicandum est *L. nemo C. de sentent. & interlocut.* Gama *decis. 228.* Franc. Marc. *decis. 75. num. 3.* Valasc. *conf. 148. n. 27.* Cabed. *decis. 212. num. 4.* Fontan. de *patr. nupt. claus. 7. gloss. 1. p. 2. num. 54.* Quamvis enim Senatus ulque ad tempora Iustiniani condendi leges potestatem haberet: ut diximus supra *num. 1.* & 2. Tamen Iustinianus illam potestatem abtulit, & decisionem causarum tantum Senatoribus reliquit. Unde quamvis sententia Regis nomine expeditur vim legis obtinere non possunt: ut per Valasc. & Cabed. ubi proxime. Et inde fit, quod Seniores non adstringuntur sententia Senatus; ita ut liceat Seniores antiqui unam opinionem tenuerint, possint aliam contrariam amplecti: ut quotidie fieri solet Menoch. *conf. 501. num. 27.* & segg. Hieronym. Leo *decis. 17. numer. 6.* & *decis. 56. num. 19.*

- Aliud autem dicendum est, quando in Senatu viget consuetudo iudicandi aliquem casum; tunc enim in alio simili idem iudicandum suadet text. in *L. nam Imperator ff. de legib. ibi: Aut verum perpetuo similiter iudicatarum auctoritatem vim legis obtinere debere: e. in causis vers. cum in similibus de re iudic.* Barbof. *L. post. d. item n. 47. ff. solut. Matrim.* Cabed. *d. decis. 212. n. 5.* Fontan. *de claus. 7. gloss. 1. p. 2. num. 55.* Suarez de *legib. lib. 7. c. 17. num. 3.* & 4. Vincent. de Franch. *dec. 91. num. 16.* Cresp. de Valdaura *observat. 42. n. 17.* Qui omnes etiam declarant consuetudinem iudicandi induci ex duabus, vel tribus sententiis indifferenter latis pro una opinione: non tamen dicitur inducitur, si sententia vario modo fuerint prolata Cancr. *lib. 3. c. 1. num. 35.* Cresp. *d. observat. 42. num. 14.* & 26. quia consuetudo non potest dici inducitur, quando stat usus deformis Bar. in *L. 2. num. 21. ff. solut. Matrim.* Aymon. *conf. 56. num. 5.* Gratian. *c. 6. n. 12. & c. 561. num. 26.* Surt. *decis. 66. num. 9.* & *conf. 476. num. 11.* Lareza *allegat. 10. n. 30.* Cancr. *lib. 3. c. 1. num. 24.* Marefcor. *lib. 1. c. 13. num. 15.* Cresp. *observat. 63. n. 36.* Atque ita si plures sententia lata fuerint pro una opinione; illa omnino sequenda est. Quia opinio recepta in Curia observari debet, ac ipsum ius Seraphin. *decis. 166.* Cresp. *observat.*

vat. 5. num. 32. 1. Et denique praxis, & observantia Curie magnam vim facit in decisione causarum; præsertim si non est contra ius, sed illius declaratoria *L. minime. L. si de interpretatione de legib. L. Labro 21. ff. de statu liber. L. 1. C. de adific. privat. Cavall. in præf. commun. contra commun. n. 21. & 73.* Solorz. *d. lib. 1. c. 17. num. 56.* Valenz. *conf. 83. num. 120.*

Ex quibus etiam descendit: Quod circa intellectum legis illa est amplectenda interpretatio, quæ post legem fuit subsecuta per continuum observantiam, quæ est optima legis, & cujuscumque dispositionis interpretes d. *L. si de interpretatione ff. de legib.* Menoch. *conf. 49. n. 20. & 22.* Aug. Barb. *totid. 52. num. 44. 46. & 47.* Marefcor. *d. c. 13. num. 15.* Suarez de *legib. lib. 7. c. 17.* Paul Xamar. *de offic. Iudic. & Advocat. 1. p. q. 18. num. 30.* per observantiam namque omnia dubia deciduntur Anton. de Butr. in *c. cum venissent num. 2. de 49 in fin.* Hieronym. Magdon. *decis. Lwenf. 49. in fin.* Gratian. *c. 825. num. 15. & cap. 842. n. 37.* Fontan. de *patr. nupt. claus. 1. num. 33. & segg.* Hieron. Leo *decis. 29. n. 10.* Quocirca notabis, quod et observantia interpretativa attendatur, necesse non est, quod sit præscripta Aymon. *conf. 101. num. 4. & conf. 118. n. 2.* Menoch. *conf. 21. n. 15.* Stephan. Gratian. *c. 377. num. 20.* Fontan. de *patr. nupt. claus. 1. n. 47.* Joseph. de Sesse *dec. 90.* Paul Xamar. *d. q. 18. num. 31.*

Si vero lex dubitationem non continet; quia aperte loquitur, nil potest ex interpretatione eximi à lege *de legib. lib. 6. c. 5.* Lastea *allegat. 18. num. 21.* Thuc. littera *L. conclus. 261. n. 1. & conclus. 262.* Giorb. *de success. fend. prelud. 32. num. 39.* quippe ubi est casus legis, amplius non est disputandum, *L. ancille juncta gloss. ibi C. de furt. L. illam ubi DD. C. de collat. & ibi Decius n. 1.* Bart. in *L. quod constitutum ff. de testam. militis.* Decius *conf. 503. num. 4.* Gratian. *forens. c. 420. num. 17.* Cathill. Soto Mayor. *lib. 3. contrav. c. 7. n. 34. in fin.* Neque est locus Iudicis arbitrio Solorz. *d. lib. 2. c. 7. num. 21.* Anton. Hering de *fideiuss. c. 11. numer. 60.* Valenz. *conf. 323. n. 13.*

Cum lex jurisdictionis sit opus, ut supra notavimus, territorij atatur limitibus, nec extra progreditur ultra fines Imperij Principis statuentis *L. ultim. ff. de iuris d. omni. Iudic. c. 2. de constit. lib. 6. ubi commun. DD. & Paul. Paris. conf. 159. col. 2. lib. 4.* Felin. in *c. a nobis de sentent. excomm. mun. Alex. conf. 111. incipit ponderatis verbis num. 1. & 2. lib. 1.* Bart. in *L. custor populi, C. de summa Trinitate vers. octavo in 2. membr.* Covarr. in *c. Alma Mater 1. p. 5. 10. num. 3.* Suarez de *legib. lib. 3. c. 32. num. 3.* Deficit enim potestas in statuente, quia jurisdictioni adhæret territorio, sicut nebula in tota palude Greg. Lopez in *L. 1. tit. 4. part. 3. gloss. fin. Paris. conf. 16. n. 21. vel. 4.* Cart. Junior. *conf. 41. num. 9.* conf. 138. num. 24. & *conf. 184. num. 8.* Cabed. 2. p. *decis. 10. num. 9.* August. Barbof. in *c. 2. de constit. lib. 6. n. 10.* per text. in *L. ultima, C. ubi, & apud quem L. pupillus 8. territorium ff. de verb. significat. L. quicunque C. de fund. limitrop. lib. 11.*

Unde fit, quod licet lex generalis omnes obliget subditos: ut plene per Suarez de *legib. lib. 3. c. 32. num. 3.* & 4. Attamen non obligat subditum existentem extra Regnum, vel territorium: probat text. in *d. c. 2. de constit. lib. 6.* Ubi dicitur sententiam excommunicationis latam per statum Episcopi non incurrere subditum, qui exi-